

GLĂȘUL BISERICII

REVISTA OFICIALĂ
A SFINTEI MITROPOLII A UNGROVLAHIEI

ANUL XLV, Nr. 2
MARTIE-APRILIE
1986

Redacția și Administrația : Sectorul Cultural-Social al Arhiepiscopiei Bucureștilor
Str. Patriarhiei nr. 21 — Sectorul IV

COMITETUL DE REDACȚIE

PREȘEDINTE :

Prea Fericitul Părinte

IUSTIN

Mitropolitul Ungrovlahiei și
Patriarhul Bisericii
Ortodoxe Române

VICEPREȘEDINȚI :

I. P. S. Dr. **ANTIM**
Arhiepiscopul Tomisului
și Dunării de Jos

P. S. **EPIFANIE**
Episcopul Buzăului

MEMBRI :

P. S. **ROMAN IALOMIȚEANUL**
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei
Bucureștilor

P. C. Pr. **OCTAVIAN POPESCU**
Vicar mitropolitan

REDACTOR RESPONSABIL :

P. C. Pr. **ILIE GEORGESCU**
Consilier cultural mitropolitan

REDACTOR :

Drd. **MIHAI HAU**

CUPRINSUL

	Pag.
EDITORIAL, O nouă inițiativă de pace a României Socialiste, a președintelui ei, Domnul Nicolae Ceaușescu (REDAȚIA)	5
IN APĂRAREA PĂCII	
<i>Anul Internațional al păcii — 1986</i>	9
<i>Pentru pace și dezarmare</i>	11
<i>Copiii — «tinerețea și vigoarea națiunii», de Pr. DAVID POPESCU</i>	14
INDRUMĂRI PASTORALE ȘI OMILETICE	
<i>La Sfântul Grigorie Teologul, de Pr. Prof. IOAN BUGA</i>	18
<i>La duminica lăsutului sec de carne, de Pr. Dr. V. VLĂDUCEANU</i>	21
<i>La duminica izgonirii lui Adam din rai, de Diac. Conf. P. I. DAVID</i>	23
<i>La duminica I din postul mare — Irumuseșile ortodoxiei, de Pr. Dr. V. VLĂDUCEANU</i>	27
<i>La Buna Vestire a Maicii Domnului, de Pr. Prof. I. CONSTANTINESCU</i>	30
<i>Omilie la duminica a II-a din postul mare, de Pr. DAVID POPESCU</i>	34
<i>La duminica a IV-a din postul mare, de Diac. Prof. EMIL CORNIȚESCU</i>	38
PAGINI ALESE DIN SFINȚII PĂRINȚI	
<i>Fericitul Augustin, Despre buna înțelegere dintre frați, Tratatul despre patima Domnului, trad. de Dr. VASILE RĂDUCA</i>	42
STUDII ȘI ARTICOLE	
<i>Indatoriri moral-sociale după epistolele Sfântului Apostol Pavel, de P. S. LUCIAN TOMITANUL, Episcop-vicar</i>	49
<i>Implicațiile morale ale preoției, de Drd. MICHAEL TIȚA</i>	54
<i>Sfântul Nichifor Mărturisitorul, patriarhul Constantinopolului, viața, opera și învățătura, de Drd. MIHAI SPĂTĂRELU</i>	63
ȘTIRI ECUMENICE	
<i>Din lumea creștină, de Dr. VASILE RĂDUCA</i>	76
<i>Participări ale Bisericii Ortodoxe Române la diferite întruniri ecumenice internaționale, REDACȚIA</i>	79
VARIA	
<i>Mîndstirea Cernica în scrierile Părintelui Gala Galaction — La 25 ani de la trecerea la cele veșnice (8 martie 1961), de Pr. GH. CUNESCU</i>	80

DOCUMENTARE

O clitorie transilvăneană în Dobrogea: Minăstirea Cocos, de Protos. MODEST ZAMFIR	90
Contribuții la monografia istorică a bisericii din Valea Sălciilor (Miluiți) — județul Buzău, de GION IONESCU	95
Noi contribuții la repertoriul materialelor arheologice paleocreștine din Muntenia, de Drd. NICOLAE DĂNILĂ	102

ȘTIRI DIN CUPRINSUL MITROPOLIEI UNGROVLAHIEI

I. ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTILOR

Conferința preoțească din luna martie 1986, (D.P.)	105
Adunarea generală a membrilor C.A.R.C. din Arhiepiscopia Bucureștilor, Pr. DAVID POPESCU	107
Reslințirea bisericii Maica-Precista, din municipiul Ploiești, ASISTENT	109

II. ARHIEPISCOPIA TOMISULUI ȘI DUNĂRII DE JOS

Ianuarie—martie 1986, de IERONIM MOTOC	111
--	-----

III. EPISCOPIA BUZĂULUI

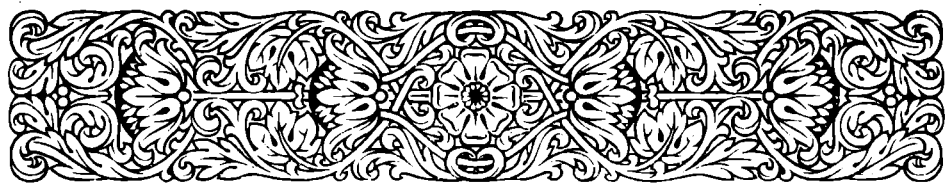
Ianuarie—martie 1986, de Pr. GRIGORIE DIONISIE	114
--	-----

RECENZII ȘI NOTE BIBLIOGRAFICE

ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, <i>Pagini dintr-o arhivă inedită</i> , Editura Minerva, București, 1984, de Diac. Conf. P. I. DAVID	129
ANASTASIOS YANNOULATOS, <i>Easter Orthodoxy and Human Rights</i> , in «International Review of Mission», vol. LXXIII, no. 289, January, 1984, de Prof. C. PAVEL	130
Preot Dr. ȘTEFAN SLEVOACĂ, <i>Făclii pentru dreapta credință</i> , Buzău, 1985, de Pr. NICOLAE CĂNĂNAU	133

APARIȚII EDITORIALE

I. Trimestrul IV 1985: <i>Teologie, Istorie și literatură română, spiritualitate, probleme ale lumii contemporane</i>	136
II. Trimestrul I 1986: <i>Teologie, Istorie și literatură română, literatură universală, spiritualitate, probleme ale lumii contemporane</i> , de Drd. LIVIU STOINA	138

O NOUĂ INIȚIATIVĂ DE PACE A ROMÂNIEI SOCIALISTE, A PREȘEDINTELUI EI, DOMNUL NICOLAE CEAUȘESCU

Viața internațională a zilelor noastre, în toată complexitatea ei, inclusiv privită prin prisma evenimentelor contradictorii ale contemporaneității sau chiar prin evoluțiile de perspectivă — confirmă neconținut validitatea axiomatică a tezei privind rolul primordial-determinant, al respectării și generalizării normelor de drept și legalitate în raporturile dintre statele și popoarele lumii.

În acest an, 1986, proclamat de către Adunarea Generală a O.N.U. drept «An internațional al păcii», glasul României, al președintelui Nicolae Ceaușescu au răsunat încă o dată cu vigoare, cu fermitate și îngrijorare față de starea de lucruri din lume, în favoarea unor măsuri și înțelegeri concrete de inversare a cursului periculos al evenimentelor, de garantare reală și durabilă — pînă nu este prea târziu — a viitorului pașnic al omenirii, pentru o lume a păcii, a vieții pe planeta noastră.

De altfel, sînt bine cunoscute perseverența și dăruirea, cu care țara noastră s-a pronunțat, se pronunță și acționează pentru promovarea neabătută a noilor principii de relații dintre state, pentru asigurarea respectării de toate țările și în toate împrejurările a independenței și suveranității naționale, a egalității în drepturi și neamestecului în treburile interne, pentru excluderea folosirii forței și amenințării cu forța și instaurarea unui climat de stimă și respect reciproc între state, consecvența și principialitatea cu care militează, pentru o lume a dreptății, a respectului normelor de conviețuire a statelor, a legalității internaționale constituind de altfel, unul din izvoarele înaltului prestigiu de care se bucură, în lumea de azi țara noastră, conducătorul său.

De fapt ori de câte ori, într-o parte sau alta a lumii, aceste norme au fost încălcate, sau unui popor i-au fost lezate interesele, i-au fost afectate drepturile legitime, țara noastră s-a ridicat cu hotărîre în apărarea noilor principii de relații între state pronunțîndu-se pentru recunoașterea și respectarea deplină a dreptului sacru al fiecărei națiuni la o existență liberă, în conformitate cu voința sa suverană și fără nici un amestec din afară.

Din păcate evoluția evenimentelor contemporane a înscris în ultima vreme, noi și periculoase acte de manifestare a forței, cazuri de recurgere la arme, la flagrantă încălcare a normelor de legalitate și jus-

tiție în evidentă contradicție cu prevederile Cartei O.N.U., cu principiile dreptului internațional.

«Nu există probleme care să nu poată fi rezolvate pe cale pașnică, prin tratative, dacă se pornește de la dreptul fiecărui popor de a se dezvolta liber și independent, de la interesele generale ale păcii și securității» — sublinia Domnul Președinte Nicolae Ceaușescu. Este o concepție care subliniază legătura intrinsecă dintre nefolosirea forței și amenințării cu forța, pe de o parte, și rezolvarea numai pe cale pașnică a diferendelor dintre state, pe de altă parte, ele constituind în opinia țării noastre, două laturi inseparabile ale păcii și securității internaționale. Este mai mult decât atât, o veritabilă și originală doctrină românească privind imperativul renunțării la politica de forță și a soluționării pe cale pașnică, negociată a tuturor problemelor litigioase dintre state. «Ne pronunțăm ferm pentru soluționarea conflictelor și problemelor litigioase dintre state numai prin tratative — sublinia Domnul Președinte Nicolae Ceaușescu — într-una din alocuțiunile sale.

Pornind de la asemenea idei nobile, convinși fiind că toate popoarele lumii caută cinstit răspunsuri la marile întrebări nutrind speranțe sincere în rezolvarea firească a problemelor ce frământă planeta noastră, Plenara Consiliului Național al F.D.U.S. a dezbătut și aprobat, în zilele de 27—28 martie 1986, un amplu program de măsuri și acțiuni concrete în favoarea păcii, stabilind ca poporul nostru să-și intensifice și mai mult eforturile, sub egida Anului Internațional al Păcii, alături de toate forțele democratice din lume, pentru pace și viață pe planeta noastră.

«Anul Internațional al Păcii — sublinia în cuvîntarea sa președintele Nicolae Ceaușescu — nu trebuie să rămînă un an de declarații și proclamații. Asemenea declarații, oricît ar fi de frumoase, nu vor putea schimba cursul periculos al evenimentelor... Anul Internațional al Păcii trebuie să determine acțiuni și înțelegeri concrete, reale în direcția opririi cursei înarmărilor, a dezarmării și asigurării păcii».

Sub această nobilă și umană deviză: *Anul Internațional al Păcii*, oamenii trebuie să-și strîngă rîndurile, pentru eliminarea pericolului unui nou război, care, inevitabil, s-ar transforma într-o catastrofă nucleară, străduindu-se după puteri să aducă un început de reală și durabilă înseninare pe cerul atât de înnourat al climatului politic internațional.

Fidelă și acum ca întotdeauna, spiritului ce caracterizează întreaga ei politică externă, țara noastră, a dat dovadă încă o dată de mult realism, luciditate și clarviziune, de o largă înțelegere a anvergurii și complexității problemelor ce frământă lumea în acest context tumultuos al diabolicei curse a înarmărilor.

În spiritul viziunii ei angajante și responsabile referitor la marile probleme ale lumii contemporane, ale menținerii, apărării și consolidării păcii în epoca actuală, țara noastră propune tuturor popoarelor lumii, guvernelor și conducătorilor politici, prin glasul autorizat al președintelui Nicolae Ceaușescu — o nouă și consistentă dinamizare a eforturilor pașnice, constructive, mobilizarea tuturor energiilor de pace ale planetei.

Iată de ce, ca o poziție distinctivă a politicii externe românești originală și responsabilă, în cuvîntarea președintelui Nicolae Ceaușescu la plenara Consiliului Național al F.D.U.S., ca și în Declarația — Apel adoptată a răsunat cu putere *necesitatea unui program complex de dezarmare generală*, care să aibă în centru măsurile concrete, reale de dezarmare nucleară, dar care să prevadă, totodată, și eliminarea celorlalte arme de distrugere în masă, a tuturor armelor, diminuarea și lichidarea generală a riscului de război.

Prefațînd aceste măsuri de perspectivă, România își reafirmă de fapt pozițiile cunoscute referitoare la căile și modalitățile înfăptuirii unui pas hotărît în sensul realizării obiectivelor actualei lupte pentru pace, în deplină concordanță cu aspirațiile de pace ale poporului nostru, ale tuturor popoarelor lumii.

Vorbînd de la înalta tribună a Frontului Democrației Românești, în contextul acestor nobile și sincere idealuri, în numele Bisericii Ortodoxe Române, al clerului și credincioșilor ei, Întîistătătorul Bisericii noastre, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justin, mărturisind gînduri nobile întru apărarea celui mai de preț bun al lumii, pacea, a spus :

«Pacea a fost totdeauna un element constitutiv al sufletului românesc, al concepției și practicii noastre de viață, în societate și în lume. În acest context, ea se simte înfrățită cu omenia, virtutea noastră strămoșească și podoaba sufletului românesc ; aceasta cuprinde bunăînțelegerea și prietenia între oameni, ajutorare și colaborare, ospitalitatea și bunătatea. Iar tot ceea ce caracterizează un om de omenie se referă la scară corespunzătoare în viața întregii națiuni.

Poporul nostru este un popor iubitor de pace. În trecut el nu s-a lăsat niciodată ispitit de gînduri expansioniste, nici n-a pornit la luptă pentru cuceriri de teritorii care nu-i aparțineau. Întregul șir de lupte pe care au fost siliți să le poarte înaintașii noștri nu urmăreau decît apărarea propriului lor pămînt, apărarea «moșiei», adică a teritoriului moștenit de la părinți, moși sau strămoși, precum și apărarea libertății, independenței, suveranității naționale. Iar în vremea de față el se dovedește profund angajat în marea mișcare mondială pentru apărarea păcii.

Îmbogățită în ultimele două decenii de ideile valoroase și îndrumările permanente ale Domnului Nicolae Ceaușescu, activitatea externă a țării noastre s-a remarcat prin apeluri perseverente la rațiune, prin propuneri concrete și inițiative bine apreciate de forurile internaționale. Domnul Președinte al României s-a impus în conștiința lumii ca o mare personalitate politică, indisolubil legată de marile și nobilele cauze ale umanității, ca unul dintre cei mai de frunte militanți pentru pace, pentru o lume mai bună și mai dreaptă, pentru libertatea și independența popoarelor. Însăși proclamarea anului 1986 ca An Internațional al Păcii s-a bucurat de sprijin direct din partea țării noastre, personal al Președintelui României.

Distinsă adunare, activitatea oamenilor pentru apărarea păcii în lume nu este nouă. Se poate chiar spune că ea este permanentă. Roadele ? Fără nici o îndoială, ele au fost binefăcătoare. Dacă pacea n-ar fi avut un suport permanent din partea oamenilor de bine, de-a-lungul vremii, omenirea astăzi n-ar exista. Ea a știut să-și apere viața.

În adevăr, trăim vreme grea și primejdioasă. Să nu ne lăsăm cuprinși de pesimism căzînd în deznădejde ! Pacea, este adevărat, nu vine singură. Așa cum se spune deseori, pacea se cucerește. De aceea activitatea pentru apărarea păcii se cheamă luptă pentru pace. E desigur luptă, dar o luptă bună, binefăcătoare, nobilă.

Menționăm aici că în ilustrarea politicii sale înțelepte de pace, nu de puține ori România, președintele ei, au cerut cu argumente temeinice, lichidarea blocurilor militare, încheierea de tratate de renunțare la forță și amenințarea cu forța, asigurarea egalității popoarelor mari, dezarmarea generală și totală. Aceste cereri, aparținînd patriei noastre, ne aparțin și nouă, ierarhie și credincioși ai Cultelor din patria noastră.

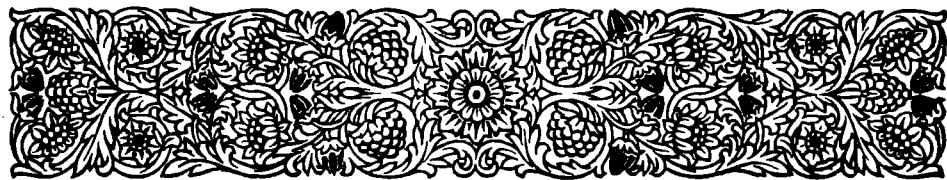
În cadrul acțiunilor inițiate de F.D.U.S., bisericile noastre au avut o participare activă. Aș aminti doar cele trei adunări ale cultelor din România pentru dezarmare și pace, care s-a bucurat de o largă participare internațională de un larg ecou în rîndul bisericilor din celelalte țări ale Europei și organizațiilor internaționale religioase.

În trăirea noastră duhovnicească, ne ținem în adevăr privirile noastre ațintite spre înălțimile cerului, dar noi trăim acum pe acest pămînt. Bucuria de a trăi pe pămîntul patriei sale este adînc înrădăcinată în ființa popoarelor, a fiecărui om. Chiar marii apologeți ai bucuriei vieții duhovnicești nu șovăiesc să-și arate cinstea pentru viața actuală. Oricît de frumos și atrăgător ar fi paradisul — spune un gînditor modern — omul caută să ajungă în el cît mai tîrziu. În acest context, strădaniile pentru apărarea păcii, ca luptă pentru apărarea vieții, capătă dimensiuni noi în gîndirea noastră teologică.

Mărturisindu-ne aceste gînduri nobile întru apărarea celui mai de preț bun al nostru, pacea, ne exprimăm totala aprobare față de Declarația — Apel a Frontului Democrației și Unității Socialiste, față de programul de acțiuni care urmează să se realizeze în cadrul Anului Internațional al Păcii și ne vom strădui din toate puterile pentru realizarea lui. Pentru că, într-un glas cu Președintele Țării, Domnul Nicolae Ceaușescu, zicem și noi fără încetare : «Trebuie făcut totul pentru apărarea dreptului sacru al popoarelor, al oamenilor la existență, la viață liberă și demnă, la pace».

Cu deplină încredere în forța idealului concret, umanist, născut din necesitățile timpului — mesajul generos și mobilizator al României lansat dintr-un martie tîrziu al Anului Internațional al Păcii, cheamă toate popoarele la împlinirea visului de aur al omenirii : *pacea pe pămînt și între oameni bunăvoire !*

REDACTIA

ÎN APĂRAREA PĂCII

ANUL INTERNAȚIONAL AL PĂCII

Poate că niciodată ca acum omenirea nu a fost mai expusă unui pericol distructiv ca în zilele noastre, cînd eventualitatea nedorită a unui război nuclear ar însemna sfîrșitul civilizației și, poate că și al întregii omeniri.

Cu toate acestea, creșterea arsenalului de arme nucleare și cursa înarmărilor crește nebunește atît cantitativ, cît și ca putere de distrugere. Ea consumă imense resurse materiale și umane, cu care s-ar ameliora condițiile de viață ale oamenilor, mai ales în lumea a III-a. Acestea subminează bazele economice mondiale și sporesc dificultățile de a face față necesităților de bază ale popoarelor lumii. Ce înseamnă cursa înarmărilor ?

Pe plan mondial se cheltuiesc circa 1.000 miliarde dolari, ceea ce însumează 220 dolari sustrași anual fiecăruia dintre cei 4,58 miliarde de locuitori ai planetei.

În anul 1985 s-a cheltuit un trilion de dolari pentru proiectarea, fabricarea și descoperirea unor noi sisteme de arme, în timp ce o cincime din populația globului suferă de foame, 800 milioane sînt analfabeți și alte multe milioane nu pot avea o asistență medicală minimă. Prin reducerea cu 10% a bugetelor militare s-ar putea crea 100.000 școli pentru 66 milioane de elevi ; 5000 spitale cu 3 milioane de paturi, 12 milioane apartamente pentru 50 milioane de oameni. Cu fiecare miliard de dolari ce se cheltuiesc pe seama alocațiilor militare, s-ar putea crea 57.000 locuri de muncă în industriile civile, sau 71.000 de locuri de muncă în sfera învățămîntului.

Cu numai a 20-a parte din cheltuielile militare mondiale s-ar putea asigura necesarul de apă potabilă pentru întreaga populație a globului, eliminîndu-se sursa a numeroase boli ce seceră anual zeci de milioane de vieți omenești. Renunțarea la un avion de luptă, ultramodern, ar putea ajuta pe cei infomețați cu un milion de tone de porumb sau 100 de spitale. Un distrugător costă electrificarea unei așezări cu 6 milioane locuitori.

Toate acestea denotă că pentru a se constitui o pace durabilă pe pămînt este necesară oprirea cursei înarmărilor și stoparea cheltuielilor militare, desființarea arsenalelor militare, care va reduce dezechilibrul între arme și hrană.

Medicii pentru responsabilitatea socială

Conferința anuală a «Organizației americane a Medicilor», la care au luat parte peste 35.000 de oameni de știință, au cerut încetarea cursei înarmărilor, încetarea programului numit «Inițiativa de apărare strategică și cunoscut sub numele de «războiul stelelor». Această hotărîre a fost subliniată de întocmirea unui document pe care l-au semnat peste 3.100 profesori, inclusiv 55% din întregul efectiv de la facultățile de fizică din 20 de centre universitare. Printre aceștia se află 14 laureați ai Premiului Nobel.

Pacea poate fi cîștigată și menținută

Premierul R. P. Chineze a declarat că «Pacea și Dezvoltarea» sînt cele două mari probleme cu care se confruntă omenirea — și fără pace nu se vor putea realiza dezvoltarea și fericirea umanității. Constatăm că forțele păcii au crescut și sîntem încrezători că în viitor pacea în lume poate fi cîștigată și menținută.

Acțiuni în Belgia

Un mare grup de partizani ai păcii din Belgia a organizat o demonstrație de protest împotriva rachetelor militare americane instalate la o localitate aproape de Capitală (Bruxelles).

Acțiuni în Austria

«Săptămîna de acțiuni pentru pace» organizată la Viena sub lozincile: În noul mileniu — fără arme nucleare și «Nu militarizării spațiului cosmic».

Cosmosul să fie folosit numai în scopuri pașnice

Organizația antimilitaristă din Norvegia «Știința și răspunderea în secolul nuclear», au avut o campanie de masă pentru strîngerea de semnături pe un apel care cheamă la interzicerea oricăror cercetări legate de militarizarea spațiului cosmic.

800 milioane de oameni afectați de foame

Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite Javier Perez de Cuellar, luînd cuvîntul în cadrul unei reuniuni a Națiunilor Unite a declarat că circa 800 milioane de oameni suferă de foamete și 15 milioane de copii pier anual de inaniție sau din cauza bolilor. Participanții la Conferință au arătat că este inadmisibil să se irosească mijloace uriașe pentru cursa înarmărilor, în timp ce pe planetă se menține foametea.

Unele consecințe economico-sociale ale cursei înarmării

La inițiativa României 12 savanți, autori ai studiului O.N.U. : «Consecințele economico-sociale ale cursei înarmărilor și cheltuielilor militare, au precizat că : «dacă miliardele destinate cercetării și dezvoltării militare de la cel de al II-lea război mondial încoace ar fi fost afectate unor domenii ale științei și tehnicii generatoare de progres economic, lumea s-ar fi aflat astăzi într-o stare de dezvoltare tehnică, pe care nu-l va atinge, poate, nici în anul 2.000. Scrutînd viitorul, cei 27 de experți ai O.N.U., care au elaborat studiul asupra relației dintre dezar-

mare și dezvoltare, declară : «Putem afirma cu deplină convingere, că stocul de cunoștințe și tehnologii utile în anul 2.000 ar putea fi infinit mai mare, dacă se va reuși să se canalizeze spre scopuri civile un procent important din fondurile și forța de muncă, programate acum să lucreze în domeniul militar».

PENTRU PACE ȘI DEZARMARE

În ziua de 28 martie 1986, s-a desfășurat sub simbolul Anului Internațional al Păcii Plenara Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste și, câteva zile mai târziu lucrările Marii Adunări Naționale a R.S.R.

Cu aceste două împrejurări au fost adoptate două documente : Programul și Declarația-Apel ale Consiliului Național al F.D.U.S., adresat tuturor partidelor și organizațiilor democratice, guvernelor tuturor popoarelor din Europa, S.U.A. și Canada, precum și «Apelul M.A.N.» îndreptat cu același scop și care se unește cu toate acțiunile ce privesc consecvent, de țara noastră și inițiativele Președintelui Republicii, Domnul Nicolae Ceaușescu, în ultimele decenii, perioadă în care lumea a fost zguduită de singeroase conflicte militare.

România a dat o nouă expresie înaltei responsabilități care exprimă năzuințele tuturor celor ce trăiesc pe cuprinsul Patriei și care se înscriu în spiritul politicii generale de pace care promovează rezolvarea tuturor problemelor litigioase pe calea tratativilor. În același timp, această conștiință a poporului nostru a subliniat dorința de pace de veacuri de a trăi în liniște și înțelegere cu toate popoarele.

Ne este dragă pacea, pentru că numai în timp de pace putem să ridicăm construcții și edificii care să ne facă viața mai bună. De când se știe, poporul nostru a fost pașnic ; nu a avut de împărțit nimic cu nimeni. Nu a răbdat nici tirania și nici picior de dușman pe gîla lui. A primit cu pline și cu sare pe oricine a intrat cu gînd curat în țară, mai ales atunci cînd era vorba despre pămîntul, libertatea, independența sau suveranitatea lui.

De-a lungul istoriei sale, România a cunoscut rănilile războaielor distrugătoare, dar a știut să-și apere, cu demnitate, uneori cu sacrificiul suprem, limba, portul, obiceiurile și roadele muncii lor.

Astfel, cele două mari Forum-uri ale Patriei noastre, prin declarațiile lor, au dat expresie puternicelor și permanentelor năzuințe de pace și de respect pentru toate popoarele. Înflăcăratele chemări în luptă pentru pace, adresate întregii lumi de România, de Președintele Nicolae Ceaușescu, au găsit un ecou puternic și o adeziune deplină în rîndul tuturor cetățenilor din patria noastră.

La Plenara Consiliului Național al F.D.U.S. referindu-se la năzuințele întregului nostru popor, de care am vorbit, Președintele Republicii, Domnul Nicolae Ceaușescu a arătat că «mai mult ca oricînd, acum cînd a fost proclamat anul 1986, ca «An Internațional al Păcii», este necesar să facem totul să întărim solidaritatea și colaborarea internațională cu toți cei care iubesc viața, pacea, pentru a apăra dreptul la viață, la

libertate, independență și pace». Privind aceste aspecte îngrijorătoare ale vieții internaționale, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin, declara în ședința Consiliului Național al F.D.U.S.: «Să nu ne lăsăm cuprinși de pesimism, căzînd în deznădejde, pentru că Pacea nu vine singură. Ea se cucerește. este o luptă binefăcătoare și nobilă. De aceea și noi, în cadrul acțiunilor inițiate de F.D.U.S., ca Biserici, am avut o participare activă. Cele trei Adunări ale Cultelor din România pentru dezarmare și pace, s-au bucurat de o largă participare internațională și de un larg ecou în rîndul bisericilor din celelalte țări ale Europei și Organizațiile internaționale religioase.

În trăirea noastră duhovnicească, noi ținem privirile ațintite spre ceruri, dar noi trăim acum pe acest pămînt. Bucuria de a trăi pe pămîntul Patriei sale este adînc înrădăcinată în ființa tuturor popoarelor, a fiecărui om. Oricît de frumos și atrăgător ar fi paradisul, cum spunea un gînditor modern, omul caută să ajungă acolo cît mai tîrziu».

În Declarația Marii Adunări Naționale din 3—5 aprilie a.c. se arată concepția Statului și poporului nostru față de rezolvarea problemelor păcii, care consideră, că numai prin unirea eforturilor comune ale tuturor Statelor, indiferent de orînduirile lor, ca și a tuturor Organizațiilor, în frunte cu Organizația Națiunilor Unite, Uniunea interparlamentară UNESCO, etc. pot garanta, pe viitor, pacea. Țara noastră s-a angajat ferm pentru a conlucra strîns, cu toate forțele iubitoare de pace, pentru ca anul 1986 — «Anul Internațional al Păcii», să marcheze o cotitură importantă în viața internațională, în direcția apărării și menținerii păcii, destinderii, securității și colaborării în lumea întregă.

COMITETUL NAȚIONAL ROMÂN — OAMENII DE ȘTIINȚĂ ȘI PACEA

Referindu-se la ultimele evenimente internaționale și, în primul rînd la acțiunile militare americane împotriva Libiei, care prezintă un pericol deosebit pentru omenire, căutători neobosiți și îndrăzneți în descifrarea tainelor universului consideră că își pot îndeplini, cu adăvîrat misiunea de slujitori ai progresului și umanității, numai dacă munca lor și rezultatele obținute servesc, în același timp și interesele păcii și colaborării internaționale.

De aceea, într-o «Moțiune» îngrijorătoare, se adresează tuturor oamenilor de știință din lume, să facă în așa fel ca toate cuceririle științei și tehnicii moderne să nu mai fie utilizate pentru scopuri de război, și să acționeze pentru a împiedica orice act care ar putea amenința viața noastră, a copiilor noștri și a semenilor noștri, a tuturor popoarelor.

Se face o chemare fierbinte tuturor slujitorilor științei să acționeze pentru eliminarea forței, sau amenințării cu forța în relațiile dintre state, în așa fel, că știința să fie pusă exclusiv în slujba păcii și înțelegerii între națiuni, prosperității și fericirii tuturor.

ÎMPOTRIVA MILITARIZĂRII SPAȚIULUI COSMIC

La cea de a IV-a sesiune a juriștilor sovietici și americani în problema limitării înarmărilor, toți participanții au adresat un mesaj comun Secretarului General al P.C.U.S. Mihail Gorbaciov și Președintelui S.U.A. Ronald Reagan, în care se pronunță împotriva cursei înarmărilor din cosmos și interzicerea totală a experiențelor armelor antisatelit.

Membrii celor două delegații au făcut declarații comune referitoare la necesitatea respectării tratatului sovieto-american din anul 1972 privind limitarea sistemelor apărării antirachetă, adoptarea de măsuri în vederea interzicerii experiențelor nucleare, a armelor satelit și îmbunătățirii generale a relațiilor bilaterale existente.

*

Peste 2.000 de persoane au participat la Basel la un marș internațional în favoarea suprimării armelor din spațiu, a dezarmării pe pământ și renunțării la experimentarea armelor nucleare. A fost lansat un apel pentru pace, în numele a sute de mii de ființe umane care vor să evite o catastrofă finală a întregii lumi și civilizații.

*

Potrivit datelor prezentate de Institutul internațional pentru cercetări în domeniul Păcii de la Stockholm S.I.P.R.I., în anul 1985 au fost efectuate în întreaga lume 31 de experiențe nucleare. Acesta a fost cel mai mic număr de experiențe anuale în ultimii zece ani.

*

O amplă demonstrație de protest a opiniei publice împotriva cursei înarmărilor a avut loc în Anglia și a cerut guvernului conservator să renunțe la amplasarea de rachete americane pe teritoriul țării.

Participanții la reuniunea reprezentanților grupării de luptă pentru pace din Olanda, S.U.A., Canada, Anglia, Italia și R. F. Germania au hotărât să-și coordoneze și mai mult acțiunile de protest față de amplasarea rachetelor americane cu încărcături nucleare de tip «Pershing 2» sau «Cruise», în țări ale N.A.T.O. din Europa occidentală.

Cunoscutul fizician american Philip Morisson, participant la crearea primei bombe atomice, a cerut Președintelui S.U.A. Ronald Reagan să dispună încetarea experiențelor nucleare și acceptarea propunerilor sovietice, de a începe tratativele privitoare la interzicerea totală și generală a acestora.

*

Militanții pentru pace din Belgia au efectuat în cinci orașe ale țării marșuri de primăvară și demonstrații antirăzboinice, pronunțându-se pentru revenirea la politica de destindere în relațiile internaționale, încetarea cursei înarmărilor, interzicerea experiențelor cu armele nucleare și lichidarea acestora.

*

Sub lozinca: «În anul 2.000 lumea fără arma nucleară», s-au desfășurat lucrările Congresului Organizației «Partizanii păcii din Finlanda», care reprezintă 80 de organizații sindicale de pace, care a dezbătut problema luptei pentru destindere și dezarmare în Europa.

*

Propunerea avansată de Secretarul General al P.C.U.S. privind organizarea unei întâlniri sovieto-americane la nivel înalt, privind realizarea unui acord asupra interzicerii experienței cu arma atomică, a fost primită cu interes la O.N.U., avînd o importanță capitală ce ar limita în mod semnificativ dezvoltarea atât calitativă cît și cantitativă a armelor nucleare.

*

Organizația Națiunilor Unite are în programul său interzicerea tuturor experiențelor nucleare, ceea ce ar micșora substanțial calitativ și cantitativ înarmările nucleare.

Referindu-se la recenta explozie nucleară din 10 aprilie din Nevada, efectuată de S.U.A. Secretarul general al O.N.U. Javier Perez de Cuellar, arată că încetarea totală a experiențelor corespunde intereselor vitale ale națiunilor și tuturor popoarelor lumii.

COPIII — TINEREȚEA ȘI VIGOAREA NAȚIUNII

O nobilă răspundere față de societate, față de viitorul Patriei.

Încă dintru început, în prima carte a Bibliei, care vorbește despre crearea omului, după așezarea acestuia în Paradis, Dumnezeu i-a dat binecuvîntare și poruncă zicînd: «Creșteți și vă înmulțiți și stăpîniți pămîntul». Din această poruncă a izvorît legea firii și a continuității vieții umane pe pămînt, prin crearea familiei, ca celulă a existenței omenеști.

Vechiul Testament vorbește adeseori despre importanța familiei, a mamei și a copilului, — ca inel între generații, ca generatoare a vieții umane și a societății.

Familia — celula societății, a fost totdeauna respectată, potrivit gradului de civilizație și de cultură. Religiiile lumii au prețuit-o și i-au acordat un nimb de lumină și de strălucire. Vechiul Testament cuprinde pagini deosebite de prețuire a mamei și a copilului. Dacă ne amintim de Rebeca și de dragostea ei pentru fiul său Iacob, de Rahila și de dragostea ei pentru Iosif și Veniamin, de Ana, mama lui Samuil, de proorocia lui Isaia care zice: «Prunc S-a născut nouă și I s-a dat nume care este peste tot numele; și se cheamă numele Lui — Înger de mare sfat — sfetnic minunat, Domn al Păcii» (Isaia IX). Dar nu numai Isaia, ci și alți prooroci au cuvinte despre Maica Domnului și despre Prunc. «Iată Fecioara în pîntece va lua și va naște Prunc și va fi numele Lui «Emanoil» spunea Arhanghelul Gabriel, vestind venirea în lume a Mîntuitorului Iisus Hristos.

În Noul Testament imaginea Bunei Vestiri cînd același Arhanghel vestește Fecioarei Maria că va naște pe Iisus și, ce să mai spunem despre epopeea ce se deschide în Nazaret și trece prin Bethleem, cu minunata stea a magilor ce se oprește deasupra staulului unde era așezat Copilul Sfînt; despre ciobanii care au adus din prisosul lor Pruncului ceresc.

În jurul evenimentului nașterii unui copil se ivește atîta bucurie și speranță pentru viitor. Viața nu merge înainte decît prin familie și

copii. Tăria și continuitatea unei familii, a unei patrii și a unui neam, prin nașterea de prunci și creșterea lor se consolidează.

Mîntuitorul Iisus Hristos a iubit copiii. Imaginea sfîntă ce se desprinde din Evanghelie, în care El stă în mijlocul copiilor, avînd un copil pe genunchi și spunînd : «Lăsați pruncii să vină la Mine și nu-i opriți ; că a unora ca aceștia este împărăția cerurilor», constituie imaginea fermă a acestei iubiri divine, față de vîrsta nevinovată a omului.

Ținînd seama de aceste considerente, Biserica Ortodoxă a prețuit totdeauna valoarea deosebită pe care o are familia în viața Bisericii, a patriei și a societății. Ea a orînduit în învățătura pe care o oferă fiilor ei duhovnicești, îndatoriri și obligații morale și materiale pe care le au pentru păstrarea acestor principii — familia și copiii — care reprezintă viitorul societății și al națiunii, acordînd o mare atenție răspunderii pe care orice cetățean o are pentru propășirea și desăvîrșirea vieții. Lăsînd la o parte desfășurarea istorică și în timp a problemei copilului în zilele noastre, și în țara noastră, vom căuta să prindem cîteva aspecte ale acestor valori fundamentale ale vieții, ale generației ce este azi — copiii — care constituie bogăția cea mai mare a neamului — Omul de azi, — Omul de mîine.

Vorbînd despre copilărie, despre epoca cea mai fericită a fiecăruia dintre noi, fie că o privim în jurul nostru, prin copiii sau nepoții noștri, fie că o privim cu nostalgie, retrospectiv, prin prisma anilor care au trecut peste noi, este cea mai mare bucurie ! Copilăria, cu toate fazele ei și aspectele ei, nu este un fenomen întîmplător, ci este un complex simbolic, cu elemente ce urcă din profunzimile psihologice ale ființei noastre și se însoțesc cu alte elemente pe care le oferă specificul nostru contemporan. Tot acest fenomen se sprijină pe fondul strălucitor și fericit al maternității, care constituie cel mai înalt și mai sfînt sentiment al vieții. În această problemă, urcînd pe linia istoriei, întîlnim în reprezentarea artei, exponate ale diferitelor epoci, pornind de la vestigiile arheologice ale neoliticului în care maternitatea dezvăluie lumii și istoriei pe viitorul «stăpîn al lumii» — copilul —, care privește, peste veacuri, și poartă peste umerii săi depozitul generațiilor viitoare, și, pînă la operele de artă actuale în plastică, în pictură, în sculptură și în operele marilor noștri creatori de artă și frumos, vedem copilul ca erou al vieții.

Copilăria ! frumoasa copilărie pe care au cîntat-o atît de frumos marii inspirați ai lumii. Teritoriu sfînt, caracterizat prin puritate și inocență, în care miraculosul și neobișnuitul are alt sens și alte dimensiuni. Descoperînd «viața», copilul privește și primește totul, pe zi ce trece, cu mirare, iar ochii lui reflectează un pitoresc nemaiîntîlnit. O privire de copil din pînzele lui Tonitza arată o lume de fericire și o tandrețe serafică, sau din tablourile lui Luchian sau Nicolae Grigorescu ne reamintește sensul fericirii din vremea copilăriei noastre. Dacă mai pomenim paginile minunate din operele lui Creangă, Sadoveanu, Calistrat Hogaș, Tudor Arghezi, etc., vedem cum sînt priviți copiii și copilăria prin prisma frumosului și a nevinovăției.

Privind această problemă prin lumina legiurilor Patriei noastre astăzi, vedem grija ce o are Conducerea de Stat și o depune pentru o cât mai bună creștere și educare a copiilor, — care reprezintă tinerețea și vigoarea națiunii, — dintr-un sentiment de nobilă răspundere istorică față de societate și de viitorul patriei. Privind aceasta, sub toate aspectele, vedem că o legislație complexă a fost creată pentru prosperitatea familiei, grija deosebită pentru mamă și copil, pentru ajutorarea lor morală și materială, pentru crearea de condiții bune de viață, de alimentație, de asistență medicală, de ajutoare bănești, maternități, creșe, case de odihnă și băi, unde copiii își pot dezvolta sănătatea și creșterea lor armonioasă.

Prin realizările de construcții noi de locuințe a familiilor cu mai mulți copii, prin sporirea alocației de la stat pentru aceste familii, prin întărirea sistemului de ocrotire sanitară, pentru menținerea tinereții populației, prin dezvoltarea activității medicale profilactice, direct și nemijlocit, prin care se preîntâmpină multe deficiențe, și chiar neajunsuri fragedelor vlăstare ale vieții prin ocrotirea mamei și a copilului.

Pentru a ilustra și materializa această grijă a Statului putem arăta că în urma noilor reglementări privind ajutoarele acordate familiilor cu copii, cuantumul alocației de stat sporește în medie cu 26,8%.

— Suma acordată corespunzător noilor majorări privind aceste ajutoare acordate familiilor cu copii, totalizează 6,5 miliarde pe an, ceea ce reprezintă un spor de peste 46% față de nivelul anterior al eforturilor financiare făcute de Stat în această privință.

— Aproximativ 5 milioane de copii beneficiază de alocații bănești din partea Statului.

— Aproape 1 milion de copii primesc îngrijire și educație în creșe și grădinițe.

— Toți copiii din România beneficiază de asistență medicală și medicamente gratuite.

— În formele de învățământ sînt înscriși aproximativ patru milioane de copii de toate vîrstele, care beneficiază de învățământ gratuit și manuale școlare gratuite.

În legătură cu aceasta marolo nostru poet Mihail Eminescu, privind cu indignare soarta poporului, zicea: «Ne mai rămîne o singură clasă pozitivă, pe spatele căreia trăim cu toții: «țăranul român» și acum ne silim cu toții să o nimicim, — și împreună cu ea și Statul și Națiunea. Acesta însă, nu s-a lăsat degradat de această mizerie, și, reușind printr-un efort imens, ne-a păstrat neadumbrite vitalitatea și optimismul».

«În timpul acela — spunea Alexandru Sahia — mamele noastre se vedeau nevoite să nască acolo unde le prindea vremea: la muncă, la cîmp, sub cerul liber». Pericole mari pîneau și pe școlari și adolescenți, încît din cinci născuți vii, abia trei atingeau pragul maturității depline, adică vîrsta de 20 ani. «Iată marea diferență, pe care o cunoaștem mulți dintre noi».

La chemarea lansată de către Domnul Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România către Corpul medical de a intensifica eforturile dedicate îmbunătățirii indicațiilor demografice, s-a răspuns

din plin. A crescut numărul creșelor, iar gradul de cuprindere a copiilor în grădinițe este de 77,6% din totalul copiilor de vîrstă preșcolară. În țara noastră, tot sub îndrumările științifice ale cercurilor medicale, au fost înființate centre de sfaturi prenatale, care au posibilitatea să identifice unele erori genetice. Pentru aceasta trebuie evitați toți factorii potențial nocivi (alcool, fumat, medicamente nefolositoare). De asemenea trebuie întărită conștiința mamelor de a naște atunci cînd sînt tinere, aceasta fiind perioada cînd se naște copii normali și viguroși, cunoscînd «că familia românească a fost țaria neamului, secretul dăinuirii noastre în timp», cum spunea marele medic Iuliu Hașeganu.

Putem sublinia, deci că, într-adevăr «copiii sînt bucuria vieții». Ei pentru familie și societate reprezintă un țel, un suport unic și o asigurare a continuității generațiilor. În familie ei consolidează echilibrul afectiv al căminului, întăresc sentimentul responsabilității, elimină egoismul și oferă căsniciei armonie și fericire. Prin copii idealurile se amplifică, drumul vieții dobîndește un sens clar.

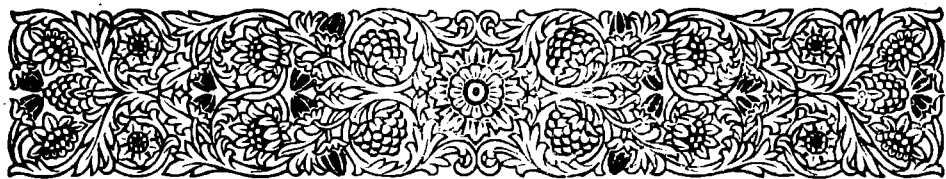
Cadrele medicale pot ajuta și coordona viața familiei încă de mai înainte de înfăptuirea căsătoriei. Sfaturile premaritale devin o obligativitate pentru tinerele femei. Medicii constată starea de sănătate. Le explică faptul că este necesar să aibă copii pentru ei, pentru viață și pentru societate. De asemenea și părinții trebuie să aibă o atitudine mai înțelegătoare față de tinerii care vor să se căsătorească. Astfel copiii devin o bucurie pentru părinți, dar mai ales pentru bunici, pentru că este cunoscut : care bunici nu vor să aibă nepoți ?

Deci, din punct de vedere demografic și patriotic progresul și dezvoltarea unui popor sînt condiționate de generațiile tinere. Bătrînețea duce cu ea experiența vieții, maturitatea aduce echilibru și creativitate, tinerețea elan și imaginație, copiii continuitatea și forța unui popor, viitorul și garanția dăinuirii sale. Ei duc mai departe ștafeta vieții, imaginea noastră, idealurile noastre, fiind rodul dragostei și iubirea de neam.

Astăzi, viața este amenințată de norii nucleari ai distrugerii. Popoarele și oamenii de bună credință vor pacea, vor înțelegerea și colaborarea, vor fericirea întregului neam omenesc ; să luptăm cu toții pentru realizarea acestui deziderat, pentru frumusețea, inocența și poezia unor priviri divine ale copiilor lumii.

Pr. DAVID POPESCU

ÎNDRUMĂRI PASTORALE ȘI OMILETICE

LA SFÎNTUL GRIGORIE TEOLOGUL

«Lumina dreptilor este de-a pururea și de la Domnul vor alla har și mărire».

Privind calendarul creștin ortodox, rămînem surprinși că, din mulțimea celor care au avut în inima și în cugetul lor pe Dumnezeu ca preocupare esențială, doar trei s-au învrednicit de a fi încununați cu supremul titlu creștin de «teologul» și anume : Sf. Ioan Evanghelistul, Sf. Grigorie de Nazianz și Sf. Simeon al Tesalonicului.

Se naște firesc întrebarea : de ce numai aceștia trei au primit un atit de ales epitet ? Desigur nu este întîmplătoare această dezinență și, cercetîndu-le viața și opera, recunoști îndată motivul : Evanghelia a IV-a numită și duhovnicească este singura carte din Scriptură în care Duhul Sfînt, Cel care inspiră toată scriptura sfîntă, zăbovește și asupra Sa Însuși, descoperindu-se prin gura ucenicului iubit, în măsura în care tainicul poate fi conturat iar adîncul cel nepătruns poate fi adus și cuprins în tiparul sărac al priceperii omenești.

Vreau să spun că Evanghelia Sf. Ioan încearcă să prindă în definiție ceea ce stăruie în întreaga Scriptură doar ca sugestie și fior. Opera Sf. Grigorie Teologul reia, într-un nou efort, divina stăruință a marelui evanghelist și, cu posibilități adăugite, de ordin filosofic, filologic și religios, conturează, la modul absolut, o formulare pnevmatologică, surprinsă embrionar în Sf. Scriptură și, mai ales, în Evanghelia a IV-a. Asupra acestui fapt vom zăbovi, în cîteva pagini, în plăpînda noastră încercare.

Înainte de a trece la subiectul amintit, trebuie să lămurim, în cîteva rînduri, și rolul celui de-al treilea teolog, adică al Sf. Simeon Noul Teolog. Dacă Sf. Ioan temeluieste doctrina pnevmatologică iar Sf. Grigorie dezvoltă și conturează pînă la apogeul această doctrină, Sf. Simeon Noul Teolog este considerat cel mai iluminat poet duhovnicesc, cel mai tandru cîntăreț al iubirii divine — iubire identificată de Sfinții Părinți cu persoana Sfîntului Duh — iubirea veșnică dintre Tatăl și Fiul.

Ca să ilustrăm intimitatea deplină a Noului Teolog cu tainica persoană a Duhului Sfânt, redăm un mic fragment dintr-un poetic dialog de o inegalabilă frumusețe și adincime, prin care Sf. Simeon se adresează astfel Duhului Sfânt : «Vino, lumină adevărată, vino, viață veșnică, vino, taină ascunsă, vino, comoară fără nume, vino, lucru inefabil, vino, persoană tainică, vino, bucurie nesfârșită, vino, lumină neapusă... Vino, Cel care pururi neschimbat rămii și care, în tot timpul, te miști și vii spre noi, cei sălășluiți în iad. Numele tău atât de dorit și pretutindeni vestit nimeni nu va putea să-l rostească ce anume este. Vino, cunună neofilită, vino, tu pe care sufletul meu sârman te-a iubit și te iubește. Vino singur, la mine cel singur !» (Lossky, *Essai sur la Theologie mystique...*, p. 157).

Așadar cei trei au purtat totdeauna în inima lor titlul care mai târziu se va adăuga firesc la numele lor.

Și acum, trecînd la subiectul principal asupra căruia dorim a zăbovi, subliniem, din început, că nu ne vom ocupa de întreaga operă a Sfântului Părinte care este imensă nu atât ca întindere ci, mai ales, ca bogăție de sensuri ; vom privi numai un aspect : acela al «lucrării Duhului Sfânt în istorie sau Iconomia Duhului Sfânt», așa cum o vede Sfântul Grigorie de Nazianz.

Veacul al IV-lea este cel mai dens spațiu istoric, în ceea ce privește doctrina creștină asupra Sfintei Treimi iar sfârșitul acestui veac, moment ce coincide cu apogeul activității marilor capadocieni, stabilește definitiv și autentic doctrina pnevmatologică, avînd și girul suprem al sinodului II ecumenic de la 381.

Evoluția în timp a revelației Sf. Treimi este rezumată magistral de Sf. Grigorie : «Vechiul Testament, spune el, a descoperit în mod clar pe Tatăl și mai acoperit pe Fiul. Noul Testament a descoperit pe Fiul și a insinuat divinitatea Duhului. Astăzi Duhul trăiește printre noi și s-a făcut mai clar cunoscut. Fiindcă ar fi fost periculos ca, atunci cînd divinitatea Tatălui nu era deloc recunoscută să fi predicat deschis pe Fiul și apoi, atât timp cît divinitatea Fiului nu era nicidecum admisă, era imposibil să impui divinitatea Sfântului Duh. Se cuvenea, mai degrabă, ca prin adăugiri parțiale și, cum spune David, prin înălțări din slavă în slavă, splendoarea Sfintei Treimi să lumineze progresiv. Iată deci că lumina ne-a venit cîte puțin. Mîntuitorul cunoaște anumite lucruri pe care le considera încă greu de purtat de către ucenicii săi deși aceștia erau plini de o bogată învățătură. Și El le repeta că Duhul, atunci cînd va veni îi va învăța totul. Eu socotesc că printre acele lucruri ținute în taină de către Mîntuitorul era și divinitatea Duhului Sfînt. Aceasta urma să fie declarată mai lămurit atunci cînd după proslăvirea Mîntuitorului, recunoașterea propriei sale divinități va fi fost întărită».

Așadar Vechiul Testament mărturisește pe Tatăl iar Noul Testament este mărturia despre Fiul așa cum ne încredințează Sf. Ioan Evanghelistul zicînd : «Și Cuvîntul s-a făcut trup și s-a sălășluit între noi și am văzut Slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har și de adevăr» (I, 14).

Dar despre cea de a treia persoană a Sfintei Treimi cine mărturisește ? Desigur mărturia despre Sfîntul Duh nu lipsește nici din Vechiul Testament și mai ales din Noul Testament dar nu este o mărturie expli-

cită, ci una implicată, un enunț fără detalii, o prevestire luminoasă dar tainică, o șoptire dulce ce urma să se întrupeze în eveniment mai târziu.

Vechiul Testament notează, cu pregnanță, lucrarea Tatălui iar teologhisirea acestui eveniment se face în Noul Testament. Acesta, la rîndul său, mărturisește evenimentul revelațional al Fiului iar teologhisirea acestui eveniment se face îndată după proslăvirea Mîntuitorului de către Sf. Apostoli. Momentul și actul explicitării teologice — sau, cum am spus mai sus, teologhisirea evenimentului respectiv — nu este cu nimic mai prejos decît actul în sine.

Cît privește cea de a treia persoană a Sf. Treimi, actul revelării se produce la Cincizecime — fapt care, împreună cu Sf. Euharistie, constituie ființa și temelia Bisericii creștine.

Deci trebuie făcută distincție între *acțiunea* Duhului Sfînt în lume, acțiune manifestată în toate timpurile și în orice loc, și *prezența* Sfîntului Duh ca persoană divină, fapt împlinit la Cincizecime. De la această dată, Biserica este plină de Duhul, cum spune un Sfînt Părinte.

Dar așa cum Tatăl se face înțeles și cunoscut în Fiul Său iar Fiul ia chip în ucenicii Săi, cum spune Sf. Ap. Pavel galatenilor (IV, 19), tot așa și conturarea persoanei Sf. Duh, în înțelegerea umană, cere timp și migală.

De la evenimentul propriu-zis al Pogoririi Duhului Sfînt în lume și pînă la recunoașterea deplină a acestui fapt s-au scurs cîteva veacuri de mari frămîntări și lupte și, din flăcările acestui foc sfînt pe care-l anunțase Hristos apostolilor Săi (Lc. XII, 49), spre sfîrșitul veacului IV creștin, apare aurul cel mai curat și strălucitor al dogmei trinitare iar cel mai iscusit cîntăreț al acestui mare triumf a fost Sf. Grigorie Teologul.

«Acum, spune el, adică în acest sfîrșit de veac IV, Duhul are drept de a locui printre noi și ne arată mai clar ce este El în sine.

Sfîntul Grigorie este pe deplin conștient de solemnitatea momentului pe care îl trăiește și, cu mare bucurie, anunță această plenitudine comunicată în mod cumpănit și progresiv «pentru a nu orbi prin lumina soarelui ochii celor prea slabi».

Părinții veacului IV, și cu osebire Sf. Vasile cel Mare și Sf. Grigorie Teologul, *olaborează*, cu îndrăzneala și cu puterea co lo-o dădea curățenia vieții lor și dragostea arzătoare pentru Dumnezeu, formula doxologică trinitară cea mai cuprinzătoare și cea mai expresivă.

Sinodul al II-lea ecumenic va adăuga la Simbolul de credință niceean și dogma referitoare la Sfîntul Duh, folosind terminologia creată și impusă de acești doi corifei ai creștinătății.

De aici înainte, teologia Sf. Duh dobîndește un statut eclesiastic nou, fiind închinat ca persoană divină, ipostas treimic neschimbat și perfect care lucrează în deplină egalitate cu Tatăl și cu Fiul, la opera de mîntuire, sfințire și îndumnezeire a omului.

Desigur era nevoie de geniul religios al unui Sf. Vasile sau Grigorie pentru a realiza un astfel de moment copleșitor în istoria spiritualității umane, moment care, așa cum afirmă Sf. Grigorie Teologul, s-ar putea așeza alături de celelalte două mari etape din iconomia mîntuirii, adică cele două Testamente.

Odată cu formulele dogmatice cristalizate și impuse prin strădania celor doi ierarhi teologi, se creează o adâncă atmosferă de pietate trinitară și duhovnicească și, tot în acest veac de aur creștin, trebuie așezată originea celei mai frumoase rugăciuni din evhologhiul ortodox: «Împărate ceresc, Mîngîietorul», adresată Sf. Duh.

Spuneam mai sus că veacul IV creștin a fost unul din cele mai frămîntate momente în istoria spiritualității umane, dar și-a aflat fericită rezolvare prin jertfa totală a unor sfinți geniali ca Sf. Grigorie Teologul și toți cei mari, contemporani ai lui. Dar oare veacul nostru este mai puțin frămîntat? Nicidecum. Niciodată, spune un gînditor «lumea nu a avut mai multă nevoie de sfinți de geniu ca astăzi» (Simone WEIL).

Omul, așa cum îl definește undeva Sf. Grigorie Teologul, este ființa cea mai diversă și cea mai complexă. În adîncimile insondabile ale sufletului nostru, adîncimi pe care adesea nici nu le mai cunoaștem, se înfruntă forțe potrivnice, acea confruntare sfișietoare de care vorbește Sf. Ap. Pavel romanilor și din care, spune același apostol, țîșnește strigătul omului după izbăvire.

Dar cine ar putea să coboare în acest abis infernal să-l lumineze dacă nu Duhul Sfînt, Care cercetează inimile și rărunchii oamenilor? Ori, tocmai acest mare dar ne-a lăsat Sfîntul Grigorie, adică o cunoaștere mai adîncă a Sf. Duh și, cunoscîndu-L mai bine, vom ști să-l chemăm mai adevărat și venind, Duhul Adevărului ne va face pe deplin liberi, după cum ne asigură Mîntuitorul Hristos (In. XV, 28).

Și pentru toate acestea se cuvine să-i mulțumim Sf. Grigorie care ne-a prilejuit o atît de frumoasă sărbătoare și să-l lăudăm împreună cu imnograful său, numindu-l «grăilor de Dumnezeu, ochi privighetor al Bisericii, lauda Ortodoxiei, fîntînă a teologiei și mare prieten al lui Hristos, pe Carele roagă-L, Sfinte Grigorie, să mîntuiască sufletele noastre. Amin.

Pr. Prof. IOAN BUGA

LA DUMINICA LĂSATULUI SEC DE CARNE

INFRICOȘATA JUDECATĂ

Un mare gînditor (Foerster) a afirmat cu drept cuvînt: «Continentalul cel mai întunecat din lume este inima omului. E mai ușor să urmărești Nilul pînă la izvoarele lui, cu toate că are un parcurs de 6500 km, decît să te ții pas cu pas de fapta unui om, pînă în cel mai tănuț izvor al ei, inima».

Oricît am vrea să ascundem fapta săvîrșită, să ne camuflăm interiorul, în sufletul nostru există un glas tainic, care ne aprobă sau ne condamnă fapta săvîrșită. Este conștiința morală sădită de Dumnezeu în om. Săvîrșind binele, vom simți o bucurie, o liniște, o mulțumire sufletească. Iar săvîrșirea răului ne aduce o neliniște, o părere de rău, o muștrare a conștiinței. Cain, după ce a ucis pe fratele său, Abel, și-a pierdut echilibrul sufletesc, fără să-și găsească liniștea nicăieri, fapt zugrăvit atît de

plastic, în nemuritoare versuri, după Sfânta Scriptură, de poetul francez Victor Hugo în poezia sa «Ochiul lui Dumnezeu».

Dacă la unii credincioși conștiința morală este adormită sau slăbită, nepronunțând judecata asupra faptelor săvârșite, nimeni dintre noi nu va scăpa de sentința implacabilă a Judecătorului ceresc, de judecata ce o va pronunța Dumnezeu în ziua judecății și a dreptății. Atunci se va trage vălul, ce acoperea atâtea fărădelegi și sufletele se vor prezenta în fața lui Dumnezeu în toată goliciunea lor.

Evanghelia de astăzi ne vorbește tocmai despre această zi zguduitoare, ziua arătării Fiului Omului, a Judecății din urmă.

Cine ar putea zugrăvi în toată amploarea, icoana zguduitoare a Infricoșatei Judecăți?

«Despre ziua și ceasul acela nimeni nu știe, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, fără numai Tatăl» (Marcu XIII, 32). Sfânta Scriptură ne arată însă semnele care vor anunța apropierea judecății de apoi.

Toți morții vor învia, stînd față în față cu Mîntuitorul și Judecătorul și așteptînd sentința dreptății divine, cum ne spune Sf. Apostol Pavel: «Deodată într-o clipeală de ochi, la trîmbița cea de apoi... morții se vor scula fără stricăciune, iar noi vom fi schimbați» (I Corinteni XV, 52).

Putința reconstruirii trupurilor omenești și unirea lor cu sufletul o demonstrează Sf. Apostol Pavel prin analogia cu sămînța care se aruncă în pămînt și care nu răsare, dacă nu putrezește, iar cînd răsare, are cu totul altă formă. La fel și trupurile înviate vor fi nesticăcioase și nemuritoare, spirituale, fără trebuințe materiale (I Corinteni XV, 37—45, 54).

După învierea morților va veni Fiul Omului, Hristos Mîntuitorul în toată măreția Sa divină, făcînd judecata obștească sau de apoi.

Pe Muntele Taborului, Iisus s-a schimbat la față înaintea Sf. Apostoli Petru, Iacob și Ioan, «așa încît fața Lui străluci ca soarele, iar veșmintele lui se făcură albe ca lumina» (Matei XVII, 2).

Neputînd privi slava luminii Fiului lui Dumnezeu, căci așa cum zice Sf. Ioan Gură de Aur — «Domnul s-a arătat mai strălucitor decît soarele, dumnezeirea arătîndu-și razele Ei», «ucenicii au căzut cu fața la pămînt și s-au spăimîntat foarte» (Matei XVII, 6).

Cu cîtă strălucire va apare Iisus la sfîrșitul lumii, cînd va veni pe norii cerului, în deplina Sa măreție divină, ca să judece lumea!

La judecata din urmă, lucrul cel mai cutremurător îl constituie descoperirea tuturor faptelor, bune și rele. Atunci se va avea în vedere credința creștinului și faptele lui bune. Acestea îi vor aduce fericirea veșnică, iar faptele rele vor fi răsplătite cu osînda veșnică.

Apoi se va rosti sentința celor dreți: «Veniți binecuvîntații Tatălui Meu, de moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămînd am fost și Mi-ați dat să mînc, insetat am fost și Mi-ați dat să beau... bolnav am fost și M-ați căutat...» (Matei XXV, 34, 36). «...Întrucît ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut» (v. 40).

Iar cei păcătoși vor merge la pedeapsă veșnică: «Duceți-vă de la Mine, blestemăților, în focul cel veșnic, care este gătît diavolului și îngerilor lui. Căci flămînd am fost și nu mi-ați dat să mînc, insetat am fost și nu mi-ați dat să beau... Întrucît nu ați făcut unuia dintre acești prea mici, nici Mie nu Mi-ați făcut» (Matei XXV, 41—45).

Cunoscînd tabloul înfricoșător al judecății din urmă și neștiind ziua și ceasul cînd ne va veni desnodămîntul fatal, sfîrșitul nostru, să căutăm să ne împodobim sufletul cu nestematele virtuților alese, singurele care ne cuceresc fericirea paradisului nostalgic în împărăția slavei lui Dumnezeu.

Să eliminăm din sufletul nostru ura, răutatea și invidia, ce nu ne onorează, ci ne degradează ființa umană.

Voiești să fii, iubite creștin, lingă tronul Celui Preaînalt, să moștenești împărăția cerurilor ? De tine atîrnă ! Urmează lui Hristos și vei avea viață veșnică ! Lui să-I dăm toată șoapta gîndului și toată dorința inimii ! Să ne apropiem de Hristos și El se va apropia de noi !

Să trăim sub faldurile de lumină ale Cerului, conformîndu-ne în permanență sublimelor principii evanghelice.

Să activăm pentru întronarea păcii, armoniei și buneii înțelegeri între oameni și popoare, căci numai într-o atmosferă de pace și liniște desăvîrșită se pot impune valorile eterne ale umanității, pacea și buna înțelegere fiind premize fundamentale pentru prosperitatea omenirii.

Făcînd acestea, vom dobîndi fericirea veșnică, în ziua înfricoșatei judecăți, spunîndu-ni-se și nouă : «Veniți binecuvîntații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii» (Matei XXV, 34) Amin !

Pr. Dr. V. VLĂDUCEANU

DUMINICA IZGONIRII LUI ADAM DIN RAI

«In sudoarea tejii vă veți cîștiga plinea și blestemat este pămîntul din pricina voastră» (Facere III, 17—19).

Acestea sînt cuvintele de groază auzite de strămoșii noștri în vremurile îndepărtate. Într-adevăr, frica și cutremurul îl apucă pe acela care greșește față de semen, dar ce zguduire trebuie să fi fost în ființa acelor care trăiseră în desfătare paradisiacă, iar acum aveau blesteme. Cei ce nu cunoscuseră durerea, nu încercaseră necazuri, nu trecuseră prin primejdii, cei ce erau îngeri în trup, acum sînt părăsiți de Creator.

Evenimentul căderii omului în păcat și izgonirii lui Adam din rai, în afara spuselor biblice, a dat naștere în mitologie la cele mai năstrușnice idei despre rai, iad și viață în general.

Viața este cel mai de preț bun pentru orice ființă, iadul este groaza existenței umane, manifestată prin chinuitoare încercări ale morții. S-ar părea că totul în lume este un vis fericit, dar apare acest flagel întunecat ; acest colos de gheață, moartea, care își face intrarea în lume, prin păcat, pîrînd că mormîntul este singura soluție a vieții. Așa se ajunge la disperare, destin, predestinație. De aceea credincioșii adevărați caută să-și explice credința lor pentru a nu se confunda cu basmele sau superstițiile celor neștiutori (I Tim. I, 1—13).

Sfînta Scriptură și Sfînta Tradiție sînt izvoarele directe ale descoperirii Dumnezeului Celui adevărat și veșnic (II Tim. III, 16), izvoare care sînt păstrate de Sfînta Biserică al cărei cap este Domnul Hristos, impli-

nitorul și desăvârșitorul Revelației divine. Așa putem și înțelege de ce Sfinții Părinți au rinduit ca în această Duminică — începutul Postului Mare — să se facă amintirea *Izgonirii lui Adam din rai*.

Căderea primilor oameni în păcat este marea enigmă a lumii și începutul vieții pămîntești conștiente și istorice.

Mai întîi această cădere a însemnat încercarea omului de a se ridica, prin instincte, la asemănarea cu Dumnezeu (Facere III, 3—7), părăsind *ascultarea*. Angajamentul dintre diavol, creatură spirituală și om, creatură psihofizică, a dat naștere răului moral, iar satana a devenit stăpînul morții și al iadului. Ca atare, Dumnezeu nu este creator al răului, răul este primul dușman al naturii umane, dușman moștenit prin păcatul originar. Și acest păcat a fost șters de propria moarte a Mîntuitorului Hristos, Noul Adam (Rom. V, 14—17), iar taina văzută a spălării acestei moșteniri este Sfîntul Botez.

Despre omul paradisiac nu se cunosc prea multe. Inșiși Sfinții Părinți evită sau amintesc numai de căderea omului în păcat, cum și de izgonirea din rai, considerîndu-le fapte supra-istorice și prea îndepărtate. Desigur, Cartea Facerii sau prima informare despre începutul omenirii și apariției omului pe pămînt a fost alcătuită de Moise la inspirația divină, care inspirație a conlucrat cu pregătirea sfîntă și cu însușirea culturii și tradiției popoarelor de către autor. Cîte straturi ale civilizațiilor se vor fi depus în sanctuarul existenței umane, cîte evenimente se vor fi petrecut pînă la alegerea lui Avraam din Urul Caldeii ?, nimeni nu poate ști ! Sfînta Scriptură este un izvor al cunoașterii vieții celei veșnice și o siguranță a credinței în Dumnezeu. Nu cunoaștem nici gradul de inteligență sau de progres la care ajunsese omul atunci. Ceea ce este sigur, pe plan religios, spiritual și moral, este faptul că apare conștiința omului care deosebește faptele bune de cele rele.

Diavolul sau ispititorul, acel șarpe care este cauza externă a căderii primilor oameni, apare în diferite chipuri în tradițiile religioase și în producțiile folclorice la toate popoarele, ca dovadă a unor evenimente petrecute în memoria omenirii, dar cu adinci rezonanțe în sufletul celor ce doresc o satisfacție duhovnicească. Căutarea fericirii își are originea în «paradisul pierdut» în care strămoșii noștri plini de har își petreceau viața în dulceața divină. Pe adevăratul credincios nu-l interesează istoria căderii, ci consecințele ei psihice, fizice și cosmice ; îl interesează, pentru sufletul său, obținerea mîngîierii sufletești și înlăturarea durerii trupesti. Astăzi, frămîntările obișnuite nu mai sînt enigme sau fără cauze, ci ne-a venit cunoștința adevărurilor prin Evanghelia mîntuirii (Ioan I, 17 ; Gal. I, 8).

În acest sens, Evanghelia este viața însăși și experimentarea celor mai nobile sentimente umane, care sînt semnele Împărăției cerurilor, împărăție care începe de aici de pe pămînt (Luca XVII, 21) ; nu există om duhovnicesc, dacă nu este în deplinătate firească (Rom. XII, 2 ; I Cor. XV, 46). Dumnezeu nu cere credinciosului eforturi peste puterile lui, ci îi dă harul necesar.

Dacă răsfoim paginile Sfintei Scripturi, ne convingem că însuși Avraam s-a abținut de la diverse mîncăruri, învrednicindu-se, ca și Adam înainte de cădere, să prînzească cu Cei trei oaspeți (Facere XVIII, 5).

Moise înainte de primirea Legii, postește (Ieșire XIX—XX).

Toți proorocii și trimișii Proniei au întrebuințat postul, considerându-l o armă secretă a sufletului și în același timp instrument al inspirației divine (Isaia LVIII).

Sfântul Ioan Botezătorul s-a invrednicit de alegerea cerească datorită postului părinților săi (Luca I, 6).

Însăși Sfânta Fecioară Maria primește vestea dumnezeiască a nașterii lui Mesia chiar în timpul rugăciunii, susținută cu post sever.

Domnul Hristos pînă a începe propovăduirea, postește pentru a fi pildă urmașilor Săi.

Majoritatea operelor celebre ale civilizației lumii au la bază o pregătire a făptuitorilor prin curăție și post. Deci postul este abținerea cu liberă voință de la anumite mîncăruri și înlăturarea patimilor. Nu înseamnă că este ceva întinat în alimente, ci reținerea de la o parte îmbogățește și justifică viața duhovnicească.

Cei care privesc postul ca ceva învechit, ba chiar cu dispreț, spunînd că slăbește organismul și amenință sănătatea, nu sînt credincioși a căror convingere să plece din fapte. Se înțelege că postul este obligatoriu pentru credincioșii sănătoși, nu pentru bolnavi sau pentru cei în tratament. Și aceștia sînt tot în post pentru redarea sănătății lor.

Hipocrate, părintele medicinei, datorită cumpătării a trăit peste 125 de ani. De la el și pînă astăzi medicina cunoaște foarte bine că multe boli, mai ales în a doua jumătate a vieții omului, se dezvoltă cu ușurință din cauza îmibușării.

Toți filozofii și înțelepții antichității au recomandat postul și curăția pentru a realiza ceva în viață. De exemplu: Pomponius Atticus un demnitar roman, fiind chinat de o boală de la vîrstă fragedă, s-a hotărît să părăsească petrecerile și îmibușarea și să moară prin foame: rezultatul, după 14 zile de post s-a vindecat. Un medic al secolului al XVIII-lea a lăsat scris pe testamentul său: «Păstrează-ți capul limpede, picioarele tari, stomacul ușor și nu vei avea trebuință de doctor».

Astăzi este confirmată cugetarea că «omenirea a suferit mult din cauza îmibușării», iar cultură nu există acolo unde «stomacul geme».

Acesta este unul din aspectele postului, dar marii postitori și sfinții, care au ajuns la adînci bătrîneți, ne arată prin traiul lor că postul lungeste viața pămîntească și pregătește pe cea de apoi. Sfântul Pavel Eremitul a trăit 113 ani, Sfântul Antonie cel Mare 103 ani, Sfântul Arsenie, 110 ani, Sfântul Teodor Eremitul, 105 ani ș.a.m.d. Desigur acestea sînt cazuri de trăire în liniște și pustie, dar pentru credinciosul de astăzi ce post se recomandă ?

Trăim vremuri tulburi de griji și tensiune, de descoperiri uluitoare, cuceriri ale altor planete, de trăire extraterestră, sîntem martori unor fapte ce depășesc firea noastră, încît mintea obișnuită este mai solicitată ca oricînd, iar sufletul este pus în situații grele. Pentru aceasta, postul nu se mărginește astăzi la înfrînări din considerații terapeutice sau igienice, ci este postul adevărat cerut de Dumnezeu prin proorocul Isaia. «Nu știți oare ce post îmi trebuie ? — zice Domnul, rupeți lanțurile fără-delegilor, dezlegați jugul supușilor ; eliberați pe cei asupriți pe nedrept ; împărțiți pîinea și nevoile voastre cu aproapele, adăpostiți sub acoperă-

mîntul vostru pe cei în necazuri ; îmbrăcați pe cei goi și în suferință ; nu întoarceți spatele celor ce vă cer sfaturi... atunci dreptatea vă va conduce, iar slava lui Dumnezeu vă va încunună» (LVIII, 6—8 ș.a.). Cu alte cuvinte, postul sau evitarea faptelor rele, înfrinarea limbii de la rău și a cugetului de la gînduri urite, este postul care ne ține treji în fața Pomului cunoștinței binelui și răului. Acest post este realizarea spirituală a vieții, ascultarea de conștiință și de judecata ei ; Postul este nelimitat, începe de la naștere și se termină la moarte.

Postul trupesc naște virtutea, postul sufletească ne conduce în viața eternă și se manifestă atît prin cumpătare cît și prin modestie, sinceritate, convingere și intoleranță la rău... Este deci o contopire cu adevărul și faptele bune, care sînt rădăcinile Pomului vieții, rădăcini care au seva în Trupul și Sîngele Domnului, sub forma Sfintei Împărtășanii. De aceea, creștinul conștient își încheie postul acesta, rînduit de Sfînta Biserică, prin primirea în frica de Dumnezeu a Sfintei Împărtășanii.

Postul este, pe lîngă un obicei străbun la români, și o tradiție pioasă și o necesitate organică, o dorință sufletească a credincioșilor, în inima cărora răsună atît blestemul paradisiac, cît și binecuvîntarea Bisericii. Realitatea sufletească este postul din convingere : «Postiți ? — arătați-mi-o prin fapte — zicea Sfîntul Ioan Gură de Aur — vedeți un nepuțințios, aveți milă de el ; un dușman, împăcați-vă ; un prieten bun, păstrați-l ; un nume bun, nu-l invidiați. Nu numai gura sau stomacul să se abțină ; ci și ochiul, urechile, picioarele și minile... Nu mîncăți carne ? , atunci de ce inima se bate în patimi ; nu beți vin ? dar gura este plină de vorbe urite și limba se spurcă... ce folos că n-ai mîncat carne, dar ai batjocorit cîntea și ți-ai înfipt dinții în avutul altuia, ai sorbit demnitatea semenului în loc de vin, sau ai consumat prin intrigi și minie viața aproapei ! »

Sfîntul Vasile cel Mare ne îndeamnă : «Cine postește de formă și se poartă urit, acela este asemănător diavolului, care deși ajunează permanent, el atrage pe mulți în patimi». «La ce bun să supui trupul la abțineri de la mîncăruri, dacă sufletul ți este plin de necesitate, trufie și tot felul de nelegiuiri» — spunea Fericitul Ieronim. Cînd stomacul este plin și patimile clocotesc, diavolul așteaptă prada.

Postul nu are rețete speciale sau limite de cultură, de preocupări și nici forme de practicare, ci fiecare după voința lui îl săvîrșește conform rînduiei Bisericii, dar mai ales dragostei față de Ziditor și semen ; cu alte cuvinte postul nu este scop în sine, și nici obligație, ci un mijloc pentru liniștea sufletească și curăția inimii, adică reintrarea în harul și dragostea dumnezeiască și în sînul Sfintei Biserici.

Unul din mijloacele obișnuite ale manifestării postului este munca cinstită. Truda și viața fără întinare au fost armele strămoșilor noștri, arme sugerate de Creator, care i-a ajutat să-și recapete harul pierdut prin păcatul neascultării.

Acum înțelegem de ce duminica de astăzi este numită a Izgonirii lui Adam din rai. Ea amintește de faptul că neascultarea și lăcomia au dus la pierderea darurilor paradisiace ale primilor oameni. Aceste daruri se pot recîștiga prin rugăciune, ca legătură intimă între Dumnezeu și cre-

dincioși ; prin milostenie, ca manifestare exterioară a convingerilor creștinești (Iacob II, 13) și prin post, ca ajutor în purificarea cugetului și a inimii (Matei VI, 15—16). Așa ajungem să ne îmbrăcăm în hainele luminii, trăind cu cinste nu în chefuri și beții, nu în birfeli sau altceva ce spurcă pe om, sau fapte de rușine (Matei XV, 11) nu în certyuri și invidie... (Rom. XIII, 13—14), pentru că toate nenorocirile și certurile între oameni au originea în patimi (Iacob III, 4), peste care tronează tatăl minciunii, Satana (Ioan VIII, 44).

Mintuitorul Hristos ne cere să respectăm și să cultivăm omul din noi, iar dacă slăbiciunile firii ne fac să păcătuiim, avem acum posibilitatea de a ne îndrepta prin post, așa cum au făcut sfinții toți și moștenitorii Împărăției cerurilor, al căror nume este scris în Cartea vieții (Apoc. XXI, 27).

De această bucurie să fie învrednicit fiecare dintre noi, după conștiința lui, după frământări fără răspuns în această lume dacă nu avem credință și dorința fierbinte pentru a cîștiga viața eternă. La această viață ne cheamă Domnul Hristos : «Veniți la Mine toți cei neliniștiți și împovărați și Eu vă voi da mulțumire și odihnă» (Matei XI, 28). Amin !

Diac. Conf. P. I. DAVID

LA DUMINICA I DIN POSTUL MARE FRUMUSEȚILE ORTODOXIEI

Biserica noastră dreptmăritoare comemorează an de an, în prima Duminică a Postului Mare, numită Duminica Ortodoxiei, triumful dreptei credințe asupra tuturor rătăcirilor ivite în cursul veacurilor, îndeosebi asupra iconoclaștilor, adică asupra acelor care luptau împotriva icoanelor, la anul 842.

Duminica Ortodoxiei ne îndreaptă an de an privirile spre izvorul veșnic cristalin al doctrinei creștine autentice, așa cum a fost propovăduită de Hristos Mintuitorul, transmisă prin Sf. Apostoli și formulată de cele șapte sinoade ecumenice.

Ortodoxia — depozitara acestei doctrine — este împărăția cerească a ideilor, cerul spiritual care se oglindește în apele pămîntești. Este lumina ce luminează drumul credincioșilor pe acest pămînt, în fugara noastră călătorie pe oceanul vieții trecătoare. Este marea realitate spirituală care ne unește cu cerul și prin el, cu toți aceia care au trăit și vor trăi în aceeași credință și cu care ne vom regăsi în sfînta nădejde a vieții viitoare.

«Ortodoxia — după expresia unui mare teolog — este viața în Hristos, trăirea în și prin Hristos».

Tradiționalismul Bisericii Ortodoxe nu este stagnare sau lipsă de progres. Pe linia tradiției, Ortodoxia trăiește, se mișcă și evoluează. Tradiția ortodoxă nu oprește Biserica de a merge înainte, ci o ferește numai de a se abate de la tezaurul sacru, de la patrimoniul spiritual al creștinismului ecumenic.

Nu trebuie ignorat apoi adevărul istoric că în vreme ce Apusul crea în liniște mărețe opere de artă, în vreme ce în Bibliotecile lui se elaboreau lucrări de știință teologică, Orientul ortodox se zbătea sub urgia semilunei.

Ortodoxia este patria noastră ecumenică! Cu toată diversitatea de limbi și națiuni, Ortodoxia își arcuiește cerul spiritual peste națiuni și își păstrează concomitent unitatea de credință, de viață și de forme culturale comune.

Ortodoxia este calea luminii, religiunea adevărului revelat, absolut și etern. Marile probleme care au frământat neîncetat gândirea umană, privitor la originea lumii și a vieții ca și problema divină și antropologică, nu mai puțin problemele sociale, au primit o deslegare strălucită în lumina doctrinei creștine autentice, în Ortodoxie.

Societatea precreștină trăia sub teroarea zeilor și a fricii de necunoscut. Zeii religiilor antice erau reprezentați în imaginația oamenilor ca niște ființe înfricoșătoare, care sancționează în mod necruțător. He-catombele de jertfe sîngeroase de animale ce se aduceau pretutindeni în omenirea precreștină și pentru îmblînzirea zeilor, sînt în această privință mărturii de nezdruccinat. Structura socială a lumii precreștine era lamentabilă, fiind împărțită în două tabere uriașe adverse: cetățenii liberi cu toate drepturile și lumea sclavilor, lipsită de orice drept. După unele statistici două treimi din populația vastului imperiu roman o alcătuiau sclavii. Situația acestora era îngrozitoare, stăpînii avînd asupra lor puteri nelimitate. Cei mai străluciți reprezentanți ai filozofiei antice nu vorbeau decît cu dispreț față de munca manuală și muncitor, muncă considerată ca o degradare nedemnă de un cetățean liber și lăsată exclusiv pe seama sclavilor. Aristotel considera meseriile ca ceva degradant, recomandînd oamenilor liberi să se ferească de munca fizică, privită chiar ca o piedică pentru exercitarea virtuții, onorabilă fiind doar munca intelectuală. Xenofon vedea în meserii ceva potrivnic frumuseții trupului, iar Cicero afirmă sentențios că «orice meșteșug are ceva murdar în el și că atelierul nu este un loc onorabil pentru omul liber».

Apariția lui Iisus în lume a constituit cu drept cuvînt cea mai de seamă reformă spirituală și socială în lume, imprimînd un stil nou de viață atît pe plan ideologic cît și în structura socială a lumii. Un scriitor celebru (Parker) face următoarele reflexii asupra noii doctrine creștine aduse în lume de Iisus: «Iisus răspîndește o lumină nouă, strălucitoare ca ziua, sublimă ca cerul, adevărată ca Dumnezeu. El tronează deasupra tuturor filozofilor, poezilor și profeților».

Noua doctrină creștină dărimă din încheieturi împărăția ce părea înfrățită cu veșnicia a cezarilor din Roma și distruge panteonul nesfîrșit al zeilor din piatră și din bronz al lumii vechi.

Noua doctrină creștină aduce în lume iubirea, un titlu de noblețe al creștinismului, iubire nesesizată de nici un sistem filozofic din antichitatea clasică, care ne înalță, înobilează și transfigurează ființa noastră umană. Iubirea creștină adusă în lume de Iisus, constituind coloana de susținere și busola noii vieți spirituale, dărimă zidul despărțitor dintre națiuni și dintre clasele sociale, unind omenirea într-un uriaș fluviu

spiritual de viață nouă, fără discriminări rasiale și asperitățile vieții sociale.

Deși în esența ei, doctrina creștină autentică are o misiune religioasă etică, totuși nu a ignorat realitățile vieții sociale, nu s-a izolat de viața clocotitoare individuală și socială. Cine a conceput și susținut mai mult principiul dreptății sociale, izvorit din iubirea față de aproapele, decît creștinismul? Cine a propagat cu mai multă tărie egalitatea și frățietatea decît Fiul lui Dumnezeu, venirea Lui în lume însemnînd întronarea unei noi ordini, fără diferențiere de clase sociale? Iar munca — principiul esențial al existenței umane, emblema ființei noastre — primește în creștinism cel mai superior sens etic, Mintuitorul rostind pentru veacuri înainte sentința dreptății sociale: «*Vrednic este lucrătorul de plata sa*» (Luca X, 7). Iar Sf. Apostol Pavel accentua: *Cel ce nu vrea să lucreze, nici să nu mănînce*» (II Tes. III, 10).

Nici o altă doctrină etică-filozofică sau religioasă n-a reușit să ridice cîndva demnitatea și personalitatea omului la atîta măreție. În sublima doctrină creștină autentică, socialul cîștigă amploare, adîncime, orizont, putere, viabilitate.

Noua învățătură creștină, eliberînd omenirea de frica zeilor, orientează sufletele credincioșilor spre cer, spre adevăratul Dumnezeu, «de unde vine toată darea cea bună și tot darul desăvîrșit».

În Ortodoxie, Dumnezeu este Părintele Creator, atotțîitor și iubitor al omenirii credincioase. Eternitatea și atotputernicia Lui L-au determinat să creeze lumea din nimic, aceasta fiind exteriorizarea perfecțiunii, expresia bunătății divine.

Omul în concepția doctrinei creștine ortodoxe este făptura lui Dumnezeu, cea mai desăvîrșită creatură după îngeri. Spre deosebire de alte antropologii, doctrina creștină ortodoxă stabilește originea divină a omului. Și această origine divină explică aspirațiile sufletului uman spre infinit, spre divin, spre veșnicie.

Fără perspectiva unei vieți viitoare, viața noastră pămîntească ar fi lipsită de orice sens. Zadarnice ar fi toate idealurile, toate năzuințele noastre spre fericire.

Pasărea călătoare nu ar avea instinctul plecării din ținuturile cu iarnă cumplită, dacă nu ar exista un sud ospitalier, care s-o primească. Sufletul nostru la fel tinde spre zările de azur ale transcendentului, ancorîndu-se în veșnicie, unde tronează cu drept cuvînt calmul, echilibrul, seninătatea și fericirea. Ideea veșniciei ne obsedează mereu! Trăim în lume, dar nu sîntem ai ei! În adîncurile ființei noastre se zbuguiea dorul după alte tărîmuri, după acea veșnicie care ne așteaptă. E nostalgia paradisului!

Aceeași nostalgie după viața veșnică îl face pe Nicodim să meargă noaptea la Iisus, pe Maria Magdalena să cadă cu lacrimi în ochi la picioarele lui Iisus, iar pe ucenici să înfrunte cu zîmbetul pe buze suplicii infernale.

Aceeași sfîntă nostalgie după viața veșnică, ne aduce și pe noi, aci la treptele altarului.

Ortodoxismul creștin prin doctrina sa are darul de a innobila, purifica și transfigura omul lăuntric. Să dăltuiască pe adevăratul om în

plenitudinea existenței sale, omul iubirii, adevărului și al dreptății, omul muncii conștiințioase, omul plin de respect față de aproapele, plin de milă față de nevoile lui.

Răspîndit cu repeziciune uimitoare la toate popoarele pămîntului, creștinismul a contribuit la înălțarea vieții spirituale și sociale a omenirii.

În ce privește poporul român, chiar de la apariția noastră pe scena istoriei, românismul și Ortodoxia sînt contopite într-o minunată simbioză istorică, fenomen ce explică miracolul permanenței noastre istorice pe aceste meleaguri.

În pridvorul bisericii s-a format sufletul românesc. În zvon de altare ne-am îngemănat durerea și suferința. Iar preoții purtători de făclii spirituale și naționale — erau permanent în mijlocul poporului, identificîndu-se cu idealurile lui mărețe. Au plîns și s-au bucurat cu el, împreună. Au luptat pentru aceleași năzuințe nobile, pentru aceleași aspirații sfinte, îndrumînd poporul pe linia destinului său istoric, fapt eternizat în expresia poetică : «Preoți cu crucea în frunte».

Dacă în trecutul nostru bimilenar, Ortodoxia ne-a fost pavăză și cheie de boltă a neamului, tot ea — și nu asociații religioase, străine de sufletul și de sîngele poporului nostru, o nouă reeditare a iconoclasmului — trebuie să fie și în viitor busolă spirituală, steaua polară în drumul destinului nostru național.

Trăind numai în duhul transfigurator al Ortodoxiei, poporul nostru credincios va propăși și în viitor, pășind cu scripuri de nădejde spre culmile însoțite ale civilizației, progresului social și fericirii, spre noi orizonturi istorice. AMIN !

Pr. Dr. VICTOR VLĂDUCEANU

LA BUNA VESTIRE A MAICII DOMNULUI

Biserica noastră pomenește astăzi cu deosebite laude și cîntări un fapt important din istoria credinței noastre creștine. Este acolo act de bucurie și nădejde prin care Sfînta Fecioară Maria a fost anunțată de Arhanghelul Gavriil că ea a fost aleasă de Dumnezeu spre a naște pe Domnul Hristos, Mîntuitorul lumii. Cu alte cuvinte, astăzi pomem marea sărbătoare a Bunei Vestiri a Maicii Domnului. Este un moment deosebit de mare bucurie duhovnicească, căci prin această vestire s-a surpat puterea răului din lume și s-au arătat zorii marii biruințe, a mîntuirii neamului omenesc. Căci prin vestirea întrupării Domnului Hristos din Fecioara Maria a luat început credința noastră creștină.

De aceea se cuvine să poposim cîteva momente asupra minunii Bunei Vestiri a Maicii Domnului și însemnătății ei pentru noi, creștinii.

Tristă și întunecată a fost viața oamenilor după căderea în păcat. Bucuria dintru început a raiului și fericirea apropierei de Dumnezeu s-a transformat după cădere în chin și suferință. Departe de Dumnezeu și adevărata credință în El, lipsiți de harul și ajutorul divin, oamenii rătă-

ceau în negura neștiinței și mulțimea păcatelor. Neînțelegeri și vrajbe, necazuri și boli, patimi și vicii, iată icoana societății omenеști după căderea oamenilor în păcatul strămoșesc. Unii oameni din acele vremuri întrezăreau binele și-l doreau, dar nu puteau să-l îndeplinească, căci nu aveau puterea trebuitoare. Își aminteau de o stare fericită din care căzuseră, dar nu puteau să revină să-și recapete acea stare prin propriile lor puteri. Erau în situația omului bolnav, care-și amintește de timpul cînd era sănătos, dorește sănătatea, cu toată ardoarea, dar n-o poate redobîndi.

În această situație jalnică și-au petrecut viața un timp îndelungat, multe generații de oameni. Și cu cît vremea trecea, cu atît omenirea simțea mai mult nenorocirea ei și distanța ce o despărțea de Dumnezeu și dorea mai fierbinte salvarea ei din greaua situație în care zăcea. Dumnezeu promisese, chiar după căderea în păcat, un mîntuitor, un salvator, dar întîrzia punerea în practică a planului Său de mîntuire a lumii. Tîrziu, cînd sufletele oamenilor ajunseseră la cea mai înaltă treaptă, El a hotărît să îndeplinească planul său de mîntuire a lumii. În marea Sa dreptate și iubire, El a hotărît să mîntuiască lumea prin însuși Fiul Său, care trebuia să se întrupeze, să se facă om, ca noi, să ne învețe, să ne dea exemplu viața Sa, iar la urmă să moară pentru noi și în locul nostru, ștergînd prin aceasta păcatul omenesc. Evident pentru aceasta trebuia găsită o femeie, o mamă care să nască pe Fiul lui Dumnezeu. Și tocmai momentul acesta important al alegerii celeia care trebuia să fie Maica Fiului lui Dumnezeu și al vestirii ei că s-a învrednicit de această mare cinste îl amintește sărbătoarea noastră de astăzi. În adevăr, Părintele ceresc care a orînduit și susține toate a binevoit să aleagă pentru această nobilă și sfîntă misiune, de a fi mama Fiului Său și Mîntuitorului lumii pe nevinovata și modesta Fecioara Maria, din neamul lui David și care locuia în Nazaret, un sat din Galileea Palestinei.

Ea era singura fiică a unor oameni drepti și temători de Dumnezeu, Ioachim și Ana. Ei o dobîndiseră la bătrînețe, după multe rugăciuni și drept mulțumită, de la vîrsta de trei ani o închinaseră templului din Ierusalim. Aici și-a petrecut copilăria Sf. Fecioară Maria căci despre ea este vorba, în mijlocul preoților, în fumul de tămîie, în atmosfera de rugăciuni și laude adusă lui Dumnezeu. Însăși firea ei era predispusă spre pietate și rugăciune, spre ascultare și smerenie. Fecioara Maria era înzestrată cu un dar divin deosebit, care impunea respect și atenție preoților și bătrînilor templului. Toți bănuiau că prin ea Dumnezeu pre-gătea un semn neobișnuit. De aceea, n-a surprins pe nimeni dorința ei de a nu se căsători niciodată, cînd la vîrsta de 16 ani ea trebuia, după lege, să părăsească templul. Căci legea iudaică nu permitea ca femeile peste 16 ani să rămînă la templu; închinarea unei fecioare Domnului era necunoscută în legea veche. Atunci, pentru a respecta dorința acestei fecioare pioase, de a nu se căsători, preoții templului au hotărît s-o încredințeze spre îngrijire și ocrotire rudeniei sale, bătrînului Iosif, sub numele de logodnică. Astfel, Sf. Fecioară, în vîrstă numai de 16 ani părăsește templul și se așează în casa bătrînului Iosif din Nazaretul Galileei. Dar viața sa de aici continuă a fi plină de evlavie și supusă ocrotitorului ei. Rugăciunea și meditația erau preocupările ei.

Într-una din zile, pe cînd se ruga, transportată fiind cu gîndul la Cel Prea Înalt, Arhanghelul Gavriil, trimisul cerului, se arată Sf. Fecioare spunîndu-i: «Bucură-te ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine, binecuvîntată ești tu între femei» (Luca I, 28). La vederea îngerului și la auzul acestor cuvinte sufletul ei se umple de spaimă. Dar, Arhanghelul o liniștește. «Nu te teme, Marie, că ai aflat har înaintea lui Dumnezeu, că iată vei lua în pîntece și vei naște fiu și vei chema numele lui Iisus» (Luca I, 30—32).

Dar spaima ei a fost și mai mare, cînd a auzit ultimele cuvinte ale Arhanghelului. Cum se va întîmpla această, spuse ea, cită vreme eu nu știu de bărbat? Nu m-am căsătorit și nu mă căsătoresc. Căci m-am închinat Domnului. Și atunci Arhanghelul o liniștește din nou. Nu-ți pune astfel de întrebări, căci se va întîmpla un lucru mai presus de fire. Cel ce a făcut cerul și pămîntul și care ține toate, care a făcut ca rudenia ta, Elisabeta, să conceapă un fiu la bătrînețe, pe Sfîntul Ioan Botezătorul, va trimite Duhul Sfînt peste tine și puterea Celui de sus te va ambri. De aceea și sfîntul care se va naște din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema.

Atunci Sfînta Fecioară a tresărit de bucurie, o lumină nouă s-a pogorit în sufletul ei, credința i s-a întărit și a înțeles că este aleasă de sus să fie Maica celui mai presus de fire, care avea să mintuiască lumea. A înțeles că proorocia lui Isaia auzită ades la templu: «Iată Fecioara va lua în pîntece și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel» (Isaia VII, 14) se va realiza prin ea. De aceea, plină de încredere și supusă a răspuns: «Iată mie, roaba Domnului, fie mie după cuvîntul tău» (Luca I, 38).

Astfel s-a consumat cea mai mare taină a dumnezeirii, mintuirea lumii prin întruparea Fiului lui Dumnezeu și nașterea Sa dintr-o fecioară. În adevăr, taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută s-a făcut cunoscută astăzi oamenilor. Fecioara Maria, din Nazaretul Galileei, a devenit Mama Domnului Hristos. Mare este vestea adusă de îngerul Domnului și plină de bucurie pentru lumea întreagă, care zăcea în robia păcatului. În sfîrșit, izbăvitorul trebuia să vină, suferința avea să se termine. Cit de mare și plină de bucurie pentru un bolnav este ziua cînd i se spune de către doctor că boala sa a luat o întorsătură prielnică, că se va face sănătos. Plin de bucurie este momentul cînd o țară ocupată de dușmani află că dușmanul și-a pierdut puterea și e alungat și risipit. Dar, cu noi s-a petrecut în momentul pe care-l pomenim pe realizare cu mult mai mare decît cele amintite. Căci noi, cei îndepărtați de Dumnezeu pentru păcatele noastre, care zăceam sub jugul păcatului și sub robia diavolului, prin întruparea Mîntuitorului Hristos, ne-am împăcat astăzi cu Tatăl ceresc, ne-am făcut iarăși fii și moștenitori ai împărăției cerurilor. Astăzi s-au rupt încuietorile iadului și ni s-a deschis din nou raiul.

Toate aceste bunuri se cuprind în vestea cea bună adusă astăzi de Arhanghelul Gavriil Fecioarei Maria. Pe bună dreptate faptul sărbătorit astăzi s-a numit Buna Vestire.

Astăzi, cerul și pămîntul se bucură și preamăresc pe Dumnezeu, căci prăpastia care despărțea cerul de pămînt a luat sfîrșit. Slăvim pe

Părintele ceresc care în marea Sa bunătațe n-a părăsit pentru totdeauna pe om, ci dintr-o profundă iubire a trimis pe Însuși Fiul Său să ia corp omenesc, să se facă asemenea nouă și suferind pentru noi, ne-a scăpat de păcat. Slăvim pe Părintele ceresc și-i mulțumim, căci în adinca Sa înțelepciune și atotputernicie, a săvârșit pentru mîntuirea noastră cea mai mare minune: a unit firea infinită a lui Dumnezeu nemărginit și neîncăput, (s-a unit) cu omul păcătos pentru a ne izbăvi de păcatul strămoșesc.

Sfînta Fecioara Maria a luat în pîntecele său pe Fiul lui Dumnezeu, l-a unit cu omul și a născut pe Dumnezeu-Omul Iisus. S-au împlinit cuvintele Scripturii care spun: «Și s-a arătat în cer semn mare, o femeie îmbrăcată ca soarele» (Apocalipsa XII, 1). Femeia îmbrăcată ca soarele nu este alta decît Sf. Fecioară, care s-a învrednicit a se îmbrăca adică a naște pe soarele dreptății, pe soarele cel nezidit și veșnic, pe Hristos Dumnezeuul nostru.

Dar în acest moment Părintele ceresc a mai săvârșit încă o mare minune. Căci Sf. Fecioară Maria, fiind umbrită de Duhul Sfînt, a născut pe Domnul Hristos, rămînînd totuși fecioară. În adevăr, este o mare minune și adîncă taină dumnezeiască să fii fecioară și să ajungi mamă; și mamă fiind să rămii fecioară. Și totuși, prin puterea dumnezeiască, lucrurile s-au întimplat astfel. De aceea Biserica noastră îi cîntă: «Bucură-te, maică, pururea fecioară».

Însă, în această zi de mare bucurie duhovnicească înălțăm cîntări de laudă și cinstire către Prea Sfînta Fecioară Maria care prin virtuțile sale s-a ridicat la cel mai înalt grad de perfecțiune, învrednicindu-se a primi har de la Dumnezeu și a naște pe Fiul Celui Prea Înalt. Ea reprezintă exemplarul cel mai înalt al neamului omenesc, model de sfințenie și de virtute pentru noi. Dar ea este și instrumentul prin care s-a săvârșit apropierea noastră de Dumnezeu. Ea este scara pe care se urcă sufletele oamenilor la împărăția lui Dumnezeu. Sf. Fecioară este a doua mamă a neamului omenesc. Căci dacă prin mama noastră cea dintîi, Eva, ne-a venit neascultarea, pofta, adică păcatul; dacă ea a fost pricină de blestem și suferință; prin Sfînta Fecioară, curată, smerită, bună, supusă lui Dumnezeu, ne-a venit izbăvirea din păcat, ne-a venit mîntuirea. Tot ce am pierdut prin Eva, am redobîndit prin Sf. Fecioară Maria, adică nevinovăția, harul, mîntuirea. De aceea, Biserica noastră precinstește pe Sf. Fecioară, așezînd-o mai presus decît heruvimii și serafimii, adică decît îngerii cei mai apropiați de Dumnezeu.

Sfînta Fecioară este obiectul celei mai înalte venerațiuni din partea noastră nu numai pentru că a născut pe Mîntuitorul Hristos, ci și pentru rolul ei pe care l-a avut și-l are în legătura cu noi. Ea este după fire, după sînge la fel cu toți creștinii. Este cea mai apropiată de noi. Însă ea a rămas pe mai departe și mama Mîntuitorului Hristos. De aceea, ea intervine totdeauna pentru noi, este mijlocitoarea cea mai apropiată către Domnul Hristos. Toți sfinții îl roagă pe Domnul Hristos, ca pe un stăpîn, dar Sf. Fecioară îl roagă ca pe un fiu. Rugăciunile ei, deci, sînt mai hotărîtoare. De aceea Biserica noastră își îndreaptă rugăciunile ei către Maica Domnului, știind că ea are putere să ne apere, să ne păzească, intervenind pentru noi la Domnul Hristos. Totdeauna cei necăjiți, cei

bolnavi și sărmani au alergat la Sf. Fecioară ca la un liman și ca la un sprijin și prin rugăciunile către ea mulți au scăpat de necazuri și toți au găsit o ușurare sufletească.

Marele praznic al Bunei Vestiri a Maicii Domnului este o sărbătoare de o mare bucurie duhovnicească. Iar Biserica noastră a hotărât, ca în orice zi ar cădea ea, să nu se cînte cîntări de tristețe sau mîhnire ci numai cîntări de bucurie. În această zi auzim cuvintele: «Binevestește pămîntule bucurie mare! Lăudați ceruri slava lui Dumnezeu!» Căci în adevăr astăzi s-a dăruit lumii cel mai mare bun, al doilea bun după creația lumii și a omului, adică mîntuirea. Căci, fără mîntuire, creația lumii și a omului ar fi fost zadarnice, omul nu și-ar fi putut atinge scopul. Astăzi, după trecerea a aproape două mii de ani de la apariția în lume a Domnului Hristos, dacă privim cu atenție la fața lumii vedem imensul bine pe care l-a adus opera Domnului Hristos, pentru oameni și pentru sufletele lor.

De aceea, în această măreață sărbătoare să ne silim cu toții spre a ne însuși cît mai mult din roadele acestei mîntuiri, adică învățăturile Mîntuitorului Hristos. Să cinstim pe Dumnezeu și să-i mulțumim pentru binefăcătorul dar al mîntuirii. Iar către cea care a fost instrumentul mîntuirii noastre, către Prea Sfînta Fecioară Maria să ne ridicăm totdeauna gîndurile și rugăciunile noastre. S-o cinstim și s-o chemăm totdeauna în rugăciunile noastre, mai ales, în vremuri de necaz și de nevoi, căci ea ca o mamă bună ne vede, ne ajută și ne mîngîie. Iar astăzi, în aceste momente de prea cinstire, cu umilință s-o rugăm: «Prea Sfîntă Fecioară în timpul vieții noastre nu ne părăsi, ajutorului omenesc nu ne lăsa, ci singură ne apără și ne miluiește».

Pr. Prof. IOAN CONSTANTINESCU

OMILIE LA DUMINICA II-A DIN POSTUL MARE

*«Și mulțimea, văzînd minunea, s-a umplut de irică și stăvea pe Dumnezeu, Cîre a dat o putere ca aceasta oamenilor»
(Matei IX, 8).*

Drumul caravelor ce se îndreaptă spre Mediterana, șerpuieste de veacuri printre stîncile și văile Galileii. Călătorul care coboară de la Damasc spre mare, se oprește din cînd în cînd, în satele și tirgurile din cale și ajungînd în partea de nord a Mării Tiberiadei vede astăzi o întindere acoperită cu ruine. Sînt urmele vechiului Capernaum care a intrat în istoria mîntuirii odată cu Iisus și care este scris cu litere de aur în harta sufletului creștinesc.

Pentru că, dacă există o geografie, o hartă a lumii celei văzute, cu punctele ei cardinale, cu meridianele și paralele ei, există și o hartă a inimii, cu coordonatele ei spirituale, cu așezările, cu creațiile și realizările ei, cu istoria ei. În această geografie a spiritului creștin, Ca-

pernaumul biblic, cetate a mîngîierii, cetatea minunilor și a vindecărilor, cetatea lui Iisus este înscrisă frumos.

Dacă am zbura cu gîndul înapoi cu vreo 2.000 de ani, am fi putut intra în cetatea aceasta, vestită din punct de vedere comercial, ce avea o sinagogă și o garnizoană romană, — am fi fost mirați de felurimea limbilor, de varietatea îmbrăcămintelor și zbućiumările ei. În această cetate a locuit Mîntuitorul mai mulți ani și de ea se leagă numeroase fapte care ne sînt scumpe nouă, credincioșii Bisericii, ai harului și ai nădejdiei de mîntuire.

Azi nu vezi decît ruine și numai ruine. Casele sînt răzlețe ce au fost ridicate de populația nevoiașă, în mai noul sătuleț numit TEL-HUM. Deși zidurile vechi au căzut și au dispărut, Capernaumul a rămas mereu în picioare în realitatea cea neștearsă și nepieritoare a sufletului creștin care aleargă, de veacuri, spre mîntuire, spre fericire. Evanghelia este scrisă și pentru mine și pentru tine, pentru toți, ca să mergem pe calea și pe urma pașilor lui Iisus.

Ascultînd cuprinsul Sfintei Evanghelii de astăzi, vom lua și noi parte, ca martori ai minunii cu slăbănogul și vom aduce omagiul nostru prețioasei virtuți a prieteniei. Vom privi prin vălul transparent al cuvintelor în casa în care Iisus a săvîrșit minunea și vom sorbi din cuvintele Mîntuitorului tărie și îndemn pentru viața noastră proprie. Cum am mai spus, ne vom împodobi inima cu una dintre cele mai alese flori ale sufletului, cu prietenia, care însemnează cel mai scump semn al iubirii creștine.

Era cam la sfîrșitul primului an al propovăduirii lui Iisus. Capernaumul, cu poezia lui, pe marginea Lacului Ghenizaretului, era foarte drag Mîntuitorului. Aici sta cea mai mare parte a vremii. De multe ori cobora la marginea apei, privind soarele, sau gustînd frumusețea unei adieri. Aici aștepta pe prietenii Lui, din care unii I-au devenit ucenici. Alte ori sta de vorbă cu cei necăjiți sau lipsiți, sau lua copii în brațe, mîngîindu-i cu mîinile Sale dumnezeiești. De aceea, pe bună dreptate, lumea numise Capernaumul «Cetatea lui Iisus».

De data aceasta Hristos lipsise din oraș. Fusese de cealaltă parte a Mării Tiberiadei și acum se întorcea cu corabia în cetate. Abia ajuns în casă și cînd lumea a auzit că venise, mulți au intrat în casă, au umplut curtea și împrejurimile ei. Și cită lume nu era! Se dusese vestea despre faptele și minunile Sale pînă departe și veniseră săracii și bolnavii, bătrînii și copiii, să vadă, să asculte și să fie miluiți de «Omul-Dumnezeu». Dar nu erau numai aceștia! În primul rînd din față erau dușmanii lui Iisus, fariseii și cărturarii, care erau prezenți totdeauna, pentru ca să-I găsească vreo greșală, vreo vină. Erau unii veniți din Galileia, din Iudeia, ba chiar de la Ierusalim, ca să asculte cuvîntul Domnului.

Casa în care era Iisus era mică, pentru că nu intra multă lume într-însa, dar era și mare, pentru că primise pe Dumnezeu în ea. Era mică pentru poporul care venise la ea, dar era și mare, pentru că răsună într-însa Cuvîntul lui Dumnezeu, cuvîntul vieții celei veșnice, care

chema pe toți pînă la marginile lumii, ca să vină, să ia înțelepciune și putere. Casa în care era Iisus era mică, pentru că era zidită de oameni, dar prin prezența lui Hristos a fost înlocuită cu cea mai mare și mai impunătoare casă, care este «Biserica». Zidurile ei nu mai sînt de piatră, ci din carne. Temelia ei nu mai este stîncă de piatră, ci iubirea. Într-însa stă și vorbește lumii Iisus, din Cartea Vieții. De acolo îți răspunde ție Hristos, la toate întrebările, la toate dorurile tale. Te ascultă, te întărește și te mîngieie. Te primește, te ajută și te iartă. Te ridică, te vindecă și te mîntuiește.

Spre această Casă a lui Iisus te îndrumază farul de lumină al Evangheliei care strălucește în cetatea de umbră a vieții.

Casa în care era Iisus era o locuință modestă. Nu avea decît parter. Acoperișul era din bucăți de lemn sau cîteva bucăți de argilă presată amestecată cu paie, iar pe deasupra cîteva bucăți de pămînt ars. Așa sînt casele în orient și cine merge la Locurile sfinte le poate vedea. Au acoperișurile drepte și servesc de terase, unde în timpul nopții se poate plimba și chiar dormi. Aici se putea sui pe două scări, una prin interiorul casei și una pe din afara ei. Dăm aceste explicații pentru a putea înțelege ce s-a întîmplat. «Veniră patru oameni care purtau un pat pe care era un slăbănog, — un paralizat. Aceștia au căutat să-l ducă înăuntru și să-l așeze în fața Lui».

Aici începe partea frumoasă a Evangheliei de astăzi. Într-adevăr, era un om slăbănog în Capernaum, ai cărui prieteni erau admiratori ai Mîntuitorului și martori ai minunilor Lui. Aceștia au luat pe prietenul lor suferind și l-au adus să-l tămăduiască Domnul. Desigur că ei au povestit mai înainte prietenului lor bolnav despre puterea, dragostea și minunile săvîrșite de Mîntuitorul, despre cuvintele Sale și de adevărul că «toate sînt cu puțință celui credincios». Acești patru prieteni s-au făcut apostoli ai mîntuitorului în casa paralticului.

Prin cuvintele lor au aprins în inima prietenului lor candela aproape stinsă a speranței, i-au încălzit sufletul, i-au deșteptat credința. De aceea s-a lăsat purtat în fața Necunoscutului Binefăcător.

Intrucît lume multă acoperise intrarea în casă, cei patru prieteni se urcă pe casă pe scara din exterior, ridică patul cu cel suferind, dau la o parte cîteva bucăți din tăbliile de lemn sau de argilă, fac o deschizătură și, printr-însa, coboară patul în odaie în fața lui Iisus, în locul rămas liber între El și farisei.

Astfel vedem așezată între Iisus și legea cea veche, noua lege a iubirii și între învățătorii legii, cei împietriți la inimă și Iisus se așează chipul omenirii suferinde, care cere, cu credință și lacrimi Ziditorului, iertare, viață, sănătate și pace.

Acum începe minunea vindecării. Ne amintim că în alte împrejurări condițiunea pe care o punea Mîntuitorul anticipat, cînd avea să facă un asemenea act filantropic era : «Credința». De cîte ori nu a întreat : «Crezi tu că Eu pot să fac aceasta ?».

Prietenii dăruiseră din beșug slăbănogului credința și nădejdea lor. Acestea se infiripaseră în ochii și inima sa, iubirea prietenilor săi. Suferința și durerea este urmarea păcatului. De aceea Iisus, mai întii atacă

răul din sufletul celui suferind zicînd : «Fiule, iartă-ți-se ție păcatele tale !».

Iar dacă aceste cuvinte au căzut peste duhurile rele care țineau legat pe cel slăbănog, ca o biciuire peste ei, ele au răscolit și gîndurile cele împietrite ale fariseilor și cărturarilor. În loc să se bucure despre iubirea revărsată asupra bolnavului, din partea Fiului lui Dumnezeu, pe care ei nu-L recunoșteau, ei Îl acuză în inima lor de hulire zicînd : «că numai Dumnezeu poate ierta păcatele», neștiind că prin aceleași cuvinte ei recunosc dumnezeirea lui Iisus.

Mîntuitorul a cîntărit iubirea din inima caldă a celor patru prieteni ai slăbănogului, dar a văzut și gîndurile cele întunecate și lipsite de iubire ale fariseilor și cărturarilor, de aceea zice mai departe acestuia : «Scoală-te, ia-ți patul tău și mergi la casa ta».

Iar el, care cu un ceas mai înainte era purtat de prietenii săi pe pat, deodată se ridică, își ia singur patul în brațe și se îndreaptă spre casă. Mulțimea, cu psihologia ei simplă, înfrățită în durere și suferință, ca și în mulțumiri și bucurii, a simțit prezența lui Dumnezeu în mijlocul ei. În puritatea inimii ei nu a stat să judece, să compare, sau să dea sentințe, să ia hotărîri. Ea a simțit și a trăit minunea și a fost fericită în clipa aceea cînd un frate al ei a fost tămăduit de boală. Cu ce alai de bucurie nu l-ar fi dus la casa lui, unde poate, îl aștepta o mamă bătrînă, o soție suferindă. Dar ce mulțumire nu vor fi avut cei patru prieteni care, cu ajutorul și dragostea lor pentru cel în suferință l-au văzut vindecat. Slăbănogul, dintr-un om nefericit a devenit fericit prin darul lui Dumnezeu, un rob și fiu al lui Iisus, un om sănătos și mîntuit.

Ce minunat tablou ne-a redat Sfînta Evanghelie de azi ! Ce cuvinte mai potrivite ar putea înșirui un poet să zugrăvească bucuria vieții și a fericirii. Ce culori mai luminoase ar putea așeza cel mai mare pictor, în ochii celor patru prieteni care și-au văzut dorul lor împlinit ? Dar Evanghelia se adresează vieții, istoriei și vremilor, ea caută și trebuie să răspundă la toate cerințele oamenilor. Azi ea atacă problema suferinței, și este, atîta suferință în lume ! Zeci de focare de lupte și război fierbinte aflăm pe întreg globul. Pericolul unui nou război, — de data aceasta nuclear — poate distruge întreaga omenire. Omul obișnuit este asemenea slăbănogului din Evanghelie și în el vedem pe toți săracii, înfometatii, bolnavii și paralizicii spirituali și fizici din lume, pe copiii slabi dezvoltati din regiunile neproductive — lumea a III-a —, pe toți cei ce suferă de nepuința și nedreptatea socială și economică, care stăpînește atîtea popoare. De aceea, noi, în calitatea de creștini, să apelăm la prietenii vieții, la iubitorii și luptătorii pentru pace și mai ales la Dumnezeul iubirii, Domnul Păcii, Sfetnicul luminat, și Părintele veacurilor să dăruiască tuturor Conducătorilor lumii și popoarelor tăria conștiinței, sentimentul frăției și al fericirii întregii lumi.

Pr. DAVID POPESCU

LA DUMINICA A IV-A DIN POSTUL MARE

«Ca o livadă prea mirositoare și ca o grădină plină de bunătați ai înflorit cu postirea cu care ai hrănit pe toți cei ce te cinstesc...».

Frați creștini,

În această zi de rugăciune cind natura înconjurătoare necuvîntătoare își reîmbracă veșmintul tinereții, în sufletele noastre, ca în fiecare an, au crescut ghiociei cei duhovnicești cu care întîmpinăm marele praznic al Sfintei Învieri; frumuseți spirituale răsărite și udate cu învățăturile postului mare ale cărui duminici sfinte ne satură din plin cu sfaturi și îndemnuri spre curăție, spre dreptate și dragoste sinceră sau spre alte neîntrecute bunătați spirituale. Și duminica de azi, cea de a patra, rînduită de Sfinta Biserică pentru prăznuirea Sf. Ioan Scărarul ne hrănește cugetele și sufletele cu practicarea virtuților împotriva viforului păcatelor, ne pune la îndemină cărbunii spirituali ce ard rădăcina răului care zădărnicește comuniunea noastră cu Dumnezeu.

Astăzi, ne vom înfrupta mințile din viața și opera Sf. Ioan Scărarul, pe care le vom prezenta după ce vom vorbi, în general, despre noțiunea de sfînt și rolul sfinților în viața creștinilor.

Mai întii ne îndreptăm atenția asupra cuvîntului «sfînt» care în originalul grecesc ἅγιος înseamnă a despărți, a separa pentru un scop anumit. Deci sfinții sînt separați de restul lumii, pentru a sluji numai lui Dumnezeu, adică să învețe pe oameni poruncile și învățăturile Celui ce i-a trimis. Cu acest cuvînt de «sfînt» au fost numiți la început toți oamenii care l-au cunoscut pe Domnul Hristos în trup și au primit botezul Său. Dacă ne reamintim de cuvintele Sf. Petru «voi sînteți neam ales, preoție împărătească, popor sfînt» (I Petru 2, 9) însemnează că și noi ne bucurăm de această nobilă numire cu condiția ca viața noastră să fie neprihănită asemenea sfinților.

În decursul secolelor și în timpul nostru numele de sfînt va fi folosit numai pentru acele persoane care au strălucit în viață curată, alese de Dumnezeu, care să lumineze oamenilor calea mîntuirii și pentru ca să le ajute cînd greutățile vieții le întrec puterile firești.

Prin mijlocirea sfinților, Dumnezeu ne explică învățăturile Sale și ne ferește de rătăcire. Ei pot fi asemănați cu niște turnuri de pază a învățăturilor din Sf. Scriptură ale cărei precepte sînt ca o grădină plină de bunătațe și pentru ca să nu fie prădate de hoți, adică de oamenii care nu merită să le guste. Atotînțeleptul Dumnezeu a pus un gard de protecție înseși cuvintele — forma externă pe care au observat-o ereticii, iar sfinții au fost nevoiți să-i aducă la limanul adevărului.

Dumnezeu își manifestă iubirea nemăsurată față de oameni prin ajutorul pe care-l dau sfinții semenilor lor, atît în viața lor pămîntească, cît și după adormirea lor în nădejdea învierii. Sînt multe exemple de dat, între ele se numără și cel consemnat în paginile istoriei patriei noastre din secolul al XVI-lea. Iată ce ni se istorisește: în anul 1595,

înainte de a ajunge domnul Țării Românești, Mihai Viteazul, la porunca domnitorului Alexandru cel Rău care se temea că îi va lua domnia, a fost arestat la Craiova și pe ascuns transportat la București spre a fi dat pierzării. În București, înainte de a ajunge la locul execuției, a trecut cu ceata armașilor pe lângă Biserica Albă în care se oficia Sf. Liturghie fiindcă era zi de sărbătoare. La această Biserică, Mihai Viteazul s-a oprit, rugînd pe șeful armașilor să-i dea voie să intre în ea ca să se roage. Se ruga, pentru că știa că moartea era sigură, dar nu-și pierduse încrederea în ajutorul lui Dumnezeu oferit oamenilor prin vasele sale alese — Sfinții. De aceea va ingenunchia la icoana Sf. Nicolae, implorîndu-i ajutorul în izbăvirea de urgia ce căzuse peste capul său și dacă va fi salvat de sfînt, se angaja cu jurămintă că va ridica o Biserică. Efectul rugăciunii s-a dovedit prin izbăvirea de la moarte a lui Mihai care și-a respectat promisiunea ridicînd Biserica Mihai Vodă.

Dacă ne-am referi la timpul cînd trăiesc sfinții, am putea spune, în general, că ei au existat atît înainte, cît și după întruparea Mîntuitorului Hristos, oprindu-ne la secolele VI și VII sau la vremea în care trăiește Sf. Ioan Scărarul, monahul contemplativ, exemplul viu al înaltei trăiri duhovnicești, rîvnitorul de a face cunoscută lumina filocaliei — adică lumina iubitorilor de frumuseți spirituale.

Sfîntul Ioan Scărarul este considerat unul dintre călugării cei mai populari, a trăit aproximativ 70 ani (579—649), bogat fiind în progrese continue în viața duhovnicească. Astfel la vîrsta de 16 ani a venit la Muntele Sinai unde era o vestită mînăstire ca să îmbrace haina monahicească. Aici a primit o aleasă instruire spirituală din partea starețului Martiriu care a murit după cîtva timp, iar Sfîntul Ioan s-a retras la poalele muntelui Sinai ca să ducă o viață de anahoret, locuind într-o peșteră timp de 40 ani în rugăciune și studiu asupra rostului omului pe acest pămînt. Acest locuitor al pustului a fost chemat și făcut stareț în anul 639 la aceeași mînăstire, dar, peste puțin timp, renunță la această demnitate, reluînd drumul sihăstriei la peștera unde fusese înainte și în care și-a aflat obștescul sfîrșit.

Pentru noi Sf. Ioan Scărarul numit și Sinaitul deoarece a fost stareț al mînăstirii din Sinai, sau scolasticul din cauza vastei sale culturi, nu este mort, boldul morții a nimerit numai în partea materială nu și în cea spirituală răscumpărată spre viață veșnică prin botezul creștin. El trăiește prin opera sa a cărei spiritualitate a fost înmănușiată în paginile celor 30 de capitole ale celebrei cărți «Scara». Această capodoperă a vieții creștine a fost scrisă la îndemnul starețului Raitu, bun prieten, cuprinzînd vedeniile de care s-a învrednicit Sf. Ioan să le aibă pe muntele Sinai, vedenii ce constituie o scară solidă pentru cei ce tind să urce spre înălțimile cerești. Scara pe care o urcă cei ce fac progrese în viața sfîntă se aseamănă cu scara lui Iacob, de aceea titlul acestei monumentale lucrări va fi de «Scara», iar autorul ei Scărarul. Citind cu atenție această perlă a teologiei, observăm că cele 30 trepte nu reprezintă exclusiv 30 de pași succesivi în urcușul omului spre piscurile desăvîrșirii, ci și 30 de cuvîntări, numărul lor corespunzînd cu cei 30 de ani ai Mîntuitorului. Această carte prin excelență ascetică,

ce reprezintă sau exprimă evlavia minăstirii ortodoxe, se poate împărți astfel : primele 3 capitole sînt o introducere generală pentru cei ce vor să intre în monahism. Cei ce iau drumul călugăriei să fie atenți ca nu cumva să socotească drumul îngust și strîmt că e cel mai bun și în realitate să fie calea cea largă. Sfătuieste și la renunțarea «de lucrurile care dau prilej de cădere, astfel să fugi de ele ca și cum ai fi lovit de un bici». De asemenea, scoate în evidență grija de a menține starea de sfințenie : «un obicei bun și bine orînduit se cîștigă prin multă osteneală, însă într-o clipită se poate pierde repede, obiceiurile bune se strică de vorbele rele» (I Cor. XV, 33).

Partea a II-a are 23 capitole, ea formează corpul lucrării, înfățișîndu-ne virtuțile și păcatele puse într-o oarecare înlănțuire. În această parte Sf. Ioan vorbește despre virtuți ca : ascultarea — elementul de bază în viața monahală, pocăința, blindețea, castitatea, simplitatea ; sînt condamnate cu vehemență următoarele păcate : vorbirea de rău, minciuna, lenea, lăcomia de mîncare.

Și aici vom întîlni aceleași cuvinte pline de înțelepciune, Sf. Ioan e un adevărat pedagog spre bunătățile cerești, nu precupețește nici o clipă pentru desăvîrșirea oamenilor. Ne îndeamnă să fugim de păcat astfel : «înainte de căderea noastră, dracii, ni-l închipuie pe Dumnezeu iubitor de oameni, iar după cădere aspru ; după cum febra din trup fiind în sine una și aceeași are mai multe pricini, astfel e și mișcarea miniei și a celorlalte patimi. Să nu socotești că din pricina înfrînării nu poți cădea pentru că cineva care n-a gustat nimic, a fost aruncat din cer. Sf. Ioan e împotriva trufiei, fiindcă cel trufaș e rob al temerii, el se teme de cel mai slab foșnet și chiar de umbra făpturilor ; în ochii săi, lingușitorul este sluga dracilor, nimicitorul umilinței și pierzătorul virtuților.

Ne recomandă blindețea care este ca un mergător înainte al oricărei cugetări smerite, după cum e lumina de dimineață dinaintea soarelui. Smerenia ne ferește de mîndrie, ne luminează cugetul spre cele înalte «unde nu e cugetare smerită toate lucrările sînt zadarnice».

În ultima parte sau în ultimele patru capitole facem cunoștință cu următoarele probleme : liniștea sfințită, rugăciunea personală, neprihănirea și dezvoltarea celor trei virtuți teologice : credința, nădejdea și dragostea, insistînd asupra celei din urmă.

În rugăciunea ridicată Ziditorului lumii și al nostru trebuie să avem convingerea că ceea ce cerem ni se împlinește. Adevărata rugăciune este cea însoțită de o credință puternică pentru că «Credința e o aripă a rugăciunii, fără această aripă, rugăciunea noastră nu poate să se înalțe către scaunul dumnezeiesc, ci se întoarce din nou la noi».

Despre nădejdea Sf. Ioan, în consensul Sf. Scripturi, ne incredințează că ea este arvuna bunătăților viitoare. În concepția sa nădejdea e puterea dragostei, ușa ei ; dacă se împuținează, însemnează că și dragostea scade și se nimicește.

Virtutea dragostei este recomandată cu insistență, deoarece «cel ce și-a agonisit dragostea s-a înstrăinat de dușmănie». Acolo unde dragostea a scăzut s-a așezat frica, iar cel ce nu are frică sau e plin de dragoste sau a murit cu sufletul».

Frați creștini,

Din toate cele prezentate, putem să constatăm următoarele : Sf. Ioan este o mare personalitate în Ortodoxie, un strălucit monah cu o gândire profundă exprimată în fraze și propozițiuni obișnuite. De aceea cartea sa a avut, de la apariție și pînă azi, o largă popularitate, un mare succes printre cititori care au tradus-o fiecare în limba lor maternă. Cuvintele scrise de acest mare luceafăr ce strălucește continuu pe bolta vieții duhovnicești, sînt ca o sevă spirituală ce ne înviorează sufletele, topind aluviunile păcătoase ; sînt un cadou prețios dat nouă pentru sănătatea religio-morală.

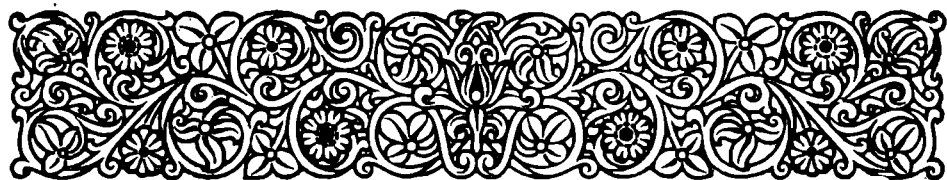
Sf. Ioan Scărarul este pentru noi exemplul omului modest și desăvirșit a cărui experiență bogată în pilde de urmare a virtuților o găsim din prima și pînă-n ultima filă a cărții, coloana infinitului spiritual, busola duhovnicească ce ne îmbărbătează inimile ca să trecem cu bine marele post al Sf. Paște, conducîndu-ne pe treptele ce urcă spre albastrul cerului, spre fericire, ajungînd în cele din urmă la omul incoruptibil «zidit prin Hristos Iisus spre a face faptele bune care Dumnezeu i le-a rînduit să le săvîrșească» (Ef. II, 10).

Ducînd o viață neprihănită, Sf. Ioan a fost numit pe bună dreptate «îngerul cel de pe pămînt» și omul lui Dumnezeu cel din ceruri, podoaba cea frumoasă a lumii creștine, dreptarul cel prea blind al sihaștrilor, omul prin a cărui viață angelică a confirmat cuvintele Sf. Ap. Pavel «din neamul lui Dumnezeu sîntem».

Sf. Ioan Scărarul ducînd o viață de pustnic este implicit și exemplul omului postitor, un încurajator în ținerea lui, deoarece așa ajungem să trăim anii curați și apropiați de scaunul ceresc. Atît pentru Sf. Ioan, cit și pentru noi postul nu este greu, la fel lupta contra ispitelor, fiindcă ajutorul și arma noastră contra diavolului este Sf. Cruce, semnul biruinței binelui asupra răului, a vieții asupra morții, de aceea s-a spus că de la intrarea ei în lume oamenii pot să nu mai păcătuiască.

Să cerem, așadar, fraților, în rugăciunile noastre celui ce s-a înălțat de la grija celor trupești la lumina cea fără materie să fie un neîncetat rugător pentru noi înaintea lui Dumnezeu, pentru ca să ajungem cu conștiința împăcată și cu deplină sănătate trupească marele praznic al nostru — Sf. Paști. Amin !

Diac. Prof. EMILIAN CORNÎTESCU

PAGINI ALESE DIN SFINȚII PĂRINȚI

FERICITUL AUGUSTIN

Despre buna înțelegere dintre frați

Aceste zile sfinte pe care le petrecem în grija Postului mare, ne îndeamnă să vă vorbim despre înțelegerea frățească, încît dacă cineva are împotriva altuia vreo plîngere, să-i pună capăt, nu cumva el să moară între timp. Frații mei, să nu disprețuiți aceasta. Așadar fiindcă viața aceasta fragilă și muritoare, care este pusă în pericol între altele încercări pămîntești și pentru care ne rugăm să nu fie înăbușită, nu poate să fie nici măcar pentru un drept fără anumite păcate, unul este remediul prin care putem să trăim, pe care Dumnezeu și Învățătorul nostru ne învață să-l spunem în rugăciune: «Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm celor ce ne-au greșit». Am făcut cu Dumnezeu un pact și o convenție și am subscris pe cauciune la condiția iertării păcatelor. Cerem cu încredere deplină: «Iartă-ne păcatele», dacă și noi am iertat; dacă nu am iertat, nu vom gîndi că ne vor fi iertate păcatele. Să nu ne înșelăm pe noi înșine; omul să nu se înșele pe sine, căci nici Dumnezeu nu va înșela pe nimeni. Este omenește să ne minicim și, o, dacă nu am face aceasta —, este omenește, așadar, să ne minicim, dar nu trebuie ca minia ta, născută ca o mlădiță fragilă, să fie udată de suspiciune și să ajungă la dimensiunea unei ramuri a urii. Una este așadar minia, alta este ura. Căci de multe ori și un părinte este miniat din cauza fiului său, dar nu-și urăște fiul; el se minie pentru a-l îndrepta. Dacă, prin urmare, se minie ca să-l îndrepteze, el se minie iubindu-l. Tocmai pentru aceasta s-a spus: «Vezi paiul din ochiul fratelui tău, dar nu vezi birna din ochiul tău» (Matei, 7, 3). Critici minia altuia, dar tu ții ura în tine însuși. În comparație cu ura, minia nu este decît un pai; dar dacă vei hrăni paiul, va deveni birnă; dacă însă îl vei smulge și-l vei arunca, nu va fi nimic.

2. Dacă ați fost atenți... ce ați ascultat ?

Ori de cite ori se citea epistola fericitului Ioan, înțelesul ei a trebuit să vă înspăimînte, căci spune: «Întunericul s-a răspîndit și de aici înainte domnește lumina» (I Ioan, 2, 8), adăugînd după aceea: «Cel care

spune că el se află în lumină și urăște pe fratele său, se află încă în întuneric» (I Ioan, 2, 9). Dar poate că omul socotește că este vorba de acel întuneric de care suferă cei care sînt în temniță. O, de-ar fi asemenea întuneric ! Și totuși în asemenea întuneric nimeni nu vrea să se afle. În asemenea întuneric pot fi închiși chiar cei nevinovați. În asemenea întuneric au fost închiși martirii. În jurul lor era răspîndit întunericul, dar lumina strălucea în inimile lor. În acel întuneric al temniței ei nu vedeau cu ochii, ci vedeau pe Dumnezeu prin iubirea față de frați. Voiți să știți care este acel întuneric despre care s-a spus : «Cel care urăște pe fratele său se află în întuneric». În alt loc El spune : «Cel care urăște pe fratele său este ucigaș de om» (I Ioan, 3, 15). Cel care urăște pe fratele său, merge, iese, intră, o ia înainte, nu este împovărat de lanțuri, nu este închis în vreo temniță ; și cu toate acestea este înlăntuit în propria sa acuzație. Să nu-l socotești că este fără de temniță ; inima lui îi este temniță. Cînd auzi : «Cel care urăște pe fratele său, se află încă în întuneric» — ca nu cumva să nu iei în considerație acest întuneric —, (Ioan) continuă și spune : «Cel care-și urăște fratele este ucigaș de om». Îți urăști fratele și umbli liniștit și nu vrei să trăiești în bună înțelegere, cu toate că Dumnezeu îți dă răgaz. Iată așadar că ești ucigaș de om și mai trăiești încă. Dacă ai avea de-a face cu un Dumnezeu minios, te-ar lua odată cu ura fratelui tău. Dumnezeu te cruță, cruță-te și tu pe tine însuși, împacă-te cu fratele tău. Dar poate vrei tu aceasta și n-o vrea el ? Să-ți fie deajuns acest lucru. Tu ai pentru ce să-l plîngi. Cît despre tine, tu ești liber. Spune, dacă tu vrei să te împaci și el nu vrea, spune fără încetare : «Și ne iartă nouă greșalele, după cum și noi iertăm celor care ne-au greșit».

3. Poate că ai păcătuit față de el ; vrei acum să te împaci cu el, vrei să-i spui : «Frate, iartă-mă, am păcătuit față de tine». El nu vrea să ierte, nu vrea să ierte datoria, nu vrea să-ți ierte ceea ce-i datorezi. Atunci el însuși să ia aminte cînd trebuie să se roage. Cînd va veni la rugăciune cel care nu vrea să ierte ceea ce ai păcătuit, poate, față de el, ce va face ? Să spună : «Tatăl nostru carele ești în ceruri». Să spună apropiindu-se : «Sfințească-se numele Tău». Spune mai mult : «Vie împărăția Ta». Continuă : «Fie voia Ta, precum în cer așa și pe pămînt». Mergi mai departe : «Pîinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi». Ai spus aceasta. Cît pentru ceea ce urmează, ia aminte, nu cumva să vrei să sari și să zici altceva. Nu ai pe unde să sari, de aici, rămîi aici. Spune deci, sau dacă nu ai de ce să spui «Și ne iartă nouă greșalele noastre», să n-o spui ! Și unde este ceea ce spune iarăși Apostolul : «Dacă vom zice că păcat nu avem, ne înșelăm pe noi înșine, și adevărul nu este întru noi» (I Ioan, 1, 8). Dacă te mustră conștiința slăbiciunii tale, și în veacul acesta pretutindeni este abundența nedreptății, spune așadar : «Iartă-ne greșelile noastre». Dar fii atent la ceea ce urmează. Nu ai voit așadar să ierți fratelui tău greșeala, și iată că urmează să spui : «După cum și noi iertăm celor ce ne-au greșit». Sau nu vei vrea s-o spui ? Dacă nu o vei spune, nu vei primi nimic ; dacă însă o vei spune, vei spune o minciună. Așadar, spune-o și spune adevărul. În ce chip vei spune adevărul tu, cel care nu ai voit să dezlegi greșeala ?

4. L-am dojenit, te consolez într-un chip, oricine ai fi tu, dacă totuși ești, cel care ai zis fratelui tău : «Iartă-mi ceea ce am făcut împotriva ta». Dacă ai spus aceasta din toată inima, din umilință adevărată și nu din dragoste prefăcută, căci Dumnezeu vede și în inima de unde ai spus aceasta ; dar dacă celălalt nu a voit să te ierte, să nu mai fii neliniștit. Amîndoi sînteți slujitori și amîndoi aveți stăpîn ; tu ești dator celui ce slujește împreună cu tine ; nu a voit să-ți ierte datoria, fă apel la Stăpînul vostru. Ceea ce Stăpînul îți va ierta, s-o mai poată cere atunci slujitorul, dacă mai poate.

Mai spun și altceva. Am monstrat pe cel care nu a voit să ierte fratelui său, ca el să se îndrepte spre iertare, adică, să facă ceea ce nu voia, ca nu cumva atunci cînd se roagă să nu primească ceea ce ceruse ; am învățat și pe acela care a cerut fratelui său iertarea greșelii și nu a primit-o, să fie fără teamă în fața stăpînului pentru ceea ce nu a obținut de la fratele său. Mai am și altceva de învățat. A greșit fratele tău față de tine și nu a voit să-ți spună : «Iartă-mi ceea ce ți-am greșit». Nu lipsește nici această buruiană. S-o scoată Dumnezeu din ogorul său, adică din inimile noastre ! Cît de mulți sînt — este adevărat — cei care știu că ei au greșit în fața fraților lor și nu vor să spună : «Iartă-mă». Nu au rostit atunci cînd au greșit, se rușinează însă cînd trebuie să ceară iertare ; nu s-au rușinat din cauza nedreptății, roșesc însă din cauza umilinței.

De aceea, mai înainte de toate pe ei îi sfătuiesc, oricare ați fi și care aveți neînțelegeri cu frații voștri, să vă adunați cugetul și să vă cercetați și să aduceți la voi, înăuntrul inimilor voastre, judecata cea dreaptă, și să recunoașteți că nu ar fi trebuit să faceți ceea ce ați făcut, că nu ar fi trebuit să spuneți ceea ce ați spus. Cereți, fraților, iertare de la frații voștri ; faceți ceea ce spune Apostolul : «Fiți buni între voi și milostivi, iertînd unul altuia, precum și Dumnezeu v-a iertat vouă în Hristos» (Efes., 4, 32).

Mai departe eu spun tuturor, bărbaților și femeilor, celor mici și celor mari, laicilor și clericilor, îmi spun și mie însumi, ca noi toți să înțelegem, toți să ne temem, dacă am greșit față de frații noștri. Mai mult, noi am primit răgazul de a trăi și de aceea nu murim ; trăim încă, și încă nu sîntem condamnați ; atîta timp cît trăim să împlinim ceea ce poruncește Tatăl, care va fi judecătorul, și să cerem iertare fraților noștri față de care păcătuiind, i-am lovit cu ceva sau i-am rănit cu ceva.

Există în lumea aceasta persoane de condiție modestă, de la care, dacă ceri iertare, se umflă de mindrie. Ceea ce spun înseamnă că : odată, Stăpînul greșește față de slujitorul său. Or, chiar dacă unul este stăpîn și celălalt slujitor, amîndoi sînt slugile altuia pentru că amîndoi au fost răscumpărați cu sîngele lui Hristos și totuși va părea dur ca eu să poruncesc acest lucru și să învăț aceasta : cînd se întîmplă ca un stăpîn să jignească pe servul său, acuzîndu-l pe nedrept, lovindu-l pe nedrept, — să meargă la el și să-i spună : «Iartă-mă, dă-mi iertare». Nu numai că nu trebuie s-o facă, dar nici celălalt să nu înceapă a se mindri. Atunci ce să facă ? Să se pocăiască în fața ochilor lui Dumnezeu, să-și pedepsească inima lui în fața privirilor lui Dumnezeu, și dacă nu poate să zică

slugii «Iartă-mă», pentru că ar fi nepotrivit, atunci să-i vorbească cu blîndețe. Așadar, o chemare blindă este ca și o cerere de iertare.

5. Îmi rămîne să grăiesc celor față de care alții au greșit și aceluia care după ce au greșit față de ceilalți, nu au voit să le ceară iertare. Căci am vorbit deja cu cei care nu au voit să dea iertare fraților care le-o cereau. Acum, așadar, cînd stau de vorbă cu voi toți, pentru ca să nu existe dezacord între voi, fiindcă sînt zile sfinte, cred că unii dintre voi, care știți că aveți anumite neînțelegeri cu frații voștri, ați cugetat în inimile voastre și v-ați dat seama că nu voi sînteți cei ce ați greșit în fața lor, ci ei v-au greșit. Deși nu voi îmi vorbiți acum, pentru că mie mi se cade în acest loc să vorbesc, iar vouă să tăceți și să ascultați, cu toate acestea poate că în cugetul vostru vorbiți și vă spuneți : «Vreau să mă împac, dar el este cel care m-a jignit, el a greșit față de mine și nu vrea să ceară iertare. Ce rămîne atunci de făcut ? Vă voi spune : «Mergi la el și cere-i iertare ?». Nicidecum ! Nu vreau să minți, nu vreau să spui : «Iartă-mă», pentru că tu știi că nu ai greșit față de fratele tău. Ce-ți va folosi așadar, dacă tu vei fi propriul tău acuzator ? De ce să ceri iertare de la unul pe care nu l-ai jignit sau față de care nu ai păcătuit ? Nimic nu-ți folosește, așadar, să n-o faci ! Tu ți-ai dat seama, te-ai examinat bine, știi că el a greșit față de tine, nu tu față de el. Știu, răspunde. Această știință a ta să-ți fie ca o sentință. Nu veni la fratele tău care ți-a greșit, mai mult, ca să-i ceri și iertare. Trebuie ca între voi să fie alții factorii de pace, care să-l facă să ia inițiativa ca să-ți ceară iertare. Tu să fii atît de pregătit, încît să ierți ; fii totalmente pregătit ca să ierți din inimă. Dacă ești pregătit să-i ierți greșeala, tu i-ai iertat-o deja. Îți mai rămîne să te rogi : roagă-te pentru el, ca el să-ți ceară iertare, pentru că tu știi că nu este bine dacă el nu-ți cere, roagă-te pentru el ca să ceară iertare. Spune Domnului în rugăciunea ta : «Doamne, Tu știi că eu nu am greșit fratelui meu, ci mai degrabă el a greșit față de mine și că-i face rău că a greșit față de mine dacă nu-mi cere iertare ; eu Te rog din suflet să-l ierți».

6. Iată că v-am spus — mai ales în aceste zile cînd vă dedați postului, ascultărilor voastre, cumpătării voastre — ceea ce trebuie să faceți ca să trăiți în pace cu frații voștri. Să mă bucur și eu de pacea existentă între voi, eu cel care mă întristez din cauza litigiilor dintre voi, așa încît «dacă cineva are împotriva cuiva vreo plîngere, îngăduindu-vă unul pe altul și iertînd unul altuia» (Colos., 3, 13) să serbăm Paștile cu seninătate, să serbăm cu seninătate patima Celui care nu era dator cu nimic nimănui și Care a plătit datoria celor vinduți, adică Domnul nostru Iisus Hristos, Care nu a greșit față de nimeni și față de Care, pentru a spune așa, toată lumea a păcătuit. Și nu a cerut pedepse, ci a făgăduit răsplată. Să-L avem așadar pe El mărturie în inimile noastre, căci dacă noi am greșit față de cineva, să mergem să-i cerem iertare din toată inima ; dacă cineva ne-a greșit însă, să fim gata a-i da iertare și să ne rugăm pentru dușmanii noștri. Ce înseamnă a te răzbuna, dacă nu faptul că te hrănești din răul celui alt ?

Știu că în fiecare zi vin oamenii, pleacă genunchii, se dau cu fruntea de pămînt, uneori au fața scaldată, inundată de lacrimi, și spun în această umilință și tulburare : «Doamne, răzbună-mă, omoară-mi dușmanul !».

Roagă-te sincer ca el săucidă pe dușmanul tău — diavolul — și sămintuiască pe fratele tău, ca el să omoare dușmănia lui și ca sămintuiască persoana lui. Roagă-te ca Dumnezeu să te răzbune în felul acesta : să piară cel care te persecută, dar să rămână cel care-ți poate fi dat înapoi.

FERICITUL AUGUSTIN, Tratatul despre Patima Domnului

Patima Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos este încredere în slava și învățătura răbdării. Ce nu-și pot așadar promite inimile credincioșilor de la harul lui Dumnezeu, pentru care Fiul unic al lui Dumnezeu și împreună veșnic cu Tatăl nu s-a mulțumit numai să Se nască din om, dar a fost ucis de înseși mîinile oamenilor pe care îi crease ?

Mare este ceea ce ne-a fost promis de Domnul și mult mai mare este ceea ce ne amintim că s-a împlinit deja pentru noi. Unde eram și ce eram cînd Hristos a murit pentru cei necredincioși ?» (Rom., 5, 6). Cine s-ar putea îndoi că El va da viața Sa celor sfinți pentru că El le-a dat deja moartea Sa ? De ce slăbiciunea omenească ezită să creadă că se va ajunge ca oamenii să trăiască odată cu Dumnezeu ? Ceea ce s-a făcut — anume, faptul că Dumnezeu a murit pentru oameni — este cu mult mai de necrezut. Cine este așadar Hristos dacă nu «Cuvîntul care la început era la Dumnezeu, și Cuvîntul era la Dumnezeu și Cuvîntul era Dumnezeu» (Ioan, 1, 1) ? Căci El nu avea în sine de ce să moară pentru noi, dacă nu ar fi luat din noi trup muritor. În felul acesta, Cel nemuritor a putut să moară, astfel a voit să dea viață celor muritori, făcîndu-i să participe la ceea ce El este, după ce mai întii S-a făcut participant la ceea ce erau ei.

Căci nici nu aveam, din partea noastră de ce să trăim, și cit despre El, nici El nu avea de ce să moară ; așadar a pregătit printr-o participare reciprocă un schimb reciproc : de unde a murit, era al nostru, va fi al Lui, de unde trăim.

Totuși trupul pe care l-a asumat din noi pentru a muri, chiar El este Cel care l-a produs pentru că El este și creatorul ; dar viața pe care o vom trăi în El și cu El nu a primit-o de la noi. Și pentru ceea ce atinge natura noastră, prin care noi sîntem oameni, a murit, nu din ceea ce este al său, ci din ceea ce este al nostru ; fiindcă natura Lui, prin care El este Dumnezeu, nu poate nicidecum să moară ; însă ceea ce ține de creatură în El, pe care a făcut-o după Dumnezeu chiar, a murit din El, pentru că și trupul în care El a murit, tot El l-a făcut.

2. De aceea noi nu trebuie numai să nu roșim de moartea Domnului Dumnezeului nostru, ba mai mult, să ne încredem totalmente în ea și să ne slăvim cît putem cu ea. Primind desigur de la noi moartea pe care a găsit-o în noi, El ne-a promis în modul cel mai fidel că ne va da în El viața pe care nu putem s-o avem de la noi. Căci El care ne-a iubit atît de mult, încît fără de păcat fiind, a suferit pentru cei păcătoși, ceea

ce am meritat noi să suferim pentru păcat, cum nu ne va da El, Cel care îndreptează, ceea ce dă celor drepecți ? Cum nu ne va da El în schimb, Cel care promite adevărul, darurile sfinților, El, Cel Care fără să facă vreo nedreptate, a suportat pedeapsa celor nedrepecți ? Așadar, să ne încredem, fraților, și chiar să proclamăm cu curaj faptul că Hristos S-a răstignit pentru noi. S-o spunem netemîndu-ne, ci bucurîndu-ne, nerușîndu-ne, ci mîndrindu-ne. Apostolul Pavel a văzut aceasta și a recomandat-o ca pe un titlu de glorie. Acesta ar fi putut, cu privire la Hristos, să amintească multe lucruri mari și dumnezeiești, dar a zis să nu se mărească cu minunile lui Hristos, care pe cînd era la Dumnezeu-Tatăl a creat lumea, iar cînd era om la noi, a condus lumea, ci spune : «Mie înșă nu-mi este a mă lăuda decît în Crucea Domnului nostru Iisus Hristos» (Gal., 6, 14). Apostolul vedea cine, unde și pentru cine a fost spînzurat și-și însușea dumnezeiască înălțare în umilirea atît de mare a lui Dumnezeu.

3. Cei care ne insultă că adorăm pe Domnul Cel răstignit, cu cît li se pare că înțeleg, cu atît mai mult își pierd mințile mai incurabil și mai cu disperare, neînțelegînd pe deplin nici ceea ce noi credem, nici ceea ce spunem. Căci nici nu spunem că în Hristos a murit ceea ce era Dumnezeu, ci ceea ce era om.

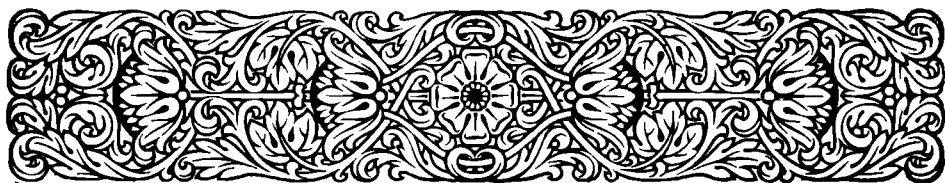
Căci dacă oricare om moare, ceea ce este om în cel mai înalt grad, adică ceea ce-l separă de turmă, anume faptul că are minte, că discerne ceea ce este dumnezeiesc și ceea ce este omenesc, temporalul de etern și falsul de ceea ce este adevărat, adică sufletul rațional, care nu suferă moartea ca trupul său, ci cînd trupul moare, el (sufletul) rămînînd viu, îl părăsește, de aceea se spune : omul a murit. De ce nu se spune de asemenea : Dumnezeu a murit, fără să înțelegem că ceea ce este Dumnezeu poate să moară, ci partea muritoare pe care Dumnezeu o asumase pentru cei muritori ? Într-adevăr, după cum omul cînd moare, sufletul care este în trupul său nu moare, la fel și Hristos, cînd a murit, nu a murit dumnezeirea lui în om. Ci, spun ei, Dumnezeu nu a putut să se amestece cu omul și cu el să facă un singur Hristos. După această opinie trupească și vană, precum și după gîndurile omenești va fi cu atît mai greu să credem că un duh poate să se unească cu trupul decît Dumnezeu cu un om și totuși nici un om nu ar fi om, dacă un suflet omenesc nu s-ar uni cu un trup omenesc. Așadar, atunci cînd trupul și sufletul constituie un amestec mai dificil și mai de mirare decît un duh cu un duh, dacă așadar, cu toate că sufletul omenesc nu este un trup și că trupul omenesc nu este duh, cu toate acestea ele sînt unite amîndouă pentru a constitui un om, cu atît mai mult, pentru ca un singur Hristos să fie făcut dintr-unul și din celălalt, Dumnezeu care este Duh (Ioan, 4, 24) s-a putut uni într-o unire duhovnicească prin participare nu cu un trup fără suflet, ci cu omul care are un suflet duhovnicesc.

4. Prin urmare, să ne mărim și noi în Crucea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care lumea este răstignită pentru noi și noi pentru lume ; fără să roșim din cauza acestei cruci, am pus-o în frunte, adică am mutat-o în locașul rușinii. Dar dacă încercăm să explicăm acum cît de folositoare este lecția răbdării care se află în această cruce, ce cuvinte ne

sînt la îndemînă pentru aceste lucruri și cite ore pentru aceste cuvinte ? Așadar, care este omul care crede în Hristos, în modul cel mai adevărat, mai virtos ar încerca să se mîndrească, cînd Domnul învață modestia, nu atît prin cuvînt, ci prin exemplul său ? Un verset din Sfînta Scriptură amintește pe scurt cît este de utilă această învățătură : «Înainte de ruînării, inima omului se mîndrește ; înainte de mării este umilința» (Pilde, 18, 12), căruia i se potrivește altul : «Dumnezeu stă împotriva celor mîndri, iar celor smeriți le dă har» (Iacob, 4, 6), și acesta : «Cel care se înalță va fi smerit, iar cel care se smerește va fi înălțat» (Luca, 14, 11 ; 18, 14). Mai departe, cînd apostolul ne sfătuiește să nu ne înălțăm în văzduh, ci să ne potrivim cu cele modeste, trebuie pe cît posibil să cugetăm în ce prăpastie a orgoliului este dus omul dacă nu se va potrivi cu Dumnezeu cel umil, și cît de vătămător este ca omul să poarte fără răbdare ceea ce voiește dreptul său Stăpîn, dacă Dumnezeu a îndurat cu răbdare ceea ce a voit dușmanul cel nedrept. Amin.

Trad. de Dr. V. RĂDUCĂ

STUDII ȘI ARTICOLE

ÎNDATORIRI MORAL-SOCIALE DUPĂ EPISTOLELE SFÎNTULUI APOSTOL PAVEL

Esența moralei pauline poate fi exprimată într-un singur cuvânt: virtute. Ea înglobează, după înseși spusele Sf. Apostol Pavel, toate cîte sînt adevărate, cîte sînt cinstite, cîte sînt drepte, cîte sînt curate, cîte sînt de iubit, cîte sînt cu nume bun (Filip. 4, 8). Astfel realizată în viață, virtutea face din credinciosul creștin o ființă socială în înțelesul cel mai înalt al expresiei.

Pentru Sf. Apostol Pavel, credinciosul creștin, cetățean al cerului (Filip. 3, 20), nu este mai puțin membru al societății umane, cu întreaga gamă de îndatoriri care îi revin în această din urmă calitate.

În concepția evanghelică, cetățenia cerească se dobîndește în condițiile concrete ale vieții pămîntești. Creștinul este membru al unei familii, al unei comunități umane, este cetățean al unei patrii. Acceptarea Evangheliei ca normă de viață nu implică renunțarea la această apartenență, sau neglijarea îndatoririlor pe care ea le impune, ci dimpotrivă, conferă o mai înaltă înțelegere a acestor îndatoriri și cere îndeplinirea lor la cote maxime. Îndatoririle sociale dobîndesc pentru creștin o valoare soteriologică și astfel el este dator să și le asume conștient.

Eliberat fiind de Hristos-Domnul de sub povara păcatului, credinciosul creștin înțelege dintr-o nouă perspectivă toate aspectele vieții sale, inclusiv integrarea sa în viața societății din care face parte. Iată, clar exprimat, principiul paulin în această privință: «Orice faceți, cu cuvîntul sau cu lucrul, toate să le faceți în numele Domnului Iisus... Orice lucrați, lucrați din toată inima, ca pentru Domnul și nu ca pentru oameni. Bine știind că de la Domnul veți primi răsplata moștenirii, căci Domnului slujiți» (Col. 3, 17. 23—24). Cuvintele: *ca pentru Domnul*, din acest citat, exprimă cum nu se poate mai bine noul pe care-l aduce Evanghelia și în ce privește asumarea îndatoririlor sociale. «Din toată inima, ca pentru Domnul», este chemat creștinul să-și îplinească rolul care-i revine în sinul comunității umane, căci slujind astfel societatea tot Domnului slujește. Calitatea de mădular al Trupului lui Hristos pe care o posedă creștinul nu se poate disocia de celelalte aspecte ale vieții pămîntești. Iată perspectiva din care trebuie privite obligațiile ce ne revin, ca creștini, în familie, în societate.

1). Celula de bază a societății omenești a fost și este *familia*. Se știe câtă importanță acordă vieții de familie tradiția biblică a Vechiului Testament. Rolul familiei apare și mai important în creștinism, prin instituirea de către Mântuitorul a căsătoriei ca Sfântă Taină a Bisericii. Unitatea și indisolubilitatea căsătoriei, îndatoririle soților de a se iubi și într-ajutură, de a naște și a crește cum se cuvine copii etc., sint afirmate de repetate ori în paginile scrierilor Sf. Ap. Pavel.

Sf. Apostol Pavel compară căsătoria creștină cu relația dintre Hristos și Biserică (Efes. 5, 22—33). De aici decurg și îndatoririle soților creștini: precum Biserica se supune lui Hristos, așa și femeile să se supună bărbaților lor (v. 22—24; cf. Col. 3, 18); iar bărbații, imitând iubirea Mântuitorului Hristos față de Biserica Sa, manifestată suprem prin jertfa de pe Cruce, «sint datori să-și iubească femeile ca pe înseși trupurile lor» (Efes. 5, 25—28; cf. Col. 3, 19). Supunerea iubitoare a femeii față de soțul ei nu implică, în concepția paulină, vreo inegalitate. Apostolul afirmă răspicat abolirea tuturor discriminărilor dintre ființele umane în Hristos, în Care «nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască» (Gal. 3, 28). Relația ierarhică din cadrul familiei: soț—soție—copii, nu are alt rol decât acela de a asigura deplină armonie familială, soții dându-și cuvenita cinstire și păstrind legătura dragostei, iar copiii dezvoltându-se firesc în această atmosferă propice.

Copiii datorează părinților deplină ascultare, căci, cum zice Apostolul, «aceasta este cu dreptate» (Efes. 6, 1) și «aceasta este bine-plăcut Domnului» (Col. 3, 20). Citind porunca a cincea din Decalog: «Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta», Sf. Pavel adaugă că aceasta este «porunca cea dintii cu făgăduință: Ca să-ți fie ție bine și să trăiești mulți ani pe pământ» (Efes. 6, 2—3). Părinților le cere însă o atitudine corespunzătoare față de copii: ei să nu-i întărite pe copii la minie, ci să-i crească «întru învățătura și certarea Domnului» (Efes. 6, 4; cf. Col. 3, 21).

Importanța îndeplinirii exemplare de către creștini a îndatoririlor familiale rezultă pregnant din faptul că una dintre condițiile pe care Apostolul le cere candidaților la preoție este aceea de a avea o familie încheată, cu copii bine educați (I Tim. 3, 4—5. 11—12). Pe credincioasele în vîrstă el le îndatorează, printre altele, «să învețe de bine, ca să înțeleptească pe cele tinere să-și iubească bărbații și să fie cumpătate, curate, gospodine, bune, plecate bărbaților lor, ca să nu fie defăimat cuvîntul lui Dumnezeu» (Tit 2, 3—5). Neîmplinirea de către creștin a obligațiilor familiale este pusă de Sf. Pavel pe același plan cu apostazia: «Dacă însă, cineva nu poartă grijă de ai săi și mai ales de ai casei sale, s-a lepădat de credință și este mai rău decît un necredincios» (I Tim. 5, 8).

2). O îndatorire fundamentală a omului, care dobîndește în creștinism o profundă semnificație religioasă-morală, este aceea a *muncii* cinstite, a agonisirii bunurilor necesare traiului prin sudoarea frunții (cf. Fac. 3, 19).

«Fraților — le scrie Sf. Pavel credincioșilor din Tesalonic —, vă poruncesc în numele Domnului nostru Iisus Hristos, să vă feriți de orice frate care umblă fără de rînduială și nu după învățătura primită de la

noi» (II Tes. 3, 6; cf. I Tes. 5, 14). Lipsa de rânduială la care se referă aici Apostolul era abandonarea muncii de către unii creștini din Tesalonic care, crezând că Parusia Domnului este iminentă, socoteau că agonia celor necesare traiului ar fi devenit inutilă. Unora ca aceștia, Sf. Pavel le amintește pilda vieții sale: «Căci singuri știți cum trebuie să vă asemănați nouă, că noi n-am fost fără de rânduială când am fost la voi, nici n-am mâncat de la cineva piine în dar, ci cu muncă și cu trudă, am lucrat noaptea și ziua, ca să nu împovărăm pe nimeni dintre voi, ci ca să vă dăm o pildă cu noi înșine, ca să faceți ca noi» (II Tes. 3, 7—9). Apostolul neamurilor își asigura întreținerea sa și a colaboratorilor săi din practicarea meseriei de făcător de corturi (Fapte 18, 3). Învățînd în fragedă tinerețe această meserie — deși fusese destinat unei cariere de intelectual, de învățător al Legii — Saul din Tars se conforma preceptului rabinic după care «cine nu-l învață pe fiul său o meserie, îl învață să fure». Avea dreptul, ca Apostol, să trăiască din propovăduirea Evangheliei (cf. I Cor. 9, 6—14). A preferat însă să trăiască din munca mîinilor sale (I Cor. 9, 15—18), făcîndu-se pildă credincioșilor și ca muncitor harnic și onest, care din munca sa își acoperă nevoile proprii și ajută și pe cei în nevoie.

Amintind acest lucru tesalonicenilor, Sf. Pavel continuă: «Căci și când ne aflam la voi, v-am dat porunca aceasta: *cine nu vrea să lucreze, acela să nu mănînce*» (II Tes. 3, 10). Sentința din a doua parte a acestui verset a devenit, cu drept cuvînt, proverbială. N-ai dreptul să fii consumator de bunuri dacă refuzi să fii producător al lor. De remarcat nuanța: Sf. Pavel nu se referă la cei ce nu pot (copii, bătrîni, bolnavi etc.), ci la *cei ce nu voiesc să muncească*.

În continuare, ia în discuție situația din Tesalonic, reglemîntînd-o cu fermitate potrivit moralei evanghelice: «Pentru că auzim că unii de la voi umblă fără rânduială, nelucrînd nimic, ci iscodînd. Unora ca aceștia le poruncim și-i rugăm, în Domnul Iisus Hristos, ca să muncească în liniște și să-și mănînce piinea lor... Și dacă vreunul nu ascultă de cuvîntul nostru prin epistolă, pe acela să-l însemnați și să nu mai aveți cu el nici un amestec, ca să-i fie rușine.» (II Tes. 3, 11—12.14).

3). Un alt element important de morală socială creștină este *îndatorirea supunerii față de autoritatea de Stat*, pe care Sf. Apostol Pavel o evidențiază atît prin atitudinea sa practică, în diverse situații, față de reprezentanții autorității, cît și prin formularea unor principii clare în Epistolele sale.

Desigur că înainte de convertire împărtășea și el idealul iudaic al constituirii unui stat teocratic al poporului ales, în epoca mesianică. Prin convertirea la creștinism, Sf. Pavel a înțeles că o astfel de speranță nu era decît o eroare pseudo-religioasă, «cetatea stătătoare» a celor mîntuiți în Hristos fiind cerească, iar nu pămîntească (Filip. 3, 20; Evrei 13, 14). De aceea, pe linia învățaturii Mîntuitorului (cf. Matei 22, 21), Sf. Pavel poruncește credincioșilor să se supună din conștiință autorității constituite, arătîndu-se exemplari în îndeplinirea tuturor îndatoririlor cetățenești.

«*Tot sufletul — zice el — să se supună înaltelor stăpîniri*» (Rom. 13, 1 a), arătînd imediat că datoria supunerii față de stăpînire are o profundă motivație religioasă: «Căci nu este stăpînire decît de la Dumnezeu; iar cele ce sînt, de Dumnezeu sînt rînduite. Pentru aceea, cel ce se împotrivesc stăpînirii se împotrivesc rînduiei lui Dumnezeu. Iar cei ce se împotrivesc își vor lua osîndă» (Rom. 13, 1 b—2). Textul este absolut explicit atît în conținut, cît și în consecințele sale.

Apostolul vine însă cu precizări: «Căci dregătorii nu sînt frică pentru fapta bună, ci pentru cea rea. Voiești, deci, să nu-ți fie frică de stăpînire? Fă binele și vei avea laudă de la ea. Căci ea este slujitoare a lui Dumnezeu spre binele tău. Iar dacă faci rău, teme-te; căci nu în zadar poartă sabia, pentru că ea este slujitoare a lui Dumnezeu și răzbunătoare a miniei Lui asupra celui ce săvîrșește răul» (v. 3—4).

Stăpînirea este «slujitoare a lui Dumnezeu» (cf. v. 6 b) în sensul că ea reprezintă puterea lui Dumnezeu direcționată spre viața societății, asigurînd respectarea ordinii publice și promovînd binele obștesc. Creștinul virtuos deci nu are a se teme de rigorile legii, pe care o apără autoritatea statală, căci aceasta pedepsește răul, iar nu virtutea. La sfîrșitul celebrei sale liste de «roade ale Duhului», adică de virtuți creștine, din Gal. 5, 22—23, Sf. Pavel adaugă: «împotriva unora ca acestea nu este lege». La fel, în I Tim. 1, 9 arată că «legea nu este pusă pentru cel drept, ci pentru cel fără de lege». Iată temeiul importantei idei pe care o enunță Apostolul în continuarea textului din Rom. 13: «De aceea este nevoie să vă supuneți, nu numai pentru minie, ci și pentru conștiință» (v. 5). Spre deosebire, deci, de cei ce se aflau în afara comunității creștine, Sf. Pavel îi îndatorează pe membrii Bisericii să se supună autorității constituite din conștiință, adică din convingere lăuntrică.

Printre altele, supunerea față de autoritatea civilă se manifestă practic prin plata impozitelor: «Căci pentru aceasta plătiți și dări» — zice Apostolul (v. 6); și continuă: «Dați deci tuturor cele ce sinteți datori; celui cu darea, dare; celui cu vama, vamă; celui cu teama, teamă; celui cu cinstea, cinste» (v. 7).

Între obligațiile care derivă din supunerea față de autoritate se include, desigur, aceea a satisfacerii serviciului militar și a apărării patriei. Sf. Pavel n-o amintește aici, probabil și pentru că pe vremea sa această îndatorire nu avea un caracter general, ca în zilele noastre. De multe ori însă, el folosește, în Epistolele sale, imagini luate din viața ostășească precum și cuvinte care aparțin terminologiei militare (I Cor. 9, 7; Efes. 6, 11—17; II Tim. 2, 3 ș.a.), de unde rezultă aprecierea favorabilă pe care el o acordă ocupației ostășești. Între sfinții din calendarul nostru sînt și destui militari, fapt care dovedește o dată mai mult că serviciul militar nu contravine moralei creștine, ci dimpotrivă. Este astfel cu totul falsă poziția acelor preținși creștini care caută să înfățișeze ca evanghelică atitudinea lor negativă față de îndeplinirea acestei importante îndatoriri patriotic-cetățenești.

Supunerea din conștiință față de stăpînirea pămîntească implică pentru credincioșii creștini și îndatorirea — afirmată răspicat de Apostolul neamurilor — de a se ruga pentru conducătorii politici: «Vă îndemn, deci, înainte de toate, să faceți cereri, rugăciuni, mijlociri, mulțumiri, pentru toți oamenii, *pentru conducători și pentru toți care sînt în înalte dregătorii*, ca să petrecem viață pașnică și liniștită, întru toată cuvioșia și buna cuviință» (I Tim. 2, 1—2). Urmează imediat motivația religioasă a acestei îndatoriri: «Că acesta este lucru bun și primit înaintea lui Dumnezeu, Mîntuitorul nostru» (v. 3).

În Rom. 13, 4, Sf. Pavel arăta că stăpînirea «este slujitoare a lui Dumnezeu spre binele tău»; în I Tim. 2, 2, vorbește de «viața pașnică și liniștită» pe care stăpînirea o poate asigura credincioșilor creștini. Astfel, însăși stăpînirii păgîne (stăpîn la Roma era pe atunci Nero, primul împărat persecutor al Bisericii) Sf. Pavel îi recunoaște un rol pozitiv la realizarea idealului de viață creștină. Totodată, din această situație rezultă că dispoziția autorității de stat față de creștini nu modifică atitudinea acestora față de stăpînirea lumească. Datoria de a se supune stăpînirii, și de a se ruga pentru ea este aceeași, în orice împrejurări. Fer. Augustin va tălmăci poziția invariabilă a Bisericii creștine față de stăpînirea lumească prin afirmația care a devenit proverbială: «Qui dedit imperium Constantino christiano, ipse etiam apostatae Juliano» (adică: «Cel ce a dat stăpînire creștinului Constantin, Același a dat-o și apostatului Iulian»).

★

Am evidențiat pe scurt numai cîteva aspecte ale moralei sociale pauline. Aceste aspecte aduc însă lumină asupra unor laturi importante ale vieții creștine, avînd caracter de profundă actualitate.

Într-adevăr, într-o epocă ca a noastră, cînd din toate părțile se fac eforturi de depășire a individualismelor și se caută punți de apropiere între oameni, imaginea paulină a creștinului, ca ins social, integrat conștient și plener în viața obștească este profund grăitoare.

Să învățăm de la Apostolul neamurilor că nu ne putem sustrage de la împlinirea obligațiilor care ne revin, nu numai ca membri ai Bisericii, ci și ca membri ai unei familii, ca cetățeni ai unei patrii, fără a ne periclita dobîndirea mîntuirii veșnice. «Din toată inima, ca pentru Domnul» să ne facem datoria față de casnicii noștri, față de patria ai cărei fii sîntem, convinși fiind că tot binele pe care-l săvîrșim pentru mai binele semenilor este plăcut Domnului și primit ca slujire a Lui.

† LUCIAN TOMITANUL
Episcop-vicar

IMPLICAȚIILE MORALE ALE PREOȚIEI

Existența și lucrarea Bisericii creștine nu pot fi concepute fără preoție, ca și condiție a continuității Bisericii. În acest sens, Biserica ființează, se menține și înaintează în timp prin slujitorii ei, întrucât întreaga viață religioasă-morală a credincioșilor este dependentă de activitatea preotului, exprimată plenar în împărtășirea harului Sfântului Duh prin Tainele Bisericii. «Condiționarea tuturor Tainelor de către Biserică se reliefează în modul cel mai pregnant posibil prin Hirotonie, Taina prin excelență a comunității»¹.

Pentru îndeplinirea misiunii sale, preotul creștin trebuie să posede o seamă de calități: unele pur religioase, altele morale, altele sociale. Dintre toate, implicațiile morale ale preoției pot fi socotite ca cele mai definitorii pentru preoția sacramentală a Bisericii. Obligația preotului de a fi, prin viață și comportare, un model moral și o pildă vrednică de urmat pentru credincioși (Tit II, 7), condiționează atât imperativul de a propovădui cuvîntul Evangheliei, cât și pe cel de a-i sfinți și a-i conduce pe aceștia către ținta morală supremă: desăvîșirea și mîntuirea, astfel încît prin faptele lor cele bune să fie preamărit Tatăl cel din ceruri (Matei V, 16).

1. Vocația morală a preoției

Preoția, ca misiune și apostolat, implică cu necesitate, existența unei vocații în cel care intenționează să o împlinească. Această vocație este, în înțeles strict, o chemare dumnezeiască și tainică, o alegere de sus care îi legitimează preotului orientarea sa în vederea realizării misiunii sale în viața credincioșilor.

Vocația preoțească presupune două aspecte distincte, dar care formează o unitate:

a) Există un aspect subiectiv ce privește înclinările sufletești către acte de evlavie;

b) De asemenea, un aspect obiectiv, adică hirotonirea, chemarea dumnezeiască făcută prin intermediul episcopatului cu succesiune apostolică ca o încununare a aspectului subiectiv al vocației.

O vocație reală face din preot un om ireproșabil, exemplu bun pentru ceilalți, gata în a învăța pe oricine, iubitor de străini, milostiv, blînd (I Tim. III, 1—12), într-un cuvînt un exponent al calităților morale cerute de misiunea preoției.

Pentru ca preotul să se manifeste ca o persoană cu o vocație morală el trebuie să facă dovada că înțelege să-și folosească zestrea sa spirituală și calitățile morale pentru a face vie și lucrătoare în viața sa misiunea cea mare la care a fost chemat: «Fiți desăvîșiți, precum Tatăl vostru din ceruri desăvîșit este» (Matei V, 48).

1. Pr. lector Dumitru Gh. Radu, *Caracterul ecleziologic al Sîntelor Taine și problema intercomuniunii*, Teză de doctorat, în «Ortodoxia» XXX (1978), nr. 1—2, p. 22.

Ca slujire a lui Dumnezeu, prin care unește creația întreagă cu Dumnezeu și o îndumnezeiește, în special umanitatea, preoția nu poate fi inactivă sau fals evlavioasă. «O preoție care nu lucrează, care nu e mistuită de focul misionar al luminării și îmbunătățirii sufletelor și de progresul moral și social al credincioșilor, nu este preoție»².

Preoția înseamnă trăire în har, fiind o sfințire progresivă a întregii ființe a preotului atît prin lucrarea continuă a puterii primite prin hirotonie, cît și prin influența pe care o exercită asupra sa permanenta împărtășire a harului pe care el o face prin Sfintele Taine.

De aceea, pentru ca misiunea preotului în mijlocul credincioșilor să fie o expresie reală a harului pe care-l are, el trebuie să-și păstreze permanent o curăție morală printr-o viață dusă în sfințenie.

Dacă preoția este expresia iubirii lui Hristos, ea nu-și are o exprimare plenară decît prin această iubire care izvorăște din sfințenia absolută care este Dumnezeu.

În aceeași măsură, preotul cu vocație are, pe lingă rîvna către sfințenie și o totală desconsiderare față de orice lucru care l-ar îndepărta de scopul misiunii sale: «Cheia conducerii duhovnicești este să treci întotdeauna cu vederea interesul tău personal și să faci totul numai pentru binele altora»³.

Vocația morală a preotului privește de asemenea un progres în bine, un continuu progres personal în direcția desăvîrșirii. Un preot care nu cunoaște o limită în dorința sa spre mai bine este un important factor moral și social pentru mediul în care trăiește. Preoția creștină are ca misiune esențială educarea religios-morală a credincioșilor și îndrumarea lor pe calea mîntuirii. Dacă Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat din dragoste pentru oameni, preoția este continuarea acestui act mîntuitor, ca izvorînd direct din preoția și arhieria lui Hristos, Capul Bisericii⁴. Întreaga lucrare pe care preoția o împlinește trebuie, de aceea, să tindă către restabilirea chipului lui Dumnezeu din om, să-l conducă pe acesta către desăvîrșirea morală și mîntuirea sa.

Duhovnicia, ca modalitate de exprimare a puterii harice a preoției, verifică și ea vocația preotească.

În ceea ce privește restabilirea chipului lui Dumnezeu din om, preotul trebuie să lucreze la restaurarea acestui chip în el însuși dacă a fost alterat și mai apoi în păstorîții săi. De aici, o seamă întreagă de eforturi în virtute și în desăvîrșire pînă la conturarea unei personalități în continuă depășire de sine. Dar preotul cu vocație își poate lua misiunea de restaurare a chipului lui Dumnezeu din om întrucît el este cel care continuă misiunea Fiului lui Dumnezeu întrupat, «care S-a dat preț de răscumpărare pentru toți» (I Tim. II, 6). În același sens, preoția este o vocație morală deoarece ea este lucrătorea mîntuirii credincioșilor și cea prin care dobîndim calitatea de mădulare ale Trupului lui Hristos.

2. Pr. Prof. Ioan Gh. Coman, *Vocația și pregătirea pentru preoție*, în «Studii Teologice», VI (1954), nr. 5—6, p. 243.

3. Sfîntul Grigorie Teologul, *Apologia pentru fuga sa în Pont*, 54, P. G. XXXV, 454—464.

4. Pr. lector Dumitru Gh. Radu, *op. cit.*, p. 315.

Preoția continuă în timp prin organele sfințite ale Preotului nevăzut, Hristos, opera de mîntuire inițiată de Fiul lui Dumnezeu întrupat, ea devenind colaboratoare a lui Dumnezeu, care asigură, cu ajutorul harului, misiunea și funcțiunea soteriologică a Bisericii.

Astfel, misiunea preoției în direcția mîntuirii credincioșilor este expresia unei mari vocații morale, dar ea trebuie să impună preotului eforturi permanente care să-l facă apt pentru această lucrare.

Este necesar, deci, ca cel care dorește să devină preot al lui Hristos să-și cerceteze conștiința pentru a vedea dacă corespunde misiunii înalte la care este chemat. Mai mult decît atît se va ruga cu căldură lui Dumnezeu pentru descoperirea vocației sale.

Prin rugăciune, preotul își întărește chemarea de sus, menținînd contactul cu izvorul vocației care este Dumnezeu, cu puterea vie și activă a misiunii sale, cu lumina călăuzitoare a lucrării sale. O rugăciune caldă și permanentă este semnul sigur al vocației morale a preotului.

2. Preotul — om al rugăciunii și al credinței Bisericii

Biserica, în calitatea ei de organism sau comunitate sacramentală a oamenilor cu Dumnezeu prin Hristos, în Duhul Sfînt, are o structură fundamental harismatică.

În cadrul ei, componentele care o alcătuiesc, ierarhia sacramentală și poporul credincios — își activează propriile lor misiuni care sînt diferențiate pentru fiecare dintre ele.

Ceea ce integrează profund în viața Bisericii pe cei ce au primit puterea harului Preoției, este în primul rînd funcția lor sacramentală, respectiv «puterea» lor de a consacra, de a aduce jertfa euharistică, de a ierta sau ține păcatele oamenilor. Jertfa euharistică, ca jertfă de valoare supremă, este jertfa Bisericii și pentru Biserică. Precum și în cazul harului celorlalte Taine, harul Tainei Euharistiei vine asupra Bisericii și în credincioși doar ca răspuns la epicleza întregii comunități, însă prin intermediul rugăciunii episcopului sau preotului⁵.

Rugăciunea comunității trebuie să însoțească permanent rugăciunea pe care preotul o face pentru comunitate. Duhul Sfînt este invocat să se coboare peste darurile aduse de comunitate, oferite însă prin preot spre a fi transformate în folosul întregii comunități «în fiecare Taină, harul Duhului Sfînt se dă prin invocarea preotului, susținută de rugăciunile celui ce primește Taina și ale comunității»⁶.

În acest sens, preotul devine exponent al unei slujiri pentru care starea sa morală trebuie să fie una dintre cele mai înalte. Comunitatea, pentru care el oficiază, trăiește și se asociază la ceea ce spune și face preotul, prin intermediul rugăciunii acestuia.

Întrucît, însă, ei simt nevoia unei depășiri a subiectivismului lor în ceea ce privește cererile adresate lui Dumnezeu, credincioșii apelează la rugăciunea preotului, asociînd această subiectivitate a lor la cuvî-

5. *Ibidem*, p. 328.

6. Pr. Prof. D. Stăniloae, *Din aspectul sacramental al Bisericii*, în «Studii Teologice», XVIII (1966), nr. 9—10, p. 554—555.

tele preotului. Desigur că preotul se roagă și pentru el, pentru întărirea moral-spirituală a sa în vederea dobândirii vredniciei de a aduce rugăciunile întregii comunități la Dumnezeu. Rugăciunea sa deci privește și propria lui persoană, în măsura în care el primește puteri spiritice pentru împlinirea misiunii sale față de comunitate.

În preoția Bisericii, credincioșii, depășindu-și subiectivismul lor, trăiesc sentimentul că la Dumnezeu au acces mai ales prin mijlocirea pe care această Preoție o împlinește în cadrul comunității.

În preot converge comunitatea eclezială, așa precum converge în cel care are conducerea, viața și mișcarea unitară a oricărui corp social⁷. Dar acest lucru se realizează nu numai în ceea ce privește aducerea jertfei euharistice, ci și sub raportul propovăduirii Evangheliei lui Hristos, adică al învățării de credință celei adevărate.

Subiectivitatea credincioșilor în ceea ce privește credința trebuie să fie depășită, deoarece nu orice credință mîntuiește, ci numai cea dreaptă și integrală, respectiv ceea ce învață Biserica însăși, prin episcopii și preoții lor. Sfinților Apostoli și celor ce au urmat lor, investiți cu puterea Duhului Sfînt în Taina Hirotoniei, le-a încredințat Hristos puterea și porunca de a propovădui Evanghelia Sa, împreună cu cea a sfințirii și conducerii credincioșilor spre mîntuire în Biserică, dîndu-le asigurarea că va fi permanent cu ei (Matei XVIII, 18—20) și că cei care vor crede și se vor împărtăși cu harul Duhului Sfînt, prin Sfintele Taine ale Bisericii săvîrșite de ei, în Biserică, se vor mîntui⁸ (Marcu XVI, 16).

De o importanță deosebită în relevarea rolului preotului ca om al credinței Bisericii este înțelegerea reală a ceea ce înseamnă păstrarea credinței celei adevărate a Bisericii prin intermediul ierarhiei sacramentale cu succesiunea apostolică. Succesiunea apostolică nu este doar transmiterea neîntreruptă a puterii sacramentale de la Sfinții Apostoli, ci se include în mod necondiționat și trebuie inclusă și succesiunea în credință «ca o garanție a succesiunii efective în har»⁹.

Succesiunea în credință are profunde implicații morale, atît în viața Bisericii, cît și în însăși viața preotului. Cel care nu mai păstrează credința cea adevărată și deci nu mai exprimă credința Bisericii, se situează cu bună știință în afara adevărului revelat nemaiputînd deține puterea învățătoarească, împreună cu cea sacramentală și de cîrmuire pe care le-a primit prin Taina Hirotoniei.

De aceea, se poate spune că prin Taina Preoției stă sau cade comunitatea Bisericii și întregul edificiu al celorlalte Taine, păstrarea succesiunii în credință fiind una din îndatoririle esențiale ale preotului în slujirea lui Dumnezeu și a oamenilor.

Dar, întrucît Biserica trăiește unitar, prin intermediul invocărilor adresate lui Dumnezeu de preoția sacramentală, prin răspunsurile la ele din partea lui Dumnezeu, cei care le aduc vor trebui să fie recunoscuți de El ca reprezentanți ai comunității. Cum însă orice vrednicie

7. *Ibidem*, p. 555.

8. Pr. lector Dumitru Gh. Radu, *op. cit.*, p. 329.

9. Pr. Prof. Liviu Stan, *Succesiunea apostolică*, în «Studii Teologice», VII (1955), nr. 5—6, p. 314.

se obține de la Dumnezeu doar ca un dar al Duhului Sfânt și cum orice rugăciune și împlinire personală este tot rodul unui dar al Duhului, cu atât mai mult rugăciunile pentru comunitate nu pot fi decât rezultatul ca dar sau har special primit de preot pentru comunitatea care converge în el. Tot astfel, rugăciunile personale, viața și faptele proprii sînt sporite și activate de harul Tainelor primite prin Biserică, lucru cu cel mai necesar pentru rugăciunile făcute în numele comunității de cel investit cu puterea hirotoniei.

De aceea, slujirea preotului trebuie să fie «in adevăr», întrucît Duhul Sfânt este «Duhul Adevărului» (Ioan XIV, 17), viața preotului apărînd în plenitudinea ei ca o mărturie integrală a Evangheliei și vieții lui Hristos, a Preoției Lui transmisă prin Sfinții Apostoli către urmașii lor.

3. *Preotul — persoană și personalitate morală.*

Întreaga viață religios-morală a credincioșilor e condiționată de activitatea pe care preotul o desfășoară în sinul comunității bisericești. El este cel prin lucrarea căruia Hristos revarsă harurile Sale peste credincioși, iar aceștia își înalță rugăciunile către Dumnezeu.

Preotul, după cuvîntul Mîntuitorului : «Eu v-am ales pe voi și v-am rînduit să mergeți și roade să aduceți» (Ioan XV, 16), trebuie să fie pe deplin conștient de marea și dificila răspundere legată de chemarea sa, străduindu-se permanent să rămînă fidel misiunii preoțești și statornic slujirii sale, desfășurînd o pastorație potrivită spiritului Evangheliei și al Tradiției Bisericii.

El este cu adevărat preot în măsura în care actualizează, prin har și efort personal, Preoția prin excelență a lui Hristos, potrivit exigențelor ei. Acest lucru se poate realiza doar printr-o adeziune totală la învățătura și pilda vieții Mîntuitorului, care a venit în lume pentru a o mîntui și pentru a-i da posibilitatea să se desăvîrșească prin redescoperirea «chipului lui Dumnezeu» din om, pînă la realizarea «asemănării» cu El ¹⁰.

Întîlnirea dintre preot și credincios este însă întîlnirea dintre două persoane. Cu toate că, persoana este ființa spirituală «care stă în sine și de sine și formează un întreg unitar» ¹¹, ea are în același timp, tendința de a intra în relație, în comuniune cu alte persoane, pentru ca astfel să se realizeze pe sine. Prin aceasta, ea se definește ca un ipostas spiritual, purtător de valori, care tinde să participe la lumea valorilor din comuniune.

Dacă, în sensul acesta, omul este o persoană morală întrucît este ființă spirituală ce posedă în sine pecetea binelui și tinde spre realizarea lui, cu atât mai mult preotul, ca exponent al unei puteri ce-i vine direct de la Hristos, se definește pe sine ca o persoană morală.

Consecvența în realizarea binelui într-un mod liber și personal îl poate transforma pe preot dintr-o persoană morală într-o personalitate

10. Pr. Prof. Corneliu Sirbu, *Preotul vremurilor noastre*, în «Biserica Ortodoxă Română», LXXXVI (1968), nr. 6, p. 704.

11. Hristu Andrusos, *Dogmatica Bisericii Ortodoxe Răsăritene*, trad. de D. Stăniloae, Sibiu, 1930, p. 192.

morală. Tot ceea ce el primește ca dar, definindu-se ca o persoană, trebuie să accepte și să cultive liber și personal pentru ca aceste valori să-l transforme într-o personalitate morală. Doar astfel, persoana devine o personalitate morală prin orientarea ei integrală și permanentă spre bine, ca și calitate ființială a ei.

Împlinind toate «fără de îndoială» (Filip. II, 14), preotul va urma lui Hristos avînd în el sentimentul că tot ceea ce face lucrează «ca pentru Domnul și nu ca pentru oameni» (Col. III, 23). Făcînd astfel, va avea garanția că nu greșește și că actele sale vor avea un profund caracter moral.

Urmînd pildei Mîntuitorului, preotul înțelege că nu poate să fie doar un propovăduitor al cuvîntului, ci și un pilduitor cu fapta, căci principiul fundamental al activității preotului pe plan moral trebuie să fie desăvîrșita armonie dintre cuvîntul și fapta sa¹². De aceea, tot ceea ce va face, privește direct o slujire vie și lucrătoare în care el să se dovedească un adevărat exemplu de urmat după cuvîntul Apostolului: «Fă-te pildă credincioșilor cu cuvîntul, cu purtarea, cu dragostea, cu duhul, cu credința, cu curăția» (I Tim. 4, 12).

Exemplul personal înseamnă chiar spirit de sacrificiu după îndemnul aceluiași Apostol. «Priveghează în toate, suferă răul, fă lucru de evanghelist, slujba ta fă-o deplin» (II Tim. IV, 5). În aceeași măsură, preoția creștină, printr-o continuă și intensă colaborare a harului dumnezeiesc cu puterea jertfei personale a preotului (I Tim. IV, 14) prezintă și profundul caracter al unei vrednicii personale.

Pe lângă pilda vieții sale, misiunea preotului de a învăța, de a sfinți și a conduce pe credincioși pe calea mîntuirii, privește și rostul său de a ajuta la împlinirea vocii lui Dumnezeu formulată de Mîntuitorul astfel: «Mîncarea Mea este să fac voia Celui ce M-a trimis și să săvîrșesc lucrul Lui» (Ioan IV, 34).

Toate acestea trebuiesc însă să fie dublate de cîteva virtuți morale fără de care Preoția lui Hristos nu și-ar împlini scopul pentru care a fost instituită de El.

Astfel, Mîntuitorul recomandă ucenicilor Săi și prin ei tuturor celor ce au primit puterea Preoției lui Hristos: iubirea de oameni (Ioan XIII, 34—35); smerenia (Ioan XIII, 14—15); înțelepciune și prudență unite cu blîndețe, nevinovăție și curăție sufletească (Mat. X, 16). În același fel se exprimă și Apostolul Pavel în sfaturile pe care le dă lui Tit și Timotei (I Tim. III, 2—13; Tit I, 6—9). Pentru o permanentă reîmprospătare a acestor virtuți morale, Mîntuitorul îndeamnă la menținerea necontenitei legături cu El, «Rămîneți întru Mine, precum și Eu întru voi...» (Ioan XV, 4), îndeosebi prin rugăciune.

Toate aceste calități și altele asemenea lor, ca evlavia și aleasa înțelepciune, precum și o adîncă sensibilitate religioasă fac din preot o persoană și o personalitate morală între credincioșii săi, avînd în cadrul comunității bisericești, dar și în cadrul societății, un rol foarte important în formarea păstoriiților săi ca persoane morale.

12. Sfîntul Grigorie cel Mare, *Regulae pastoralis liber*, P. L. LXXVII, pars I, cap. II, 15 C.

4. Rolul moral-social al preoției — slujire și responsabilitate

Dezvoltarea fiecărui individ este condiționată social întrucât el își desfășoară activitatea într-o societate, iar realizarea binelui individual nu este posibilă decât în societate. La rîndul ei, moralitatea se implică în viața socială, atît pentru faptul că societatea îi oferă individului principii de viațuire morală, cît și pentru că el își aplică principiile sale în cadrul societății. El stă în slujba binelui comun, dar, în același timp lucrează la desăvîrșirea propriei sale persoane.

Armonia dintre interesul personal și cel social, cu prevalarea celui din urmă, trebuie să caracterizeze și viața preotului în cadrul relațiilor sale cu credincioșii.

Mîntuirea, la care Biserica îi cheamă pe toți cei care fac parte din Trupul lui Hristos, este opera comună a Bisericii, prin intermediul persoanelor sale autorizate, și a fiecărui credincios printr-un aport liber și conștient.

Ca mijlocitoare a harului și a adevărului (Efes. IV, 15), preoția Bisericii stă la temelia vieții morale creștine. Revărsarea harului în Taina Preoției înseamnă primirea unor noi energii morale, dar și imperativul unei comportări vrednice de chemarea preoției. Acest lucru face ca preotul să nu aibe doar obligațiile unui simplu credincios, ci și pe cele ale stării speciale la care a fost chemat. El va întrupa în viața sa cît mai deplin adevărul pe care-l propovăduiește pentru ca, astfel, să fie la înălțimea chemării de care l-a învrednicit Dumnezeu, urmînd cuvîntul Apostolului Pavel: «Fiți următorii mei, precum și eu sînt lui Hristos» (I Cor. XI, 1).

Activitatea preotului pe plan moral se imbină firesc cu activitatea sa pe plan haric. Începutul făcut prin primirea harului Sfîntului Duh în Tainele Bisericii, se continuă în mod necesar în efortul personal al fiecărui credincios în direcția realizării desăvîrșirii morale și a îndumnezeirii sale. Dar, toate acestea sub directa supraveghere și grijă a preoției, căci «prin ei (preoții) se săvîrșesc acestea și altele nu mai mici decît acestea, spre demnitatea și mîntuirea noastră»¹³.

Pentru a fi în măsură să-și exercite această putere harică, preoția trebuie să posede virtutea esențială care o face aptă pentru aceasta și anume sfințenia. Ea presupune nevinovăția și curăția absolută sau aproape absolută prin care Preoția lui Hristos curăță de întinăciune și apropie de desăvîrșire pe oameni.

De altfel, misiunea sacerdotală are ca scop suprem tocmai ridicarea întregului popor dreptmăritor la sfințenia îndumnezeitoare a lui Hristos (Efes. IV, 11—16). Pentru aceasta însă, întrucît în sfințenie este prototipul preotului pentru credincioșii săi, i se cere acestuia o înălțime spirituală proprie stării de nepătimire. În spiritul acesta el este dator să mărturisească împreună cu Apostolul Pavel «M-am răstignit împreună cu Hristos și de acum nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine» (Gal. II, 20).

Preoția lui Hristos are un profund caracter moral, întrucît izvorul și modelul său este însuși Hristos, «preot în veac, după rînduiala lui

13. Sf. Ioan Hrisostomul, *Despre Preoție*, II, 1 ; P. G. XLVIII, 632.

Melchisedec» (Evr. VII, 17). A exercita această Preoție a lui Hristos înseamnă, de aceea, pentru preot, a-și însuși «duhul» vieții lui Hristos, a primi «Duhul cel veșnic» (Evr. IX, 14), deci a face din viața sa un model moral pentru credincioșii săi așa cum și Hristos este model pentru Preoția creștină.

De aceea, în lucrarea preoției se relevază puterea harică în stare să-l ridice pe credincios deasupra lui însuși, să-l unească în mod real cu Hristos, să-l transforme, să-l înalțe în atmosfera de pace pe care o aduce în conștiință ideea apartenenței la o viață morală superioară. În acest sens, preoția creștină este o slujire a dreptății și a neprihăririi (II Cor. XI, 15—17), o lucrare care ridică umanitatea la înălțimea sfințeniei îndumnezeitoare (Evr. VII, 11).

În realizarea scopului său moral, Preoția lui Hristos se exprimă însă în modul cel mai apropiat de misiunea sa prin slujirea comunității bisericești pentru care este chemată.

Preoția și toată lucrarea ei trebuie să aibă în vedere totdeauna nu dominarea lumii, ori acapararea puterii, ci slujirea ei cu smerenie, cu onestitate, avînd conștiința că doar astfel urmează Celui care a spălat picioarele ucenicilor¹⁴.

În acest sens, lucrarea Preoției pusă în slujba mîntuirii, să nu fie înțeleasă ca o simplă activitate de duhovnicie, ci ea trebuie să fie atotcuprinzătoare, universală și să nu se rupă de viața reală umană. Doar astfel ea va susține dorința oamenilor după ordine, după pace, după libertate și dreptate, deoarece misiunea sa, ca vestitoare a Împărăției lui Dumnezeu, le cuprinde pe toate acestea.

Succesul misiunii preotului este strîns legat de armonizarea idealului său moral cu realitatea umană și socială a prezentului.

Slujirea, înțeleasă ca angajare voluntară în relația cu aproapele, nu este decît consecința morală a faptului ontologic al proexistenței, adică al existenței noastre pentru alții, prin alții și împreună cu alții¹⁵. Misiunea preotului creștin, «om al lui Dumnezeu» (I Tim. VI, 11 ; II Tim. III, 17), deși face parte din slujbele omenești, se înscrie de fapt în slujirea lui Dumnezeu, el vorbind și activînd pe plan religios-moral în numele și cu puterea lui Dumnezeu și actualizînd în lume faptele răscum-părătoare ale Mîntuitorului Hristos. Prin aceste permanente actualizări, preotul contribuie la întipărirea lui Hristos în conștiința credincioșilor, la o permanentă unire cu Hristos, astfel încît să devină «una cu Cel ce S-a întrupat și S-a îndumnezeit, cu Cel ce a murit și a înviat pentru noi»¹⁶.

Dar, influența morală a preotului nu se mărginește numai la a-i călăuzi și îndruma pe credincioșii săi către depășirea condiției lor umane, în direcția îndumnezirii personale și a realizării unei comunități bisericești de o înaltă ținută morală. Ea se extinde și asupra marilor probleme umane contemporane, preotul străduindu-se să-și însușească o conștiință autentic creștină față de problemele impuse lumii de azi.

14. Dr. Antonie Plămădeală, *Ca toți să fie una*, București, 1979, p. 438.

15. P. S. Antonie Plămădeală, *Biserica slujitoare*, București, 1972, p. 277.

16. Nicolae Cabasila, *Viața în Hristos*, trad. de Pr. Teodor Bodogae, Sibiu, 1946, p. 27.

În acest sens, el trebuie să realizeze o preoție din ce în ce mai legată de viață, mai puternic ancorată în nevoile și năzuințele păstoriților săi: «Hristos este în lume, dar și în cer; noi, creștinii ajungem la Hristos cel din cer prin Hristos care este în Biserică și în lumea care caută astăzi să învingă mizeria, foamea, inegalitățile sociale, discriminările rasiale, culturale și spirituale, violența, criza de identitate a persoanelor și a popoarelor, răul din om și din societatea în care acesta trăiește»¹⁷. Pentru realizarea tuturor acestor deziderate, slujirea lumii de către preotul creștin, prin permanenta sa dispoziție morală către credincioșii săi, implică o tot mai mare răspundere față de Dumnezeu și de oameni. El este cel care trebuie să propovăduiască pacea, iubirea și buna înțelegere între credincioși (I Tim. I, 5; II Tim. II, 14; Tit. III, 2), să prețuiască și să promoveze munca cinstită (II Tes. III, 10; I Tim. V, 16; Efes. IV, 28), să îndemne la supunere față de stăpînire și să fie gata oricînd spre tot lucrul bun și de folos obștesc (Rom. XIII, 1—7; Tit. III, 1—2).

De aceea, preotul este chemat să militeze pentru formarea unei conștiințe creștine în ceea ce privește responsabilitatea morală față de soarta lumii și a oamenilor, potrivit îndemnului paulin «Fiți uniți, în cuget, trăiți în pace și Dumnezeu dragostei și al păcii va fi cu voi» (II Cor. XIII, 11).

Împlinirea acestui ideal presupune, de altfel, identificarea integrală a preotului cu adevărata viață a Bisericii lui Hristos și cu năzuințele morale ale vremii noastre.

Așadar, slujirea implică cu necesitate o responsabilitate personală a preotului pentru misiunea pe care o are de împlinit față de Hristos și față de credincioșii săi. Sentimentul responsabilității morale obligă pe preot să nu rămînă indiferent față de pierderea celui care îi este dat spre mîntuire. Responsabilitatea preotului izvorăște din conștiința că el va da socoteală lui Dumnezeu pentru sufletele pe care le-a primit în grijă «căci precum pentru el, așa va da socoteală și pentru aceia, odată ce a primit să se îngrijească de mîntuirea lor»¹⁸. În acest sens, aspectul comunitar-sobornicesc al ființei, ca existență umană cu calități morale, implică responsabilitatea și coresponsabilitatea fiecăruia în parte, atît a preotului cît și a credinciosului ca mădulare ale aceluiași Trup al lui Hristos — Biserică¹⁹.

Ca chemare de la Dumnezeu, preoția lucrează constant pentru slujirea Lui, această lucrare ridicînd nu numai pe preot, ci și pe credincioși într-un spațiu moral și social superior. Urmează, apoi, o ridicare în spațiul desăvîrșirii pur creștine, care trebuie să fie încununată cu mîntuirea. Convinșă că mîntuirea constă într-o adîncă transformare a omu-

17. Pr. lector Dumitru Radu, *Aspectul comunitar-sobornicesc al mîntuirii*, în «Ortodoxia», XXVI (1974), nr. 1, p. 104.

18. Sfîntul Nil Ascetul, *Tractatus de monastica exercitatione*, 31; P. G., LXXIX, 810.

19. Pr. lector D. Radu, *Spiritualitate și slujire la stîinții Trei Ierarhi*, în «Studii Teologice», XXVI, (1974), nr. 3—4, p. 178.

lui care înaintează pînă la îndumnezeirea lui și că aceasta se realizează prin slujirea lui Dumnezeu și a oamenilor, preoția se manifestă ca un factor dinamizator al vieții creștine. «Lucrul slujirii, în vederea zidirii Trupului lui Hristos» (Efes. IV, 12), pretinde ca mai întii preoții să-l aibă pe Hristos ca model, în așa fel încît chipul Lui să strălucească pentru toți credincioșii.

Omul nou adus de învierea lui Hristos este deschis tuturor prin Hristos și este factorul unificator al întregii creații, rezidite și ea, tot prin învierea lui Hristos, pentru om. Slujirea acestui om nou și a lumii se echilibrează cu slujirea lui Dumnezeu și a noastră înșine și dă un sens vieților noastre²⁰.

De aceea, pe lângă colaborarea la opera mîntuitoare a lui Hristos, și contribuția la progresul către desăvîrșire și fericire al oamenilor, o sarcină a preoției este astăzi slujirea atît de esențială în viața Bisericii și a lumii: slujirea unității pentru care s-a rugat Hristos în așa fel «ca toți să fie una» (Ioan XVII, 21).

Drd. MICHAEL TIȚA

SFÎNTUL NICHIFOR MĂRTURISITORUL, PATRIARHUL CONSTANTINOPOLULUI; VIAȚA, OPERA ȘI ÎNVĂȚĂTURA

În galeria marilor apărători ai cultului icoanelor, la loc de frunte, alături de Sf. Ioan Damaschinul și Sf. Teodor Studitul, se află Sf. Nichifor Mărturisitorul, patriarhul Constantinopolului (806—815). Prin viața sa, începută și sfîrșită într-o perioadă de mare suferință pentru Biserică, Nichifor s-a dovedit a fi un om providențial, care a slujit unitatea creștină, luptînd pentru menținerea și refacerea ei.

Biserica avea de înfrunțat atunci ultima mare criză răsăriteană din monofizism, prin care se trecea de la negarea firii umane a Mîntuitorului la respingerea oricărei reprezentări a acesteia. Această atitudine, numită iconoclastm (distrugere a icoanelor) sau iconomahie (luptă contra icoanelor), deși condamnată la Sinodul al VII-lea ecumenic (787), a redobîndit teren favorabil odată cu urcarea pe tron a împăratului Leon al V-lea Armeanul (813—820). Nașterea și formarea acestuia într-un mediu proiconoclast, precum și influențele primite din partea paulicienilor¹ și din partea arabilor, mai ales prin arta musulmană², reprezintă principalele cauze ale reizbucnirii iconoclastmului.

Cele mai multe știri asupra vieții și activității lui Nichifor le datorăm unui contemporan al său, gramaticul și hagiograful Ignatie³, mai

20. P. S. Antonie Plămădeală, *Coordonate pentru o teologie a slujirii*, în «Ortodoxia», XXXI (1979), nr. 1, p. 181.

1. N. Iorga, *Les origines de l'iconoclasme*, în «Bulletin de la Section historique», t. XI (1924), p. 143—144.

2. G. Marçais, *La Question des images dans l'art musulman*, în «Byzantion», VII (1932), p. 182.

3. *Viața sfîntului nostru părinte Nichifor, arhiepiscopul Constantinopolului*, în P.G., 100, col. 41—160.

țirziu mitropolit al Niceei, din vremea cînd acesta era diacon și schevo-phylax la Sf. Sofia. Alte știri, care însă privesc partea din urmă a vieții lui Nichifor, și anume perioada exilului și mutarea moaștelor sale, au fost consemnate de preotul Teofan ⁴.

Nichifor, s-a născut dintr-o familie nobilă la Constantinopol, pe la 758, tocmai cînd împăratul Constantin al V-lea (741—775) începea persecutarea iconodulilor ⁵. Tatăl său, Teodor, s-a opus iconoclasmului, atitudine pentru care a fost depus din funcția de secretar imperial și trimis în exil la Pimolissa, în Pont. Rechemat după citva timp, el a fost exilat din nou, de data aceasta la Niceea, în Bitinia, unde a și murit către 767 ⁶. Mama sa, Eudoxia, și-a urmat soțul în exil, apoi, după ce a rămas văduvă, a revenit la Constantinopol. Nu mult după intrarea lui Nichifor în viața civilă, ea s-a retras într-o mănăstire și a murit după anul 806 ⁷. Nichifor a avut și frați, dar nu ni s-au transmis știri despre ei, toți murind înaintea lui.

Nu se știe dacă tînărul Nichifor și-a însoțit părinții în exil sau a fost lăsat cu rudele sau cu prieteni ai familiei în Constantinopol ⁸. De altfel, există foarte puține știri asupra copilăriei și educației lui Nichifor. Totul este spus la modul general de către biograful său, după felul în care se făcea educația în secolul al VIII-lea ⁹. Ignatie îi laudă zelul său pentru însușirea culturii timpului, laice și teologice ¹⁰. Cunoștințele lui Nichifor au sporit apoi considerabil în mediul mai favorabil de la curte, după numirea lui în funcția de secretar imperial. Din opera sa literară se vede ușor că un anumit timp din viață l-a rezervat teologiei, întrucît el a scris ca un teolog încercat ¹¹. Foarte posibil, acest lucru l-a realizat tot ca secretar imperial, pentru că a lucrat sub supravegherea patriarhului Tarasie (784—806), fost secretar al împărătesei Irina.

În această calitate, el a luat parte în anul 787 la cel de-al VII-lea Sinod ecumenic de la Niceea. În actele Sinodului a fost consemnată participarea lui Nichifor precum și faptul că el a dat citire scrisorii papei Adrian către împăratul Constantin al VI-lea (780—797) și împărăteasa Irina ¹². Alte știri pe care le întîlnim în biografia alcătuită de diaconul Ignatie precum și într-o alta, dedicată patriarhului Tarasie, a

4. Th. Ioannu, *Μνημεία ἀγιολογικά*, Βενετία, 1884, p. 115—128.

5. *Synaxarium ecclesiae constantinopolitanae*. ed. H. Delehaye, Bruxelles, 1902, col. 725; H. Hunger, *Die hochsprachliche profane Literatur der Byzantiner*, I. München, 1978, p. 344; P. J. Alexander, *The patriarch Nicephorus of Constantinople. Ecclesiastical policy and image worship in the Byzantine Empire*, Oxford, 1958, p. 54.

6. *Viața...*, P. G., 100, col. 48.

7. *Ibidem*, col. 49; P. Lamerle, *Le premier humanisme byzantin. Notes sur l'enseignement et culture a Byzance des origines au X-e siècle*, Paris, 1971, p. 130.

8. P. O'Connell, *The Ecclesiology of St. Nicephorus I (758—828)*, în «*Orientalia Christiana Analecta*», 1972, nr. 194, p. 37.

9. P. J. Alexander, *op. cit.*, p. 58.

10. K. Krumbacher, A. Ehrhard, *Geschichte der byzantinischen Litteratur von Justinian bis zum Ende des oströmischen Reiches (527—1453)*, ed. a II-a, München, 1897, p. 71.

11. P. J. Alexander, *op. cit.*, p. 58.

12. D. Stiernon, *Saint Nicéphore, patriarche de Constantinople*, în *Dictionnaire de spiritualité*, fasc. LXXII—LXXIII, Paris, 1981, col. 182.

aceluiași autor, exagerează rolul avut de Nichifor în desfășurarea Sinodului¹³.

Deși la o vîrstă nu prea înaintată, în jur de 30 de ani, participarea lui Nichifor la sinod arată că el cîștigase încrederea Irinei și a patriarhului Tarasie, fără îndoială prin atitudinea sa favorabilă cultului icoanelor. Acest lucru este ușor de înțeles pentru că poziția curajoasă a tatălui său și suferințele îndurate pentru cauza partizanilor icoanelor au lăsat urme adînci în sufletul lui Nichifor, făcînd din el un apărător convins al dreptei credințe.

La cîțiva ani după Sinodul de la Niceea, Nichifor s-a retras din tumultul vieții constantinopolitane în dorința de a duce o viață mai liniștită, mai duhovnicească. Era convins că pentru aceasta trebuia să iasă din scena politică a Constantinopolului. Astfel, pașii lui Nichifor s-au îndreptat spre un loc pustiu din Protopontida, mai jos de Hrisopolis, voind ca singurătatea să-i aducă liniște, isihie¹⁴. Aici, a întemeiat două mănăstiri: mănăstirea Ta Agathou, menționată de diaconul Ignatie și mănăstirea Sf. Teodor¹⁵, numită așa probabil în amintirea tatălui său, Teodor. În acest răstimp, Nichifor s-a dedicat studiului Sfintei Scripturi și unei vieți aspre, ascetice.

Se pare că întoarcerea sa în Constantinopol a avut loc după ce l-a chemat împăratul Nichifor I (802—811), încredințîndu-i conducerea unui mare azil de săraci¹⁶. Intențiile împăratului prin această apropiere erau cu totul altele, căci după moartea lui Tarasie, întimplată la 18 februarie 806, era nevoie ca scaunul patriarhal să fie ocupat de un om capabil, format atît pentru problemele de natură religioasă, cît și pentru cele politice. În pofida reacției călugărilor studii¹⁷, care făceau caz de faptul că Nichifor nu era cleric și nici măcar călugăr, împăratul l-a ales ca patriarh. Cazul lui Nichifor nu era nici primul și nici ultimul. Așa fusese proclamat Tarasie și tot așa avea să fie înălțat în scaun Fotie¹⁸. Astfel, la 5 aprilie 806 Nichifor a fost tuns în monahism la mănăstirea Sf. Serghie și Vah în prezența lui Stavrakios, fiul și coimperatorul împăratului Nichifor¹⁹. După ce a primit diaconia și preoția în joia mare și, respectiv, în vinerea mare, a fost hirotonit episcop de Paști (12 aprilie), de față fiind și împăratul. Cei trei episcopi care au slujit, după rînduială, au fost Nicolae, arhiepiscopul Cezareei Capadociei, Toma, arhiepiscopul Thesalonicii și Leon, mitropolit al Heracleei Thraciei, ultimul păstrînd

13. P. O'Connell, *op. cit.*, p. 39.

14. *Viața...*, P. G., 100, col. 53.

15. Această ctitorie este deschisă de preotul Teofan, vezi P. G., 100, col. 162.

16. *Ibidem*, col. 60.

17. Pentru ca tulburările să nu ia amploare, Platon și cei doi nepoți ai săi din Thesalonic, Teodor și Iosif, au fost închiși 24 de zile, în timpul cît Nichifor a fost sfințit ca patriarh. Aceste lucruri sînt descrise de Teodor Studitul în *Laudatio Platonis*, P. G., 99, col. 837—838.

18. H.-G. Beck, *Kirche und theologische Literatur im byzantinischen Reich*, I, München, 1959, p. 62; G. Ostrogorsky, *Geschichte des byzantinischen Staates*, München, 1963, p. 156. P. Lemerle a înțeles funcția de secretar imperial drept un mijloc de a ajunge la patriarhat, vezi *op. cit.*, p. 183.

19. *Viața...*, P. G., 100, col. 68.

acest privilegiu din vremea cînd episcopul Constantinopolului era sufragran al acestui scaun²⁰.

Noul ales este prezentat de la început de către diaconul Ignatie drept apărător al icoanelor, reformator al mănăstirilor și apostol al căsătoriei religioase. Dacă biograful a consemnat mai întîi calitatea de apologet al icoanelor a lui Nichifor, a făcut-o pentru meritele lui ulterioare. Cît privește reformele sale în mănăstiri, Ignatie s-a referit la demitarea mănăstirilor duble²¹, de călugări și de călugărițe, care aveau deja conduceri și administrații separate.

Cea de-a treia calitate, aceea de apărător al căsătoriei, a fost însă compromisă foarte curînd, în iunie, cînd a prezidat un sinod alcătuit din 15 episcopi. La cererea împăratului, Nichifor a repus în treaptă pe preotul Iosif care se făcuse vinovat de binecuvîntarea căsătoriei nelegitime a lui Constantin al VI-lea cu Teodota și fusese depus și excomunicat de Tarasie în anul 787²². Cu această măsură a început faza a doua a disputei miheiene, fază în care nemulțumirile studiților au crescut și mai mult, cu toate că, pentru concilierea lor, fratele lui Teodor, Iosif, a fost numit arhiepiscop al Thesalonicului.

Într-un alt sinod, din ianuarie 809, Nichifor și episcopii prezenți au condamnat și excomunicat pe aceia care nu acceptaseră reinstalarea preotului Iosif ca practică legitimă a principiului iconomiei. Această hotărîre a fost comunicată lui Teodor și adepților săi, care erau deja în închisoare. Platon și partizanii săi, aflați în exil, au fost de asemenea condamnați, iar Iosif al Thesalonicului a fost depus²³.

Aceste tulburări se explică prin faptul că la începutul patriarhatului, Nichifor, cu obișnuința funcționarului de stat de mai înainte, nu s-a putut opune amestecului împăratului în problemele religioase. O altă greșeală a lui Nichifor, pe care, de asemenea, biograful său o trece cu vederea, o constituie asprimea cu care au fost pedepsiți ereticii, în special pavlicienii, care în anumite cazuri au suferit pedeapsa cu moartea²⁴.

Patriarhul Nichifor nu a ajuns la o împăcare cu studiții nici în timpul lui Mihail I Rangabe (811—813), cînd ei au fost puși în libertate. Totuși, după ce a trimis o ambasadă la Roma²⁵, la intervenția papei, pacea a fost restabilită printr-o nouă depunere și excomunicare a preotului Iosif, justificată de Nichifor prin faptul că acțiunile sale anterioare fuseseră forțate de împărat²⁶.

20. P. J. Alexander, *op. cit.*, p. 69.

21. *Viața...*, P. G., 100, col. 69—72.

21. V. Grumel, *Les régestes des Actes du Patriarcat de Constantinople*, 381—1206, I, fasc. II, Paris, 1936, p. 24, n. 377; J. Meyendorff, *Initiation à la théologie byzantine*, trad. A. Sanglade, Paris, 1975, p. 68.

23. H. Hunger, *op. cit.*, p. 344. În această situație, Platon și Teodor scriau papei pentru a le da ajutor. Vezi P. Bernardakis, *Les Appels au Pape dans l'Eglise Grecque jusqu'à Photius*, în «Echos d'Orient», 6 (1903), p. 252.

24. P. Lemerle, *Histoire des Pauliciens d'Asie mineure d'après les Sources grecques*, în «Travaux et mémoires», t. 5 (1971), p. 81—82.

25. V. Grumel, *op. cit.*, I, fasc. II, p. 25—26, n. 382. Documentul arată că ambada a mai avut un scop, acela de a face pace cu Carol cel Mare, căruia împăratul Nichifor nu-i recunoscuse titlul imperial.

26. *Ibidem*, p. 28, n. 387, P.G., 99, col. 844.

Patriarhul Nichifor era solicitat de Mihail I, împărat evlavios, să se pronunțe și în problemele politice. Astfel, la sfârșitul anului 812, când țarul bulgar Krum a propus tratative de pace cu angajamentul de pre-dare reciprocă a celor care complotaseră împotriva domniilor lor, patriarhul Nichifor și mitropoliții de Niceea și Cizic s-au alăturat împăratului pentru obținerea păcii. Acest lucru nu s-a împlinit pentru că Teodor Studitul cu adepții săi s-au opus, folosind *ad-hoc* cuvintele Mîntuitorului: «pe cel care vine la Mine, nu-l voi scoate afară (Ioan, VI, 37).

Implicațiile acestei intervenții au fost nebănuite de grave pentru istoria Bisericii. În iunie 813, bizantinii au primit o grea înfrîngere din partea bulgarilor, împăratul abdicînd și retrăgîndu-se într-o mănăstire. Atunci, trupele din thema Anatoliei și-au proclamat pe strategul lor Leon, care a pătruns în Constantinopol fără rezistență și a fost recunoscut ca împărat de senat²⁷.

Deși la 10 iulie 813, Leon al V-lea a depus jurămint, în fața patriarhului Nichifor, în ceea ce privea dreapta credință²⁸, cu domnia lui a început a doua fază a iconoclasmului. Conflictul cu patriarhul Nichifor a început în decembrie 814, cînd noul împărat i-a poruncit acestuia să scoată icoanele făcătoare de minuni din lucrurile de închinare. Patriarhul a refuzat acest lucru, dezaprobînd totodată și edictul dat împotriva cinstirii icoanelor în martie 815²⁹.

Purtătorul de cuvînt al tendințelor iconoclaste era Ioan Gramaticul, care a pregătit și lucrările sinodului iconoclast din 815. Actele acestui sinod ni s-au păstrat mulțumită unei scrieri a lui Nichifor, intitulată *Critică și combatere a celor fără de lege și a falsului oros*³⁰. Comparînd hotărîrile sinodului iconoclast din 815 cu cele ale sinodului din 754, se observă o atenuare a doctrinei iconoclaste. Această atenuare a iconoclasmului doctrinar n-a antrenat însă și o diminuare a violențelor din iconoclasmul politic, imperial, fiindcă această poziție eretică devenise doctrină de conducere³¹.

În aceste împrejurări, Nichifor a fost silit să abandoneze scaunul patriarhal și să ia drumul exilului. După o oprire la mănăstirea Ta Agathou, Nichifor a stat în cealaltă ctitorie a sa, mănăstirea Sf. Teodor. El și-a petrecut timpul rugîndu-se și studiînd. De asemenea, a respins în scris doctrina iconoclastă, pregătind drumul pentru un nou sinod³².

Atitudinea demnă a lui Nichifor n-a rămas fără ecou în sufletul rivalului său de mai înainte, Teodor Studitul. Acesta, scriîndu-i fratelui său Iosif, vorbește de «patriarhul nostru adevărat». Tot Teodor, într-o altă scrisoare, îl anunță pe papa Pascal despre «întemnițarea căpete-

27. *Vita Leonis Armeni*, P. G., 108, col. 1016.

28. F. Dölger, *Regesten 'der Kaiserurkunden des oströmischen Reiches von 565—1453*, I, München, 1924, p. 47, n. 386.

29. *Ibidem*, p. 49, n. 395.

30. M. V. Anastos, P. J. Alexander, *The iconoclastic Council of St. Sophia (815) and its Definition*, în «*Dumbarton Oaks Papers*», 7 (1953), p. 244; H. Leclercq, *Histoire des Conciles*, III, Paris, 1910, p. 1218.

31. D. Serruys, *Les Actes du Concile iconoclaste de l'an 815*, în «*Mélanges d'Archéologie et d'Histoire*», 23 (1903), p. 351.

32. P. O'Connell, *op. cit.*, p. 49.

niei noastre, patriarhul»³³. Mai mult, Teodor Studitul i-a scris lui Nichifor, vorbindu-i despre puterea exemplului său pentru Biserică și consolidându-l în zilele grele ale exilului³⁴. Numai lupta comună pentru apărarea dreptei credințe îi unise și-i făcea să rămână împreună.

Venirea la tron a împăratului Mihail al II-lea (820—829) a adus și rechemarea iconofililor din exil. Nichifor însă, pentru faptul că respinsese compromisul imperial care cerea renunțarea la sinodul al VII-lea ecumenic, nu a fost repus în scaunul patriarhal și nici măcar nu i s-a dat voie să se reîntoarcă la Constantinopol. Prin 821, Teodor Studitul l-a vizitat, fiind primit foarte cordial. Ei au fost de acord în toate punctele de învățătură și tot atunci au hotărât includerea lui Tarasie ca normativ, între părinți. Buna desfășurare a discuțiilor purtate se desprinde ușor din cuvintele lui Teodor Studitul: «acum este timpul pentru înțelegere, acum este timpul pentru a lupta în unire pentru cauza comună»³⁵.

Patriarhul Nichifor a murit în mănăstirea Sf. Teodor la 2 iunie 828, zi în care este și prăznuit ca sfânt în Biserica Ortodoxă³⁶. După restabilirea cultului icoanelor, patriarhul Metodie a adus cu mare pompă moaștele Sf. Nichifor, din mănăstirea ctitorită de el și le-a așezat lângă cele ale lui Tarasie în biserica Sf. Apostoli din Constantinopol, la 13 martie 847. Aceste lucruri au fost consemnate de preotul Teofan într-un discurs asupra acestei mutări³⁷. De aceea, ziua de 13 martie este consacrată deopotrivă, atât de Biserica Ortodoxă³⁸, cât și de cea Romano-Catolică pentru cinstirea marelui ierarh.

Viața acestuia nu a rămas doar o amintire pentru posteritate pentru că pulsul ei poate fi regăsit de acei care se îndreaptă spre opera literară a patriarhului Nichifor, spre acest fruct al cunoștințelor și experiențelor sale. În cea mai mare parte, opera lui Nichifor este destinată apărării cultului icoanelor³⁹. Totuși, până la reizbucnirea iconoclasmului probabil și înaintea celui de al VII-lea sinod ecumenic, scrierile lui Nichifor au avut un conținut predominant istoric. Între scrierile istorice, un loc important îl ocupă *Istoria prescurtată*, numită și *Breviarium*⁴⁰. Evenimentele prezentate cuprind perioada dintre anii 602—679, lucrarea fiind concepută drept o continuare la *Istoria bizantină* a lui Teofilact Simocata care are drept ultimă relatare asasinatul lui Mauriciu (602)⁴¹. Nichifor dă totuși în lucrare și unele informații asupra iconoclasmului, bazate numai pe documente oficiale, spre deosebire de opera lui teologică în care destăinuie și felurite păreri din întreaga so-

33. P. G., 99, col. 1204.

34. *Ibidem*, col. 1152.

35. *Ibidem*, col. 1173—1176.

36. *Ibidem*, col. 1412.

37. P. O'Connell, *op. cit.*, p. 53; *Synaxarium...*, col. 723—726.

38. P. G., 100, col. 159—168.

39. Cinstirea Sf. Nichifor a avut ecou în iconografia Bisericii și chiar în miniaturistica cărților de cult. Vezi A. Grabar, *L'iconoclasme byzantin*, Paris, 1957, p. 193, 198—202.

40. P. G., 100, col. 875—994; *Nicephori Constantinopolitani opuscula historica*, ed. C. de Boor, Leipzig, 1880.

41. Teofilact Simocata, *Istoria bizantină*, ed. H. Mihăescu, București, 1985.

cietate bizantină⁴². Importanța și marea utilitate a acestei lucrări o dă faptul că ea acoperă două «scoale întunecoase» (VII—VIII), fiind un izvor prețios al acestei perioade, alături numai de Cronicile scrise de Teofan Mărturisitorul și Georgios Monachis⁴³. Deosebit de însemnate sînt informațiile ce privesc spațiul sud-est european, schimburile demografice din acest cadru geografic și chiar cele religioase⁴⁴.

Cea de-a doua lucrare istorică, *Scurtă cronografie*⁴⁵, cuprinde însemnări cronologice de la Adam pînă la 829, anul morții împăratului Mihail al II-lea, precum și mai multe liste cuprinzînd împărații romani și episcopii scaunelor apostolice, apoi împărătesele, preoții iudei și cărțile sfinte⁴⁶. Această lucrare a circulat și în Apus datorită traducerii ei în latinește de către Anastasie Bibliotecarul⁴⁷.

De o importanță atît istorică dar și teologică este *Scrisoarea către papa Leon al III-lea*⁴⁸.

Scrierea ei a fost făcută în anul 811, cînd urcarea lui Mihail I Rangabe a adus timpuri mai bune pentru Biserică, fiind trimisă printr-o ambasadă francă, venită în acel timp la Constantinopol. După o expunere a dogmei trinitare și hristologice, scrierea face apel la unitate și la o conlucrare frățească, bazată pe legătura dragostei creștine⁴⁹. Totuși, Nichifor, pe atunci patriarh, nu scapă prilejul de a-l avertiza pe papă asupra depărtării sale de Constantinopol⁵⁰. Între lucrările teologico-apologetice, prima dintre ele este *Apologia mică*⁵¹, scrisă spre sfîrșitul lui 814 și începutul lui 815⁵², pentru a apăra sinodul al VII-lea ecumenic și pentru a-l face pe împăratul Leon al V-lea Armeanul să renunțe la politica sa iconoclastă. Lucrarea este adresată și acelei părți a clerului care se separase de Biserică⁵³.

În ordine cronologică, urmează scrierea *Judecată sau explicare a cîtorva pasaje citate în mod necuviincios de cei care au atacat dreapta învățătură a Bisericii*⁵⁴. Așa cum spune și titlul, lucrarea îi are în vedere pe cei care, alcătuiind un florilegiu proiconoclast în 814, invocașeră pe nedrept citate din scrierile lui Macarie al Magnesiei⁵⁵. Cum nu se face nici o referire la sinodul iconoclast din 815, lucrarea trebuie

42. V. Beševliev, *Zwei Versionen bei Theophanes und Nikephoros dem Patriarchen*, in «Revue des études sud-est européennes», 9 (1971), p. 367.

43. H. Hunger, *op. cit.*, I, p. 331; G. Ostrogorsky, *op. cit.*, p. 73.

44. *Fontes Historiae Daco-Romanae*, II, București, 1970, p. 627—629; K. Krumbacher, A. Ehrhard, *op. cit.*, p. 350.

45. P. G., 100, col. 1061—1066.

46. A. Burckhardt, *Der Londoner Codex des Breviarium des Nikephorus*, in «Byzantinische Zeitschrift», 5 (1896), p. 474.

47. H. Hunger, *op. cit.*, I, p. 474. Este cunoscută și o traducere în protobulgară, vezi G. Moravcsik, *Byzantinoturcica I*, 2. Aufl., Berlin, 1958, p. 456.

48. P. G., 100, col. 169—200.

49. V. Grumel, *op. cit.*, I, fasc. II, n. 382; P. O'Connell, *op. cit.*, p. 76.

50. Trecerea de partea lui Carol cel Mare este interpretată drept «depărtare de Biserică». Vezi P. G., 100, col. 197.

51. *Ibidem*, col. 833—850.

52. P. O'Connell, *op. cit.*, p. 56.

53. *Ibidem*, p. 55.

54. *Spicilegium Solesmense*, ed. I Pitra, t. 1, Paris, 1852, p. 302—335.

55. D. Stiernon, *op. cit.*, col. 184.

datată către sfârșitul anului 814, fiind adresată tuturor episcopilor ortodocși ⁵⁶.

Cea de-a doua apologie, *Apologia Mare* ⁵⁷, face o istorie a iconoclastismului, începînd cu domnia lui Leon al III-lea Isaurul. Se respinge prin această scriere acuzația de idolatrie adusă cinstitorilor de icoane. Patriarhul Nichifor îl desemnează pe Mîntuitorul Hristos drept suveran suprem, nu pe împăratul bizantin. Astfel, cînd e vorba de Hristos ca suveran suprem al oamenilor, regatul său este Biserica, nu imperiul ⁵⁸.

În strînsă legătură cu această lucrare se pare că au fost trei scrieri, numite *Antirrhetice* ⁵⁹, alcătuiind la început un corp comun ⁶⁰. Scopul acestora era de a da un răspuns la un tratat al împăratului Constantin al V-lea, care însă nu ni s-a păstrat ⁶¹. În prima lucrare se arată că numai prin venerarea reprezentărilor lui Constantin al V-lea, numit Mamonas, s-a exclus cinstirea icoanelor ⁶². În cel de-al II-lea Antirrhetic, sînt respinse punctele de vedere ale împăratului cu privire la reprezentările Maicii Domnului, sfinților și îngerilor, iar în ultimul Antirrhetic sînt aduse temeuri din Sfînta Scriptură și din Sfînta Tradiție pentru icoana lui Hristos ⁶³.

Spre sfârșitul anului 820, se pare că a fost scrisă lucrarea *Contra lui Eusebiu și Epifanide* ⁶⁴. Această scriere respinge citatele patristice invocate de Constantin al V-lea. Pe această linie, este demonstrat arianismul lui Eusebiu de Cezareea, negîndu-i-se autoritatea lui teologică, întrucît doctrina sa despre întrupare fusese contrazisă pînă și de alți părinți la care s-a referit florilegiul iconoclast. De asemenea, sînt respinse citatele din scrierile lui Epifanie al Salaminei, prin declararea lor ca neautentice sau prin atribuirea lor unui oarecare Epifanide ⁶⁵.

O lucrare de mică întindere, scrisă pentru poporul credincios, este cea intitulată *Cele 12 capitole contra iconomahilor* ⁶⁶. Acest tratat, alcătuit la începutul anului 821 a avut rolul de a populariza celelalte scrieri ale lui Nichifor și, în special, lucrarea *Contra lui Eusebiu și Epifanide*.

56. P. O'Connell, *op. cit.*, p. 56.

57. P. G., 100, col. 533—834. Lucrarea a fost scrisă între Paștile anului 815 și toamna lui 817, cf. P. O'Connell, *op. cit.*, p. 58.

58. P. G., 100, col. 645.

59. *Ibidem*, p. 645. Pentru argumentele aduse cu privire la unitatea acestor cărți, vezi P. J. Alexander, *op. cit.*, p. 168—173.

60. Lucrările polemice ale lui Nichifor au fost strînse laolaltă într-o ediție colectivă din secolul al IX-lea, probabil între moartea sa (823) și liniștirea conflictului iconoclast (842). Această colecție a circulat în două volume: *Antirrhetica* și probabil *Viața lui Nichifor*, iar al doilea cuprindea celelalte tratate. Vezi R. P. Blake, *Note sur l'activité littéraire de Nicéphore I*, în «Byzantion», XIV, (1939), p. 14—15. Cele trei lucrări au fost date între 816 și 820 de către P. O'Connell, *op. cit.*, p. 58 și, mai puțin probabil, în 817, de K. Krumbacher, A. Ehrhard, *op. cit.*, p. 72.

61. A. Grabar, *op. cit.*, p. 110, n. 3.

62. P. G., 100, col. 513.

63. P. O'Connell, *op. cit.*, p. 59.

64. Cele două părți ale lucrării au fost editate separat de I. Pitra, în *Spicilegium Solesmense*, t. I, p. 371—503 și t. IV, p. 294—380.

65. D. Stiernon, *op. cit.*, col. 184.

66. *Spicilegium Romanum*, ed. A. Mai, t. 10, 1, Roma, 1844, p. 152—156.

În acest opuscul, sînt prețioase și unele informații referitoare la legăturile întreținute în acel timp cu Roma⁶⁷.

Încă nepublicată este lucrarea *Critică și combatere a celor fără de lege și a falsului oros*⁶⁸. Acest tratat combate în prima parte hotărîrile dogmatice ale sinodului iconoclast din 815⁶⁹, iar în cea de-a doua critică florilegiul patristic alcătuit atunci⁷⁰.

Unele asemănări de stil au dus la presupunerea că Nichifor este și autorul unui *Corpus ascetic* alcătuit din extrase hrisostomiene⁷¹. Tradiția a atribuit patriarhului Nichifor și o colecție de răspunsuri canonice și de reguli disciplinare. Manuscrisele păstrate poartă însă urme de interpretări și multe anacronisme, fapt care a dus la concluzia că lucrarea este scrisă de Nichifor al II-lea, patriarh al Constantinopolului între 1260—1261 și nu este anterioară sfîrșitului secolului al XIII-lea și începutului celui următor⁷². Tot lui Nichifor i s-a atribuit o carte cu semnificația viselor⁷³. Între scrierile care nu ni s-au păstrat, se pot enumera o lucrare adresată împăratului Leon al V-lea și scrisorile, pierdute aproape în întregime⁷⁴.

Cît privește stilul scrierilor lui Nichifor, acesta se remarcă prin claritate și simplitate, evitîndu-se frazele încărcate⁷⁵. Pentru aceste calități, patriarhul Fotie a avut cuvinte elogioase, îndeosebi pentru opera sa istorică, ce a reușit să depășească ca stil lucrările istorice de pînă la el⁷⁶.

Prin opera sa teologică, Nichifor Mărturisitorul a dus mai departe învățătura sistematică despre cultul icoanelor, iconologia⁷⁷. Dacă Sf. Ioan Damaschinul a fost fondatorul și corifeul acesteia în prima perioadă iconoclastă, pentru cea de-a doua perioadă dominată politic de iconomahi, aportul teologic adus de Sf. Nichifor, alături de Sf. Teodor Studitul, este deosebit de important⁷⁸. Provoacat de argumentările iconoclaștilor, el a folosit în cinstirea icoanelor categoriile lui Aristotel și teoria sa supra noțiunii de εἰκόν, precum și raporturile sale cu ar-

67. V. Grumel, *Les «douze chapitres contre les iconomaques» de Saint Nicéphore de Constantinople*, în «Revue des études Byzantines», t. XVII (1959), p. 113.

68. Idem, *Les relations politico-religieuses entre Byzance et Rome sous le règne de Léon V l'Armenien*, *ibidem*, t. XVIII (1960), p. 38.

69. Pentru un rezumat al acesteia, vezi P. J. Alexander, *op. cit.*, p. 180—182 și 242—262.

70. G. Da Costa-Louillet, *Saints de Constantinople aux VIIIe, IXe, et Xe siècles*, în «Byzantion», 25—27 (1955—1957), p. 1219.

71. J. Dumortier, *L'auteur présumée du Corpus Asceticum de saint Jean Chrysostome*, în «Journal of theological studies», t. 6, (1957), p. 99—102.

72. M. Jugie, *Notes de littérature byzantine : III Les canons disciplinaires attribués à Saint Nicéphore*, în «Echos d'Orient», t. XXX (1927), p. 419—420. Ea este singura lucrare, tradusă în românește, din toate scrierile lui Nichifor.

73. H.-G. Beck, *Geschichte der byzantinischen Volksliteratur*, München, 1971, p. 204.

74. H. Hunger, *op. cit.*, p. 344.

75. K. Krumbacher, A. Ehrhard, *op. cit.*, p. 351.

76. Fotie, *Biblioteca*, în P.G., 103, col. 164; N. Iorga, *Médaille d'histoire littéraire byzantine : 8. Le patriarche Nicéphore*, în «Byzantion», 2 (1925), p. 253.

77. M.-J. Baudinet, *La relation iconique à Byzance au IXe siècle d'après Nicéphore le patriarche : un destin de l'aristotélisme*, în «Les études philosophiques», t. 33 (1978), p. 85—90.

78. K. Krumbacher, A. Ehrhard, *op. cit.*, p. 69.

hetipul. Probabil, pentru a nu da prilej adversarilor lui să obiecteze folosirea unui autor păgîn, Sf. Nichifor nu dă niciodată numele marelui filozof⁷⁹.

Pe această linie, Sf. Nichifor arată mai întii sensurile termenului εἰκὼν : modelul sau arhetipul în care-și are originea forma creată după el, imitația arhetipului, diferită însă ca substanță de acesta, și artificialul, diferit atît ca substanță, cît și ca subiect. Cum icoanei i se acordă un deosebit respect, spune Sf. Nichifor, nu poate fi vorba în cazul ei de o simplă imagine, și nici de un obiect diferit de model, arhetip. De aceea, icoana este o reprezentare a lucrurilor care ființează și există. Icoana este sfîntă prin ea însăși, întrucît ea este destinată să amintească de un arhetip sfînt. Sf. Nichifor se referă la categoriile de calitate și substanță pentru a dezaproba punctul de vedere iconoclast al identității de esență dintre original și icoană⁸⁰, din care se naște și falsa acuzație de idolatrie⁸¹.

Cit privește strînsa legătură dintre prototip și imaginea sa, Sf. Nichifor sesizează o notă comună foarte semnificativă, aceea că subiectul și imaginea sa poartă același nume. Tot așa și icoana Mîntuitorului Hristos poartă numele său. «Este un singur și același nume care desemnează reprezentarea și modelul. Reprezentarea regelui e numită rege». Mai departe autorul imprimă și cuvenita rezervă în interpretarea acestei situații, arătînd deosebirea de esență dintre reprezentare și arhetip⁸².

Un alt termen pus în discuție de Sf. Nichifor este acela de circumscrisie (περιγραφή). Explicarea lui era necesară întrucît iconoclaștii susțineau că firea dumnezeiască a Mîntuitorului nu poate fi circumscrisă odată cu cea umană. Tot așa, ei spuneau că Hristos de după Înviere nu poate fi circumscris. Sf. Nichifor arată că a putea și a circumscrie sînt două noțiuni diferite, caracterizînd circumscrisiunea drept un lucru mult mai complex care implică locul, timpul, cantitatea și calitatea, formele, înțelegerea. De aceea, pictura nu circumscrie omul, chiar dacă el este pictat, pictura este înțeleasă în circumscrisiere, dar aceasta din urmă nu e înțeleasă în pictură⁸³. Circumscrisiunea este produsul dinlăuntru, din puterile organizatorice ale sufletului și în cazul lui Hristos ale ipostasului divin, care a asumat sufletul, și prin el, și trupul, organizîndu-l prin suflet⁸⁴. Sf. Nichifor își fundamentează răspunsul pe comunicarea însușirilor. Astfel, numind persoana cea unică Dumnezeu Cuvîntul îi putem atribui cele omenestii, inclusiv circumscrisiunea, și numind-o Omul Iisus, îi putem atribui cele dumnezeiești. «Precum nu-L numim numai necircumscris, căci nu e numai Cuvîntul, nici numai circumscris pentru că nu e numai om, ci se vor zice despre El amîn-

79. M. J. Baudinet, *op. cit.*, p. 86.

80. *Antirrhetical I*, P.G., 100, col. 277, 281 și *Antirrhetical III*, *ibidem*, col. 464—465, cf. P. J. Alexander, *op. cit.*, p. 199—202.

81. Iconoclaștii se foloseau de cuvintele lui Origen despre statui, luîndu-le ca bază pentru a ataca icoanele. Acest lucru este caracteristic perioadei a doua iconoclaste, vezi V. Grumel, *Les relations politico-religieuses...*, p. 42 și Origen, *Scrieri alese*, vol. II, București, 1982, p. 400, 446.

82. *Antirrhetical I*, P.G., 100, col. 280.

83. *Antirrhetical II*, *ibidem*, col. 357.

84. Pr. Prof. D. Stăniloae, *Hristologie și iconologie în disputa din secolele VIII—IX*, în «Studii Teologice», XXXI (1979), nr. 1—4, p. 27.

două în sens propriu. Căci precum același e deodată Dumnezeu și om, așa Același e circumscris și necircumscris»⁸⁵. Într-un mod asemănător, fără a spune că firea nevăzută se vede sau se circumscrie, ci Cel nevăzut și Cel necircumscris se vede și se circumscrie, prezintă această problemă și Sfântul Teodor Studitul⁸⁶.

După cum se vede, în formularea învățaturii despre cultul icoanelor, Sf. Nichifor s-a folosit cel mai mult de hristologie, că și marele său predecesor, Sf. Ioan Damaschinul⁸⁷, fiindcă nu puteau înfrunța pe iconoclaști decât pe un teren comun, cel hristologic. Sf. Nichifor vede în iconoclastism o prelungire a vechilor erezii hristologice, condamnate mai înainte de Biserică. Pe această linie, un loc aparte l-a avut combaterea învățaturii lui Eusebiu de Cezareea, folosită de iconoclaști în mod deosebit. Astfel, se arată că teoria lor despre icoane este nestoriană din moment ce face deosebire în Hristos, negînd unitatea persoanei, și eutihiană, fiindcă ei doresc să absoarbă umanitatea lui Hristos în divinitatea Sa⁸⁸.

De aceea, Sf. Nichifor pune accent pe întruparea Mîntuitorului și pe moartea Să pe Cruce, insistînd pe mărturiile neotestamentare în care se arată faptul că Iisus a simțit oboseală, foame, sete, ca oricare alt om⁸⁹. Scopul întrupării Logosului nu a fost mîntuirea umanității abstracte, ideale, ci a umanității concrete care există în istorie de la cădere: «El nu poseda un trup diferit de al nostru, care a căzut din cauza păcatului, ci El era făcut din aceeași natură..., pentru că prin această natură El a condamnat păcatul și moartea»⁹⁰. Se arată că după actul Kenozei Fiului lui Dumnezeu, dumnezeirea a putut fi circumscrisă și reprezentată pictural, icoanele actualizînd această taină⁹¹. De asemenea, explicînd un text paulin, greșit interpretat de iconoclaști: «chiar dacă L-am cunoscut pe Hristos după trup, acum nu-L mai cunoaștem» (II Cor. V, 16), Sf. Nichifor arată că aici nu este vorba de o lepădare a trupului după înviere, ci că El e acum fără afecte. Asupra acestui lucru, Sf. Nichifor Mărturisitorul a insistat mai mult decît Sf. Teodor Studitul: «aceste cuvinte nu spun că s-a prefăcut cu totul și s-a desființat trupul Domnului, ci că nu mai este supus afectelor trupești, ca setea și foamea, oboseala și celelalte, cîte arată slăbiciunea trupului; și aceste afecte ale noastre fără de păcat nu se mai cunosc acum în Hristos prin aceea că, de acum, trupul dumnezeiesc al lui Hristos este nepătimitor și nesticăcios»⁹².

85. *Antirrheticul II*, P.G., 100, col. 236.

86. Pr. Prof. D. Stăniloae, *op. cit.*, p. 52.

87. Asupra aportului adus la fundamentarea iconologiei, precum și a inriuririi operelor teologice ale celor doi continuatori din cea de-a doua perioadă iconoclastă, Sf. Nichifor Mărturisitorul și Sf. Teodor Studitul, vezi Pr. Prof. St. Alexe, *Contribuția Sf. Ioan Damaschinul la sistematizarea învățaturii ortodoxe*, în «*Ortodoxia*», XXVI (1984), nr. 1, p. 124 și diac asist. V. Ioniță, *Sf. Ioan Damaschin, apărător al cultului sîntelor icoane*, în «*Studii Teologice*», XXXII (1980), nr. 7—10, p. 581—589.

88. P. O'Connell, *op. cit.*, p. 117.

89. *Antirrheticul I*, P.G. 100, col. 272; *Antirrheticul III*, *ibidem*, col. 425, 441.

90. *Contra lui Eusebiu...*, *Spicilegium Solesmense*, ed. I. Pitra, t. I, p. 401.

91. *Afirmăncul III*, P.G., 160, col. 380.

92. *Spicilegium Solesmense*, ed. I. Pitra, t. I, p. 165, la Pr. Prof. D. Stăniloae, *op. cit.*, p. 16.

Pentru a da un răspuns împăraților iconoclaști care au înlocuit icoana Mântuitorului cu reprezentările chipurilor lor, Sf. Nichifor folosește frecvent, mai ales în *Antirrhetică*, tema activității Mântuitorului ca împărat. După întrupare, spune el, «toate popoarele fac parte din împărăția Mântuitorului Hristos, toți sînt cetățeni ai cetății întemeiate de El și laudă pe suveranul lor comun, împreună cu îngerii». În cadrul acesteia, «Hristos nu a dat puterea de a lega și dezlega împăraților, ci apostolilor și urmașilor lor, păstori și învățători»⁹³.

Acestor lucruri Sf. Nichifor le dă și o interpretare ecleziologică. Astfel, cetatea unde domnește «împăratul neamurilor» este Biserica. Ea este împărăția ideală care nu are drept capitală Constantinopolul și nici Ierusalimul, ci un nou Ierusalim, un nou Sion⁹⁴. Alte numiri pe care le dă Sf. Nichifor Bisericii sînt cele de corabie a lui Hristos, drum împărătesc al mîntuirii și loc al revelației divine, deplîngînd rana pe care au făcut-o iconoclaștii trupului odată cu ruperea comuniunii. Aceasta este comparată cu despărțirea regatului lui Israel⁹⁵.

În învățătura lor greșită, adversarii icoanelor au folosit așa-numitul argument euharistic, caracteristic fazei a doua iconoclaste. Iconomahii susțineau că există o singură imagine posibilă sau simbolică a lui Hristos, și anume în euharistie. Această interpretare ataca nu numai cultul icoanelor ci și învățătura despre sfînta euharistie, fapt care l-a determinat pe Sf. Nichifor să dea un răspuns în perioada ce a precedat sinodul iconoclast din 815, fiindcă după această dată «argumentul» nu mai este amintit. Sf. Nichifor arată că euharistia este o realitate a trupului și singelui lui Hristos, nu o imagine, pentru că nu a fost făcută pentru a fi văzută, ci a fost dată ca hrană mîntuitoare. Astfel, elementele euharistice nu alcătuiesc imaginea propusă de iconoclaști și nici nu pierd legătura cu lumea aceasta, tot așa cum Fecioara Maria nu a pierdut umanitatea devenind Maică a lui Dumnezeu⁹⁶. Mai mult, euharistia, prin partea ei materială, poate fi circumscrisă de fiecare credincios în momentul împărtășirii, arătîndu-se totodată greșeala lui Constantin al V-lea în afirmația că trupul lui Hristos nu poate fi circumscris⁹⁷.

În încheiere, se poate spune că Sf. Nichifor a fost cel mai de seamă apărător al icoanelor în timpul împăratului Leon Armeanul (813—820). Călugăr evlavios și mărturisitor cu fapta și cu scrisul, Sf. Nichifor și-a dedicat toată viața apărării dreptei credințe, după cum îl descrie și o stihiră din slujba sfîntului: «moștenitor al apostolilor, părtaș obiceiurilor pătimitorilor, asemenea rîvnitor sihaștrilor, pecete a învățătorilor»⁹⁸.

93. *Antirrheticul III*, P.G., 100, col. 692. Despre această temă la Sf. Ioan Damaschin, vezi și P. O'Connell, *op. cit.*, p. 7, nr. 18.

94. *Apologia mare*, P.G., 100, col. 568, 636. Pentru unele reprezentări marginale ale acestei învățături pe unele cărți de cult, în special psaltiri, vezi A. Grabar, *op. cit.*, p. 225.

95. *Apologia mare*, P.G., 100, col. 565.

96. *Antirrheticul III*, P.G., 100, col. 440, 447.

97. *Antirrheticul II*, *ibidem*, col. 337, cf. S. Gero, *The eucharistic doctrine of the Byzantine iconoclasts and its sources* în «Byzantinische Zeitschrift», t. 68 (1975), p. 8.

98. *Stihira a II-a de la Vecernie*, în «Mineiul pe iunic», ed. a V-a, București, 1978, p. 12.

Opera sa are o importanță deosebită, atât cea teologică pentru noile contururi ale iconologiei în cea de-a doua perioadă iconoclastă, cât și cea istorică pentru prețioasele informații cu privire la spațiul sud-est european în secolele VII—VIII. Ca teolog, Sfintul Nichifor s-a distins în scrierile sale apologetice, răspunzând la obiect pentru toate acuzațiile aduse de iconoclaști, cărora le opune argumente solide luate din Sf. Scriptură și din Sf. Tradiție. Prin aceasta a dus mai departe învățătura sistematică despre sfintele icoane, adăugându-i explicarea unor termeni specifici precum și unele elemente doctrinare noi, imperios necesare în fața atacurilor iconoclaste specifice celei de-a doua perioade.

Cum în istoria creștinismului a intervenit după reformă și o a treia perioadă defavorabilă cultului icoanelor, aportul doctrinar al sfintului Nichifor Mărturisitorul este foarte actual. Învățătura sa răspunde și astăzi neînțelegerilor celor care nu mai cinstesc sfintele icoane și le consideră drept simple simboluri. În felul acesta valoarea teologică a operei Sf. Nichifor este încă o dată confirmată și, mai mult, învățătura sa poate fi folosită în slujba refacerii unității creștine.

Drd. MIHAI SPĂTĂRELU

ȘTIRI ECUMENICE

DIN LUMEA CREȘTINĂ

ATENA : SIMPOZIONUL INTERNAȚIONAL CU PRIVIRE LA CAPITALA GRECIEI

Între 12 și 14 decembrie 1985, cu ocazia sfârșitului anului 1985, an pentru care Atena a fost desemnată drept capitala țărilor din Piața Comună, a avut loc un simpozion internațional avînd ca temă : «Atena, cetate a unei neîncetate activități teologice și culturale».

Organizat de Facultatea de teologie a Universității din Atena, în colaborare cu Ministerul culturii și științelor, simpozionul a adunat numeroși teologi veniți din diverse țări europene.

Patriarhia ecumenică a fost reprezentată de rectorul Facultății de teologie din Halki, *mitropolitul Maxim de Stavropolis*, iar Biserica Romano-Catolică de P.C. Pr. Pierre Duprey, secretar al Secretariatului roman pentru unitatea creștinilor.

Intervențiile făcute nu au subliniat numai rolul Atenei ca for al culturii europene «metropolă a educației antice», după cum a spus-o prof. K. Slenczka, de la Universitatea din Erlangen (R.F.G.), ci au amintit și importanța sinteză creatoare pe care a putut-o realiza Atena, sub Bizanț, între spiritul elenistic și Evanghelia creștină, estimînd că «sinteză între Evanghelie și filosofie, între Pavel și Platon, între Ierusalim și Atena a modelat fața Europei și a păstrat întreaga ei valoare pînă astăzi. (S.O.P. nr. 105/1986, p. 4).

UN REPREZENTANT AL BISERICII RUSE FORMULEAZĂ PUNCTUL SĂU DE VEDERE REFERITOR LA TEOLOGIA ELIBERĂRII

În cursul unui interviu dat ziarului italian «Unita», Mitropolitul Filaret al Kievului și-a expus opinia — care reprezintă în mod clar poziția oficială a Bisericii Ortodoxe Ruse — cu privire la teologia eliberării (de origine) sud-americană. «Cunoaștem bineînțeles, a remarcat mitropolitul, — și aici se exprimă opinia unui mare număr de membri

ai Bisericii Ortodoxe Ruse — condițiile economice, sociale și politice care domină astăzi continentul sud-american. Urmărim cu durere și cu mare compasiune destinul tragic al maselor populare din mai multe țări latino-americane. Respectăm deci efortul teologilor eliberării care încearcă să armonizeze credința lor creștină cu o viață care să fie în acord cu această credință. Căci, așa cum o spune Apostolul Iacob «credința fără fapte este moartă» (Iacob 2, 26). Credem că nu ne este permis să separăm credința de fapte și aceasta pentru că credința vie include în mod inevitabil faptele care-i corespund.

Din nefericire, cu toate acestea, teologii eliberării nu caută totdeauna să evite o atare separație, în sensul unei subevaluări a credinței. Aș putea cita, ca de exemplu, puțina importanță pe care unii teologi ai eliberării o atribuie caracterului universal al mântuirii, adusă de Domnul Iisus Hristos pe pământul nostru.

Subevaluarea acestei universalități duce la o alunecare a înțelegerii mântuirii spre categoriile pur sociale. Fenomene analoage se constată în lucrările mai multor teologi contemporani care vin din alte continente ca și în practica mișcării ecumenice.

Teologia eliberării este un fenomen relativ nou, dacă înțelegem sub acest termen gândirea teologică din America de Sud din zilele noastre. Totuși, într-un sens mai profund, apelul eliberării era cuprins deja de la început, în predica Bisericii. Vom putea cita în această privință pe teologii gânditori religioși ruși, de la începutul secolului nostru, și aceasta pentru că problemele pe care le tratau erau analoage celor care preocupă pe teologii eliberării. Este necesar, în acest context, să se sublinieze următorul lucru: «teologii eliberării» doresc să ajute pe creștinii Americii latine să-și asume responsabilitățile pentru realizarea dreptății în condițiile concrete ale evoluției istorice ale țărilor lor, în perspectiva unui viitor mai bun. Tocmai pentru această rațiune critica făcută de ei nu va trebui — după noi — să fie negativă, ceea ce ar dăuna scopurilor la care aspiră frații și surorile noastre din America Latină. (Episkepsis nr. 345, 1.XI.1985, p. 3—4).

EFORTURILE ÎNTREPRINSE PENTRU SALVAREA CATACOMBELOR DIN MELOS

Sub președinția Prea Fericitului Arhiepiscop Serafim al Atenei și al întregii Grecii funcționează, din anul 1984 deja, un «comitet de administrație și de colectă pentru catacombele din Melos». Catacombele, considerate ca un monument important al răspîndirii creștinismului în Grecia, și mai ales în insulele Ciclade necesită un efort deosebit și lucrări asidue dacă vrem să le apărăm în fața pericolului timpului. Lucrările sînt actualmente efectuate sub conducerea directă a Prof. G. Milonas, membrul Academiei din Atena și în colaborare strînsă cu Ministerul culturii din Grecia.

După cum amintește într-un studiu consacrat istoriei catacombelor elaborat de profesorul onorar de la Facultatea de teologie a Universității din Atena, Dl. Marcos Siotis («Catacombele din Melos și apariția creștinismului în Ciclade», Atena 1984), catacombele din Melos au un raport

direct cu pătrunderea creștinismului în insulele din Marea Egee și mai ales în Ciclade. Ele sînt deopotrivă proba de nereșpins a apariției creștinismului pe insula Melos deja la sfîrșitul secolului al II-lea». Inscricțiunile păstrate pe morminte relevă existența în Grecia acelei epoci îndepărtate a treptelor sacerdotale a «diaconițelor» și a «fecioarelor» ca și a creștinilor de origine iudaică, care, foarte probabil, au răspîndit creștinismul în această regiune mediteraneană.

Subliniem că Sanctitatea Sa, Patriarhul Dimitrios al Constantinopolului, într-o scrișoare din 8 august 1985, a prezentat Arhiepiscopului Serafim felicitările sale călduroase «pentru tot ceea ce a fost deja împlinit și ceea ce este în curs de realizare în vederea salvării acestei moșteniri prețioase a Bisericii noastre» (Episkepsis nr. 345, 1 II 1985, p. 5—6).

CONSULTAȚIA DE LA PRAGA PRIVITOARE LA ROLUL FEMEII ÎN BISERICĂ

Între 25 septembrie—8 octombrie a.c. s-a întrunit la Praga ca urmare a unei inițiative a Comisiei «Credință și Constituție» a C.E.B., o consultație internațională avînd ca temă «Unitatea vizibilă, reînnoire și comunitate: un studiu din perspectiva comunității femeilor și a bărbaților în Biserică și societate». La această reuniune au luat parte 27 congresiști (15 femei și 12 bărbați) veniți din 16 țări și reprezentînd în total 11 tradiții diferite. Participanții ortodocși erau: P. C. Arhimandrit Genadios Limouris (Patriarhia Ecumenică), P. S. Dr. Gheorghe Dragas (Arhiepiscopia Tiatirelor și Marii Britanii); P. C. Dr. Iaroslav Souvarky și Prof. Milan Ceska (Biserica Ortodoxă a Cehoslovaciei) ca și doamna Dimitra Koucoura (Salonic).

Cei doi conferențieri ortodocși, Arhim. Genadios Limouris (Bărbații și femeile, parteneri egali în comunitatea eclesială) și P. C. Gh. Dragas («Reacții generale și comentarii privind comunitatea bărbaților și femeilor. Unitatea și reînnoirea Bisericii și comunității umane») au subliniat că «unitatea Bisericii decurge în Hristos din Sfînta Treime» și că Biserica în Hristos continuă baza pentru reînnoirea lumii și a omenirii. La rîndul lor, participanții neortodocși au susținut că, după părerea lor, atît unitatea cît și reînnoirea Bisericii sînt scopuri care trebuie realizate în cadrul istoriei și să servească deopotrivă ca bază pentru unitatea și reînnoirea comunității umane și a lumii în general». Mai precis, părintele Limouris a insistat asupra necesității de a lucra împreună pe terenul eshatologiei, unde perspectiva ortodoxă ar trebui studiată atent de ceilalți creștini, dat fiind faptul că ea constituie chintesența tradiției creștine. Exprimîndu-se asupra aceleiași probleme, părintele Dragas a subliniat la rîndul său faptul că ortodocșii nu pot să adopte evaluările critice atît cele inductive (sociologia modernă), cît și cele deductive (care se bazează pe anumite principii logice a priori) din tradiția și eclesiologia apuseană, experiența ortodoxă avîndu-și rădăcinile în cea a profeților, a apostolilor și Părinților Bisericii. El a respins, de asemenea, opinia exprimată de numeroși congresiști conform căreia, pînă în prezent, s-a putut constata în Biserică inegalitatea celor două sexe în profitul bărbați-

lor, o inegalitate care a căutat să fie fundamentată pe argumente teologice. Cele două sexe, a subliniat el, sînt egale în fața lui Dumnezeu și complementare. Amîndouă au fost create după chipul și asemănarea lui Dumnezeu dar ele au fost înzestrate, fiecare, cu caracteristici care nu trebuie să fie confundate sau considerate drept imperfecțiuni și lipsuri. (Epispepsis nr. 345, 1 II 1985, p. 7—8).

Dr. VASILE RĂDUCA

PARTICIPĂRI ALE BISERICII ORTODOXE ROMÂNE LA DIFERITE ÎNTRUNIRI ECUMENICE INTERNAȚIONALE

— Participarea I. P. S. Dr. Antonie, Mitropolitul Ardealului, la Întrunirea Comitetului Financiar al Consiliului Bisericilor Europene, 15—20 ianuarie 1986, Geneva—Elveția.

— Participarea P. C. Pr. Viorel Ioniță, Profesor la Institutul Teologic București, la Întrunirea Comitetului Regional al Conferinței Creștine pentru Pace, 17—19 ianuarie 1986, Grob-Geran Frankfurt Main — R. F. G.

— Participarea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române formată din P. C. Diac. Constantin Voicu, Rectorul Institutului Teologic din Sibiu, Dl. Ion Stoica de la Sectorul de Relații Externe al Patriarhiei Române, Dl. Ielciu Mircea doctorand la Institutul Teologic din Sibiu, la cea de a III-a Consultație Internațională a Școlilor și Facultăților de Teologie Ortodoxă, 2—10 februarie 1986, Leningrad, U.R.S.S.

— Participarea P. S. Episcop Vasile Tîrgovișteanul, Rectorul Institutului Teologic București și a P. C. Pr. Mircea Păcurariu, Profesor la Institutul Teologic Sibiu, la Întrunirea — Libertatea religioasă în ținuturile de la Dunăre, 17—18 februarie 1986, Miskoltz—Ungaria.

— Participarea P. C. Pr. Dumitru Soare, Directorul Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, la «Întrunirea Comitetului de monitorizare al C.S.C.E.», 20—23 februarie 1986, Budapesta—Ungaria.

— Participarea P. C. Pr. Ilie Georgescu, Consilier Cultural, la Sesinea Secretariatului Internațional al Conferinței Creștine pentru Pace, 2—7 martie 1986, Sofia—Bulgaria.

— Participarea I. P. S. Nestor, Mitropolitul Olteniei, la Întrunirea Comitetului de lucru al Conferinței Creștine pentru Pace, 2—7 martie 1986, Sofia—Bulgaria.

REDACȚIA

V A R I A

MĂNĂSTIREA CERNICA ÎN SCRIERILE PĂRINTELUI GALA GALACTION

— La 25 de ani de la trecerea la cele veșnice — 8 martie 1961 —

Născut în vatră călugărească, s-ar putea spune că Părintele Grigorie Gala Galaction a fost predestinat să-i fie dragi mănăstirile și monahismul.

Conacul părintesc de la Didești (Teleorman) fusese, inițial și câteva sute de ani, schit de călugări, însemnat pe răbojul veacurilor¹, dar, după secularizarea averilor mănăstirești din 1863, pământurile i-au fost arendate și «mănăstirea» pustiită. În anii copilăriei Părintelui Grigorie (1879—1890), se mai vedeau la conac urme și mărturii de viață monahală — morminte de călugări, chilii ruinate, un beci început de călugări și neisprăvit (din pământul scos la săpatul beciului s-a format o movilă, căreia și astăzi sătenii îi zic «Măgura călugărilor»), se mai aflau un călugăr bătrîn (fost în tinerețe pandur de-a lui Tudor Vladimirescu), care se înțelesesă cu moartea să-i ia de la Didești (trăia în girliciul beciului părăsit), un cătun de țigani, foști robi ai schitului, biserica în imediața vecinătate a conacului². Copilul de la conac a crescut, literalmente, sub streșina acestei biserici de schit, cu toate ce însemna și reprezenta, religios și național. A mărturisit Părintelui Grigorie că «biserica din copilărie este stîlpul sfînt de care se leagă tot ce am visat și clădit mai tîrziu»³. Ca ecou ereditar să mai spunem că un frate de al bunicului dinspre tată a fost călugăr la Sfîntul Munte Athos, unde s-a dus și s-a călugărit, spre sfîrșitul vieții, și bunicul⁴. Mamă-sa, Chiriaca, era fiică de preot (a proistosului Constantin Ostreanu din Roșiorii de Vede, vred-

1. Dr. Ion Mailat, *Mănăstiri și schituri în județul Teleorman*, în «Glasul Bisericii», XXXIII (1974), nr. 3—4, p. 327.

2. Gala Galaction a prezentat literar schitul în romanul *Papucii lui Mahmud*, îi spune schitul Negara; l-a amintit și pe călugărul bătrîn din «girliciul cu șobolani».

3. Gala Galaction, *Biserica din copilărie*, în «România», II (1939), nr. 240, p. 3.

4. Ioan Massoff, *Cu Gala Galaction în intimitate*, în «Rampa», XV (1932), nr. 4201, p. 1, 3; Al. Robot, *Față în față cu eroul* — Răspunsul lui Gala Galaction, în «Rampa», XV (1932), nr. 4485, p. 3.

nic și bun patriot — a luat parte activă la Revoluția de la 1848)⁵, mamă-sa i-a dat copilului o educație precumpănitor religioasă, cu practici tradiționale⁶. Să mai arătăm că, din școala primară, a început să citească Biblia. A găsit-o la bunicul preot. Era o Biblie ilustrată, o Biblie școlară. A destăinuit, că «am citit-o cu nesăț»⁷.

Cu aceste elemente de bază, nici nu se putea ca Părintele Grigorie Gala Galaction să nu prețuiască mănăstirile și pe călugări; se gândise într-un timp ca el însăși să se călugărească.

Deși, de la vârsta de 16 ani, s-a făcut bucureștean, s-a întâmplat ca primele mănăstiri ce le-a văzut să nu fie cele din vecinătatea Capitalei, — Cernica, Pasărea, Ciorogirla..., ci mănăstirile nemțene — Agapia, Văratric, Neamț! Iată cum s-a petrecut.

În vacanța de vară 1898, după absolvirea liceului («Sf. Sava» din București), colegul și prietenul său N. D. Cocea l-a luat cu el pe Grigorie Pișculescu (numele civil al Părintelui Gala Galaction), la mănăstirea Agapia, unde avea două mătuși călugărițe. În vacanța de vară următoare, după un an de studenție la Facultatea de Litere și Filosofie, a repetat, de unul singur, drumul la mănăstirea Agapia. De data aceasta a stat o lună de zile, în care timp a cunoscut mai de aproape viața monahală și câteva exemple de evlavie deosebită, între care o călugăriță bătrână, Maica Frăsina, tipicărița de la mănăstirea Văratric. A stat de vorbă cu ea și a înțeles că-i inimă și cuget de aur, viața absolut călugărească și la judecată mai înțeleaptă și mai de sfat decît zece duhovnici, cum a apreciat-o. A scris despre ea, într-o evocare poemă: «Scumpă Maică Frăsina, tu m-ai făcut să simt cu sfînt fior, fără dizertații, fără știință, că Iisus Hristos e adevărul. Dovada completă, absolută, atotputernică, erai tu, sufletul tău, faptele și viața! O, cît de mult m-ai convins — prea mult m-ai convins — că apologetica întreagă, că singura apologetică creștină este eroul pentru Iisus Hristos»⁸.

Înapoiindu-se acasă, la București, a lăsat Facultatea de Litere și Filosofie și a trecut la Facultatea de Teologie, hotărît să se călugărească! Decizia de călugărie a deliberat-o, se pare, cu prietenul său Ioan N. Theodorescu (poetul Tudor Arghezi de mai tirziu). Drept că acesta, în toamna anului 1899, a bătut la poarta mănăstirii Cernica și s-a călugărit⁹.

Odată cu acest fapt, a început Grigorie Pișculescu să vină la mănăstirea Cernica. A îndrăgit ctitoria lui Cernica Știrbei, mare vornic al

5. Vezi, Petru Stroescu, *Orașul Roșiorii de Vede*, Tipografia «Lumina poporului», Roșiorii de Vede, 1933; Gala Galaction, *Biserica «Sărdărească»*, în «Dimineața», XIX (1922), nr. 503, p. 3; D. A. Sturdza și J. J. Skupiewski, *Acte și documente relative la istoria renașterii românești*, vol. VIII, București, Editura Academiei Române, 1900, p. 78.

6. Gala Galaction, *Catehismul meu la șapte ani*, în «Adevărul literar și artistic», II (1921), nr. 23, p. 5; vezi și Gala Galaction, *Spiritualismul satului meu*, în «România», II (1939), nr. 254, p. 3.

7. Gala Galaction, *Cartea Eternă*, în Almanahul ziarelor «Adevărul» și «Dimineața» 1937, p. 33; idem, *Cea mai frumoasă carte pe care v-o doresc* (Un articol pentru copii, dar și pentru muncitori), în «Muncitorul creștin», I (1927), nr. 5—6, p. 1).

8. Gala Galaction, *Maica Frăsina*, în «Flacăra», I (1912), nr. 24, p. 186—197; retipărită în: *Opere*, I (1949), p. 362—371, în *Grădina Sf. Antonie*, 1944, p. 103—111.

9. Detalii la Pr. Gh. Cunescu, *Ierodiaconul Iosif N. Theodorescu — La centenarul nașterii lui Tudor Arghezi*, în «Biserica Ortodoxă Română», XCVII (1980), nr. 5—6, p. 591—613.

lui Mihai Viteazul, și a vornicesei Chiajna, i-a plăcut poziția ei de insulă, și-a făcut-o mănăstire preferată, a scris de mai multe ori despre ea — mai mult decât de niciuna din mănăstirile țării.

Primele drumuri la mănăstirea Cernica, Grigore Pișculescu le-a făcut ca să se vadă și să vorbească cu monahul Iosif Theodorescu-Arghezi. A însemnat în caietul-jurnal vizita din ziua de 24 iulie 1900. A mers *per pedes apostolorum*, 15 kilometri dus și 15 kilometri întors, în total 30 kilometri. A plecat de acasă (stătea pe strada Semicercului, lângă biserica Sf. Voievozi¹⁰ — este și astăzi —, în casa fostului haiduc Tunsu, paracліser la această biserică), la ora 5 dimineața și la 8 a fost la mănăstire. Tocmai se sfârșea slujba de dimineață. A mâncat la prinz cu Iosif Theodorescu-Arghezi, iar seara, după vecernie, a plecat spre casă, unde a ajuns la ora 8 jumătate seara. A notat și primele impresii: «Mănăstirea Cernica e un loc nesfârșit de melancolic. Are două biserici mari, dintre cari, una e în mijlocul unui heleșteu (populat cu trestii și cu sălcii) și legată de cealaltă printr-un pod. Intri în mănăstire pe o șosea ridicată deasupra heleșteului și pierdută pe sub sălcii. Vîntul răscolește, din trestii și din crengile de salcie o simfonie tristă, aiurită. Casa lui Iosif e deasupra heleșteului»¹¹.

La o vizită de acestea, l-a însoțit «finul său literar», scriitorul Vasile Demetrius. A notat-o și pe aceasta în caietul-jurnal. Au fost în ziua de 21 august 1900. Se înțeleseseră cu V. Demetrius să se întâlnească, dimineața, la capătul Bucureștilor, la poarta spitalului de alienați (mănăstirea Mărcuța), dar întîrziind Grigorie Pișculescu, «ca unul ce trebuia să mă îngrijesc de cele necesare prinzului din chilia lui Iosif», cum a explicat întîrzierea, fiecare a mers individual, tot pe jos. Cînd a ajuns la mănăstire, l-a găsit pe Demetrius stînd de vorbă cu Iosif, în stăreție. «Serviciul sfînt tocmai începea. Ne hotărîm să mergem cu toții la biserică și coborîm spre podul cel ascuns de trestii. Plăcerea regăsirii laolaltă ne face amabili și de duh. Intru în biserică cu Demetrius, dar Theo (abrevierea lui Theodorescu, dată de Al. Macedonski) dispăre și dispărut rămîne tot timpul slujbei. Îl prinde eclesiastul la scrisul unor pomelnice și nu scapă decât după ce noi ne înapoim în stăreție, în chilia lui. Prînzim cu poftă și cu veselie. După masă, ieșim din ținutul mănăstirii și cumpărăm doi pepeni verzi. Înapoindu-ne cu ei și-i spintecăm în grădina stăreției, la picioarele unui stejar voinic și în preajma bălții cu foșnete de trestii (stejarul este și astăzi, este declarat «monument al naturii» și protejat). La chemarea clopotului de vecernie, mergem la biserică. După sfîrșitul slujbei, ne despărțim de Iosif și amîndoi, Demetrius și eu, sub declinul blond și cenușiu al soarelui, ne întoarcem în București. Purtăm la șold, sub macferlanul (pardesiu cu pelerină) lui frati-meu, legătura cu care venisem (acum numai cu cărți), suspendată de o curea în bandolieră»¹².

Au fost, se pare, ultimele zile de ședere a lui Iosif Arghezi la mănăstirea Cernica. Mitropolitul-primat Iosif Gheorghian (nașul de călugărie)

10. Gala Galaction, *Casa din strada Semicerc*, în «*Torța*», I (1945), nr. 4, p. 1.

11. Gala Galaction, *Jurnal*, vol. I. Ediție îngrijită de Mara Galaction Țuculescu și Teodor Vărgolici. Prefață și note de Teodor Vărgolici, Editura Minerva (Seria «Memorialistică»), 1973, p. 333.

12. *Ibidem*, p. 342—344.

l-a mutat la Mitropolie și în ziua de 8 septembrie 1900 l-a hirotonit ierodiacon. Prietenul Grigorie Pisc (cum îi spuneau amicii, tot după Al. Macedonski) a asistat la hirotonie. A descris-o în caietul-jurnal, cu specificarea : «O zi care merită menționată»¹³.

De acum înainte, Grigorie Pisc îl va vizita pe ierodiaconul Iosif la Mitropolie. Dar se cunoaște că ierodiaconul nu s-a menținut în călugărie. A plecat de la Mitropolie, din cin și din țară¹⁴.

A renunțat la călugărie și Grigorie Pișculescu (se pare influențat de exierodiaconul Iosif). S-a căsătorit cu «sora» de la mănăstirea Agapia (vară cu N. D. Cocea). Numelui monahal Galaction, ce și-l alesese, i-a asociat un prenume de creație personală, Gala, și a format cunoscutul pseudonim *Gala Galaction*, merit gloriei și nemuririi literare¹⁵. De acum încolo va semna mai mult în acest fel.

Gala Galaction nu s-a călugărit, dar iubitor constant al monahismului și mănăstirilor a rămas. «Deși nu mi-a fost dat să fiu călugăr, a mărturisit el, mi-a fost dragă pururea mănăstirea. În curgerea multor ani de când am vizitat întâia așezare călugărească, gândurile mele au plutit deasupra mănăstirii, încoace și încolo, ca niște păsări nehotărâte să se pogoare. Duiosia, dorul după cele ce au fost, părerea de rău... m-au stăpinit multă vreme»¹⁶. A umblat pe la mănăstiri (și nu există mănăstire și schit din țară, la care să nu fi fost măcar o dată), a predicat în bisericile lor, a scris despre ele, le-a arătat valoarea lor excepțională, religioasă, istorică, culturală, patriotică, le-a descris cadrul lor pitoresc¹⁷.

Părintele Grigorie Gala Galaction și-a menținut și întărit atașamentul pentru mănăstirea Cernica. A vizitat-o mereu, de fiecare dată, aproape, a predicat în bisericile ei, a scris despre ea pagini memorabile, cu toată pricepera lui literară, în care excela. Amintim câteva.

După primul război mondial, mănăstirea Cernica, partea din ostrovul Sf. Nicolae a căzut pradă unui incendiu năpraznic — au ars o sută de chilii, clopotnița și biserica Sf. Nicolae¹⁸, marea biserică de proporții, lărgime și înălțime, de catedrală și cu acustică rară¹⁹. Gala Galaction a publicat un articol mișcător și a lansat un apel la ajutorul public.

I-a prezentat mai întâi frumusețile naturale. Din cerdacul clădit spre miazăzi, de unde privim, heleșteul plin de trestii și de nuferi, podoaba acestui colț sihastru este roditor de frumoasă. Biserica din față (biserica Sf. Gheorghe) lasă parcă, în aceste clipe de amiază, sfânta ei gravitate, ca să se amestece și să se joace, cu coamele dumbrăvii, cu norii hoinari

13. *Ibidem*, p. 346.

14. Pr. Gh. Cunescu, *Ierodiaconul Iosif Theodorescu...*, loc. cit., p. 602.

15. Mai detaliat la Gh. Cunescu, *Pe urmele lui Gala Galaction*, Editura Sport-Turism, București, 1982, p. 47—49.

16. Gala Galaction, «*Bucură-te Mănăstire...!*», *Întiul cuvânt*, în «*Vremea*», XIV (1942), nr. 661, p. 1.

17. Vezi, Pr. Gh. Cunescu, *Gala Galaction. Bibliografie teologică-bisericască* (1903—1977), în «*Biserica Ortodoxă Română*», XCVI (1979), nr. 3—4, p. 451—490.

18. *** *Marele incendiu de la mănăstirea Cernica*, în «*Dimineața*», XX (1923), nr. 5904, p. 7 (Ultima oră).

19. I. L. Georgescu — Roman Stanciu (Prea Sfințitul Roman Ialomiteanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor), *Mănăstirea Cernica*, Editura Meridiane (Monumente istorice. Mic îndreptar), 1969.

și cu ciorile guralive. De pe coastă pogoară spre lac, în arșița prielnică, aracii grădinilor cu viță. În stufăria viguroasă, care ascunde pogoanele de baltă țăriiesc de plăcere bestioale nevăzute... În altă parte, puternică este impresiunea pe care ți-o lasă grădinițele și răzoarele închise și ferite din dosul chiliilor. Aci cresc familiile de trandafiri, de rozetă, de busuioc, de pelargonie (mușcate) și vanilie. Aci înfloresc și rodesc tot soiul de copăcei altoiți, frumoși la vedere și delectabili la gustare. La umbra acestor copăcei, încărcați de roadă porniți spre pîrguire, departe de zbruciumul și de huietul orașului, începi să pricepi — chiar dacă nu ai nici legătură cu Seminarul și Teologia — care este rostul acestor cui-buri întemeiate de strămoși și păstrate de pietatea tradițională, începi să simți — spre chiar mirarea ta — nu știi ce mireasmă străbunică, dulce și înduioșătoare care te învăluie...

După ce a arătat, în continuare, că oficialitatea de stat și cea politică este nepăsătoare față de situații de acest fel, cum a dovedit în alte cazuri, încît nu se poate spera la ajutor de la ea, a apelat, stăruiitor, la «amicii mănăstirii Cernica, laici, clerici, scriitori, bogați cu inima ori bogați cu punga», ca să se unească și să dăruiască obolul pentru refacerea, din cenușă și ruine, a sfîntului lăcaș²⁰.

S-a dus și a vorbit, la mănăstirea Cernica, citeva conferințe, precum despre *Contribuția preoților la rezolvarea crizei actuale*, la cursurile de vară ale unor preoți²¹, despre *Mănăstirile în trecut și în prezent*²² ș.a.

Intr-un drum la mănăstirea Cernica l-au însoțit publicistul Vasile Netea și pictorul Dumitru Berea. Părintele Grigorie le-a istorisit legăturile sale cu mănăstirea Cernica, vechi și statornice. Arătîndu-le o casă, de pe malul lacului, le-a spus: «Vedeți această casă²³, în ea a trăit și s-a rugat acela pe care îl cunoașteți sub numele de Tudor Argezi... Atunci eu nădăjduiam să ajung mitropolit, iar el episcop»²⁴.

Cînd au început anii «de întunecare și de obștească durere» — ideologiile și actele funeste fasciste și profasciste, războiul al doilea mondial, cu urmările lui nefaste... — Părintele Grigorie Gala Galaction a recomandat bucureștenilor oaza de liniște, de rugăciune și reculegere, de la mănăstirea Cernica. «E atît de odihnitoare și de sîntă impresiunea ce ți-o lasă mănăstirea Cernica, argumenta el, după ce — acum o oră — fierbeai în cazanul clocotitoarei noastre Capitale! Este ca într-un cuib sacru, împletit de jur-împrejur de dumbrăvi și de trestii, și vajnic adăpostit de turlele celor două biserici mari. Un stejar, care trebuie să fi umbrit și pe Mitropolitul Grigorie (al IV-lea, Dascălul — 1823—1834)

20. Gala Galaction, *Jalea de la M-rea Cernica*, în «Dimineața», XX (1923), nr. 5 909, p. 3.

21. «Apostolul», IX (1932), nr. 19, p. 305—306.

22. «Glasul monahilor», XIV (1936), nr. 495, p. 1—2.

23. Pe casa numită «Casa Sfîntului Calinic», s-a pus o placă memorială cu următorul text: «În această clădire a viețuit în anii de tinerețe ai căutărilor sale 1899—1900, scriitorul Tudor Argezi. De lumea acestor locuri sînt legate o seamă de pagini de proză și poezii în opera sa».

24. Vasile Netea, *O zi la mănăstirea Cernica*. Reportaj cu scriitorul Gala Galaction și pictorul Dumitru Berea, în «Vremea», XVI (1943), nr. 695, p. 12.

străjuiește dîmbul de la intrarea mănăstirii²⁵, și alți stejari și nuci bătrîni și rotați desfată privirea, acoperă dealurile și respiră taina și odihna în toată mănăstirea. Un iezer viu și prelung taie vatra sfîntă în două. Trestia și păpuriștea, peste cari trece podișcă dintre cele două biserici, acoperă de-a pururi malurile și ochiurile iezerului. Cucul, cristeiul și brotăceii — la timpul și la ceasurile lor te însoțesc și ei — în subjugătoare potrivire — cu cei ce, sub bolțile sacre și în volute de tămîie, preamăresc pe ziditorul firii și al rugăciunii».

A declarat că «am visat de patruzeci de ani încoace, pentru această cetate a păcii Mîntuitorului, și visez stăruitor un puternic spor de însemnătate și de slavă. Lucrurile sînt pe calea cea bună...» (s-a referit la Seminarul monahal adăpostit între zidurile modeste ale mănăstirii, a lăudat conducerea lui «părintească și înțeleaptă» — director arhimandritul Firmilian Marin, mai tîrziu mitropolit al Olteniei).

A arătat că mai zăcea ruinată o parte a mănăstirii arsă în 1923. A solicitat ajutorul conducerii superioare a Bisericii Ortodoxe Române²⁶.

La mănăstirea Cernica își făcuse prieteni de încredere și discreție totală. Aici, aducea și adăpostea Părintele Grigorie, din inepuizabila lui dragoste creștină și democrată-umanistă, în anii dictaturii antonesciene și ai măsurilor discriminatorii antisemite, persoane amenințate la deportare, salvîndu-le. Traducătorul Bibliei se afirmase ca filosemit, activ și notoriu, cu toate riscurile și consecințele²⁷.

La mănăstirea Cernica s-a adăpostit și Părintele Grigorie (cu familia) în anii războiului — cînd Bucureștii erau bombardați. A notat stările sufletești de atunci²⁸. Călugărilor și celor adăpostiți în mănăstire, le-a vorbit despre *Creștinism și rasism*, arătînd cît de necreștin era hitlerismul și iminenta lui prăbușire²⁹. În acest timp, a scris o meditație, «supliment de învățătură», gîndită pe podișca de peste pîriul ce desparte cele două ostroave ale mănăstirii³⁰.

După 23 August 1944, sub regimul democrației populare victorioasă, Părintele Grigorie Gala Galaction, aflîndu-se în anii bătrîneții și căutîndu-și loc pentru odihna veșnică, a făcut mai multe drumuri la mănăstirea Cernica. În unul și-a amintit de timpul de amenințări și bejenie la mănăstire, și a specificat: «Fac azi același drum, dar sub ceruri sufletești cu totul altele... Șoseaua aceasta, valea aceasta, sanatorul cu profil de castel din față au trăit clipe cumplite cînd trupele hitleriste au fost izgonite din țară, iar — din răzbunare — au distrus tot ce întîlneau în cale. Odihnesc povara și jalea acestor amintiri pe cîmpia afinată, pe șoseaua defundată și plină de băltoace, pe zările purtate de anotimp (era în decembrie 1948).

25. Stejarul a fost fotografiat și prezentat în *Mănăstirea Cernica* — Mic îndreptar, op. cit., ilustrația nr. 25.

26. Gala Galaction, *La Mănăstirea Cernica*, în «Flacăra», II (1940), nr. 3.

27. Șef Rabin dr. Moses Rosen, *Părintele Gala Galaction*, în «Revista Cultului Mozaic», VI (1961), nr. 66, p. 5; repetate și întregite în, idem, *Unul dintre drepti: Gala Galaction, În lumina Torei*, București, 1971, p. 168—173; vezi și Gh. Cunesco, *Un omagiu impresionant*, în «Revista Cultului Mozaic», VI (1961), nr. 73, p. 3, 5.

28. Gala Galaction, «Căsuța noastră», în «Ecolul», II (1942), nr. 171, p. 1, 3.

29. Am văzut textul conferinței — dactilografiat, într-un dosar din arhiva părintelui Grigorie, încredințat mie pentru documentare.

30. Gala Galaction, *La balta Cernica*, în «Informația zilei», III (1943), nr. 517, p. 3 (Comentarii).

Trecem prin comuna Pantelimon, greu rănită și ea în anul durerilor obștești și ne îndreptăm spre mănăstire. Ne cunoaștem de o jumătate de veac. Poți să vezi un prieten atât de vechi fără freamătul unui întreg codru sufletesc?...».

Din numeroasele lui drumuri, Părintele Grigorie a observat că mănăstirea Cernica, în toată splendoarea și măreția ei panoramică, în adevăratul și pitorescul ei profil, nu se poate vedea decât din o anumită parte. A rectificat și a recomandat : «Mai toți cercetătorii și închinătorii acestei mănăstiri păstrează amintirea înfățișării ei, așa cum apare din șoseaua București-Cernica. Acest profil e redus și descendent. Un val de ogoare, când cu griu când cu porumb, și acareturile mănăstirii — ridicate dincoace de vechiul ostrov — micșorează priveliștea și îngroapă poalele celor două biserici : una în deal și alta în vale. Mănăstirea întreagă se destăinuie falnică și cetate monastică, atunci când o privești dinspre satul Cernica, de sus din capul viei. Îți dai seama de minunata ei înfățișare, în largul briu de arini și de papură, cu care o încinge apa Colentinei și amintirea te cheamă spre asemănări și analogii cu mănăstirile atonite... Dinspre Apus, M-rea Cernica se arată îngustă și fără perspectivă ; din Răsărit, apare eliberată, biruitoare, pe podul ei de ostroave și încununată cu albastrul imensității»³¹.

Referindu-se la cimitirul mănăstirii Cernica, a menționat : Afară de cimitirul M-rei Agapia, afară de cimitirul din Roma, zis al străinilor sau al Englezilor — lângă piramida lui Caius Cestius —, nu cunosc pînă azi, între necropolele creștine, un cimitir mai amabil și mai chemător, decât cimitirul M-rei Cernica. Aș fi gata să spun : *entre trois, mon cœur balance*.

A mai informat că biserica Sf. Nicolae a fost zguduită grav de cutremurul din urmă (din noiembrie 1940). Bolțile ei sînt crăpate. Masiva și mareața faptură arhitectonică așteaptă pe noii ctitori³².

Balanța hotărîrii a înclinat spre cimitirul mănăstirii Cernica. Într-o însemnare în caietul-jurnal, Părintele Grigorie a arătat că de vreo cincizeci de ani a umblat, încoace și încolo, ca să-și caute locul de odihnă după moarte. S-a gîndit la mai multe, fiecare cu argumentele lui : la Di-dești, locul de naștere, unde avea un frate îngropat ; la Roșiorii de Vede, unde era mormîntul lui taică-său și un cavou confortabil ; la poalele dealului Filioru, dintre mănăstirile Agapia și Văratîc ; la mănăstirea Neamț, ca să audă clopotele ce i-au plăcut atât de mult (a intitulat o carte de a sa *Clopotele de la Mănăstirea Neamțu*) ; cimitirul Bellu și celelalte cimitire bucureștene nu l-au ispitit. «Mănăstirea Cernica este aci, a decis el, la cîțiva pași de București. Sfînta Patriarhie și Academia Română, implorate, prin testamentul pe care-l pregătesc, nu vor ezita să mă aducă și

31. În acest fel au fotografiat-o și prezentat-o în *Mănăstirea Cernica* — Mic îndreptar, op. cit.

32. Gala Galaction, *La Mănăstirea Cernica*, în «Universul», LXV (1948), nr. 300, p. 1—2 ; într-un drum de acum l-a însoțit scriitorul Dumitru Corbea, care, în cartea *Memorii* (Ed. Cartea Românească, Buc. 1982, p. 258—259), a relatat cele ce i-a spus Gala Galaction.

să mă așeze în preajma Sfintului Lazăr» (biserica osuar a mănăstirii Cernica)³³.

S-a pregătit, pentru ultimul drum la mănăstirea Cernica, scriind o reverie-poemă adresată stejarului secular de lângă biserica Sf. Nicolae de la mănăstirea Cernica. Pentru semnificația ei deosebită și frumusețea literară excepțională, o reproducem în întregime — fiind și puțin cunoscută.

«Azi dimineată, am fost și am ascultat Sfânta Liturghie, la Mănăstirea Cernica. După ploile binecuvântate din luna iunie, priveliștea cîmpului este desfătătoare; orzul, ovăzul, grîul, porumbul și toate ierburile și toți copacii spun vigoare și prospețime, sub cerul albastru și împărătesc, cu vagi baldachine de nouri... (atunci între comuna Pantelimon și mănăstirea Cernica erau ogoare cultivate cu cereale, pe locurile unde sînt astăzi livezile de pomi fructiferi, pe dreapta, și cu zarzavaturi, pe stînga).

Am intrat în biserica Sfîntul Gheorghe, ca să ascult Sfînta Slujbă. Biserica aceasta mi-e legată inimii nu numai prin sfințenia ei, ci și prin puterea unor zguduitoare amintiri... Poate că tot în acest sfînt locaș voi face ultimul popas, culcat în raclă și învăluit de cîntecele Sfîntei Pogribanii...

Cînd nu poți să fii tu însuți liturghisitor, e odihnitor, pentru inima împovărată, să stai în strană și să ascuți pe fratele îmbrăcat în odăjdii... La cîntecul cîntat în cinstea Născătoarei de Dumnezeu, am însoțit și eu, în gînd, pe cîntăreți: «O, Marie! Fă ca firava evlavie cu care te cinstesc, să se ridice, înaintea milostivirii tale, în ceasul cînd voi fi aici culcat în raclă, cel puțin ca fumul în stingere al feștilor ce se sting! cel puțin ca jurubițele albastrii ale făcliilor de-abia stinse!...

E lungă povestea inimii mele și a dulcei mele robii față de Iisus Hristos, Domnul meu și Dumnezeu meu, și față de Maica Înalt-Prea Curată...»³⁴.

La mănăstirea Cernica sînt doi stejari arhicentenari, unul lângă biserica Sfîntul Gheorghe și altul lângă biserica Sfîntul Nicolae³⁵.

Acestuia din urmă, i-am scris, acum două săptămîni, următoarea reverie-poemă:

«Bătrîn stejar, în ziua morții mele, tu vei sta, — cum stai și azi — neclătinat și falnic.

Toamnă de va fi atunci sau iarnă, trunchiul tău virtos, biruitor de veacuri, va revărsa, sub cerul sur, uriașul caier negru al ramurilor tale.

Primăvară de va fi atunci sau vară, tu vei întinde, sub albastra tărie, cîrțul tău împărătesc și verde, desfătat de ciripit de păsări și de zefiri șagalnici.

Bătrîn stejar, tu mi-ai fost drag de cînd te știu. De cîte ori am trecut prin preajma ta, clipa mea s-a închinat cu drag vînjoșiei tale seculare și gîndurile mele s-au odihnit în ramurile tale ca un stol de păsări călătoare.

33. Gala Galaction, *Jurnal*, vol. III. Ediția îngrijită, prefață și note de Teodor Vărgolici, Editura Minerva (Seria «Memorialistică»), București, 1980, p. 199—200.

34. Vezi, Pr. Gh. Cunescu, *Preoția Părintelui Grigorie Gala Galaction*, în «*Orthodoxia*», XXXI (1979), nr. 2, p. 373—404.

35. A fost fotografiat și prezentat în *Mănăstirea Cernica* — Mic îndreptar, op. cit., ilustrația nr. 27.

O, bătrîn stejar, ziua morții mele va fi zi de iarnă sau de vară, de primăvară sau de toamnă, și tu — multiseclar și falnic — vei purta atunci frunza cea nouă, sau te vei dezbrăca — elegiac — de frunza îngălbenită și trăită.

Și poate scris va fi să trec în racla mea, dusă pe umeri, pe lângă veacurile împietrite în trunchiul tău. Și tu vei arunca pe fruntea mea de ceară, horbotele verii sau lacrimile toamnei.

Ci eu, — pacificat și alb — voi fi aiurea decît în sicriul cel cumpenit pe umeri...

Și, într-o zi, îți va veni și ție rîndul să mori, răpus de trăsnet, de vijelie sau de fierăstrău... Dar nici tu nu vei muri fiindcă a căzut stejarul de lângă biserica Sfîntul Nicolae. Dincolo de spațiu și de timp, icoana ta, frumusețea ta și ideea care — răzbind în timp și în spațiu — te-a făcut să-mi fii stejar măreț și sfînt, tu cel de după cortina acestei lumi : te vei întîlni cu mine în *Palinghenesie ! (Matei, XIX, 28)*.

Te vei întîlni cu mine acolo unde oglinzile de azi vor fi schimbate (I Cor. XIII, 12).

Sufletul meu și ideea ta se vor regăsi, pelerini, spre Cerescul Ierusalim. Și într-o seară — poposind în Emaus — ne vom trezi, deodată : tu, poate Luca, eu : Cleopa. Iar Cel de al treilea nu se va mai face nevăzut, ci va rămîne, etern, cu noi, în îmbrățișarea noastră.

Ideea supremului nostru exod călătorește cu mine din copilărie. Moartea este subiectul predilect al preocupării mele. Cînd mă apropiam de vîrsta de 20 de ani, credeam că voi sărbători această vîrstă în mormînt. Eu știam, pe atunci, și nu vedeam prea clar firul misterioasei noastre continuități sufletești, dar visam prelung și-mi spuneam, cu Eminescu :

«Mai am un singur dor...».

Cînd am citit convertirea Sfîntului Apostol Pavel și am înțeles Învierea Domnului din morți, visarea mea a ajuns creștină și Pogri-bania adormiților noștri mi-a apărut — așa cum este o imbarcare pentru via veșnicie. De atunci, «aștept învierea morților, și viața veacului ce va să fie»³⁶.

Părintele Grigorie Gala Galaction s-a stins în luna de început de primăvară. A fost adus și i s-a săvîrșit prohodul clerical de un sobor de arhimandriți, preoți, diaconi și 3 vlădici — Mitropolitul proin Efrem Enăchescu și Episcopii Dr. Antim Nica și Teoctist Botoșăneanul — vicari patriarhali. Spre mormînt a trecut pe sub coroana înmugurită — simbolul biruinței vieții — a stejarului multiseclar. A fost așezat în mormînt în vecinătatea bisericii Sfîntului Lazăr, unde, sub lespede de flori

36. Gala Galaction, *La Mănăstirea Cernica*, în «Biserica Ortodoxă Română», LXXVII (1959), nr. 3—4, p. 282—284; retipărit integral în «Vestitorul» (Paris), I (1972), septembrie, p. 14—15, parțial, în Gala Galaction, *Prin țară*, Culegere, cuvînt introductiv, tabel bio-bibliografic și note de Gheorghe Cunesco, Editura Sport-Turism, București, 1973, p. 152—153.

și Cruce la căpătii, așteaptă «învierea morților și viața veacului ce va să fie»³⁷.

*

La 25 de ani de la trecerea la cele veșnice a Părintelui Grigorie Gala Galaction, dacă el și-ar deschide ochii și ar privi cum se prezintă astăzi mănăstirea sa îndrăgită, ar fi fără nici o îndoială, deosebit de încântat și fericit.

În anii 1962—1968, mănăstirea Cernica a fost un vast șantier. Sub îndrumarea directă a Patriarhului Justinian Marina (stareț fiind P.C. Arhimandrit Roman Stanciu, apoi Prea Sfințit Episcop Roman Ialomițeanul — vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor), s-au făcut lucrări serioase de restaurare a bisericilor (la toate trei bisericile), s-au termoficat chiliile, s-a amenajat trapeza, s-a înființat Muzeul cu obiecte bisericești, cărți vechi, tablouri de artă (pinacoteca), înființarea Casei memoriale «Sf. Calinic»... În aprilie 1968, la centenarul trecerii «la viața cea fără de sfârșit» a Sfintului Ierarh Calinic Cernicanul, Patriarhul Justinian a binecuvîntat, cu prezența personală la Liturghia solemnă, ctitoria sa sufletească : Mănăstirea Cernica de astăzi³⁸.

Stejarii săi dragi sînt incinși cu brîu alb de var, declarați «monumente ale naturii» și cinstiți ca atare.

În 1962, i-a adus lingă mormînt, tovarăș de nemurire, pe pictorul Ion Țuculescu, care i-a făcut un portret superb³⁹.

În aprilie 1979, la centenarul nașterii, scriitorii, foștii săi studenți teologi, cititori și călugări de la mănăstire, i-au făcut pomenire la mormînt și i s-a deschis Camera memorială «Gala Galaction», în Muzeul mănăstirii.

La mormîntul său ard făclii și înfloresc florile în toate anotimpurile anului. Mormîntul este menționat în Ghidurile Bucureștilor⁴⁰.

Într-o evocare a Părintelui Grigorie Gala Galaction, Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală, a îndemnat : «Să-i ducem un trandafir pe aleea «Sfintului Lazăr» — îi plăceau trandafirii, pentru că îi aduceau aminte cît era de om — și să-i spunem că mereu îl iubim, și să-i sărutăm crucea, sub care se odihnește mina care a scris atîtea și a tradus Biblia»⁴¹.

Să reținem și să împlinim îndemnul...

Pr. GHEORGHE CUNESCU

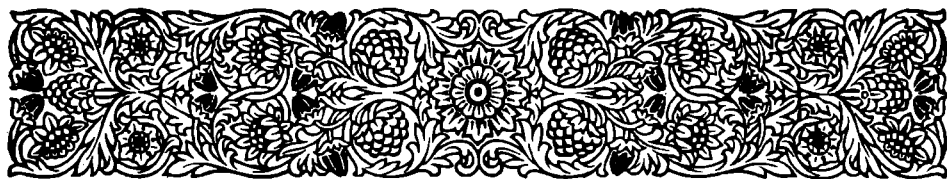
37. Vezi, Redacția, *Funeraliile Părintelui Gala Galaction*, în «Biserica Ortodoxă Română», LXXXIX (1961), nr. 5—6, p. 519—532.

38. O sută de ani de la mutarea către Domnul a Sfîntului Ierarh Calinic de la Cernica, în «Biserica Ortodoxă Română», LXXXVI (1968), nr. 3—5, p. 347—410.

39. Gala Galaction, portret de Ion Țuculescu, în «Gazeta literară», XII (1965), nr. 8, p. 6; «Scînteia», XXXI (1965), nr. 6 659, p. 4; «Vatra», I (1971), nr. 9, p. 10.

40. Dan Berindei — Sebastian Bonifaciu, *București. Ghid turistic*, Editura Sport-Turism, București, 1980, p. 228; *Mănăstirea Cernica* — Mic îndreptar, ilustrația nr. 8; Gh. Cunescu, *Pe urmele lui Gala Galaction, op. cit.*, p. 225; Arhim. Calinic Argatu (acum Arhiepiscop-vicar Calinic Argeșanu), *Mănăstirea Cernica*, în «Telegraful Român», 132 (1985), nr. 33—34, p. 3—4 (Vetre de spiritualitate română).

41. Dr. Antonie Plămădeală, *Să ne aducem aminte de Gala Galaction*, în vol. *Dascăli de cuget și simțire românească*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1981, p. 437.

DOCUMENTARE

O CTITORIE TRANSILVĂNEANĂ ÎN DOBROGEA

Minăstirea Cocoș

Situată în județul Tulcea, pe o străveche vatră pustnicească, la o depărtare de 6 kilometri de comuna Niculițel, într-un loc pitoresc și retras, prielnic reculegerii, mănăstirea Cocoș, monument istoric este un important așezământ monahal din Dobrogea și din cuprinsul Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos.

A fost întemeiată în anul 1833, de către trei călugări români și a dăinuit de atunci neîntrerupt. Pentru a înțelege integrarea organică a acestui așezământ în istoria noastră și în tradițiile monahismului românesc, trebuie să reamintim că Dobrogea a fost cea dintâi poartă prin care a pătruns la noi creștinismul. El se împletește strâns cu romanitatea noastră, fapt care îl determina pe regretatul istoric acad. Radu Vulpe să spună că: *«Poporul român s-a născut creștin în mod spontan, natural, odată cu formarea romanității sale, la a cărei desăvârșire creștinismul popular și-a adus contribuția cea mai de seamă. Noi sîntem români fiindcă sîntem creștini și creștini fiindcă sîntem români»*.

Mănăstirea Cocoș este moștenitoarea unor vechi tradiții monahale care coboară în timp pînă la primele veacuri creștine prin participarea unui episcop de la Tomis, la primul Sinod ecumenic din anul 325. Tot de acest pămînt se leagă și numele unor călugări cărturari din vechime, precum : Ioan Cassian și Dionisie Exiguul (cel mic), după care se leagă, apoi, numele «călugărilor sciți» (originari din Sciția Mică).

Viața monahală proto-românească s-a încreștinat în Dobrogea atît în vremea administrației romane cît și în vremea celei bizantine, care, cum se știe, încuraja spiritualitatea creștină. A continuat apoi ca viață monahală românească, îndeosebi în primele secole ale mileniului nostru, dar a subzistat și în timpul epocii de dominație otomană, adică mai bine de patru sute de ani.

Pe la anul 1679, pe locul pe care avea să se întemeieze mănăstirea Cocoș, exista un schit de sihaștri, pustiit ulterior de cetele care prădau adesea pămîntul dintre Dunăre și Mare și prigoneau așezămintele creștinești.

Mănăstirea a început să existe în 1833 — cu 45 ani mai înainte ca Dobrogea să devină parte din trupul statului românesc din care fusese înstrăinată. Ne-au rămas documente privitoare la cei dintii ani ai așezământului, precum și unele tradiții culese — în primul deceniu al secolului nostru — de la călugări bizantini, foști ucenici ai monahilor întemeietori, precum și de la localnici. Au fost consemnate de către al optulea stareț de la Cocoșu, arhimandritul Roman Sorescu, într-un volum care-i poartă semnătura : *Monastirile dobrogene*, și care tipărește prima carte de acest fel în anul 1914. O pioasă legendă a întemeierii există și în folclorul dobrogean.

Ctitorii mănăstirii Cocoș sînt trei călugări români : Visarion, Gherontie, Isaia. Cel dintii era ardelean de prin părțile Făgărașului. Tustrei au îmbrăcat rasa monahală la mănăstirea Neamț, leagăn, în epocă, al mării mișcări de înnoire duhovnicească, morală și culturală, în fruntea căreia se afla starețul Paisie († 1794). La cumpăna veacurilor al XVIII-lea și al XIX-lea, zeci de copiiști, cărturari și diortositori au readus la viață numeroase texte patristice, căutînd să fie conforme cu izvoarele lor, corupte de transcriitorii în decursul veacurilor. Apoi le-au multiplicat și răspîndit, punîndu-le la îndemîna călugărilor. Mișcarea de la Neamț, mult prețuită de Nicolae Iorga a trecut apoi în mănăstirile din Țara Românească. S-a creat și aici un curent spiritual înnoitor, datorat mănăstirii Cernica, curent care împletea practica rugăciunii inimii cu tradiția monastică moldo-vlahă întemeiată pe rugăciune și muncă și care era, potrivit firii poporului nostru, mai receptivă față de lume și realitățile sale, mai deschisă. Spunem acestea pentru a da o idee despre mediul în care s-a format ieromonahul Visarion — primul stareț al mănăstirii Cocoș și ucenicii săi, Gherontie și Isaia. Mai știm despre Visarion că era tipograf — mănăstirea Neamț a avut marea șansă a unei tipografii — meșteșug complex pe care l-ar fi practicat — după unele surse — aproape trei decenii. Ca tipograf el a contribuit la tipărirea primei traduceri românești a celebrei cărți «Descrierea Moldovei».

Că ieromonahul Visarion de la Neamț era și un adevărat cărturar, vom căuta să arătăm pe parcurs. Să spunem deocamdată că cei trei călugări soseau în Dobrogea de la Athos, unde viețuiseră cîțiva ani. Faptul că se stabiliseră la Sfîntul Munte, leagănul cel mai autentic al monahismului ortodox din Peninsula Balcanică mărturisește năzuința lor de a urca cît mai sus pe treptele sporirii duhovnicești.

Doritori să întemeieze o mănăstire pe pămîntul românesc, cei trei călugări au părăsit în anul 1833 Athosul și, potrivit tradiției au sosit cu o corabie, pe Dunăre, la Isaccea. Aici au intrat în legătură cu cîțiva compatrioți cărora le-au împărțit planul lor. Apoi s-au îndreptat spre ținutul de lîngă dealul zis al «Cocoșului» — fiindcă undeva în apropiere, noaptea se făcea auzit, uneori, cîntecul unui cocoș sălbatec — deal de la care și-a luat apoi numele mănăstirea. Au cumpărat de la o musulmană o bucată de pămînt în care s-au așezat și ne închipuim că primul lucru pe care l-au făcut a fost să înceapă să ridice o biserică și să-și construiască adăpost. Starețul a fost ales Visarion. Arhiepiscopul de atunci al Tulcei ierarhul grec Panaret îl întărește apoi pe Visarion în vrednicia sa și-l ridică la rangul de arhimandrit.

Atestată documentar mica mănăstire apare abia 8 ani mai târziu, în 1841. Ni se pare întemeiat raționamentul părintelui Ion Dragomir, care a publicat o serie de documente inedite din arhiva mănăstirii, atunci când afirmă: «Pe unul din documentele descoperite de noi la mănăstirea Cocoș și care este de fapt o traducere a unui alt document turcesc, sînt aplicate două ștampile ale mănăstirii. Pe una din ștampile e scris anul 1841. De aici se deduce că mănăstirea Cocoș a fost luată în evidență legală, ca mănăstire, în Imperiul Otoman, începînd cu anul 1841 și că din 1833 pînă în 1841 fiind prima fază de organizare, ar fi funcționat numai în baza încuviințării organelor musulmane locale.

Primul lăcaș ridicat la Cocoș avea hramul «*Intrarea în Biserică*», și aducea mai degrabă cu o casă de rugăciune, dacă ne gîndim că potrivit legilor otomane care s-au aplicat consecvent în Dobrogea, bisericile ortodoxe trebuiau să fie mici, fără turle și fără clopote. Construită din nuiele, lipită cu pămînt, biserica s-a degradat repede de vreme ce era necesară o reparație pe care o încuviințează un firman din 1846, aflat azi, în original, în arhiva mănăstirii; firman iscălit de sultanul Abdul-Medgid (1839—1861). Reparată atunci, în 1846, mica biserică a dăinuit pînă în anul 1910, cînd a fost dărîmată, pe locul altarului, așezîndu-se întru aducere aminte, o troiță pe care stă scris: «*Aici a fost sfînta masă a vechii biserici zidită în 1833, odată cu înființarea acestei monastiri*».

Fiind nevoie de un nou lăcaș de cult mai mare și mai trainic, în anul 1853 se construiește o biserică din cărămidă și piatră, ridicată din dania unui mocan ardelean înstărit, Nicolae Hagi Ghiță Poenaru, care, călugărîndu-se la Cocoș a adus obștii întregul său avut constînd din 15.000 galbeni, 500 oi, 15 cai.

Noua biserică este închinată Sfintei Treimi.

Cele două biserici au dăinuit pînă în anul 1910, cînd sînt demolate — după ce se încercase, fără succes, consolidarea și restaurarea lor, împreună cu o parte din vechile chilii.

În anul 1905 se pune temelia corpului de clădiri din partea de răsărit, destinat inițial bucătăriei, chelăriei, trapezei și paraclisului, lucrări ce au fost încheiate abia în 1910 sub stărețul *Roman Sorescu*.

Perioada de păstorire a acestui stareț este bogată în împliniri, dinamică și corespunde și unui prielnic concurs de împrejurări pentru toate așezămintele mănăstirești din Dobrogea.

Epoca în care este o vreme ministru al cultelor *Spiru C. Haret*, iar în scaunul eparhiei Dunării de Jos vine, în 1909, episcopul Nifon Niculescu — va rămîne la cîrmă pînă în anul 1921 — în mănăstirea Cocoșu se construiește cel mai mult, dîndu-i o configurație rămasă neschimbată pînă în zilele noastre.

Astfel, în ziua de Sfîntul Gheorghe, 23 aprilie 1910, episcopul Nifon pune temelia celor 24 de chilii noi, ce se leagă de clopotniță după un plan întocmit de arhitectul Toma Dobrescu și care, la capătul lor dinspre răsărit se termină cu o frumoasă clădire cu două etaje, clădire care devine ulterior «stăreția mănăstirii Cocoșu», inaugurată la 29 mai 1911, odată cu sfințirea paraclisului și punerea temeliei la noua biserică. Tot atunci se sfințește și paraclisul cu hramul *Sf. Ierarh Nicolae* la a cărui

intrare s-a pus următoarea pisanie : «*Acest sfânt paraclis cu hramul Sf. Nicolae a fost făcut cu binecuvîntarea P. S. Episcop Nifon, fiind stareț arhimandrit Roman Sorescu și sfințit astăzi 30 mai 1911 de către P. S. S. D. D. Nifon episcopul Dunării de Jos*».

Catapetezma paraclisului a fost luată de la prima biserică ridicată în 1833 de către starețul Visarion.

La 1 septembrie 1911 se începe construcția bisericii mari — cea actuală — lucrată de pietrari italieni, cu adevărat impunătoare, proiectată de același arhitect bucureștean Toma Dobrescu și terminată în toamna anului 1913. În 1914 toamna, încep lucrările de pictură executate în stil neo-bizantin de către pictorul italian F. de Biasse, lucrări care iau sfârșit în prima jumătate a anului 1916. De acum, configurația mănăstirii Cocosș, identitatea sa arhitecturală va rămîne aproape neschimbată, chiar dacă vor interveni ulterior și alte lucrări sau reamenajări.

Pravila mănăstirească la mănăstirea Cocosș se împlinește regulat, fără abatere, neschimbată din vremea starețului Visarion : de trei ori pe zi împlinind cele șapte laude și culminînd cu sfînta Liturghie.

După încheierea războiului prim mondial, cînd viața și-a reluat cursul firesc, au început și la mănăstirea Cocosș lucrările de reparații și de îngrijire. În 1924, vine la cîrma eparhiei un strălucit arhiereu, episcop Cosma Petrovici. În anii săi de episcopat între 1926—1929, s-a construit la mănăstirea Cocosș, corpul de clădiri din dreapta clopotniței. Aici vor funcționa o vreme birourile mănăstirii, apoi școala de cîntăreți bisericești ai eparhiei, iar în prezent casa de odihnă a Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos.

Două evenimente vor afecta în deceniile următoare mănăstirea : cutremurul din 10 noiembrie 1940, în urma căruia au fost puternic avariate biserica și stăreția ; și incendiul izbucnit la 27 iulie 1946, cînd a ars clopotnița și s-au topit clopotele.

Lucrările de restaurare au început în anul 1954 și au durat pînă în 1956, în decursul păstoririi episcopului Chesarie Păunescu. În aceeași vreme a fost restaurată și pictura bisericii, avariata și ea de cutremur, iar între anii 1957—1960 se restaurează chiliile din vest, monument istoric.

În anul 1973 este ales episcop al Dunării de Jos unul dintre cei mai distinși ierarhi din Sinodul Bisericii Ortodoxe Române, P. S. Dr. Antim Nica, care mai condusese eparhia în calitate de episcop-locotenent între anii grei de după război (1947—1950), cînd reușise să depășească greutățile cu care era confruntată atunci Episcopia. În anul 1975, pe cînd se împlineau 90 de ani de autocefalie a Bisericii Ortodoxe Române și respectiv, 1650 de ani de la cel dintîi Sinod Ecumenic de la Niceea, la care participase și un ierarh din Scîția Mică «pentru cinstirea rolului îndeplinit de Episcopia Tomisului în trecutul Bisericii și al poporului român, Episcopia Dunării de Jos moștenitoarea zestrei spirituale a acesteia, a fost ridicată la rangul de «Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos», cu sediul la Galați, avîndu-l la cîrmă pe I. P. S. Dr. Antim Nica. Continuînd și desăvîrșind opera predecesorilor, I. P. S. Arhiepiscop a dispus noi lucrări de reparații la clădirile mănăstirii, s-a îngrijit de amenajarea unei

colecții muzeistice de artă veche bisericească, a introdus lumina electrică în mănăstire etc.

La 17 ianuarie 1973, au fost aduse la mănăstirea Cocoș și așezate în biserică, la loc de cinste, într-o frumoasă și simbolică raclă moaștele sfinților martiri Zoticos, Kamasis, Filippos și Attalos, descoperite în 1971 pe teritoriul comunei Niculițel, la numai câțiva kilometri de mănăstire.

Această descoperire arheologică de mare însemnătate, căreia i s-au consacrat o serie de studii atât în țară cât și în străinătate, mărturisește printr-o dovadă în plus, vechimea creștinismului pe pământul nostru strămoșesc dintre Dunăre și Mare. Se pare că toți cei șase martiri ale căror relicve s-au găsit în cripta martirion de la Niculițel, sînt contemporani aparținînd uneia și aceleiași persecuții, cel mai probabil marea persecuție a lui Dioclețian din anii 303—314.

În anul 1985, în frumoasa clădire de curînd restaurată, care a fost inițial stăreția mănăstirii Cocoș, a fost deschisă o valoroasă colecție de icoane vechi și obiecte de artă religioasă adunate din parohiile județului Tulcea și orînduite muzeistic cu concursul Oficiului Județean al Patrimoniului Cultural Național.

Inițiativa organizării acestui muzeu, precum și îndrumarea lucrărilor de amenajare și selecționarea exponatelor aparțin *I. P. S. Arhiepiscop Dr. Antim Nica* al Tomisului și Dunării de Jos, în timpul stăreției p. c. protosinghel Modest Zamfir.

Muzeul adăpostește, de asemenea o colecție de carte veche religioasă, îndeosebi românească, zecile de volume expuse, provenind exclusiv din vechea bibliotecă a mănăstirii Cocoș, mărturisesc cât de vie și neîntreruptă a fost circulația cărții românești în timpul stăpînirii otomane pe pământul strămoșesc al Dobrogei. De asemenea, la intrarea în mănăstire, în două încăperi funcționează de mulți ani și un alt muzeu mai mic ce adăpostește icoane și obiecte bisericești de artă, provenind numai din mănăstire.

Mănăstirea Cocoș reprezintă o realitate de credință românească în cultul străbun și conștiința etnicității noastre pe pământul de la Dunăre la Maro. Cu acest scop a fost întemeiată în 1833, pe locuri în care arseso candela creștinismului daco-roman, reprezentînd o mărturie deopotrivă duhovnicească și istorică.

Prin felul cum se prezintă mănăstirea Cocoș este integrată sub toate aspectele în rîndul mănăstirilor tradiționale ale Bisericii noastre.

Biserica mare reprezintă în linii generale biserica mănăstirii Cozia, ctitorită de marele voievod Mircea cel Mare, stăpînitor și al Dobrogei pînă la Marea cea mare; cu mănăstirea Neamțu prin impunătoarea clopotniță de la intrare; cu mănăstirea Cernica, ctitorită de starețul Gheorghe și Sf. Ierarh Calinic, ucenici ai școlii athonite ca și starețul Visarion de la Cocoș, toți înnoitori ai vieții duhovnicești.

Prin prezența moaștelor celor patru sfinți martiri în această sfîntă mănăstire, care au pățimit pentru Hristos în vechiul Noviodunum-Isaccea de astăzi și au fost depuși spre pomenire veșnică în cripta de la Niculițel și aduși aici în vremea noastră în acest sfînt lăcaș spre cinstit,

prezența lor aduce un spor duhovnicesc atât pentru soborul mănăstirii cât și pentru credincioșii ce vin să se închine în decursul anului și mai ales în ziua prăznuirii lor, la 4 iunie, bucurându-ne duhovnicește că Dumnezeu a binevoit să binecuvinteze pământul dobrogean cu moaștele celor patru sfinți mucenici ca și alte sfinte moaște ce străjuiesc celelalte provincii ale țării noastre; vii rugători și mijlocitori ai noștri înaintea Sfinței Treimi.

Îmbogățiți sufletește de cele ce au văzut în acest sfânt lăcaș și mai ales de mireasma duhovnicească ce s-a revărsat asupra lor de la racla sfinților mucenici, credincioșii închinători părăsesc mănăstirea Cocoș cu dorința de a mai reveni, avînd vie imaginea celor văzute aici și mai ales rugăciunile săvîrșite cu refrenul chemărilor adresate Sfinților pătimitori pentru Hristos: «O, prea fericiților mucenici ai lui Hristos: Zotic, Atal, Camasie și Filip, rugați-vă prea milostivului Dumnezeu pentru sufletele noastre, pentru Biserica noastră drept măritoare și pentru poporul cel drept credincios; ca să dobîndim prin rugăciunile voastre îndurare, pace și ajutor în toate zilele vieții noastre și la marea judecată ce va să fie».

Protos. MODEST ZAMFIR

CONTRIBUȚII LA MONOGRAFIA ISTORICĂ A BISERICII DIN VALEA SĂLCIILOR (MILUIȚI), JUDEȚUL BUZĂU

I. CONTROVERSA MÎNĂSTIRE, SCHIT, BISERICĂ DE ENORIE

Începînd din amonte, apa Nișcovului constituie al doilea afluent mai însemnat din dreapta al râului Buzău, primul fiind Bîsca Chiojdului. Joncțiunea dintre cele două ape, Buzău și Nișcov, se realizează la aproximativ cinci kilometri nord de municipiul Buzău, în dreptul comunei Vernești¹.

În această zonă dinspre vărsare a apei Nișcovului trebuie căutate satul, moșia și schitul Miluiți. Așezarea Miluiți nu figurează pe harta austriacă (Specht) din 1790², dar e greu de admis că la acea dată nu exista, dacă în catagrafia din 1838 satul avea 47 de familii³. În schimb, satul Miluiți este menționat de harta rusă din 1835—1853, cu 52 de familii⁴. Pe harta Cuza (1864) este înscris cu numele deformat Mirluiți⁵.

Hărțile actuale nu prevăd acest toponimic. De cîțiva ani el a fost înlocuit cu cel de Valea Sălciilor⁶, sat ce face parte din comuna Grăjdana de astăzi.

Așezat deci în lungul șoselei de pe malul stîng al Nișcovului, între Haleș și Grăjdana, Valea Sălciilor aparține unei zone încîntătoare prin linia reliefului său piemontan de întrepătrundere a dealurilor, acoperite de vii și livezi, cu cîmpia mănoasă a județului Buzău.

Zona a fost cunoscută din vechime drept Gura Nișcovului. Termenul mai este folosit și astăzi cu frecvență destul de mare între localnici.

1. Harta 1/10 000 și planul director 1/20 000.

2. Acad. R. S. R., Hărți, harta austriacă (Specht) 1790.

3. Arh. St. Buc., Catagrafii jud. Buzău, 1838, nr. 93 plasa Sărata, f. 117—182.

4. Acad. R. S. R., Hărți, harta rusă 1835—1853 (Ditmars).

5. Idem, harta Cuza, 1864.

6. Codul Poștal al localităților din R. S. R., București, 1974, p. 108, cod. 5135.

Odată cu înmulțirea populației, zonă a fost împărțită în moșii mari. Printre acestea se află chiar în Gura Nișcovului, moșia Săseni cu sate proprii, astăzi Săsenii pe Vale, Săsenii Vechi și Săsenii Noi, moșie menționată cel mai târziu în jumătatea secolului al XVI-lea ⁷. Iată și dovada că moșia se afla în acea zonă.

Cu ocazia unei hotărnicii din 19 aprilie 1702, moșnenii din Săseni au prezentat ca adevărate a stăpînirii lor «o carte mai dinainte vreme de la moșii lor de stăpînire, de s-au fost hotărît cu 24 de boieri»... După cum se vede, hotărnicii din 1702 n-au menționat data exactă a vechii hotărnicii, dar au precizat că «merge lungul aceștii moșii (Săseni) din apa Buzăului pînă în apa (Lacului) cu Răchițele». Cu alte cuvinte moșia se întindea din talvegul râului Buzău spre vest, în lungul pîriului Nișcov, îmbrăcînd ambele flancuri ale acestuia. Aceiași hotarnici din 1702 au mai menționat că ei fuseseră ceruți prin răvașele voievodului Constantin Brîncoveanu de către două cete de moșneni, conduse de Constantin Cordelea și de Mircea Săseanu. Moșia era compusă din doi moși mari, pe care ei i-au împărțit în șase moși mici, a căror lungime de la nord la sud, cădea perpendicular pe lungimea moșiei Săsenii. Cei șase moși mici au fost denumiți, după vechea stăpînire: Sasul, Tatul, Coman, Neagul, Stan și Bădeanca.

Stînjeții masă cuveniți cetei lui Cordelea i s-au dat în partea Zăgorcească a moșiei iar cetei lui Mircea Săseanu în marele moș Bădiceșc.

Trebuie amintit că Mircea Săseanu împreună cu fiul său Radu II ⁸ și cu cumnatul său Țorzu ¹⁰ dăruiseră la 14 martie din același an 1702, deci cu o lună mai înainte de hotărnicie, un pogon și jumătate de loc sterp «la sfînta mînăstire». Despre care mînăstire nu se precizează în zapis. În schimb, în zapis s-a scris explicit «loc de o stupină», însă din partea Bădicească, unde se chiamă în valea Nișcovului ¹¹. Ori partea Bădicească din moșia Săseni se stăpînise din vechime și i se recunoștea în 1702 cetei lui Mircea. Așadar, «mînăstirea» căreia îi dăruiau locul de stupină se afla undeva în această parte Bădicească. Este ciudat că dania celor doi moșneni se încredința episcopului Mitrofan și nu unui egumen conducător, sau soborului de monahi ori monașite ale «mînăstirii», după cum era practica vremii.

Foarte curînd, după donația locului de stupină și a hotărniciei din 1702, apare și numele moșiei Miluiți. Datorită faptului că această moșie sau hotar Miluiți cuprindea tocmai partea Bădicească a moșiei Săseni, se obține astfel dovada că ea a fost defalcată din marea moșie Săseni mult mai înainte și poporenii din zonă i-au dat numele unui grup de pribegi miluiți ¹². Semantica cuvîntului de oameni miluiți, de oameni ajutați

7. Arh. St. Buc., Ms. 171, f. 232 și Doc. Ist., CXXIX/12.

8. Idem, Doc. Ist., CXLVIII/27.

9. S-a adăugat cifra II pentru a-l deosebi de bunicul său Radu I, tatăl lui Mircea.

10. Căsătorit probabil cu o soră a lui Mircea Săseanu.

11. Arh. St. Buc., Ms. 172, f. 442 și Gion și El. Ionescu, *Doc. Calvini I*, dactilo., 1979, f. 61—62.

12. Este deci de presupus că moșnenii Săseni au miluit pe unii din băjenarii vremii de a se așeza pe moșia lor. În această îngăduință, milostenia izvora din nevoia Săsenilor de a avea la dispoziție brațe de muncă. Nume de acest fel sînt des întîlnite în actele vechi ale Țării Românești (Pribegi, Obidiți, Pirlîți, Opârliți etc.).

să-și afle un rost în societatea vremii, face să se presupună că satul s-a format din imigranți care își părăsiseră locurile de baștină în căutarea unei soarte mai bună aiurea.

Această ipoteză, că satul cuprins în partea Bădicească a fost format din băjenari, este confirmată de faptul că în citata catagrafie din 1838, toate cele 47 de familii ale satului Miluiți erau familii de clăcași, cu excepția moșneanului Gheorghe Custură¹³ și a proprietarului Costache Drăgulinescu¹⁴. Trei familii dintre clăcași aveau o stare și mai grea, erau slugile lui Drăgulinescu.

Actul din 11 aprilie 1705 se referă tot la o hotărnicie, cerută de ceata lui Mircea Săseanu. De data aceasta cei șase boiernași erau luați pe răvașele aceluiași voievod «ca să căutăm și să adevărăm moșia dumnealor de la Miluiți, după apa Nișcovului... care o au ei din descălecătoare de la moșii lor»¹⁵.

Cu acea ocazie s-a aflat că moșia măsura 566 de stinjeni masă, avind lungimea «din hotarul Ciocăneștilor pînă în Dilma Sărății, la Fintina Româneștilor». Mircea Săseanu, cu stirpea lui a primit jumătate din acel hotar.

Trebuie să se rețină că ceea ce s-a dat cetei lui Mircea Săseanu reprezenta numai o parte din hotarul Miluiți. Așa de exemplu la 4 mai 1780, slugereasa Maria Cioranca lăsa prin diata sa 300 de stinjeni masă din Miluiți vărului său Ioniță clucer Cîrlova¹⁶. Această parte a moșiei avea să fie cunoscută ca trupul Cîrlovoaia și era situată în flancul estic al moșiei lui Mircea Săseanu. O altă parte, tot de 300 de stinjeni, aparținea minăstirii Barbu și se întindea la vest de moșia lui Mircea Săseanu, către satul Lăiculești de astăzi¹⁷. Această lucrare are însă ca obiectiv numai partea lui Mircea Săseanu.

În textul hotărniciei din 1705 nu se amintește de vreo minăstire. Atunci unde era minăstirea căreia un Lorinț și alții îi dăruiseră o bucată de pămînt în dealul Săsenilor încă din 1670?¹⁸. Zapisul scris de popa Andrei ot Săseni și astăzi distrus pe jumătate arată că pămîntul a fost dăruit «minăstirii ot Săseni»¹⁹. Dar puzderia de alte documente cercetate nu lasă nici cel puțin o urmă cit de neînsemnată că ar fi existat în Săseni un complex monastic în care să-și desfășoare activitatea vreo colectivitate de călugări (călugărițe) sub conducerea unui egumen (stareț)²⁰.

Aceeași constatare rezultă și pentru Miluiții rupți din marea moșie Săseni. Dar despre un schit în Miluiți? Problema se complică și mai mult.

După 23 de ani de la hotărnicia cerută de ceata lui Mircea Săseanu în 1705, doi nepoți ai lui Mircea închinau episcopiei Buzău în persoana episcopului «chir Ștefan... un schițor... ce se chiamă Miluiți pe apa Niș-

13. Catagrafia Miluiți, poziția nr. 20.

14. *Idem*, poziția 1.

15. Arh. St. Buc., Ms. 172, f. 109 și Episc. Buzău, LI/8 și *Doc. Calvini*, I, f. 64—65.

16. Arh. St. Buc., Episc. Buzău, LI/5 și 14, *Doc. Calvini*, I, f. 202, 203.

17. Vezi plîngerea Elencăi Săseanu ce se va cita mai departe.

18. Data este fixată de cercetătorii anteriori ai actului, cu aproximație.

19. Arh. St. Buc., Doc. Ist., CCCIII/78.

20. Vezi conceptul de minăstire în *Dicționarul explic. al limbii rom.*, Buc., 1976, p. 531 și *Dicț. encicl.*, Buc., 1978, p. 590.

covului». Cei doi închinători erau diaconul Mihai, fiul lui Radu II Săseanu și vărul acestuia Mihai, fiul altui Mihai, frate cu Radu II²¹.

Era în 2 septembrie 1728. Cei doi veri «văzînd că va să se pustiească schitul și va să vie spre stricăciune, să piară pomenirea morților și părinților» lor, au cugetat să-l închine episcopiei cu partea ce are acolo... și cu tot pometul» din jur. Totodată încredințaseră episcopiei și scrisorile cele vechi²².

Se pune în chip logic întrebarea de ce lășaseră moșnenii Săseni ca «schitișorul» să vie în stricăciune? Străbunii lor, deși locuiau în satul Săseni, ei ctitoriseră schitul spre folosul pribegilor aciuaiți în satul moșiei lor Miluiți, cu cel puțin 100 de ani mai înainte, dacă luăm de reper dania amintită a lui Lorinț. Cei doi închinători posedau o ocină de aproximativ 560 de stînjeni în Miluiți și este de așteptat ca ei să se fi îngrijit mai mult de zisul schit.

Iată o explicație. Cu începere din 1711 și poate chiar mai înainte, Radu II Săseanu și-a mutat centrul gospodăriei sale în satul Biscenii de Jos, unde se căsătorise cu fiica lui Stoica Mărgineanu, întemeind astfel spița Săsenilor de pe valea Bîsca Chiojdului.

Folosind o plîngere a Elehcăi Măineasca, fostă soție a răposatului Moise polcovnic Săseanu, din februarie 1839, cercetătorul află că «din vechime, acest trup de moșie Miluiți se despărțise în două, adică pe jumătate din moșia de astăzi, se află înființat schitul Miluiți, ce-i zice și minăstirea Barbu Bădeanu... iar jumătate, moșia Miluiți a Mircii Săseanu, strămoșul nostru»... În 1705, Mircea Săseanu stăpînea numai o parte din această a doua jumătate, restul fiind al altor părtași ai săi. Măineasca preciza că, după hotărnicia din 1705, «în urmă s-a cumpărat părțile părtașilor, tot de către neamul nostru»²³. Cu alte cuvinte, în 1839 moșnenii Săseni stăpîneau toți cei 560 stînjeni dintre partea minăstirii Barbu și Cîrlovoaia.

Acesta este adevărul în ceea ce privește stăpînirea urmașilor lui Mircea și nici aceștia toți. Ramura Săsenilor urmași ai lui Mihai fiul lui Mircea, rămași în continuare pe valea Nișcovului, nu vor mai fi întîlniți după 1728 în stăpînirea acestei jumătăți de moșii. Mai mult chiar, dintre urmașii lui Mihai, unicul fiu al lui Radu II Săseanu, toți din satul Biscenii de Jos, numai Tudor vâtaful de plai și Mihalcea protopop, cu urmașii lor, au stăpînit în Miluiți. Primul fiu al protopopului Mihai, adică popa Dragomir și progenitura sa din două trepte descendente nu s-au ocupat de dreptul ce aveau în moșia Miluiți și l-au pierdut după aceea.

Iată și două dovezi concludente :

1. Prin 1767—1768, vâtaful de plai Tudor Săseanu a desghiocat biserița de lemn cu hramul «Sfinții Îngeri» din Biscenii de Jos, ctitorită de bunicul său Radu II și înzestrată de tatăl său protopopul Mihai, și a mutat-o în Miluiți, unde vechiul «schitișor» din 1728 se ruinase, cu toate că fusese închinat episcopiei. Mențiunea despre această mutare și rectito-

21. Gion Ionescu și Romeo Grosu, *Spița de neam a Săsenilor de pe Valea Bîsca Chiojdului*, comunicare în ședința Comisiei pentru Heraldică, Genealogie și Sigilografie și în portofoliul «Rev. Arh.» sub nr. 102, 1982.

22. Arh. St. Buc., Episc. Buzău, LI/1 și *Doc. Calvinii, I, dactilo.*, Buc., 1979, f. 77—78.

23. Arh. St. Buc., Inaltul Divan, 74/1837, f. 100, și *Doc. Calvinii, I, f. 212—214.*

rire a bisericii din satul Miluiți în 1768, aparține unui descendent al popii Dragomir Săseanu, anume Șerban postelnicul Bîsceanu, zis și Filipeșteanu pe un Octoih din 1742²⁴, aflat în dotația bisericii din Bîscentii de Jos pînă în 1933. În locul bisericuței de lemn din Bîscentii de Jos, care fusese categorisită de postelnicul Șerban ca «schit» pe nedrept, a fost ridicată frumoasa biserică de zid, existentă și astăzi, cu hramul «Sfîntul Nicolae», de către vătaful Tudor, în calitatea sa de reprezentant al moșnenimii locale²⁵. Postelnicul Bîsceanu a menționat-o în acel text ca «mînăstirea vătafului», ceea ce nu corespunde adevărului. Același neadevăr este cuprins și în diata logofătului Radu Mălăi-Mare, ginerele protopopului Mihai Săseanu prin care lăsa «o sută de stînjeni la sfînta mînăstire»²⁶. Aceasta dovedește că termenii de schit și mînăstire nu erau folosiți totdeauna corect conform semanticii lor, așa cum s-au petrecut lucrurile și cu «mînăstirea ot Săseni» sau cu «schitișorul Miluiți».

2. La 21 aprilie 1795, cei doi polcovnici Moise și Bănică Săseanu și vărul lor Nicolae, fiul vătafului Tudor, vindeau pîrcălabului Dumitru Olteanu din Tisău și fiului acestuia Ion din Miluiți venitul moșiei Miluiți pe timp de cinci ani. Nu semna zapisul nici un Săseanu de pe Nișcov și nici un urmaș al popii Dragomir din Bîscentii de Jos. Cei trei frați și veri confirmau și zapisul încheiat de preotul schitului și nu de vreun egumen sau stareț, cu cei doi arendași, pentru construirea unei cîrciumi «pe tălpi de gorîn, învelită cu draniță și cu cue de hier și cu pivniță cu tălpi de gorîn temeinice»²⁷.

În cererea Elenței Măineasca se strecurase o greșeală, intenționată poate, că mînăstirea Barbu se confunda cu schitul Miluiți. Așa numitul «schit», reprezentat în 1795 de un preot de mir și nu de un ieromonah, a fost în realitate bisericuța de lemn din satul de băjenari Miluiți, ctitorită de strămoșii diaconului Mihai din 1728 și ai lui Mircea din 1702—1705 și rectitorită de vătaful Tudor, prin mutarea bisericuței din Bîscentii de Jos în 1768.

De altfel, în mărturia din 15 iulie 1800 a unui preot relativă la strămutarea unui hotar se preciza tocmai că schitul Miluiți era în realitate biserica de mir din satul Miluiți și nu mînăstirea Barbu. «Și eu, popa Stan, fiind în mir(enie) preot la acel schit Miluiți, îmi arata popa Gurie (ieromonah și egumen la mînăstirea Izvorani), unde au fost hotarul vechi și...»²⁸.

Este cazul să se consemneze că cea de a doua întrupare și rectificare a bisericii de lemn din satul Miluiți a durat pînă în a treia decadă a veacului următor, al XIX-lea. Iată împrejurările ce au condus la a treia ipostază, din zid.

24. N. Iorga, *Trei biserici de sat muntenc: Pietroșița, Calvinii și Cremenarii*, în «Bul. Com. Mon. Ist.».

25. Gion Ionescu, *Un vătaf de plai ctitor*, în «Glasul Bisericii», XXXVIII, 1979, p. 143.

26. Arh. St. fil. Buzău, Gion Ionescu, I, 7, și *Doc. Calvinii*, I, p. 155—156.

27. Arh. St. Buc., *Doc. Ist. CXLVIII/75* și *Doc. Calvinii*, I, f. 171—172 (Întrucît semnăturile lui Moise și Bănică nu se pot descifra cu siguranță, ei sînt numai presupuși. Elementul ajutător este faptul că la acea vreme numai ei erau polcovnici între Săseni).

28. Arh. St. Buc., *M-rea Mihai Vodă*, XIII/13.

După petrecerea din viață a celor doi polcovnici Săseanu, se pare că o vreme de două decenii, hotarul celor 560 de stinjeni din Miluiți a fost supravegheat numai de Nicolae Săseanu și apoi de un nepot al său de soră, Costache Drăgulinescu. Începînd însă din 1832, s-a iscat un proces care avea să se stingă peste șapte ani, după ce au fost turburate toate treptele justiției de atunci ²⁹.

Costache Drăgulinescu polcovnic împlinise în 1838 cincizeci de ani, era infirm de un picior și necăsătorit, așa că întreaga lui putere o folosea în îngrijirea acelei moșii, locuind, după cum s-a amintit deja, chiar în satul Miluiți. După ce cauza trecuse pe la isprăvnicat, la 6 octombrie 1833, Maria Săseanu, soția răposatului Bănică se plîngea judecătoriei Buzău că Drăgulinescu, «în silnicie voia să hrăpiască» partea decedatului ei soț din Miluiți. Cerea în urmare ca Drăgulinescu, clironomul lui Nicolae, să-i recunoască dreptul ei de proprietate de 1/4 moșie și venitul acestei părți pe timpul cît Drăgulinescu a stăpînit abuziv.

La 6 februarie 1834, intervenea în proces și Costache sin Moise polcovnic Săseanu. El se plîngea însă că mătușa sa Maria, reclamanta «în silnicie îi mînincă venitul părții sale de moșie... Miluiți» și cerea ca ea să-i restituie venitul pe care ea îl vînduse din 1832, pădurea de pe moșia Miluiți pe care Maria o tăia din 1809—1832, vadul de moară și cîrciuma de pe moșia Miluiți pe care de asemenea ea le vînduse ³⁰.

În același an, la 12 iulie, intervenea în proces și medelnicearea Elena Leaschina (Iliășu) contra lui Costache Drăgulinescu, «văr bun cu soțul jeluitoarei, medelnicerul Nicolae Lașcu» ³¹. Ea își cerea dreptul ei de clironomie, ca urmașă a vătafului Tudor prin soacra sa Lucsandra, soția fostului clucer Costea Iliășu ³² și venitul.

Dosarul descoperă două laturi diametral opuse ale lui Costache Drăgulinescu. Cea negativă, de acaparare a tuturor celor 560 de stinjeni și-a dovedit-o în instanțe, prezentînd acte pretinse a fi fost elaborate de protopopul Mihalcea Săseanu, o diată prin care dispunea ca schitul Miluiți să fie întreținut în continuare din venitul moșiei Miluiți și altă diată a lui Nicolae Săseanu din 1818, prin care îl imputernicea pe nepotul său Costache Drăgulinescu drept singurul său clironom. Cele două acte fiind plastografiate în chip grosolan, au fost respinse de instanță, recunoscîndu-se astfel dreptul reclamanților și obligînd pe Drăgulinescu să prezinte contul cheltuielilor din venit.

Așa se face că la 16 august 1836, la cererea polcovnicului Costache Drăgulinescu, Mariei Săseanu și Elencăi Săseanu, soția lui Moise polcovnic, s-a efectuat hotărnicia moșiei și alegerea părților fiecăruia. Hotarnicul orînduit, șetrarul Dimitrie Sărățeanu, a constatat că hotarele moșiei erau cele din 1705, că moșia îngloba 580 stinjeni masă și că stăpînirea s-a urmat pe doi moși, vătaful Tudor și Mihalcea protopop și în sfîrșit că, măsurînd lungul moșiei, a «găsit stinjeni 3196» ³³. Cu aceste

29. Arh. St. Buc., în Div. 74 1837.

30. Arh. St. fil. Buzău, Cora Săseanu, I/39 și *Doc. Calvinii*, II, f. 255.

31. Arh. St. Buc., în Div., 74/1837, f. 109—110 și *Doc. Calvinii*, II, f. 28—29.

32. Gion Ionescu, *op. cit.*, Un vătaf... Arh. St. Buc., *Doc. Ist.*, DCCXL/43 și *Do: Calvinii*, II, f. 296—300.

33. Arh. St. Buc., *Doc. Ist.*, CCCCLXVI/58 și *Doc. Calvinii*, II, f. 91—97.

date se poate calcula suprafața acelei moșii : 3916 stinjeni \times 2 metri = 7832 metri \times cu 580 stinjeni masă (curmezișul moșiei) = 2 metri = 1600 m. Apoi 7832 metri \times 1160 metri = 9 085 120 m.p. : 10 000 = 908 hectare \times 2 = 1 816 pogoane.

Latura acaparatoare ce o înfățișează Drăgulinescu a fost oarecum compensată de faptul că el a ctitorit cea de a treia ipostază a bisericii din satul Miluiți cu venitul moșiei în cauză și cu destui bani «cu asupra» din punga proprie. În 4 septembrie 1838, el arăta Marii Logofeții a Drepătății că pînă la acea dată cheltuisese «peste treisprezece mii de lei», iar dacă pricina nu se «izbrănea în grabă» s-ar fi pricinuit și «stricăciune zidirii materialului». Astfel ar fi rămas «sfîntul schit», adică fosta biserică de lemn, «în stenahorie de dărimare»³⁴.

Dar cea mai concludentă probă despre strădania lui Drăgulinescu a oferit-o amintitul postelnicel Șerban Biscanu, intervenient respins de instanțe în proces, care recunoștea cu lux de amănunte că l-a găsit pe polcovnicul Costache «cu cărămidă și var și chereștea făcută să facă biserică» și a făcut-o, împotriva celorlalți «de zid mare și bună..., a șindrilit-o, i-a făcut jețurile, icoane zugrăvite gata, dverile, crucile de fier și s-a văzut cevașilea (frumos) pe urmă-i, pînă s-a făcut moșia secfestru». Mai mult chiar, Costache Drăgulinescu «a șindrilit (și) biserică din Biscenii de Jos, a prefăcut chiliile cele din zidul bisericii», ...ceea ce înseamnă casa parohială a acelei biserici, tot din venitul moșiei Miluiți³⁵. Casa parohială a bisericii din Biscenii de Jos a fost incendiată din neglijența lui Procopie Arnăutu, sudit grec, un dezmațat și zurbagiu ginere al Elencăi Săseanu. Incendiul distrusese acea casă în care se afla și o cameră «pentru învățătura copiilor»³⁶ probabil în primul deceniu al veacului al XIX-lea.

În final, iată constatările care trebuie reținute :

Preliminind istoria bisericii din Valea Sălciilor (Miluiți), se poate afirma cu certitudine că, de la prima ei ctitorie și pînă astăzi, aceasta a fost numai biserică de mir (enorie). Deși unele documente o semnalează ca mînăstire în Săseni iar altele ca schit în Miluiți, nici un izvor istoric nu consemnează existența acolo a unei colectivități monahale sub conducerea unui egumen sau stareț, element esențial, fără de care un locaș bisericesc nu poate fi definit ca atare. Nu poate fi la mijloc decît folosirea în chip majorativ și natural, eronat a termenului adevcat de biserică de către cei ce au scris actele citate.

Ridicată din începuturi de moșnenii săseni din satul cu același nume, Săseni, dar în satul nou înființat de ei cu băjenari, ai vremii, Miluiții, ea a mai fost rectitorită în cel puțin două rînduri.

Despre prima ei întrupare se poate afirma că ea s-a realizat înainte de 1670 de strămoșii lui Mircea Săseanu, probabil acel Sasu cel Bătrîn³⁷. A fost o biserică de lemn de tip arhaic, cu altarul nedecroșat, cu pereții laterali spre ax din aceia ai naosului.

34. Arh. St. Buc., In Div. 74/1837, f. 47—49 și *Doc. Calvini*, II, f. 129—132.

35. *Idem*, f. 116—116v și *Doc. Calvini*, II, f. 226—229.

36. Gion Ionescu, *Lingă biserică vătului din Biscenii de Jos crește o școală*, comunicare la reunirea din Făgăraș, din iunie 1976.

37. Arh. St. Buc., Ms. 172, f. 435.

Lemnul de stejar fiind abundant în acel timp, chiar în pădurea Miluiților, astfel de biserică putea fi înălțată cu cheltuieli mai mici, mai ales că pentru munca necesară era firesc să ajute chiar cele câteva familii care constituiseră satul ab initio. Cît despre dimensiunile ei, nu puteau fi decît cu totul reduse la strictul necesar pentru mănunchiul respectiv de enoriași.

Despre cea de a doua întrupare, anii 1767—1768 sînt precis determinați de mențiunea postelnicului Șerban Bîsceanu, coroborată cu pisania bisericii «Sfîntul Nicolae» din Bîscentii de Jos în care se arată că biserica a fost ctitorită între 1768—1775³⁸. Și biserișuța din Bîscentii de Jos, ctitorită de Radu II Săseanu, și mutată de nepotul său Tudor vîtaful la Miluiți, a fost de asemenea din lemn.

În sfîrșit, cea de a treia întrupare se datorește strădaniei necontestate a polcovnicului Costache Drăgulinescu. Ea a fost durată din cărămidă și sfîrșită cu mare certitudine în 1836, cu toată opoziția celorlalți coproprietari, din venitul pe mai mulți ani ai moșiei Miluiți pe care au vecuit satul și pretinsul «schitșor» Miluiți.

GION IONESCU

NOI CONTRIBUȚII LA REPERTORIUL MATERIALELOR ARHEOLOGICE PALEOCREȘTINE DIN MUNTENIA

Ca o completare la repertoriul materialelor creștine din epoca post-romană (sec. IV—VI), descoperite pe teritoriul Munteniei, prezentăm în cele ce urmează alte șapte materiale, dintre care trei ne-au scăpat atenției și din acest motiv nu au apărut în studiul dedicat acestor vestigii, publicat recent¹, iar celelalte patru sînt inedite.

BĂLENI, jud. Dîmbovița.

1. *Cruciuliță*, descoperită în mediul așezării prefeudale, atribuită populației autohtone; turnată din plumb, cu dimensiunile: 2,9 × 1,7 cm, piesa are capetele brațelor rotunjite și se păstrează fragmentar, brațul stîng fiind rupt. În așezare au apărut multe creuzete, folosite pentru turnarea altor obiecte de podoabă. *Inedită*.

Secolul V. Muzeul județean — Tirgoviște 2.

Cruciulița prezintă analogii perfecte cu piesa nr. 6, care va fi prezentată mai jos. Exemplare executate tot din plumb au apărut, deocamdată pe teritoriul României la *Izvoarele* (Sucidava), jud. Constanța³

1. N. Dănilă, *Materiale arheologice paleocreștine din Muntenia*, în G.B., XLII (1984), 7—8, p. 546—562.

2. Informație Luciana Muscă de la Muzeul județean-Tirgoviște, căreia îi mulțumim și pe această cale.

3. V. Culică, *Croix romano-byzantines découvertes à Pirjoaia*, în Dacia, Ms., IX (1965), p. 419—425; Idem, *Obiecte de caracter creștin din epoca romano-bizantină găsite la Pirjoaia-Dobrogea*, în Pontica, II (1969), p. 356—357; Idem, *Antichități creștine de la Izvoarele, jud. Constanța*, în BOR, XCIV (1976), 7—8, p. 778—784, fig. 6.1—12, 7.13—22, 8.23—32; I. Barnea, *Les monuments paléochrétiens de Roumanie. Città-del-Vaticano*, 1977, p. 229, fig. 88/2—4; Idem, *Arta creștină în România, I: Scolele III—VI*, București, 1979, p. 29.

și Moigrad (Porolissum), jud. Sălaj⁴. Piesa de la Băleni se adaugă celorlalte cruciulițe apărute în număr destul de mare pe teritoriul românesc⁵.

2. Vas, apărut tot în cadrul așezării prefeudale în anul 1978. Este lucrat cu mîna, a aparținut aceleiași populații autohtone și prezintă ca ornament semnul Sfintei Cruci, executat în pasta crudă, înainte de ardere. *Inedit*.

Secolele V—VI. Muzeul județean — Tirgoviște⁶.

Pentru secolele IV—VI observăm o predilecție deosebită a populației romanizate din România în a ornamenta vasele, mai ales cele lucrate cu mîna, cu diferite semne specifice creștinismului.

BUCUREȘTI-Dămăroaia.

3. Vas, lucrat cu mîna, apărut într-un bordei dreptunghiular din așezarea prefeudală. Exemplarul ceramic prezintă ca ornamente creștine la partea superioară, în partea stîngă, o cruce cu brațele egale, iar în dreapta o *crux gemmata*⁷. Acest ultim simbol apare mai rar pe ceramica descoperită în România, fiind documentat, deocamdată, la București, str. Soldat Ghivan (mai jos nr. 4) și Dulceanca, jud. Teleorman⁸.

Secolul VI.

Datorită componenței sale din repetarea de patru ori a literei grecești Γ «*crux gemmata*» a fost interpretată ca simbol al numelui lui Dumnezeu (alcătuit în ebraică din patru litere) și, apoi, al Mîntuitorului Iisus Hristos⁹. Ca analogii pentru exemplarul de la București-Dămăroaia amintim două inscripții din Roma și un opaiț, avînd pe disc ornamentul cruciform în discuție, apărute în catacombele Sf. Calist și a lui Panfil¹⁰.

BUCUREȘTI — str. Soldat Ghivan.

4. Partea superioară a unui vas, lucrat cu mîna, descoperit în bordeiul nr. 8 din așezarea prefeudală, degajată între 1961—1962 de Gh. Cazimir. Pe umărul vasului se observă o *crux gemmata*, element care îi asigură caracterul creștin¹¹.

4. N. Gudea, *În legătură cu o nouă descoperire cu caracter creștin la Porolissum*, în *Acta Musei Porolissensis*, VI (1982), p. 155—158, fig. 1—2.

5. A se vedea bibliografia la N. Dănilă, *Tipare de turnat cruci din secolele IV—VI descoperite pe teritoriul României*, în BOR, CI (1983), 7—8, p. 558, notele 8—17, la care adăugăm un exemplar din aur (inedit), descoperit în vara anului 1983, în necropola paleocreștină de la Mangalia (Informație Dr. A. Rădulescu, de la Muzeul de istorie națională și arheologie — Constanța).

6. Informație Luciana Muscă.

7. D. V. Rosetti, *Siedlungen der Kaiserzeit und der Völkerwanderungszeit bei Bukarest, in Germania*, t. 18 (1934), 3, p. 210—211, fig. 5 4; S. Dolinescu-Ferche, *La culture «Ipoțesti-Cîndești» (V-e—VII-e siècles)*, în *Dacia*, MS, XXVIII (1984), 1—2, p. 130, fig. 7 13.

8. S. Dolinescu-Ferche, *Așezări din secolele III și VI e.n. în sud-vestul Munteniei. Cercetările de la Dulceanca*, București, 1974, p. 75, fig. 70 1, 71/1; N. Dănilă, *Materiale arheologice...*, nr. 17.

9. B. Bagatti, *Alle origini della Chiesa, I: Le comunità giudeo-cristiane*, Città-del-Vaticano, 1981, p. 169—170.

10. *Ibidem*, p. 33, fig. 9 29—30, p. 211, fig. 13 6.

11. S. Dolinescu-Ferche, M. Constantiniu, *Un établissement du VI-e siècle à Bukarest*, în *Dacia*, NS, XXV (1981), p. 305—307, fig. 9 6; idem, *La culture...*, loc. cit., fig. 7/21.

Secolul VI. Muzeul de istorie al municipiului București.

Pentru analogii, a se vedea nr. 2—3 din acest repertoriu.

5. *Fragment ceramic*, aparținând unui vas lucrat cu mîna, descoperit în bordeiul nr. 12 în condiții asemănătoare obiectului anterior. Pe umăr fragmentul ceramic prezintă ca ornament o *cruce* incizată, din care se păstrează mai bine două brațe, celelalte două lipsind din cauza fracturării vasului ¹².

Secolul VI. Muzeul de istorie... — București.

VALEA VOIEVOZILOR, jud. Dîmbovița.

6. *Cruciuliță*, descoperită întimplător, turnată din plumb; brațele crucii sînt ușor lățite și rotunjite la capete; brațul inferior se păstrează fragmentar, fiind rupt. Dimensiuni: 2,8 × 1,6 cm. Piesa prezintă analogii perfecte cu nr. 1 (cruciulița de la Băleni).

Secolul V. Muzeul județean — Tîrgoviște ¹³.

Această cruciuliță, ca și cea de la Băleni, își găsește numeroase analogii în artele minore paleocreștine ¹⁴.

7. *Aplică*, executată prin imprimare, descoperită întimplător; prezintă, într-un cerc perlat, o *cruce de Malta*, deci cu brațele egale și ușor lățite spre extremități. Diam.: 1,8 mm.

Secolul V. Muzeul județean — Tîrgoviște ¹⁵.

Aceste materiale arheologice vin să se adauge celorlalte vestigii paleocreștine descoperite pe teritoriul Munteniei, toate la un loc constituind documente inestimabile pentru dovedirea vechimii creștinismului daco-roman și a aportului său deosebit la etnogeneza românilor.

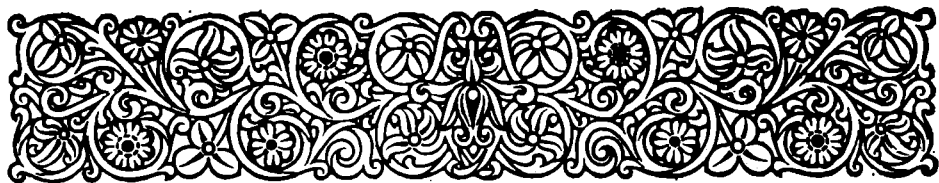
Drd. NICOLAE DĂNILĂ

12. S. Dolinescu-Ferche, M. Constantiniu, *loc. cit.*, p. 313, fig. 12/3.

13. Informație Luciana Muscă.

14. I. Barnea, *Les monuments...*, p. 229, fig. 88/1 (exemplar de aur-Tomis); Idem, *Arta...*, p. 230, pl. 97/1 (idem); R. Noll, *Vom Altertum zum Mittelalter*, ed. a 2-a, Wien, 1974, p. 25, nr. B 14 a, fig. 31 (pe o gemă de onyx — sec. VI), A. Bank, *L'art byzantin dans les musées de l'Union Soviétique*, Leningrad, 1977, p. 287—288, nr. 98 (exemplar de aur — Messina, Cilicia — sf. sec. VI).

15. A se vedea nota 13.

ȘTIRI DIN CUPRINSUL MITROPOLIEI UNGROVLAHIEI

CONFERINȚA PREOTEASCĂ DIN LUNA MARTIE 1986

Între 11 martie și 1 aprilie 1986 s-a ținut prima conferință preotească a clerului din cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor, la cele 20 de protoierii din eparhie, sub președinția delegaților chiriarhali.

Pentru acest prilej Cancelaria Sfintului Sinod a fixat pentru studiu și prezentare următoarea temă: *«Dragoștea de vatra străbună, trăsătură de seamă a adevăratului patriotism. Respectarea legilor, cinstea și corectitudinea, trăsături esențiale ale clerului și credincioșilor bisericii noastre».*

O temă deosebit de frumoasă ce se referă la istoria de două ori milenară a Patriei noastre, — Vatra strămoșească a neamului nostru, — legată de scumpii noștri înaintași, care ne-au lăsat nouă moștenire tezaurul patrimoniului cultural național și religios, precum și reflectarea acestora în cristalul de preț al realizărilor poporului nostru în toate domeniile, în vremurile noastre.

Conferința a început prin oficierea Te-Drumului obișnuit și, apoi a continuat programul propriu zis la fiecare protoierie, în parte.

Astfel Conferința s-a desfășurat după cum urmează:

Marti 11 martie, a.c. la Prot. Circ. I Capitală a prezidat P. C. Preot Profesor Dumitru Radu, Prorectorul Institutului Teologic, București. La Protoieria Giurgiu, a prezidat P. C. Preot Vicar Octavian Popescu. La Protoieria Tîrgoviște a prezidat P. S. Episcop Nifon Ploieșteanul. La Protoieria Călărăși a prezidat P. C. Consilier C-tin Bădescu.

Miercuri 12 martie, la Protoieria Slobozia a prezidat Pr. C. Nichita. La Protoieria Titu a prezidat P. C. Pr. Consilier Dinu Proviaan. La Protoieria Alexandria a prezidat P. S. Episcop Roman Ialomițeanul. La Protoieria Sectorul Agricol a prezidat P. C. Pr. Consilier M. Marinescu.

Joi 13 martie, La Protoieria Circ. II Capitală a prezidat P. C. Pr. Consilier Mihai Marinescu. La Protoieria Urziceni a prezidat P. C. Pr. Consilier Ilie Georgescu. La Protoieria T. Măgurele a prezidat P. C. Pr. Asistent Nicolae Dură. La Protoieria Gănești a prezidat P. C. Pr. vicar Octavian Popescu.

Joi 27 martie. La Protoieria Circ. III Capitală a prezidat P. C. Pr. Dumitru Soare. La Protoieria Videle a prezidat P. C. Pr. Consilier Vasile Bria. La Protoieria Vălenii de Munte a prezidat P. S. Episcop Roman Ialomițeanul.

Luni 31 martie, la Protoieria Ciorogirla a prezidat P. C. Preot Vasile Diaconescu, Inspector eparhial. La Protoieria Ploiești a prezidat P. S. Episcop Nifon Ploieșteanul. La Protoieria Oltenița a prezidat P. C. Preot Consilier Vasile Bria. La Protoieria Cîmpina a prezidat P. C. Pr. C-tin Nichita, președintele Consistoriului Eparhial. La Protoieria Cîmpulung Muscel a prezidat P. C. Preot C-tin Bădescu.

Subiectele au fost studiate și tratate cu competență, la recomandarea comisiilor de lectură și au fost completate cu discuții pe marginea temei.

În referatele prezentate, precum și completările făcute, s-a demonstrat judicios și documentar, că Patria nu este numai «ȚARA» — pămîntul țării — ci și poporul ale cărui rădăcini se întind în depărtatele epoci istorice, care au crescut de-a lungul

veacurilor, a muncit, a luptat, păstrându-și viața și independența, zdrobind dușmanii interni și externi și căutînd să-și facă o viață liberă, independentă și suverană.

Deci, născut pe teritoriul Patriei noastre, poporul s-a afirmat ca o entitate perfectă, în ceea ce privește limba, legea, credința și obiceiurile, dar mai ales mentalitatea și vocația sa de «Pace», avînd o conștiință de sine clar văzătoare, trăindu-și istoria sa cu cea mai mare dragoste de neam și apărîndu-și realizările cu cel mai înalt patriotism.

Înmănușind toate darurile și forțele sale sufletești, înfrățite cu glia, cu iubirea de frate și cu respectul față de vecinii săi, a știut să se afirme și să-și dovedească valoarea în toate formele de reprezentare, arhitectură, artă, muzică, tipărituri, scrieri, literatură, poezie etc. și tot ceea ce poate să însemneze «neam românesc». Cronicile vorbesc! Monumentele istorice, mai ales cele din Moldova, povestesc istoria poporului și credinței noastre. Frescele de la Voroneț constituie o mîndrie și o carte de vizită a Bisericii și a neamului. De la balada «Meșterului Manole» pînă la «Miorița» și «de la plînsul obidiților de la răscoala din 1907» cînd murmurau tăcut «Vrem pămînt» pînă la luptele de la Oituz și Mărășești «Pe aceea nu se trece»; De la cuvintele memorabile din 1918 «Vrem să ne unim cu Țara», și pînă la insurecția armatei naționale de la 23 August 1944, poporul nostru a dat numai dovezi de patriotism și dragoste pentru «Vatra străbună». De la toate aceste manifestări nu au lipsit preoții și cronicile vremii au consemnat acestea. De asemenea și credincioșii «Bisericii, care totdeauna a fost prezentă pretutindeni, cu cuvîntul, cu fapta și cu ajutorul ei, cînd a fost nevoie. Unde era întuneric ea a adus lumina; unde era durere ea a adus alinare, iar cînd neamul a fost în primejdie, și-a dat partea ei de contribuție» — spunea Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin.

Într-un mozaic de fapte și de date s-au desfășurat completările și discuțiile asupra acestei teme.

Astfel preotul *Tonciu Ion* de la protoieria Circa III Capitală a vorbit despre frumusețea Patriei noastre și de starea de spirit a românilor care stau peste hotare, atunci cînd vin și vizitează fosta lor țară.

Cuvîntul «PATRIE», spunea P. C. Preot *Octavian Popescu*, Vicar administrativ, la Protoieria Giurgiu — «este sfînt ca și cuvîntul «MAMA» și trebuie să facem totul pentru apărarea ei.

Toți facem parte din F.D.U.S. organizație care ne cuprinde pe toți. De aceea, noi preoții trebuie să fim primii cetățeni patrioți care să respectăm legile țării și să îndrumăm și pe alții să le respecte. P. C. Preot Consilier *Vasile Bria* declara preoților de la Videle:

«Cel ce voințe să fie patriot trebuie să-și iubească țara, limba, înflorirea patriei, pacea cu toate popoarele, legile, datinile, obiceiurile moștenite din bătrîni, așa cum au făcut și înaintașii noștri, care au trăit alături de popor, de necazurile și năzuințele lui». «Adevăratul preot, fie tînăr sau bătrîn, prin cinstă și corectitudine, muncă și conștiință curată, poate face pastorația sa, conformă învățăturilor evanghelice, o dovadă incontestabilă a patriotismului său». spunea P. C. Preot *Ilie Georgescu* la protoieria Vălenii de Munte.

Preotul *Corbu Octavian* de la parohia Militari I, a spus: «A-ți face datoria de a munci, a respecta legile țării, urmărind bunul mers al lucrurilor, a nu exagera unele fapte și a apăra vatra strămoșească, a nu fi șovin, a dori tuturor o viață mai bună pentru toți, — acesta este patriotism».

Preotul *Alex. Popescu Strejnici* — Ploiești, subliniază că noi românii sîntem cei mai vechi locuitori ai acestui pămînt — unul dintre popoarele vechi de pe acest continent, înzestrat cu o cultură și o civilizație proprie, cu o sănătate sufletească deosebită. Pentru păstrarea și valorificarea dragostei poporului nostru, ne justificăm și noi menirea noastră ca slujitori ai lui Dumnezeu și prin slujirea oamenilor, ca slujitori ai neamului și ai Patriei».

Preotul *Alexandru Joița* — Ploiești a spus: «Legile noastre sînt ferme pentru apărarea adevăratului patriotism, iar șovinismul, cosmopolitismul, părăsirea vetrei străbune sînt sancționate de legi. Să respectăm țările fiecăroră, iar pe a noastră să o iubim. La altarele noastre să ținem mereu aprinsă flacăra sacră a iubirii de vatra străbună, de întreaga moștenire națională, precum și spirituală a poporului, respectînd legiuirile țării, și ale Bisericii ortodoxe, ai cărei slujitori sîntem».

Preotul Ioan Săbăduș de la protoieria Circ. II Capitală, a spus: «Consider că preotul ortodox român, este un cetățean bun și patriot, este cu trup și suflet fiu al acestei țări, fie că se află în patrie, fie peste hotare în misiune».

P. S. Episcop *Roman Ialomițeanu*, Vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor spunea preoților de la Protoieria Alexandria: «Spațiul Patriei este locul pe care ni-l dă Dumnezeu pentru a-l desăvârși, iar poporul este chipul lui Dumnezeu. Desăvârșirea este actul prin care noi pășim spre asemănarea cu Dumnezeu. Imperialismul și cosmopolitismul sînt condamnate de Biserică, deoarece înseamnă a cuprinde în spațiul tău teritoriul altora, sau a-ți părăsi pămîntul scump al patriei tale, pentru a trăi în țări străine». Acestea nu sînt acte de patriotism.

Astfel din referatele și discuțiile purtate pe marginea acestui subiect important, nu numai pentru faptul că ne-a întors cu gîndul spre vechi pagini de cronici, sau de istorie a neamului nostru, dar s-a arătat dragostea și prețuirea pentru «Vatra străbună». Au fost evocate figuri ilustre de conducători de țară, de neam, corifei ai culturii și ai idealurilor naționale ale întregului popor, iluștri patrioți, laici și clerici, care au constituit modele pentru viața și propășirea acestui neam.

A fost arătată contribuția pe care Biserica și preoțimea au adus-o în trecut și pe care continuă să o aducă și astăzi, în epoca de construcție, reînnoire și ridicare a Patriei pe noi culmi de cultură și civilizație. Ea a sprijinit și sprijină toate inițiativele și strădaniile pe care întregul nostru popor le depune pentru păstrarea unității, libertății și progresul Patriei. În zilele noastre, întreaga preoțime, activează cu un adevărat patriotism, în cadrul F.D.U.S., în Comitetele de luptă pentru pace, în sprijinirea luptei pentru dezarmare, pace, colaborare cu toate popoarele lumii, cu conștiința că pentru pace se cere o conlucrare a întregii culturi și civilizații. Ridicată din masa poporului și slujind poporului este legată de idealurile și năzuințele lui. Ea trebuie să plece urechea la bătăile inimii acestui popor, să-l îndrumeze și să-l ajute în făurirea unei vieți mai drepte și mai bune. Să cunoască legea și să ajute la transformarea ei în normă morală.

Împlinirea sfintelor îndatoriri față de Biserică și de Patrie, fidelitatea față de Evanghelia lui Hristos și de credincioși, este misiunea preoțească în zilele noastre, pe care să o desfășoare pe teren creștinesc și cetățenesc.

Prin contribuția pe care preoțimea o aduce în cadrul vieții și societății, sprijinind toate acțiunile Patriei și ale poporului, iar astăzi, mai mult ca oricînd, înscăunarea unei păci adevărate, dezarmarea generală și în primul rînd cea nucleară, ea realizează un înalt act de patriotism.

În concluzie: Conferința preoțească din luna martie 1986 a constituit nu numai o retrospectivă a unor momente din istoria neamului, dar și o reactualizare a îndatoririlor pe care preoțimea noastră le are de îndeplinit, împletite cu marile idealuri ale actualității și ale lumii. Cu această credință Conferința, ținută în postul cel mare ce pregătește praznicul Marii Învieri, Marea sărbătoare a creștinătății, cînd au fost subliniate actele de patriotism ale poporului și neamului nostru, gîndul nostru a zburat spre o afirmație cu caracter ancestral, lăsată nouă de Lucian Blaga cînd a zis: «Nu poți învia din morți decît din pămîntul Patriei Tale» (Patrie și Înviere).

Pr. DAVID POPESCU

ADUNAREA GENERALĂ A MEMBRILOR CASEI DE AJUTOR RECIPROC A CLERULUI DIN ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTILOR

În conformitate cu prevederile art. 14 din Regulamentul pentru funcționarea Casei de Ajutor Reciproc ale clerului din patriarhia Română, în ziua de 17 aprilie 1986 s-a ținut ședința Adunării Generale a membrilor Casei de Ajutor Reciproc din Arhiepiscopia Bucureștilor, în sala de festivități a Institutului Teologic de grad Universitar din București, sub președinția P. C. Preot Octavian Popescu, Vicar administrativ, delegat al Prea Fericitului Părinte Patriarh Iustin, cu participarea tuturor membrilor Adunării Generale.

Lucrările au început prin oficierea unui Te-Deum, în Biserica Sfînta Ecaterina, Paraclisul Institutului, după care s-a trecut în sala de festivități.

Deschizând ședința, P. C. Preot Dinu Provian, consilier mitropolitan și președintele Comitetului de conducere, salută prezența P. C. Părinte Vicar Octavian Popescu și a tuturor membrilor prezenți.

P. C. Preot Octavian Popescu, aduce tuturor binecuvîntarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Iustin, salută pe toți și urează succes Adunării. Făcîndu-se Apelul, se constată prezența majorității și Adunarea se consideră legal constituită.

În continuare, P. C. Preot Dinu Provian arată că și în anul 1985 C.A.R. a dat rezultatele cele mai bune și acestea se datorează, în primul rînd, înțelegerii părintești și concursului acordat de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin, care, a oferit prin Arhiepiscopia Bucureștilor cel mai mare ajutor.

Pentru aceasta, ca semn de mulțumire și de recunoștință, propune a se trimite două telegrame omagiale, care se aprobă întocmai.

În continuare, P. C. Sa arată că din situația prezentată de secretariat, în anul 1985 au decedat 43 de membri ai Casei, printre care și preotul Petre Alexandru, care a lucrat în calitate de Președinte al Comitetului de conducere peste 21 de ani.

În memoria lor, membrii adunării Generale păstrează un moment de reculegere. Trecîndu-se la prezentarea «Dării de seamă» se constată că la data de 1 ianuarie 1985 Casa avea un număr de 3272 de membri, iar la 31 decembrie are o evidență de 3622 membri. De la acești membri au fost încasate cotizații în sumă de lei 1.178.909, totalul capitalului social al membrilor Casei fiind la sfîrșitul anului de lei 14.405.896.

Au fost acordate celor 652 de solicitanți împrumuturi în valoare de lei 9.555.489 și au fost lichidate împrumuturi în valoare de lei 9.702.861. Totalul veniturilor prezintă lei 12.499.170 iar al cheltuielilor de lei 10.796.463.

Au fost acordate ajutoare de spitalizare în valoare de lei 22.900 și ajutoare de deces în valoare de lei 341.000. Excedentul rezultat este de lei 990.172, care urmează a fi repartizat pentru alimentarea Fondului de ajutoare de deces.

Contul de beneficiu și pierderi prezintă suma de lei 990.172, iar Bilanțul la 31 decembrie 1986 însumează atît și Venituri cît și Cheltuieli suma de lei 16.781.272.

În continuare se citește Raportul Comisiei de cenzori, asupra desfășurării contabile a lucrărilor de ale cărui Concluzii Comitetul de conducere va ține seama în activitatea viitoare.

Apoi, P. C. Președinte arată că în urma solicitărilor făcute de către Casele de ajutor reciproc eparhiale Cancelariei Sfîntului Sinod, pentru modificarea și îmbunătățirea prevederilor regulamentare, cu privire la acordarea de împrumuturi și ajutoare s-au făcut următoarele modificări:

1. Art. 13 lit. e. — va avea următorul cuprins:

«Art. 13 lit. e. — fixează cuantumul ajutorului de înmormîntare pentru membrii și soțiile (soții) lor, care nu poate să depășească suma de lei 6.000, pentru membri și lei 3.000 pentru soțiile (soții) lor, precum și cuantumul și condițiile de acordare a ajutorului de boală, care nu poate să depășească 1.000 lei pentru membrii și 500 lei pentru soțiile (soții) lor».

1. Art. 20 — va avea următorul cuprins:

«Art. 20. — Casa de Ajutor reciproc acordă împrumuturi în funcție de vechimea în C.A.R., de volumul depunerilor, de cuantumul retribuițiilor tarifare sau pensii, de posibilitățile de restituire și disponibilitățile Casei, astfel:

a). Membrii cu o vechime de 1—2 ani în C.A.R. au dreptul la un împrumut de maximum 4 retribuiții (pensii), cu 2 garanți, rambursabil în 24 rate lunare;

b). Membrii cu o vechime de 2—5 ani în Casa de Ajutor Reciproc, au dreptul la un împrumut de maximum 5 retribuiții (pensii), cu 2 garanți, rambursabil în 24 rate lunare;

c). Membrii cu o vechime de 5 la 10 ani în C.A.R. au dreptul la un împrumut de maximum 6 retribuiții (pensii), cu 2 garanți, rambursabil în 24 de rate lunare;

d). Membrii cu o vechime de 10 la 15 ani în C.A.R. au dreptul la un împrumut de maximum 7 retribuiții (pensii), cu 3 garanți, rambursabil în 24 de rate lunare;

e). Membrii cu o vechime de peste 15 ani în C.A.R. au dreptul la un împrumut de maximum 10 retribuiții (pensii), cu 3 garanți, rambursabil în 24 rate lunare;

Se pot acorda împrumuturi, fără garanți, în limita cotizațiilor depuse.

Acordarea unui împrumut se poate face numai după lichidarea celui vechi».

La completări și discuții au luat cuvîntul următorii delegați: P. C. Preot Purcărea Ion, din partea membrilor din Protoieria Călărași, județul Călărași, care spune, printre

altele : «Am luat cuvîntul, după ce am ascultat «Darea de seamă» și anexele și constatăm că în fiecare an ni se prezintă un progres îmbucurător. Imprumuturile de peste 9.500.000 lei au ajutat pe membrii Casei la rezolvarea multor probleme familiale de ordin economic, probleme mai importante, precum și prin ajutoarele acordate pentru spitalizări și decese, la vremuri de necazuri. Este de acord cu contribuția lunară de 5 lei, pentru ajutoarele de deces, care arată solidaritatea noastră în momente mai grele.

În numele membrilor din protoieria Călărași aprobă Darea de seamă, Contul de execuție financiară și anexele contabile și dă descărcare Comitetului pentru gestiunea anului 1985.

P. C. Preot Savian Bunescu, de la Sectorul Ciorogirla, arată că este cel mai vechi membru al Adunării Generale, de 24 de ani. Este bucuros de progresul ce s-a constatat, așa cum arată și cifrele, care arată o lucrare contabilă, cinstită, competentă și disciplinată. Subliniază activitatea Comitetului care servește rapid și prompt toate solicitările. Aprobă Darea de seamă și dă descărcare Comitetului de gestiunea anului 1985. Aduce alese mulțumiri Sfintului Sinod, care și-a însușit doleanțele Caselor de Ajutor Reciproc, cu privire la modificările esențiale ale Regulamentului.

P. C. Părinte Vicar, Octavian Popescu, declară că este alături de toți vorbitorii și a adus laudă Comitetului de conducere pentru activitatea sa și pentru rezultatele obținute. Cifrele au dovedit aportul pe care Casa îl acordă preoților și familiilor lor, pentru viața lor economică și familială. Felicită Comitetul și funcționarii Casei și pe toți cei ce lucrează pentru bunul mers al ei.

În continuare, P. C. Sa arată că în lumea întreagă oamenii de bine depun toate eforturile pentru realizarea păcii și pentru dezarmare, în primul rînd, cea nucleară. Este necesar ca popoarele, Conducătorii de State să se gîndească la viața copiilor, la viitorul și viața omenirii. Să nu uităm că sîntem slujitori ai lui Iisus Hristos, Domnul Păcii, Care a spus : «Iată, Eu sînt cu voi, pînă la sfîrșitul veacurilor».

În continuare, sfătuieste pe cei mai tineri să fie corecți și să se ferească de ispite și de căderi dureroase, fapte care dăunează atît Bisericii, cît și Patriei.

P. C. Președinte, Dinu Provian, pune la vot, spre aprobare, «Darea de seamă, cu capitolele anexe, care sînt aprobate întocmai. De asemenea prezintă proiectul Planului financiar pentru anul 1986, care însumează la «Venituri» și «Cheltuieli» lei 12.630.000.

Sedința se termină la orele 14, cu obișnuita agapă, pe care C.A.R. o oferă membrilor Adunării Generale.

Pr. DAVID POPESCU
Secretar C.A.R.

RESFINȚIREA BISERICII «MAICA PRECISTA» DIN MUNICIPIUL PLOIEȘTI

Duminică 27 Octombrie 1985 cu binecuvîntarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Iustin al Bisericii Ortodoxe Române s-a săvîrșit resfințirea Bisericii Maica Precista din Municipiul Ploiești.

Situată în centrul orașului, înaltă și zveltă, măiestrit pictată, Biserica Maica Precista atrage atenția tuturor celor care o cercetează în Duminici și în sărbători prin haina sa cea nouă.

Liturghisitor la acest sfînt locaș, Preot Ștefan Al. Săvulescu numai de cîțiva ani, în tot timpul activității sale pastorale, cu tactul și intuiția ce-l caracterizează, s-a ocupat ca această sfîntă Biserică, pe care o vedem și o admirăm astăzi să fie un adevărat lăcaș de închinăciune închinat Maicii Domnului — cea mai presus decît Heruvimii și mai mărită fără de asemănare decît Serafimii.

Lăcașul a fost înălțat din temelie în anul 1820 pe locul unei biserici mai vechi a cărei datare se pierde în negura anilor.

Biserica «Maica Precista» a fost construită în stil bizantin, în formă de cruce cu trei turlă deschise, stil ce a fost menținut și la restaurările sale ulterioare. Bine proporționată arhitectonic, cu albul imaculat al exteriorului și cu turlăle ce se înalță zvelte spre cer, cu pictura interioară realizată artistic de Iosif Keber și restaurată

acum de Mircea Anuței din București — biserica își aștepta în ziua de 27 octombrie 1985 pe credincioșii parohiei în frunte cu păstorul lor sufletesc care o restauraseră și o înfrumusețară precum și pe alți oasepeți veniți să sporească bucuria acestora.

Pentru frumosul și impresionantul ritual al resințirii bisericii Maica Precista Preafericitul Părinte Patriarh Iustin a delegat pe P. C. Preot Ștefan Al. Săvulescu, Protoiereu al Protoieriei Ploiești și parohul Bisericii care a săvârșit această slujbă solemnă în fruntea unui distins sobor de preoți și diaconi din Orașul Ploiești și împrejurimi.

După săvârșirea slujbei utreniei și a agheasmei s-a făcut resințirea Bisericii prin ungerea ei cu Sfântul și Marele Mir, stropirea cu aghiasmă și citirea rugăciunilor pentru resințire.

Documentul prilejuit de acest eveniment a fost citit de Preotul Gheorghe M. Ionescu, parohul Bisericii Sf. Dumitru din Ploiești.

A urmat Sf. Liturghie, unde răspunsurile în cântare omofonă au fost date de credincioșii prezenți la această sărbătoare sub îndrumarea cântăreților parohiei Grigore Tilimcea și D. Teodorescu.

Predica zilei a fost rostită de Preotul Iconom Stavrofor Gheorghe Pîrvu de la Parohia Valea-Crîngului — Urlați.

La sfârșit P. C. Protoiereu Ștefan Al. Săvulescu, aduce tuturor credincioșilor prezenți binecuvîntarea Preafericitului Părinte Patriarh Iustin însoțită de urările de bun spor în toate ale prea-onoratului Centru Eparhial.

După aceea, P. C. Sa spune credincioșilor prezenți în număr mare printre altele: «Biserica își deschide astăzi din nou restaurată atât de frumos în urma stricăciunilor provocate de marele cutremur din 4 Martie 1977, ușile sale pentru a vă primi la sînul său.

Ea vă spune «Veniți la mine, iată sînt gata veniți să spuneți lui Dumnezeu gîndurile și nevoile voastre căci El este Tatăl nostru al tuturor; Veniți ca să ascultați cuvintele de învățatură, ca să știți cum să vă purtați și cum să trăiți pentru a fi bine plăcuți lui Dumnezeu și oamenilor.

Aici, iubiții mei, puteți asculta cîntările și rugăciunile minunate ale Sf. Biserici cu care să vă mîngîiați și să vă înălțați sufletul. Aici primiți învățătura Sf. Apostoli și aici vi se predă învățătura Domnului nostru Iisus Hristos. Aduceți-vă aminte că Domnul ne cheamă la El pe toți cei care avem nevoie de ajutorul său și că El a spus «Celui ce bate în se va deschide». Aici învățați să iubiți dreptatea, munca și pacea, să fiți ascultători de mai marii voștri și mai ales să fiți buni — Nu este virtute mai mare decît bunătatea — Drept poți să fii, nu este lucru prea greu, muncitor poți să fii, dar să fii bun însemnează a te încununa cu cea mai nobilă virtute, căci este știut că bunătatea izvorăște din dragoste, care este cea mai mare virtute creștină.

Amintiți-vă de cuvintele prin care Sf. Apostol Pavel slăvește această mare virtute a dragostei. «De aș împărți toată averea mea și de a-și da trupul să fie ars, iar dragoste nu am nimic nu-mi folosește». Deci căldura dragostei creștine contează în fața lui Dumnezeu mai mult decît oricare altă podoabă și vrednicie sufletească.

Este adevărat că Domnul a spus că celui ce caută și celui ce bate în se va deschide, dar tot atât de adevărat este că nu oricui i se deschide și i se dă, ci numai aceluia care cere într-un anumit fel și celui ce este împodobit cu toate virtuțile creștine. Nu tot cel ce-mi zice Doamne, Doamne, va intra în împărăția cerurilor». Acela primește care cu aceeași măsură a dragostei cu care vrea să fie mîntuit de Domnul; tratează pe aproapele său. Nu ne rugăm noi zilnic în rugăciunea Domnească «Tatăl nostru» — și ne iartă nouă greșalele noastre. Să medităm mult iubiții mei, la aceste cuvinte și să ne întrebăm singuri.

Doamne, oare cu iert din inimă pe aproapele meu. Sînt eu bun cu aproapele meu care este tot omul ca să merit iertarea și bunătatea Ta?

Deci în acest climat sufletesc să ne facem rugăciunile în Biserică și la casele noastre. Ați ridicat și restaurat, iubiți credincioși acest sfînt lăcaș Domnului; să știți că prin fapta Dvs., v-ați trimis în ceruri un tezaur care vă așteaptă acolo, și care va trage mult, în cumpănă în folosul Dvs. la judecată. Fapta Dvs. se înscrie sus, sus în ceruri, în cartea vesniciei. Cunoașteți că Biserica noastră străbună se roagă neconținut pentru «ctitorii sfințelor lui Dumnezeu Biserici».

Ați ridicat și ați împodobit acest sfînt lăcaș. Noi vom pleca, dar urmașii noștri se vor ruga pentru iertarea păcatelor noastre neconținut.

Să cunoașteți deci faptul că prin darul Dvs. ați devenit ctitori de Biserică, veți fi mereu în rugăciunile generațiilor viitoare care se vor ruga în acest sfânt lăcaș, închinat Maicii Domnului iar Domnul va pomeni fapta Dvs. în ziua cea mare a răsplătirii veșnice.

După cuvîntul înaripat al Părintelui Protoiereu Ștefan Al. Săvulescu și după cuvenitele mulțumiri aduse Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor pentru dotațiile acordate, onoratului Departament al Culturii pentru lărga înțelegere arătată mereu și tuturor binefăcătorilor, a vorbit în numele enoriașilor Domnul Inginer Nicolae Lainas, consilier parohial.

Festivitatea deosebită prilejuită de resfințirea Bisericii Maica Precista din orașul Ploiești se încheie cu un polihroniu pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin al Bisericii Ortodoxe Române, pentru înalta conducere de stat, pentru clerul și enoriașii parohiei și pentru toți participanții la această solemnitate.

A urmat apoi parastasul pentru ctitorii răposați ai Sf. Biserici închinată Maicii Domnului.

ASISTENT

ARHIEPISCOPIA TOMISULUI ȘI DUNĂRII DE JOS — GALAȚI —

DIN ACTIVITATEA CENTRULUI ARHIEPISCOPAL — GALAȚI —

ianuarie — martie 1986

1. PRĂZNUIREA SFINTELOR SĂRBĂTORI DE ÎNCEPUT DE AN LA CENTRUL EPARHIAL

a) Anul Nou 1986

La popasul unui nou an pe crugul vremii, anul de grație 1986, I.P.S. Arhiepiscop Antim al Tomisului și Dunării de Jos a oficiat sfînta liturghie în catedrala arhiepiscopală din Galați. La sfîrșitul sfîntei liturghii I.P.S. Sa a săvîrșit slujba Te-Deum-ului, la care a rostit un cuvînt ocazional, referindu-se la întreita semnificație a sărbătorii: Tăierea împrejur a Pruncului Iisus, pomenirea Sfîntului Vasile cel Mare și Anul Nou. În încheiere a împărlășit binecuvîntări credincioșilor care erau de față și le-a făcut urări de sănătate și spor în noul an.

În aceeași zi, la orele 17,00, I.P.S. Sa a primit vizita preoților din municipiul Galați. Preotul Grigore Lungulescu de la parohia Sf. Nicolae a rostit un cuvînt omagial și a adresat felicitări înalt Prea Sfîntiei Sale în numele celor de față.

I.P.S. Arhiepiscop Antim, luînd cuvîntul, și-a exprimat bucuria pentru această întîlnire cu slujitorii Sfîntelor Altare și, între altele a amintit din împlinirile anului ce a trecut din eparhie și unele din sarcinile care revin pentru noul an.

«La acest popas, împreună cu întreaga Biserică — a spus I.P.S. Sa — mulțumim lui Dumnezeu că am ajuns să sărbătorim această zi, care este o zi de referință pentru activitatea desfășurată în anul trecut și a aspirațiilor pentru anul acesta. Țara noastră a obținut bogate realizări, iar noi sintem martori cum poporul nostru prosperă cu fiecare zi prin munca sa unită și prin dragostea pentru pace. Biserica noastră, strîns legată de destinele poporului român își ia angajamentul de a sprijini în continuare această activitate pentru noi succese pe calea progresului pentru întreaga națiune.

În anul trecut — a adăugat I.P.S. Sa — s-au împlinit zece ani de la proclamarea eparhiei noastre ca Arhiepiscopie, cu titlatura de «Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos». La comemorarea acestei proclamări am avut bucuria să înmînez la Constanța cîrja păstorească P.S. Lucian Tomitanul, noul episcop-vicar al acestei Arhiepiscopii. P.S. Sa ne va ajuta cu folos în lucrarea eparhiei».

I.P.S. Arhiepiscop a exprimat aprecieri pentru strădania preoților din eparhie privind activitatea pastoral-misionară și gospodărească, precum și pentru modul pilduilor cum au răspuns în același timp la chemările obștești.

În încheiere a mulțumit celor de față pentru felicitările exprimate și a urat tuturor sănătate și rodnice împliniri în noul an.

Preoții au executat unele cântări bisericești închinare praznicului și imnul arhieresc.

b) Botezul Domnului

Luni, 6 ianuarie a.c. la praznicul Botezul Domnului, I.P.S. Arhiepiscop a oficiat sfânta liturghie în catedrala arhiepiscopală, iar la sfârșit a săvârșit sfințirea Apei Mari în prezența unui mare număr de credincioși.

— P.S. Episcop-vicar Lucian Tomitanul, de Anul Nou și la Botezul Domnului a slujit în catedrala din Constanța.

În toată eparhia sfințele sărbători de început de an s-au desfășurat cu toată cinstea cuvenită după tradiția moștenită de la înaintași.

2. SLUJBE ARHIEREȘTI

În afară de slujbele oficiate la sărbătorile de început de an, I.P.S. Arhiepiscop a săvârșit următoarele sfinte liturghii:

— La 2 februarie, la Întîmpinarea Domnului, a slujit la catedrala arhiepiscopală. De asemenea a slujit la 23 februarie, la 9 martie, la 16 martie și 23 martie.

3. HIROTONII

În perioada de la 1 ianuarie la 31 martie a.c. au fost oficiate următoarele hirotonii:

— Candidatul Stoian Costel a fost hirotonit diacon la 1 ianuarie 1986, iar la 6 ianuarie preot, pe seama parohiei Ciurești, protopopiatul Galați;

— Candidatul Popescu Tănăsie, la 26 ianuarie a fost hirotonit diacon, iar la 2 februarie preot, pe seama parohiei Rugineni, protopopiatul Galați;

— Candidatul Costea Tănăsache, la 16 februarie a fost hirotonit diacon, iar la 23 februarie preot, pe seama parohiei Smulți, protopopiatul Galați;

— Candidatul Popa Toader, la 23 februarie a fost hirotonit diacon, iar la 9 martie preot, pe seama parohiei 6 Martie, protopopiatul Babadag;

— Candidatul Mihăilă Nicu, la 23 februarie a fost hirotonit diacon, iar la 25 februarie preot, pe seama parohiei Zorile, protopopiatul Medgidia;

— Candidatul Munteanu Nicolae, la 25 februarie a fost hirotonit diacon, iar la 9 martie preot pe seama parohiei Mihai Viteazu, protopopiatul Constanța.

— Candidatul Banciu Ștefan, la 9 martie a fost hirotonit diacon, iar la 16 martie preot, pe seama parohiei Petroșani, protopopiatul Constanța.

— Candidatul Iftimie Ion, la 9 martie a fost hirotonit diacon, iar la 23 martie preot, pe seama parohiei Negureni, protopopiatul Medgidia.

— Candidatul Velicu Mihail, la 23 martie a fost hirotonit diacon, iar la 23 martie preot, pe seama parohiei Dorobanțu, județul Constanța.

Hirotoniile au fost oficiate de I.P.S. Arhiepiscop Antim și de P.S. Episcop-vicar Lucian Tomitanul.

4. CONFĂTUIRE MISIONARĂ

— La 14 ianuarie a.c., la sediul Centrului eparhial, sub președinția I.P.S. Arhiepiscop Dr. Antim Nica, asistat de P.S. Episcop-vicar Lucian Tomitanul, a avut loc o consfătuire cu protoieriei și misionarii protopopești pentru analiză și îmbunătățirea activității misionare din eparhie.

Deschizând ședința, I.P.S. Arhiepiscop a prezentat celor de față pe P.S. Lucian Tomitanul, noul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, care a fost instalat la Constanța, în ziua de 24 noiembrie 1985. «P.S. Sa — a spus Arhipăstorul, este cunoscător al problemelor misionare și are o apreciabilă experiență dobândită ca urmare a activității sale bisericești și sociale desfășurată în țară și peste hotare».

În continuare, potrivit ordinii de zi, cite un misionar protopopesec din fiecare protoierie a prezentat o sinteză în scris asupra activității misionare desfășurată în

anul 1985 la parohii, cu rezultatele obținute, constatări și propuneri pentru acțiunea de viitor. La discuții, p.c. consilierii administrativi eparhiali, p.c. protoierei și unii dintre misionarii protopopești au înfățișat și analizat în comun diferite aspecte din activitatea misionară și au propus unele metode de lucru și mijloace practice care să fie folosite de preoți în această lucrare pe teren.

P.S. Episcop-vicar Lucian Tomitanul, răspunzând invitației a luat cuvîntul, exprimîndu-și mulțumirea și bucuria de a avea prilejul să lucreze sub îndrumarea I.P.S. Arhiepiscop Antim în cadrul acestei arhiepiscopii și de asemenea să conlucreze cu părinții consilierii, cu protoierei, cu misionarii protopopești și cu preoții eparhiei, pentru răspîndirea cuvîntului Evangheliei păcii, și a unității credincioșilor la sînul Bisericii străbune.

I.P.S. Arhiepiscop, încheind discuțiile a subliniat însemnătatea acestei ședințe pentru lucrarea misionară de viitor. Contactul direct între Centrul eparhial, protoierei și misionarii protopopești și directivele primite prompt și explicit de la Centru, precum și aplicarea lor în mod unitar, servesc ca stimulente în lucrarea misionară din eparhie. «Consfătuirea de astăzi — a spus I.P.S. Sa — a trezit interesul nostru al tuturor și s-au reținut aspectele mai deosebite și propunerile făcute, care vor fi analizate de Centrul eparhial, pentru a se stabili măsurile corespunzătoare de urmat. A îndemnat apoi pe cei prezenți să activeze în continuare pentru a contribui la unitatea spirituală a credincioșilor eparhiei noastre, a Bisericii strămoșești și a scumpei noastre patrii.

5. CONFERINȚE PREGĂTITE

În ultima decadă a lunii martie a.c., la centrele protopopești din eparhie s-au desfășurat lucrările conferințelor pregătite pe primul trimestru al anului 1986, avînd ca temă principală: «*Dragostea de vatra străbună, trăsătura de seamă a adevăratului patriotism. Respectarea legilor, cinstea și corectitudinea — trăsături esențiale ale clerului și credincioșilor Bisericii noastre*».

Conferința de la Tulcea din 21 martie și cea de la Galați din 27 martie au fost prezidate de I.P.S. Arhiepiscop Antim, asistat la prima de p.c. consilier Constantin Lungu, iar la a doua de p.c. consilier Eugen Drăgoi. Conferințele de la protoieriile Constanța, Medgidia și Babadag au fost prezidate de P.S. Episcop-vicar Lucian Tomitanul, asistat la primele două de p.c. pr. Igor Jechiu, iar la a treia de p.c. pr. Secuianu Ioan.

Conferința de la Tecuci a fost prezidată de p.c. pr. Dumitru Găureanu, inspector bisericesc.

Referenții principali de la aceste protoieri, desemnați de comisiile respective de lectură pentru susținerea temei, au prezentat lucrări bine documentate, iar preoții coreferenți, precum și cei care s-au înscris la cuvînt au adus valoroase completări.

Deosebit de prețioase au fost îndrumările date preoților cu acest prilej de către I.P.S. Arhiepiscop Antim și de P.S. Episcop-vicar Lucian Tomitanul.

«Preotul are întreita răspundere în fața Bisericii și a credincioșilor — a spus I.P.S. Arhiepiscop la conferința de la Galați. Prin puterile harismatice ce i s-au încredințat el este slujitorul Altarului, exercitîndu-și misiunea în fața fiilor săi duhovnicești. Totodată preotul este și cetățean, avînd răspunderi importante în societate. De asemenea, preotul este și cap de familie, în care calitate îi revine o misiune deosebită pe care trebuie să o îndeplinească cu cinste. Subiectul conferinței noastre se referă la vatra strămoșească cu toată zestrea ei moștenită de la înaintași. Această zestre trebuie iubită și apărută. Patriotismul, dragostea de patrie, în vremea noastră a luat forme noi. El nu reprezintă numai un atașament față de patrie, ci înseamnă și dragostea de muncă, de faptă, care materializează sentimentele și gîndurile noastre patriotice. O altă formă de patriotism se manifestă și prin respectul față de legile Statului», a concluzionat I.P.S. Sa.

P.S. Episcop-vicar Lucian Tomitanul, vorbind despre patrie la conferința de la protopopiatul Babadag a arătat că noi «ca preoți și cetățeni avem datoria de a îndruma pe oameni să îndeplinească îndatoririle cetățenești față de patrie cu zel și abnegație. Fiind cetățeni ai acestei mari familii, noi preoții sintem chemați să res-

pectăm noi mai întâi legile, pentru a le putea propovădui altora. Trebuie să știm că părinții din trecut au fost și rămân exemple mărețe pentru noi», a spus P.S. Sa.

În cursul discuțiilor purtate pe această temă au fost evidențiate unele lucrări și experiențe ale preoților privind contribuția lor personală, precum și a credincioșilor la acțiunile pentru întărirea și prosperitatea patriei pe plan local și la respectarea legilor țării după care se conduce societatea noastră.

Conferințele din luna martie s-au desfășurat cu bune rezultate pentru justa orientare a preoților în problemele majore ale vieții sociale și bisericești.

Arhim. IERONIM MOTOC

Vicar administrativ

ȘTIRILE DIN CUPRINSUL EPARHIEI BUZĂULUI PE LUNILE IANUARIE—MARTIE 1986

1. RESFINȚIREA BISERICII UNGURIU — PROT. PĂTÎRLAGELE, JUDEȚUL BUZĂU

Duminică 12 ianuarie 1986, a fost prilej de bucurie și de aleasă trăire duhovnicească, pentru preotul și credincioșii parohiei Unguriu, com Măgura, jud. Buzău, când a avut loc resfințirea bisericii din satul lor, oficiată de Întistătătorul Eparhiei Buzăului, P.S. Episcop Epifanie.

În ajun s-a oficiat slujba vecerniei, de un sobor de preoți din împrejurimi, rostindu-se și un scurt cuvînt de învățătură «despre biserică ca locaș de închinăciune».

După oficierea slujbei de resfințire, s-a continuat slujba Sf. Liturghii, în cadrul cărei la momentul potrivit a fost hirotonit preot tinărul licențiat în teologie Petre Mîtreu, pe seama parohiei Policiori, Protoieria Pătîrlagele.

La sfîrșit P. C. Protoieru Gheorghe Furtună în numele slujitorilor și credincioșilor acestor meleaguri exprimă bucuria și recunoștința P. S. Episcop Epifanie, care a binevoit să resfințească acest sfînt locaș.

P. C. Pr. paroh Constantin Teșcan — misionar protopopes, în cuvîntul său a evidențiat lucrările efectuate, ultima lucrare fiind restaurarea picturii.

În încheiere a mulțumit P. S. Episcop Epifanie pentru dragostea arătată, venind personal și sfințind acest locaș de închinăciune.

Luînd cuvîntul P. S. Episcop Epifanie, a felicitat pe preot, consiliul parohial și pe credincioși, pentru lucrarea realizată, arătînd că în contextul înnoirilor din partea noastră nici Biserica nu poate și nu trebuie să rămînă în urmă în ce privește buna gospodărire și întreținere, căci ea vorbește despre starea sufletească a credincioșilor.

Plecînd apoi de la pericopa evanghelică P. S. Sa arată că împărăția lui Dumnezeu se înfăptuiește prin noi aici pe pămînt, prin comportarea noastră și prin relațiile ce le avem unii cu alții, sfătuînd pe credincioși să fie buni, trăind în pace și frățietate.

Să sprijinim acțiunile întreprinse de Conducerea Statului nostru pentru înfăptuirea unei păci trainice și durabile, pentru înlăturarea armelor nucleare de pe glob, pentru salvarea vieții pe pămînt.

Pentru merite deosebite preotului paroh Constantin Teșcan i s-a acordat rangul onorific de «conom», fiind hirotesit în fața credincioșilor.

2. RESFINȚIREA BISERICII DIN PAROHIA GLODEANU CÎRLIG

Duminică 19 ianuarie 1986, P. S. Arhiereu-viceparoh Gherasim, din încredințarea P. S. Episcop Epifanie, însoțit de la Centrul Eparhial Buzău de P. C. Pr. Nicolae Popescu — inspector eparhial, a resfințit biserica din parohia Glodeanu Cîrlig, protoieria Buzău.

După momentul resfințirii bisericii, s-a oficiat în continuare Sf. Liturghie, iar la sfârșit P. C. Protoiereu de Buzău Dima Stamate a rostit un scurt cuvînt salu-tînd prezența P. S. Gherasim în mijlocul credincioșilor parohiei Gl. Cîrlig, după care preotul Gheorghe Tatu suplinitorul acestei parohii a prezentat un scurt raport de activitate, privind lucrările efectuate aici.

La rîndul său preotul paroh Pințoi Ionel a exprimat bucuria credincioșilor prezenți, pentru grija arătată de P. S. Episcop Epifanie — Întîistătătorul Eparhiei Buzăului, de a fi întreprins măsuri corespunzătoare pentru resfințirea acelei biserici, asigurînd totodată Centrul Eparhial că se va strădui să fie la înălțimea încrederii acordate.

În continuare P.S. Arhiepiscopul vicar Gherasim a împărțit credincioșilor arhie-rești binecuvîntări și mulțumiri din partea P. S. Episcop Epifanie, care l-a delegat să sfințească această biserică, după care a rostit un cuvînt de învățătură spunînd printre altele :

«După sfințirea templului din Ierusalim timp de șapte zile a stăruit binecuvîntarea lui Dumnezeu. Se cuvine ca și noi să mulțumim Celui de sus că ne-a ajutat să vedem sfințirea acestei biserici ce s-a «umplut de norul slavei lui Dumnezeu», ca oarecînd templul lui Solomon.

Ne amintim cu toții de momentul cînd dreptul Iosif și mironosițele femeii au luat trupul lui Iisus de pe Cruce, pentru care Dumnezeu le-a binecuvîntat fiind înscrise și în Cartea Sfinții. Și pe dvs. v-a ales Dumnezeu, v-a chemat să împodobiți Casa Domnului, această biserică și fiți siguri că veți fi înscrși în cartea vieții așa cum au fost înscrise și mironosițele femeii.

Din predica de azi am reținut că samarineanul a mulțumit lui Dumnezeu pentru binefacerile primite de la Mîntuitorul Hristos. Se cuvine ca și noi să fim recunos-cători și să mulțumim lui Dumnezeu pentru toate cîte ne-a dat nouă.

Este de datoria noastră să mulțumim lui Dumnezeu și celor care ne conduc pentru toate realizările de aici.

Să păstrăm toate învățăturile date de Sf. Apostoli și să ne străduim după puteri să împlinim cuvîntul lui Dumnezeu, să părăsim păcatul, să ne înnoim în viața lui Hristos».

În încheiere P. S. Sa a împărțit tuturor credincioșilor arhieresti binecuvîntări din partea P. S. Episcop Epifanie, cu îndemnul ca această sărbătoare să rămînă ca o bucurie pentru noi toți.

3. RESFINȚIREA BISERICII DIN PAROHIA VADU SOREȘTI, PROT. RM. SĂRAT

Duminică 26 ianuarie 1986, P. S. Episcop Epifanie însoțit de la Centrul Eparhial de P. C. Pr. Teofil Dumitrescu — Vicar Ad-tiv, în prezența credincioșilor din parohie și din împrejurimi, a resfințit biserica cu hramul «Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril», în urma lucrărilor de pictură din nou în tehnica ulei, executată de zugravul Sirbescu Constantin din Beceni.

După sfințirea exterioară și interioară a bisericii P. S. Episcop Epifanie înconjurat de soborul de preoți și diaconi a oficiat în aer liber Sfînta Liturghie.

După rugăciunea amvonului P. C. Protoiereu Petrahe Grigore, a rostit un scurt cuvînt, exprimînd bucuria credincioșilor care au în mijlocul lor pe P. S. Episcop Epifanie, venit să binecuvînteze și să sfințească lucrările de aici.

Luînd cuvîntul tînărul preot Dumitru David, a făcut un scurt istoric al bisericii și satului, mulțumind P. S. Episcop Epifanie pentru dragostea de a sfinți această biserică.

În încheiere luînd cuvîntul P. S. Episcop Epifanie și-a exprimat bucuria de a fi în această parohie, pentru a binecuvînta osteneala credincioșilor de aici.

P. S. Sa a dat sfaturi tuturor celor prezenți ca să păstreze neîntinată credința, așa cum au primit-o de la moșii și strămoșii noștri. Făcînd o incursiune în istorie P. S. Sa a arătat tuturor că domnitorii noștri au construit biserici după fiecare

biruință, iar nouă ne revine sfânta datorie ca să păstrăm acest tezaur. Apoi P. S. Sa a amintit că numai cu două zile în urmă s-a sărbătorit «Unirea Principatelor Române și formarea Statului național român modern», iar în această zi de 26 ianuarie sărbătorim ziua de naștere a conducătorului țării noastre. D-l președinte Nicolae Ceaușescu, căruia îi adresăm cele mai alese urări de sănătate și viață îndelungată.

P. S. Sa a felicitat și binecuvîntat pe enoriașii parohiei pentru înfrumusețarea Casei Domnului, urînd tuturor multă sănătate.

4. RESFINȚIREA BISERICII PAROHIALE — CĂTINA, PROTOIERIA PĂTIRLAGELE

Ziua de 26 ianuarie 1986, a fost prilej de bucurie și aleasă trăire duhovnică, pentru credincioșii parohiei Cătina, căci în această zi P. S. Gherasim — Arhiepiscop-vicar, din încredințarea P. S. Episcop Epifanie însoțit de la Centrul Eparhial de P. C. Pr. Guță Gheorghe — Consilier economic înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, a resfințit biserica acestei parohii, în urma reparațiilor și restaurării picturii.

După sfințirea bisericii, s-a oficiat Sfînta Liturghie, predică zilei fiind rostită de P. C. Pr. Consilier Gheorghe Guță.

La sfîrșit P. C. Protoierul Gheorghe Furtună face o scurtă dare de seamă asupra bisericilor din protopopiat, arătînd că preoții se străduiesc să gospodărească cît mai bine Sfintele lăcașuri reparîndu-le și înfrumusețîndu-le cu pictură, cum este și aceasta în care sîntem acum. Aduce mulțumiri P. S. Gherasim pentru că s-a ostenit și s-a deplasat să sfințească acest lăcaș și-l roagă să transmită P. S. Episcop Epifanie că preoții din acest protopopiat își fac datoria.

P. C. Preot paroh Pompiliu Savu în cuvîntul său face o scurtă dare de seamă asupra lucrărilor efectuate, care au culminat cu restaurarea picturii, mulțumind P. S. Episcop Epifanie pentru ajutorul acordat, P. S. Gherasim pentru resfințirea bisericii, conducerii locale pentru aprobările date și tuturor credincioșilor pentru munca și sîrguința depusă.

În încheiere luînd cuvîntul P. S. Gherasim a felicitat preotul paroh, Consiliul și Comitetul parohial și pe toți credincioșii, pentru lucrarea realizată și-i îndeamnă să păstreze credința creștină ortodoxă așa cum au primit-o de la moșii și strămoșii lor, căci noi ne-am născut creștini ortodocși odată cu nașterea ca popor român.

Îndeamnă pe credincioși să nu plece urechea la alte învățăturî greșite, ci să păstreze nealterată credința ortodoxă, să iubească și să frecventeze biserica.

Să ne rugăm pentru toți, dar mai ales pentru conducătorii noștri, arătînd că astăzi este ziua de naștere a D-lui Nicolae Ceaușescu, președintele R.S.R. și roagă pe Dumnezeu să-i dăruiască sănătate și putere de muncă pentru binele, fericirea și prosperitatea patriei.

P. S. Sa mulțumește tuturor credincioșilor pentru participare la această slujba înălțătoare, urîndu-le sănătate și spor în lucrarea ce o au de înfăptuit, fiecare în sectorul său de activitate.

Pentru merite deosebite pe tărîm gospodăresc și pastoral, preotului Pompiliu Savu i s-a acordat rangul de «sachelar», fiind hirotesit în fața credincioșilor.

5. RESFINȚIREA BISERICII PAROHIALE PIETROASELE DE JOS, PROT. BUZĂU

La data de 2 februarie 1986, P. S. Gherasim din încredințarea P. S. Episcop Epifanie, însoțit de la Centrul Eparhial de P. C. Pr. Gheorghe Guță, a resfințit biserica parohiei Pietroasele de Jos. P. S. Sa a fost înconjurat de un sobor de preoți și diaconi: Tudor Mihalache și Nicolae Guță.

După oficierea Sfîntei Liturghii a rostit un scurt cuvînt P. C. Protoierul Dima Stamate, după care preotul paroh Nicolae Șerpoianu a scos în evidență activitatea fostului preot paroh Constantin Frîncu, care a depus o activitate susținută în vederea reparării și restaurării picturii la cele două biserici.

P. S. Gherasim în încheiere a vorbit despre importanța praznicului Întâmpinării Domnului, în comparație cu celelalte praznice împărătești, îndrumând pe credincioși de a păstra dreapta învățătură strămoșească, de a păstra cu sfințenie toate datinile străbune, prin aceasta păstrând unitatea de credință și neam a poporului nostru.

P. S. Sa a împărtășit tuturor celor prezenți arhieresti binecuvântări din partea P. S. Episcop Epifanie, pentru strădaniile depuse la împodobirea Sfintei biserici. Slujba s-a încheiat cu îndătinatul Polihroniu.

6. SFINȚIREA BISERICII PAROHIALE CORBU ȘI A BISERICII FILIALE LERA, DIN PROTOPOPIATUL PĂTÎRLAGELE

Duminică 9 februarie 1986^a a avut loc sfințirea bisericii parohiei Corbu și a filialei Lera, de către P. S. Episcop Epifanie însoțit de la Centrul Eparhial de P. C. Pr. Teofil Dumitrescu — Vicar Ad-tiv.

Cele două biserici de pe raza parohiei Corbu au fost grav afectate la cutremurul din 1977.

Tinărul preot Paul Popescu, harnic și conștiincios, a depus muncă susținută reușind cu sprijinul permanent al Consiliului, al Comitetului parohial și al tuturor credincioșilor, într-un timp relativ scurt să pună în funcțiune biserica parohială și s-o împodobescă cu pictură nouă în tehnica fersco. Concomitent s-a lucrat și la biserica filială Lera, unde s-a refăcut acoperișul și s-a împodobit cu pictură nouă în tehnica fresco.

Slujba sfințirii a început la biserica filială Lera la ora 8,00 dimineața, cu pregătirea Sfintei Mese, așezarea Sfintelor Moaște, a documentului oficial întocmit cu această ocazie, după care s-a făcut sfințirea bisericii stropindu-se cu aghiasmă și ungingu-se cu Sfantul Mir.

Sf. Liturghie a fost oficiată de către P. C. Pr. Pompiliu Dragomir de la parohia Chiojd II.

La ora 9,30 P. S. Episcop Epifanie sosește la biserica parohială Corbu, unde este întâmpinat de soborul de preoți, cîntînd imnul arhieresc.

S-a oficiat slujba de sfințire a bisericii, s-a pregătit apoi Sfnta Masă după rînduială, punindu-se Sfintele Moaște, documentul oficial și pomelnicele ctitorilor, după care s-a continuat oficierea Sfintei Liturghii la care a asistat mulțime de credincioși din parohie și din împrejurimi.

La sfîrșit P. C. Protoiereu Gheorghe Furtună a rostit un scurt cuvînt de bun sosît P. S. Episcopi Epifanie și o succintă dare de seamă asupra situației gospodărești a bisericilor din protopopiat.

După aceasta, a luat cuvîntul preotul paroh Paul Popescu, care și-a exprimat bucuria ce o trăiește la acest moment sărbătorec, adresînd mulțumiri P. S. Episcop Epifanie, care a dat curs dorinței credincioșilor de a veni personal și sfințind cele două locașuri de cult.

În încheiere luînd cuvîntul P. S. Episcop Epifanie, arată că pentru toți cei prezenți este un moment mareț, unic poate în istoria bisericii, cînd se sfințesc două biserici zidite concomitent de către preot și credincioși într-un timp relativ scurt. P.S. Sa felicită pe preotul paroh, consiliul, comitetul parohial și pe toți credincioșii care au contribuit într-un fel sau altul, pentru ca această biserică să ajungă la starea cea dintîi, îndemnîndu-i s-o păstreze curată și să se roage cu timp și fără timp în ea.

P. S. Sa referindu-se la pericopa evanghelică a zilei privitor la pilda talanților, unde Mîntuitorul Hristos îndeamnă la muncă stăruitoare, exemple bune fiind preotul paroh și credincioșii care au înmulțit talanții, refăcînd din temelie cele două biserici care vor vorbi urmașilor despre geniul creator al poporului român, să se împărtășească de acest bun toți cei ce vor veni după noi.

P. S. Episcop Epifanie îndeamnă pe credincioși să frecventeze biserica și să păzească nealterată credința creștină ortodoxă a moșilor și strămoșilor noștri.

Mulțumește organelor de stat locale pentru înțelegerea acordată acestei lucrări și tuturor participanților, dorindu-le sănătate, pace și liniște.

Pentru merite deosebite pe plan gospodăresc și pastoral, preotului paroh Paul Popescu i s-a acordat rangul de «iconom», fiind hirotonit în fața credincioșilor.

7. RESFINȚIREA BISERICII PAROHIALE CHIOJD II, DIN PROTOIERIA PĂTIRLAGELE

Biserica parohială Chiojd II din Protoieria Pătirlagele, a fost grav afectată de cutremurul din 4 martie 1977, dar preotul de atunci Pompiliu Savu împreună cu consiliul și comitetul parohial, ajutați de toți credincioșii parohiei au consolidat și reparat biserica redând-o cultului divin.

În anul 1981 noul preot paroh Pompiliu Dragomir a început împodobirea bisericii cu pictură nouă și a dus la bun sfârșit celelalte lucrări care mai rămăseseră de executat ca : repararea pridvorului și a clopotniței.

În urma acestor lucrări, P. S. Episcop Epifanie, în fruntea unui sobor de preoți a oficiat în ziua de 23 febr. 1986, resfințirea bisericii după rînduiele noastre bisericești. În continuare s-a oficiat Sf. Liturghie, iar la sfârșit preotului Pompiliu Dragomir i s-a acordat rangul de «sachelar», pentru munca depusă pe plan pastoral și gospodăresc.

P. C. Protoiereu Gheorghe Furtună, în cuvîntul său își exprimă deplina bucurie față de Întîistătătorul Eparhiei P. S. Episcop Epifanie, care a binevoit să participe personal și să binecuvînteze munca și strădania preotului paroh și a credincioșilor. Face apoi o scurtă dare de seamă, arătînd că preoții din protopopiat se întrec în a repara și înfrumuseța cu pictură nouă Sfintele Biserici.

P. C. Pr. Pompiliu Dragomir face o scurtă dare de seamă asupra lucrărilor executate și cheltuielilor făcute cu această ocazie, mulțumind Prea Sfințitului Episcop Epifanie pentru sprijinul acordat, organelor locale și tuturor credincioșilor.

Luînd cuvîntul P. S. Episcop Epifanie mulțumește tuturor credincioșilor pentru participare și feliicită preotul paroh, Consiliul, Comitetul parohial și pe toți credincioșii parohiei pentru lucrarea realizată.

Explicînd pericopa evanghelică Prea Sfințitul Episcop scoate în relief învățătura zilei : să ne ferim de păcatul mîndriei și să practicăm virtutea smereniei. Legat de aceasta se arată că unii în mîndria lor s-au depărtat de biserică și de dreapta credință.

Credința, spune P. S. Sa, nu se poate schimba de la un an la altul, de la un secol la altul. Îndeamnă pe credincioși să rămînă în credința strămoșească, să frecventeze biserica, să respecte legile și pe conducători și să trăiască în pace unii cu alții și să se roage pentru pacea a toată lumea.

Ziua aceasta va rămîne vie în amintirea celor ce au participat la acest moment sărbătorec.

8. RESFINȚIREA BISERICII FILIALE CĂLDĂRUȘANCA PENDINTE DE PAROHIA GLODEANU SĂRAT, PROT. BUZĂU

Pe data de 23 febr. 1986, din încredințarea P. S. Episcop Epifanie P. S. Gherasim — Arhierou-vicar, însoțit de P. C. Pr. Nicolae Popescu — inspector eparhial a tîrnosii biserica din filia Căldărușanca, parohia misionară Glodeanu Sărat.

După sfințirea bisericii s-a oficiat Sf. Liturghie, la care a participat un mare număr de credincioși.

La sfârșitul slujbei P. C. Protoiereu Dima Stamate a rostit un cuvînt de salu: adresat P. S. Gherasim, care și-a luat osteneala de a se deplasa la această filială, pentru a tîrnosi și binecuvînta biserica credincioșilor de aici, rugînd pe P. S. Sa să asigure pe Întîistătătorul Eparhiei Buzăului că preoșimea și credincioșii vor veghea permanent: la păstrarea unității de credință și de neam.

P. C. Pr. Barbu Georgescu a prezentat în continuare un scurt raport de activitate privind lucrările de construcție și pictură ale acelei biserici, mulțumind organelor în drept pentru lărga înțelegere arătată față de nevoile acelei parohii.

În încheiere luînd cuvîntul P. S. Gherasim a spus printre altele : «Din încredințarea P. S. nostru Episcop Epifanie, m-am deplasat aici la D-voastră, unde împreună cu ceilalți slujitori am invocat coborîrea Sf. Duh pentru sfințirea acestei biserici. Am înțeles că aceasta este prima biserică din satul Căldărușanca, de aceea bucuria dvs este justificată, căci de acum înainte veți avea unde să veniți și să aduceți rugăciun:

de mulțumire lui Dumnezeu, veți avea unde să vă rugați lui Dumnezeu pentru mântuirea dvs. pentru îmbelșugarea roadelor pământului, pentru vremuri cu pace și pentru bunăstarea noastră a tuturor.

În timpul sfințirii am pus la piciorul Sf. Mese o părticică din Sf. Moaște, potrivit tradiției noastre ortodoxe. Abia începând de azi acestui locaș i se poate spune biserică.

La fel au făcut și înaintașii noștri. Voievozii și domnitorii ridicau biserici în urma unor evenimente importante.

Credincioși tradițiilor noastre ortodoxe avem și noi datoria să ne rugăm lui Dumnezeu pentru bunăstare și pace, pentru pacea după care aspiră toate neamurile și pentru realizarea căreia se caută cele mai bune mijloace, așa după cum Conducătorul națiunii noastre o face în permanență, așa după cum ne îndrumează și Întâistătătorul Bisericii noastre Prea Fericitul Părinte Patriarh Dr. Iustin Moiescu».

În încheiere P. S. Gherasim a împărtășit tuturor credincioșilor arhieresti binecuvântări cu sănătate și pace din partea P. S. Episcop Epifanie și astfel s-a terminat această sărbătoare creștinească.

9. RESFINȚIREA BISERICII DIN PAROHIA GĂGENI VINTILEANCA, PROTOIERIA BUZĂU

Duminică 23 februarie 1986, P. C. Pr. Gheorghe Guță consilier economic, în calitate de delegat al P. S. Episcop Epifanie, a resfințit biserica parohiei Găgeni Vintileanca.

După resfințirea bisericii s-a oficiat în continuare Sfânta Liturghie iar la sfârșit P. C. Pr. Ion Dumitran — misionar protopopesec a rostit un cuvânt de salut arătând bucuria credincioșilor prezenți, pentru grija P. S. Episcop Epifanie de a fi trimis un delegat în persoana P. C. Pr. Gheorghe Guță de a resfinți această biserică, pentru eforturile făcute de preotul paroh, organele parohiale și bunii credincioși.

Luând cuvântul preotul paroh a prezentat un scurt raport privind desfășurarea lucrărilor de reparații și restaurarea picturii.

În încheiere P. C. Pr. Gheorghe Guță — consilier economic, a rostit un cuvânt de învățătură, adresând mai întâi arhieresti binecuvântări, din partea P. S. Episcop Epifanie care deși nu era de față, a ținut să binecuvinteze munca și strădania tuturor credincioșilor care au depus eforturi pentru reparația bisericii, restaurarea picturii și construcția din nou a unei clopotnițe.

În continuare P. C. Pr. Gheorghe Guță, a îndrumat pe credincioși să păstreze cu sfințenie învățătura creștină ortodoxă, să asculte de preotul lor care îi păstorește cu dăruire, sprijinind în același timp toate eforturile ce se fac pentru buna gospodărire și înfrumusețare a localității.

Pentru munca depusă și pentru rezultatele obținute pe plan pastoral și gospodăresc preotului paroh Anton Comănescu i s-a acordat rangul de «sachelar».

În încheiere P. C. Sa a felicitat pe toți ostenitorii în frunte cu preotul lor, mulțumind organelor parohiale și locale pentru largă înțelegere arătată nevoilor acelei biserici, astfel încheindu-se această sărbătoare creștinească.

10. RESFINȚIREA BISERICII DIN PAROHIA MĂRĂȘEȘTI, PROTOIERIA PANCIU

După terminarea lucrărilor de restaurare a picturii, duminică 2 martie 1986, a avut loc resfințirea bisericii «Adormirea Maicii Domnului» din orașul Mărășești.

P. S. Episcop Epifanie a fost însoțit de la Centrul Eparhial Buzău de către P. C. Pr. Teofil Dumitrescu — Vicar Ad-tiv.

P. S. Sa înconjurat de un sobor de preoți și diaconii Mihalache Tudor și Gabriel Sibiescu de la Catedrala episcopală a făcut resfințirea Sfințului locaș după care a urmat oficierea Sfintei Liturghii.

La sfârșit P. C. Protoiereu Constantin Dobrin, a făcut o scurtă prezentare a locurilor acestui ținut plin de istorie pe unde înaintașii noștri și-au jertfit viața pentru

apărarea pământului străbun, arătînd că preoții își fac pe deplin datoria depunînd multă rîvnă pentru înfrumusețarea Sfintelor locașuri.

La rîndul său P. C. Pr. paroh Grigore Ciubotaru, după ce face un scurt istoric al orașului și al Bisericii parohiale, arată că tot ceea ce s-a realizat este rodul credinței și strădaniei credincioșilor precum și atașamentul lor față de biserică.

Lufnd cuvîntul P. S. Episcop Epifanie a spus printre altele :

«Prezența noastră aici este datorată hărniciei preotului paroh Grigore Ciubotaru ajutat de preotul coslujitor Gheorghe Chivu, de Consiliul și Comitetul parohial, de Dvs. toți care ați contribuit într-un fel sau altul pentru ca această catedrală să arate așa cum o vedem astăzi».

P. S. Sa referindu-se în continuare la predica zilei a spus : «Iubiți credincioși, în situația Fiului Risipitor, ne putem afla și noi uneori. Un fiu risipitor poate fi și acela care nu ascultă părinții și aleargă de colo-colo fără binecuvîntarea lor. Un fiu risipitor este și acela care se îndepărtează de Dumnezeu. Fiu risipitor este și acela care părăsește Biserica străbună și se alătură grupărilor sectare, care nu se încadrează în disciplina Bisericii și nu păstrează credința pe care noi o avem de două mii de ani neschimbată. Tatăl din Sfînta Evanghelie este Dumnezeu care are dragoste nemărginită față de noi toți și care ne primește atunci cînd ne întoarcem cu regretul greșelilor săvîrșite. Să fim statornici în credința noastră strămoșească și să nu ne depărtăm de învățăturile Bisericii noastre.

Să aveți mereu în minte că aici la Mărășești, se păstrează sanctuarul neamului nostru, unde se odihnesc ostașii care au luptat pentru apărarea gliei străbune ; de aceea fac îndrumarea ca să pomeniți pe cei dragi trecuți la cele veșnice, pe toți acei eroi care și-au dat viața pentru libertatea noastră».

În încheiere P. S. Sa a felicitat pe preotul paroh Grigore Ciubotaru, pe preotul coslujitor Gheorghe Chivu, consiliul și comitetul parohial și pe toți credincioșii pentru tot ce au realizat, îndrumîndu-i să se roage permanent pentru liniște și pace pe pămînt.

11. RESFINȚIREA BISERICII FILIALE PIETROASA MICĂ — PAROHIA PIETROASELE DE JOS ȘI RESFINȚIREA BISERICII PAROHIALE VISPEȘTI, AMBELE DIN PROTOIERIA BUZĂU

Duminică 2 martie 1986, din încredințarea P. S. Episcop Epifanie, P. S. Gherasin însoțit de la Centrul Eparhial Buzău de P. C. Pr. Nicolae Popescu — inspector bisericesc și diaconii Petre Matei și Nicolae Guță de la catedrală, a oficiat resfințirea Bisericii Pietroasa Mică și resfințirea bisericii parohiei Vispești — protoieria Buzău.

P. S. Gherasim la ora 8,30 înconjurat de soborul de preoți și diaconi în prezența unui important număr de credincioși a resfințit mai întîi biserica din filiala Pietroasa Mică, după care P. C. Protopop Dima Stamate a rostit un cuvînt de salut, exprimînd bucurie credincioșilor de a fi avut în mijlocul lor pe cel mai apropiat colaborator al întîistătătorului Eparhiei noastre.

În continuare P. S. Gherasim — Arhiepiscop-vicar a rostit un cuvînt de învățătură, îndemnîndu-i pe credincioși să păstreze dreapta credință ortodoxă, să rămîni ancorați permanent la sînul Bisericii strămoșești și să păstreze unitatea de credință care duce la unitatea de neam. Sf. Liturghie a fost oficiată în continuare de preotul paroh Nicolae Șerpoianu.

În jurul orei 10,00 P. S. Gherasim a sosit la parohia Vispești, unde a făcut resfințirea bisericii și în continuare a oficiat Sf. Liturghie arhierască.

La sfîrșit P. C. Protoiereu Dima Stamate a rostit un scurt cuvînt de salut adresat P. S. Gherasim — Arhiepiscop-vicar, iar preotul paroh Traian Filip a prezentat o dar de seamă privind lucrările efectuate culminînd cu pictura bisericii.

În încheiere P. S. Gherasim a spus :

«Cu ajutorul lui Dumnezeu am ajuns astăzi să binecuvîntăm acest sfînt locaș iar rugăciunile dvs. au fost bine primite de Dumnezeu și ați putut să vă împliniți făgăduințele făcute Marelui Păstor Ceresc».

P. S. Sa referindu-se la pericopa evanghelică a spus: «Biserica a rinduit această Evanghelie deoarece Tatăl l-a iertat și l-a primit ca pe fiul său. Din această pildă înțelegem că oricât de păcătos ar fi cineva nu trebuie să deznădăjduiască, ci să ceară iertare de la Dumnezeu, motiv pentru care Sf. Biserica a rinduit această Evanghelie cu puțin înainte de Sfântul și Marele post al Paștilor.

Am găsit de cuviință să vă adresez aceste îndrumări cu ocazia resfințirii acestei biserici, pentru a vă întări convingerea în Ortodoxia noastră românească, în credința moșilor și strămoșilor noștri».

P. S. Gherasim a felicitat preotul paroh și pe toți credincioșii care și-au adus partea de contribuție la realizarea acestei lucrări; cu îndemnul că un bun credincios este și un bun cetățean.

12. RESFINȚIREA BISERICII PAROHIEI SMÎRDAN, PROTOIERIA BUZĂU

Duminică 9 martie 1986, a avut loc resfințirea bisericii parohiei Smîrdan de către P. S. Episcop Epifanie, însoțit de la Centrul Eparhial Buzău de P. C. Pr. Teofil Dumitrescu — Vicar Ad-tiv, precum și Arhidiaconii Gabriel Sibiescu de la catedrala episcopală Buzău și Nicu Moldoveanu — prof. la Institutul Teologic București.

P. S. Episcop Epifanie înconjurat de soborul de preoți a resfințit biserica, după care s-a oficiat Sf. Liturghie iar la momentul potrivit predica zilei a fost susținută de P. C. Pr. Prof. Ștefan Alexe de la Institutul Teologic București.

P. C. Protopop Dima Stamate a rostit un scurt cuvînt de salut, exprimînd bucuria credincioșilor de a avea în mijlocul lor pe Întîistătătorul Eparhiei Buzăului în persoana P. S. Episcop Epifanie.

La rîndul său preotul paroh Nicolae Balica a prezentat un raport de activitate aducînd mulțumiri P. S. Episcop, pentru dragostea ce a avut, de a se deplasa, binecuvîntînd munca și strădania tuturor credincioșilor acestei parohii.

Lufnd cuvîntul P. S. Episcop Epifanie a rostit un substanțial cuvînt de învățătură spunînd printre altele:

«Strămoșii dvs. au ridicat această minunată biserică iar dvs. v-ați unit eforturile și ați readus-o la forma cea dintîi.

Potrivit învățăturii noastre ortodoxe, Sfintele locașuri sînt mărturii grăitoare de credință. Aici venim cu toții să ne rugăm lui Dumnezeu, să-i adresăm cereri și mulțumiri.

În această biserică v-ați botezat, tot aici ați fost cununați de către preot și veți primi binecuvîntarea pentru viața cerească». În continuare P. S. Sa a subliniat faptul că tot ce s-a realizat la această biserică se datorește și P. C. Pr. Dr. Prof. Ștefan Alexe, care a sprijinit și a urmărit îndeaproape toate lucrările de reparații și restaurare a picturii, ca unul care este fiu al satului, adresîndu-i ca unul care a menținut legătura cu locurile natale, calde mulțumiri.

În încheiere P. S. Sa a arătat că toate aceste realizări au fost posibile datorită faptului că avem liniște și pace, îndrumînd ca fiecare să-și facă datoria deplin la locurile de muncă și să frecventeze această biserică frumos împodobită. Pentru munca și strădania depusă P. C. Pr. Nicolae Balica i s-a acordat rangul de «sachelar» fiind hirotesit în fața credincioșilor.

13. RESFINȚIREA BISERICII SĂLCIOARA — PROTOIERIA RM. SĂRAT

Duminică 9 martie 1986, P. S. Gherasim, din încredințarea P. S. Episcop Epifanie, însoțit de P. C. Pr. Nicolae Popescu inspector bisericesc, a resfințit biserica cu hramul Sf. M. M. Gheorghe din parohia Sălcioara protoieria Rm. Sărat, în prezența credincioșilor parohiei. S-a oficiat în continuare Sf. Liturghie, predica zilei fiind susținută de P. C. Pr. Ioan Horhocea, șef birou administrativ.

La sfârșit P. C. Pr. Petrache Grigore — protopop de Rm. Sărat a exprimat în numele credincioșilor bucuria de a avea pentru prima dată pe P. S. Gherasim care a venit să sfințească și să binecuvînteze strădania preotului și credincioșilor din această parohie.

A luat apoi cuvîntul preotul paroh Vasile Vlădoi care a făcut un scurt istoric al bisericii, precum și un scurt raport asupra lucrărilor executate, evidențiind totodată activitatea preotului decedat Costică Mănculescu, inițiatorul acestor lucrări.

În încheiere a luat cuvîntul P. S. Gherasim, care a mulțumit P. S. Episcop Epifanie, din încredințarea căruia a oficiat prima slujbă arhierescă în protopopiatul Rm. Sărat.

Prea Sfinția Sa a dat sfaturi tuturor celor prezenți ca să păstreze neîntinată credința așa cum au primit-o de la moșii și strămoșii noștri. În continuare P. S. Sa a spus: «Credința este forța nebiruită, care ne ajută și ne sprijină în viață».

Ceremonia resfințirii bisericii Sf. Gheorghe din Sălcioara s-a terminat cu un polihroniu.

Conferința preoțească din luna martie 1986

Conferința preoțească din luna martie 1986 s-a desfășurat între 26—31 martie după următorul program: 26 martie la protoieriiile Buzău și Focșani; 27 martie la protoieriiile Panciu și Rm. Sărat; 28 martie la protoieria Brăila; 31 martie la protoieria Pătîrlagele.

Conferința la fiecare protopopiat a fost condusă din încredințarea P. S. Episcop Epifanie, de către un delegat de la Centrul Eparhial după cum urmează: P. S. Gherasim — Arhiepiscop-vicar la protoieria Buzău; P. C. Pr. Nicolae Popescu — inspector eparhial la protoieriiile: Focșani și Panciu; P. C. Pr. Dionisie Grigore consilier ad-tiv, la protoieriiile: Rm. Sărat și Brăila; P. C. Pr. Gheorghe Guță — consilier economic la protoieria Pătîrlagele.

Tema conferinței fixată de Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române s-a intitulat: «*Dragostea de vatra străbună, trăsătură de seamă a adevăratului patriotism, respectarea legilor, cinstea și corectitudinea, trăsături esențiale ale clerului și credincioșilor Bisericii noastre*».

Referatele au fost susținute de următorii preoți: la protoieria Buzău Aurelian Udrea — parohia Largu; la protoieria Focșani Cristian Stoica — parohia Bogza; la protoieria Panciu Ștefan Soare — parohia Adjud; la protoieria Rm. Sărat Constantin Ne-goită — parohia Aliceni; la protoieria Brăila Costel Tuluceanu — parohia Baldovinești și la protoieria Pătîrlagele Grigore Ion — parohia Cozieni.

La cuvînt s-au înscris un mare număr de preoți, scoțînd în evidență importanța subiectului și contribuind la elucidarea tuturor aspectelor lui spunînd printre altele:

Istoria românilor este istoria unui popor statornic, locuînd neîntrerupt în spațiul carpato-danubiano-pontic, creator al unei bogate și străvechi civilizații.

Pămîntul patriei ne este alit de scump, pentru că ne aduce aminte de părinții, de moșii și strămoșii noștri, pe care îi iubim alit de mult.

Biserica Ortodoxă Română, credincioasă învățăturii și menirii sale pe pămînt, din cele mai vechi timpuri, s-a integrat deplin în muncă și luptă, pentru slujirea cu devotament a poporului căruia îi aparține.

Pentru noi preoții și pentru credincioșii noștri, patria e tot ce avem mai scump în lumea aceasta. De aceea, avem datoria de a fi receptivi și cu devotament față de interesele majore ale țării în care trăim și pe pămîntul unde au trăit, au muncit și în care sînt îngropate osemintele strămoșilor noștri, de a ne supune legilor și bunelor rînduiri din convingere, avînd mereu trează în conștiința noastră cuvintele poruncii dumnezeiești. «Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși». Fără țară noi nu putem trăi. Ea ne primește de la naștere, ne ocrotește, ne hrănește, ne asigură dreptul la muncă, ne asigură condițiile trăirii unei vieți fericite.

Clerul ortodox, noi toți împreună cu credincioșii Bisericii Ortodoxe Române trebuie să cultivăm în sufletele fiecăruia dragostea înflăcărată pentru patria noastră și pentru toate înfăptuirile ei, voința de neînfrînt de a apăra și spori aceste cuceriri și realizări de a lupta cu și mai mult avînt pentru apărarea vieții, păcii, libertății și independenței patriei noastre dragi.

Să fim propovăduitori ai iubirii creștine și ai unității de credință, dar și apărători dirji ai unității naționale, precum și ai minunatelor realizări obținute de poporul nostru.

Așadar, dragostea de vatra străbună trebuie să fie trăsătura de seamă a adevăratului patriotism.

Slujitorii și credincioșii Bisericii noastre privesc cu entuziasm marile realizări ale poporului, și însuflețiți de o fierbinte iubire de patrie, se angajează să sprijine activ și cu elan spiritul munca poporului, pentru ca patria să urce pe noi culmi de belșug și lumină.

IV. Slujbe Arhieresti Misionare

1. BISERICA «SF. IOAN»-POȘTĂ DIN MUNICIPIUL BUZĂU

În dimineața zilei de 7 ianuarie 1986 un sobor de preoți în frunte cu P. C. Protoieru Dima Stamate și doi diaconi de la catedrala episcopală au întâmpinat pe înfrățitorul Eparhiei P. S. Episcop Epifanie cu imnul arhieresc.

P. S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie arhierescă, iar după otpust P. C. Protoieru Dima Stamate a salutat prezența P. S. Episcop Epifanie exprimând bucuria credincioșilor de a participa la o slujbă arhierescă.

Vrednicul preot paroh Horia Constantinescu a prezentat un scurt raport de activitate privind eforturile pe linie administrativ-bisericască și pastoral-misionară, mulțumind P. S. Episcop pentru grija părintească de a ofiția o slujbă arhierescă mai ales că acest sfânt locaș are ca patron de prăznuire pe «Sf. Ioan Botezătorul». Totodată preotul paroh a asigurat pe P. S. Episcop că enoriașii parohiei păstrează tradițiile și rânduilele noastre ortodoxe, fiind în același timp și cetățeni buni ai Patriei noastre.

P. S. Episcop Epifanie a rostit un cuvânt de învățătură cu referire la viața «Sf. Ioan Botezătorul», arătând că el este acela care a dat mărturie despre Mântuitorul Hristos cel intrupat în calitatea pe care a avut-o de înaintemergător.

În încheiere P. S. Sa a îndrumat pe credincioși să fie păstrători ai dreptei credințe și tradițiilor bisericesti, să țină sărbătorile închinat sfântilor rânduie de Sf. Biserică, dar în același timp să fie cetățeni devotați ai scumpei noastre patrii.

S-a oficiat apoi un polihroniu și parastasul pentru ctitori, astfel încheindu-se această sărbătoare creștinească.

2. BISERICA «SF. ARHANGHELI MIHAIL ȘI GAVRIL» DIN PAROHIA BILIEȘTI, PROTOIERIA FOCȘANI

Din încredințarea P. S. Episcop Epifanie, P. S. Gherasim — Arhieru-vicar, însoțit de Centrul Eparhial de P. C. Pr. Dionisie Grigore și diaconul Nicolae Guță a oficiat slujbă arhierescă-misionară la parohia Biliști.

După oficierea Sf. Liturghii, P. C. Protoieru Nicolae Tătaru a prezentat o scurtă dare de seamă, arătând că și preoțimea acestui protopopiat se străduiește să învețe pe credincioșii lor de a păstra învățătura creștină ortodoxă și în același timp se preocupă de buna întreținere a Sfintelor locașuri.

P. C. Pr. Paroh Dorel Paraschiv, cu vie emoție și-a exprimat bucuria, în numele credincioșilor, că la această slujbă slujește un arhieru în această biserică. C. Sa a făcut, în continuare, o scurtă dare de seamă asupra lucrărilor gospodărești, arătând că are în plan restaurarea picturii.

P. S. Gherasim — Arhieru-vicar, luând cuvântul și făcând o incursiune în istorie a arătat că sîntem singurul popor din lume născuți creștini, credința noastră fiind de origine apostolică.

P. S. Sa a îndrumat pe toți credincioșii să fie strîns uniți în jurul preotului lor, să privească cu dragoste și cu blîndețe pe cei ce s-au depărtat de la dreapta credință, sfătuiindu-i și arătîndu-le calea cea bună de urmat.

Slujba arhierescă-misionară s-a încheiat cu îndătinatul polihroniu.

3. BISERICA CU HRAMUL SF. DUMITRU DIN PAROHIA HELIAD RĂDULESCU — PROT. RM. SĂRAT

Dînd curs invitației credincioșilor și pr. paroh Ștefan Turloi, P. S. Episcop Epifanie însoțit de la Centrul Eparhial de P. C. Pr. Teofil Dumitrescu — Vicar Ad-tiv, a oficiat slujbă arhierescă misionară în biserica cu hramul Sf. Dumitru din parohia H. Rădulescu, prot. R. Sărat.

P. S. Episcop Epifanie la orele 9,30 fiind întîmpinat de P. C. Pr. Ion Horhocea cu Sf. Evanghelie și soborul de preoți a oficiat Sf. Liturghie, răspunsurile fiind date omofon de către credincioșii parohiei, sub conducera cîntărețului Bratu Calcan.

După rugăciunea amvonului P. C. Protoiereu Petrache Grigore a făcut o scurtă dare de seamă asupra parohiei H. Rădulescu și a lucrărilor efectuate aici, mulțumind P. S. Episcop Epifanie pentru grija ce o poartă parohiilor din Eparhie și cu deosebire acestei parohii care este misionară, căreia i s-au acordat și ajutoare.

În încheiere P. S. Episcop luînd cuvîntul și-a exprimat mulțumirea de a fi slujit într-o biserică măreață, îndrumînd pe credincioși să păstreze dreapta credință lăsată nouă de moșii și strămoșii noștri.

Slujba s-a încheiat cu un polihroniu.

4. BISERICA CU HRAMUL «SFINȚII ÎNGERI» DIN PAROHIA SF. ÎNGERI — PROTOIERIA BUZĂU

Din încredințarea P. S. Episcop Epifanie, P. S. Gherasim — Arhiereu-vicar, vîneri 24 ianuarie 1986 a oficiat slujba arhierescă în cadrul vecerniei.

La orele 16,30 P. S. a fost întîmpinat de P. C. Protoiereu Dima Stamate, preot paroh și un număr însemnat de credincioși prezenți la slujba vecerniei.

După terminarea slujbei, P. C. Pr. Radu Ardeleanu potrivit programului a rostit cuvîntul de învățătură cu tema «Despre Sf. Tradiție».

La sfîrșit P. S. Gherasim a îndemnat pe credincioși să păstreze credința ortodoxă, să păstreze datinile creștinești și românești.

P. S. Sa a îndrumat pe preoții slujitori să vegheze permanent asupra stării moral-religioase și sociale a credincioșilor.

În încheiere Prea Sfinția Sa a transmis arhieresti binecuvîntări, din partea P. S. Episcop Epifanie, doriri de bine și noi realizări în activitatea fiecăruia.

5. BISERICA CU HRAMUL «CUVIOASA PARASCHIVA» DIN PAROHIA PĂUNEȘTI I, PROTOIERIA PANCIU

Joi 30 ianuarie 1986, din încredințarea P. S. Episcop Epifanie, P. S. Gherasim — Arhiereu-vicar a oficiat slujbă arhierescă-misionară la parohia Păunești I, fiind însoțit de P. C. Pr. Nicolae Popescu și diaconul Nicolae Guță. S-a oficiat Sf. Liturghie, răspunsurile la strană fiind date de cîntăreți și un număr însemnat de credincioși.

Predica zilei a fost susținută de P. C. Pr. Negoiaș Boghină, misionar care a arătat importanța sărbătorii Sfinților Trei Ierarhi, ei fiind exemple demne de urmat de toți creștinii.

După terminarea Sf. Liturghiei, P. C. Protoiereu C-tin Dobrin a adresat un scurt cuvînt de salut, P. S. Gherasim menționînd activitatea depusă de slujitorii din prot. Panciu, arătînd că ei se străduiesc să fie la înălțimea misiunii preoțești, îndrumînd pe credincioși să fie păstrătorii credinței străbune, să fie buni creștini și buni cetățeni ai patriei.

P. C. Pr. paroh Vasile Mircea aduce mulțumiri P. S. Gherasim pentru osteneala de a fi la această slujbă, după care a făcut o scurtă dare de seamă asupra activității depusă pe linie pastoral-misionară în cei 40 de ani.

P. S. Gherasim a rostit un cuvînt de învățătură, mulțumind mai întîi Bunului Dumnezeu că poate fi la această rugăciune comună.

Poporul român a fost statornic în credința sa de totdeauna și marii domnitori ca: Constantin Brîncoveanu, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul etc. au luptat pentru unitatea și păstrarea dreptei credințe.

În continuare P. S. Sa a arătat că unii dintre creștini nu au aprofundat Sf. Scriptură ci s-au axat numai pe Pidalion, s-au rupt de unitatea Bisericii, stau în afara ei, neînțelegând că rugăciunea nu ține de timp ci de credința cu care o facem.

În încheiere P. S. Sa mulțumește tuturor pentru participare la această sărbătoare duhovnicească, împărtășindu-le arhieriești binecuvântări din partea P. S. Episcop Epifanie.

6. BISERICA CU HRAMUL «ADORMIREA MAICII DOMNULUI» DIN PAROHIA GLODEANU SĂRAT

La data de 30 ianuarie 1986 P. S. Episcop Epifanie, însoțit de la Centrul Eparhial de P. C. Pr. Teofil Dumitrescu — Vicar Ad-tiv, a oficiat slujbă arhierescă-misionară la parohia Glodeanu Sărat, protoieria Buzău.

După oficierea Sf. Liturghii P. C. Pr. Dr. Ștefan Slevoacă a rostit predica zilei cu caracter misionar.

P. C. Protoieru Dima Stamate a rostit un scurt cuvînt de salut, iar preotul paroh a prezentat un raport de activitate privind starea moral-religioasă a credincioșilor parohiei Glodeanu Sărat.

La sfîrșit, P. S. Episcop Epifanie a adresat credincioșilor prezenți un cuvînt de învățătură, arătînd printre altele «că cei trei ierarhi sărbătoriți în această zi de 30 ianuarie au împletit dragostea față de Dumnezeu cu iubirea față de oameni, au apărut dreapta credință, au învățat că pacea este cel mai mare bun al omenirii și că trebuie să contribuim la realizarea și menținerea ei».

În încheiere P. S. Sa a făcut credincioșilor pămîntasă îndrumare, de a fi implinitori ai poruncilor sfînte și de a rămîne neclintiți în credința creștină ortodoxă.

7. BISERICA CU HRAMUL «SFINȚII ÎMPĂRAȚI CONSTANTIN ȘI ELENA» DIN PAROHIA GÎRLAȘI — PROTOIERIA BUZĂU

La data de 31 ianuarie 1986, P. S. Gherasim — Arhieru-vicar, din încredințarea P. S. Episcop Epifanie, a participat la slujba vecerniei din parohia Gîrlași, fiind întîmpinat de P. C. Protoieru Dima Stamate și un număr mare de credincioși.

Cuvîntul de învățătură despre «Sfînta Treime», ținut de P. C. Pr. paroh Iulian Negoită a fost ascultat cu deosebit interes de toți credincioșii.

După otpust, P. C. Pr. Protoieru Dima Stamate, a rostit un scurt cuvînt de salut exprimînd bucuria credincioșilor care au participat la o frumoasă slujbă arhierescă.

A luat apoi cuvîntul P. S. Gherasim care a arătat că o biserică curată și împodobită cu pictură predispune la rugăciune și la o viață curată.

În continuare, P. S. Sa a prezentat pe noul preot paroh Iulian Negoită, elogiînd totodată activitatea pastorală și gospodărească a fostului paroh Gheorghe Stancu, care a slujit aici aproape 40 de ani.

În încheiere P. S. Sa a transmis din partea P. S. Episcop Epifanie arhieriești binecuvîntări și a îndrumat pe credincioși să fie buni, ascultători, să trăiască în pace, iar Sf. împărați Constantin și Elena, patronii acestui sfînt locaș, să fie noului preot paroh pururea rugători către Marele Păzitor Ceresc, pentru Dvs. și familiile Dvs., urmînd frumoase realizări duhovnicești în slujba lui Dumnezeu și a Patriei.

8. BISERICA CU HRAMUL «SF. NICOLAE» DIN MUNICIPIUL BUZĂU

Duminică 16 februarie 1986, P. S. Gherasim — Arhieru-vicar, din încredințarea P. S. Episcop Epifanie, însoțit de la Centrul Eparhial de P. C. Pr. Dionisie Grigore — Consilier Ad-tiv, a oficiat slujbă arhierescă-misionară la parohia cu hramul Sf. Nicolae din municipiul Buzău.

Predica zilei a fost susținută de P. C. Pr. Ion Dumitran — misionar protopopes.

După oțpus P. C. Protoiereu Dima Stamate a rostit un scurt cuvînt de salut adresat P. S. Gherasim, scoțînd totodată în evidență activitatea pastorală și gospodărească a preoțimii din acest protopopiat, printre care se numără și această parohie.

Luînd cuvîntul P. S. Gherasim a apreciat frumoasele realizări pe linie gospodărească, scoțînd în evidență strădania preoților slujitori de a realiza o biserică vie căci prezența unui așa număr mare de credincioși la Sf. Liturghie denotă că se îngrijesc și de partea spirituală și sufletească.

În continuare P. S. Sa referindu-se la Sf. Nicolae ocrotitorul acestei biserici, a îndemnat pe credincioși să pună copiii la botez nume românești și creștinești, căci prin aceasta păstrăm tradiția moșilor și strămoșilor noștri, care și-au ales întotdeauna ca patroni pe sfinți care sînt modele vii și mijlocitori la Dumnezeu pentru mîntuirea noastră.

În încheiere P. S. Sa a felicitat și binecuvîntat pe slujitori și pe credincioși pentru tot ce au realizat și a transmis arhieresti binecuvîntări din partea P. S. Episcop Epifanie.

9. BISERICA CU HRAMUL «SF. NICOLAE» DIN PAROHIA GOLEȘTI, PROTOIERIA FOÇȘANI

Duminică 9 febr. 1986, P. S. Gherasim — Arhiereu-vicear, din încredințarea P. S. Episcop Epifanie, însoțit de la Centrul Eparhial Buzău de P. C. Pr. Nicolae Popescu — inspector bisericesc, a oficiat slujbă arhierescă-misionară la parohia Golești, protoieria Foçșani.

La sfîrșitul Sfintei Liturghii P. C. Pr. Protoiereu Nicolae Tătaru a prezentat un scurt raport asupra parohiilor din protopopiat, arătînd că preoțimea este la înălțimea așteptărilor ocupîndu-se atît de partea sufletească a credincioșilor cît și de buna gospodărire și întreținere a sfintelor locașuri, printre care se află și această biserică păstorită de vrednicii preoți: Vasile Marin — paroh și Gheorghe Zamfir — coslujitor, care s-au străduit și se vor strădui să innobileze în sufletele credincioșilor păstrarea dreptei credințe.

Luînd cuvîntul pr. paroh Vasile Marin a mulțumit în numele credincioșilor P. S. Gherasim pentru slujba oficiată, asigurînd pe P. S. Episcop Epifanie de toată ascultarea și supunerea.

După aceea a luat cuvîntul P. S. Gherasim care a spus printre altele: «Poporul român a fost chemat de Dumnezeu să slujească Sf. Biserică și să păstreze credința ortodoxă a înaintașilor noștri, datorie ce o avem și noi de a păstra această credință așa cum am primit-o.

Not sîntem tari în credință și înmulțirea ei se face prin transmiterea ei copiilor și urmașilor noștri.

Sîntem un popor cunoscut care totdeauna am propovăduit pacea și buna înțelegere între oameni și popoare.

În încheiere P. S. Sa a îndrumat pe credincioși să fie uniți în jurul bisericii strămoșești și să asculte de slujitorii lor, transmițînd arhieresti binecuvîntări din partea P. S. Episcop Epifanie, după care s-a făcut slujba Polihroniului.

În după-amiaza aceleiași zile P. S. Gherasim — Arhiereu-vicear a oficiat slujba vecerniei la parohia «Sf. Mina» din Foçșani, unde a ținut un cuvînt de învățatură, îndrumînd pe credincioși să rămînă fideli păstrători ai credinței creștine ortodoxe, cins-tînd prin aceasta memoria înaintașilor și pe sfinții Bisericii noastre după cuviință.

Cursuri misionare de scurtă durată.

Între 24—28 februarie 1986 în Eparhia Buzăului s-au organizat cursuri cu preoții din parohiile misionare, la protopopiatele Buzău și Pătirlagele, iar la protopopiatul Pañciu în perioada 10—14 martie 1986.

Potrivit indicațiilor Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, P. S. Episcop Epifanie a inițiat și organizat aceste cursuri cu scopul ca preoții din parohiile misionare să-și reînprospăteze și să-și adâncească problemele de doctrină ortodoxă.

Aceste cursuri au fost conduse de delegați ai Centrului Eparhial după cum urmează : P. S. Gherasim — Arhiereu-vicar la protopopiatul Buzău ; P. C. Pr. Gheorghe Guță la protopopiatul Pătirlagele și P. C. Pr. Dionisie Grigore protopopiatul Panciu.

Prelegerile au fost susținute de părinți profesori de la Seminarul teologic din Buzău și de preoți distinși din cele trei protopopiate, cu seminarizare după fiecare prelegere pentru adâncirea învățăturii de credință ortodoxă, împărțându-și unii de la alții din experiența lor de la parohii.

Tot în această perioadă s-au făcut exerciții de cântare omofonă cu cîntăreții de la toate parohiile din protopopiatele Buzău, Panciu, Focșani și Pătirlagele.

Participînd personal la aceste cursuri ale preoților cit și la exercițiile de cântare omofonă cu cîntăreți, Intîistătătorul eparhiei P. S. Episcop Epifanie, adresîndu-se cîntăreților a spus printre altele : «Am găsit de cuviință ca să vă invităm și pe Dvs. cîntăreții la aceste cursuri, fiind cei mai apropiați colaboratori ai preoților.

Dumneavoastră sînteți aceia care prin psalmodiere exprimați în fața credincioșilor adevărata credință, sînteți aceia care în mod practic trăiți și faceți să trăiască în inimile credincioșilor această credință, prin citire și prin cîntări.

Să fiți buni colaboratori ai preoților, să aveți grijă de întreținerea curățeniei din biserică, să fiți buni gospodari la biserică așa cum sînteți și la casele Dvs. Vă doresc tuturor multă sănătate și succes în activitatea ce o desfășurați la biserică, în orașele și în satele unde locuiți.

Adresîndu-se preoților cursanți P. S. Sa a spus : «Scopul acestor cursuri este ca să aprofundați cunoștințele teologice și să apărați credincioșii bisericii noastre de sectari. Să nu ne mulțumim numai cu ceea ce am primit de la școală, trebuie să ne însușim cunoștințele noi. Toți avem această datorie sfințită de a fi solidari în păstrarea dreptei credințe, așa cum ne-au transmis-o Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți. Mă bucur de prezența P. C. Voastre și de interesul ce-l arătați pentru aceste cursuri».

În încheiere P. S. Sa a îndrumat pe toți preoții cursanți de a fi la înălțimea chemării preoțești și de a fi apărători ai credinței noastre strămoșești.

DIN AGENDA DE LUCRU A P. S. EPISCOP EPIFANIE

1 ianuarie 1986, Sf. Vasile, a oficiat slujba arhierească la catedrala episcopală din Buzău ;

5 ianuarie 1986, duminică, a făcut vizite canonice la bisericile parohiilor : Sf. Ingeri, Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe, Tuturor Sfinților, Cuvioasa Paraschiva, Simileasca, Mihai Viteazu și Cîrlași, toate din municipiul Buzău ;

6 ianuarie 1986, Botezul Domnului, a oficiat slujbă arhierească la catedrala episcopală ;

7 ianuarie 1986, Sf. Ioan Botezătorul, a oficiat slujbă misionară la biserică Sf. Ioan din municipiul Buzău ;

12 ianuarie 1986, duminică, a oficiat resfințirea bisericii parohiale Unguriu, protopopiatul Pătirlagele hirotesind iconom pe preotul paroh Constantin Teșcan ;

19 ianuarie 1986, duminică, a oficiat slujbă misionară la biserică parohiei Heliade Rădulescu, protopopiatul Rm. Sărat ;

26 ianuarie 1986, duminică, a oficiat slujba resfințirii bisericii parohiale Vadu Sorești, protopopiatul Rm. Sărat ;

30 ianuarie 1986, Sf. Trei Ierarhi, a oficiat slujbă misionară la parohia Glodeanu Sărat, protopopiatul Buzău ;

2 februarie 1986, duminică, a oficiat slujbă arhierească la catedrala episcopală ;

9 februarie 1986, duminică, a oficiat slujba resfințirii bisericii parohiale Corbu, din protopopiatul Pătirlagele și bisericii Lera filială a parohiei Corbu, hirotesind iconom pe preotul paroh Paul Popescu ;

16 februarie 1986, duminică, a oficiat slujbă arhierescă la catedrala episcopală din Buzău ;

23 februarie 1986, duminică, a oficiat slujba resfințirii bisericii parohiale Chiojdu II, protopopiatul Păturlagele, hirotosind sachelar pe preotul paroh Pompiliu Dragomir.

2 martie 1986, duminică, a oficiat slujba resfințirii bisericii Mărășești, protopopiatul Panciu, hirotosind iconom stavrofor pe preotul paroh Ciubotaru Grigore ;

9 martie 1986, a oficiat slujba resfințirii bisericii parohiale Smîrdan, protopopiatul Buzău, hirotosind sachelar pe preotul paroh Nicolae Balica ;

16 martie 1986, duminică, a oficiat vizite canonice la bisericile parohiilor : Gomoești, Pietrosu, Costești, Budișteni, Sudiți filială a parohiei Gherăseni, Mărgineanu, Mihăilești, Movila Banului, Căldărușanca, filială a parohiei Glodeanu Sărat, toate din protopopiatul Buzău ;

23 martie 1986, duminică a oficiat slujbă arhierescă la catedrala episcopală Buzău ;

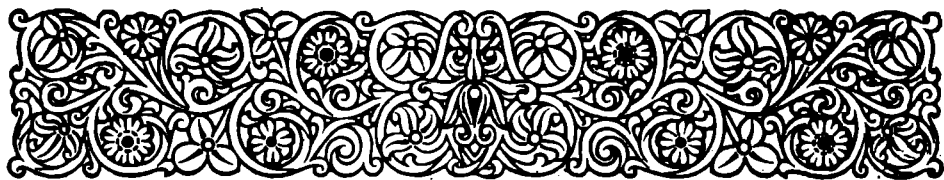
25 martie 1986, Bunavestire, a oficiat slujbă misionară la parohia Bunavestire — Brăila. Tot în aceeași zi a făcut vizite canonice la bisericile parohiilor : Oprișănești, filială a parohiei Ianca, Urleasca, Cuvioasa Paraschiva — municipiul Brăila și Sf. Împărați Constantin și Elena din municipiul Brăila.

30 martie 1986, vizite canonice : la parohiile Vadu Pașii Scurtești, Dîmbroca, Săgeata, Beilic, Găvănești, Banița, Moșești, Robeasca, toate din protopopiatul Rm. Sărat.

Pr. GRIGORE DIONISIE,

Consilier administrativ

RECENZII ȘI NOTE BIBLIOGRAFICE

Pagini dintr-o arhivă inedită. Ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Antonie Plămădeală, Editura Minerva, București, 1984, 42 p.

Intre principiile dezvoltării culturale și ale progresului științific, la loc de cinste se înscriu cercetarea și reutilizarea trecutului. În această privință I. P. S. Dr. Antonie Plămădeală deține un loc binecuvântat și recunoscut. Munca din tinerețe, cercetarea permanentă și pasiunea Sa dau luminii tiparului și apoi cititorilor, interesante și inedite știri despre perioade istorice sau despre personalități aproape uitate. În acest context se înscrie perioada de sfârșit a secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, iar în centrul acestei perioade se află acela care a fost om de cultură, metropolitan primat, patriarh, prim-ministru și chiar regent al României, Dr. Elie Miron Cristea (p. XXXVII).

Așa cum se știe, mulți l-au considerat pe întiul patriarh «amestecat» în toate. I. P. S. Antonie consideră această «amestecare» un aluat care a pregătit frământarea pînii celei adevărate: Patria-mumă-reîntregită în 1918 cu participarea, cu riscul, cu acte semnate, cu responsabilitate națională, din care n-a lipsit nici eroul «Arhivei inedite». El a luat parte la pregătirea și înfăptuirea Unirii celei Mari. Numai atât, și încă ar merita toată atenția noastră. «Paginile» arhivei nu sînt o ficțiune literară, ci o adunare de documente, scrisori, note, însăilări de gânduri, culegeri folclorice, o teză despre Eminescu. Autorul nu lasă cititorul suspendat, ci îi dă cheia, îi arată bucuria de a coborî în întunericul «Arhivei» și îl ajută prin note explicative și prin mirajul jocului de literă (aldin, verzal, cursiv de rînd, drept ș.a.m.d.). Această tehnică concură cu noutatea și senzaționalul, iar paginile se deșiră ca într-o acțiune dintr-un roman captivant.

Lucrarea respectivă nu se poate rezuma, fiindcă nu are un subiect, ci subiecte, dar toate concentrate în jurul personalității patriarhului Miron. Fiecare corespondent sau piesă legată de el din «Arhivă» își are profilul său, interesul său, problemele sale. Pentru aceasta, I. P. S. Antonie coordonează materialul după scrisorile celor care au avut legături cu distinsa și complexa personalitate cultural-politică: Elie Miron Cristea. Dar «eroii» Arhivei nu rămîn «incognito». Autorul îi prezintă în note, le comentează textele, îi încadrează în epocă, în curente literare, politice, sociale, ale vremii, prin toate dezvăluind multiplele preocupări ale viitorului patriarh și ale patriarhului.

Lucrarea are la început un *Studiu introductiv*, note explicative (p. V—XLVI) și o *Notă asupra ediției*.

Avînd aceste repere, cititorul întîlnește în paginile cărții personalități ale vremii (așezate de autor în ordine alfabetică), cu preocupările lor (p. 2—245), iar în *Addenda* (p. 249—420) sînt redatăe texte inedite din opera lui Elie Miron Cristea.

Este foarte interesantă pasiunea lui Miron Cristea pentru cel mai mare poet al neamului, căruia i-a dedicat o teză de doctorat. I. P. S. Antonie traduce pentru prima oară în românește textul publicat în 1895 în limba maghiară (p. 251—289).

Folclorul, sub toate aspectele sale, a fost deosebi la inima lui Elie Miron Cristea, dînd la lumina tiparului o carte de *Proverbe...* publicate la Sibiu în 1901 (p. 295—379). I. P. S. Antonie adaugă și *Alte proverbe*, nepublicate (p. 380—384).

Tot pentru valorificarea obiectelor vechi și a documentelor uitate, Elie Miron Cristea a inițiat înființarea unor muzee și a contribuit la ridicarea unor locașuri în acest scop (*Ordin*, p. 384—404).

A activat în cadrul «Asociațiunii» (ASTRA) și a publicat la revistele și ziarele timpului.

A fost redactor la «Telegraful român», singurul periodic românesc ce apare fără întrerupere pînă azi. Prin multe din acțiunile sale Miron Cristea a fost un pionier al ecumenismului local, specific nouă românilor (De ex.: *Circular...*, p. 388—389).

Multe și diverse au fost preocupările Marelui ierarh Miron Cristea. «Arhiva necunoscută» îi mărește faima și trezește interesul cititorilor pentru om și pentru activitatea sa.

I. P. S. Antonie prezentînd și selectînd paginile din «Arhiva Miron Cristea» îl face contemporanul nostru pe fostul secretar arhiepiscop din Sibiu, episcop de Caransebeș, mitropolit primat și primul patriarh al României.

În orice caz, lucrarea «Pagini dintr-o Arhivă inedită» este cel mai traic omagiu adus aniversării recunoașterii Centenarului autonomiei și autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române (1885—1985), ca și Aniversării a 60 de ani de la ridicarea la treapta de Patriarhie (1925—1985), *primul patriarh fiind «eroul» cărții: Elie Miron Cristea.*

Diac. Conf. P. I. DAVID

† Anastasios Yannoulatos, *Easter Orthodoxy and Human Rights* in «*International Review of Mission*», vol. LXXIII, no. 289, January, 1984.

Autorul acestui studiu este episcop de Androussa, fost misionar ortodox în Africa și în prezent, profesor de Teologie morală la Facultatea de Teologie din Atena.

Obiectivul acestui studiu este să demonstreze că Biserica Ortodoxă oferă posibilitatea de a dobîndi «o viziune mai adîncă asupra drepturilor omului decît cele înscrise în documentele legale».

Astfel, piatra de temelie a antropologiei ortodoxe este credința că Dumnezeu a creat pe om după chipul și asemănarea Sa. Iar Dumnezeu e o persoană, o existență a unei esențe unice și comunitate de persoane, o unitate în Treime și o treime în unitate, o comuniune a iubirii (κοινωνία αγάπης).

Chipul lui Dumnezeu constă cu deosebire din libertate și iubire. Dumnezeu e Creator dar și Tatăl. Ca fii ai lui Dumnezeu, oamenii sînt frați și au pe lingă o origine comună și o destinație comună: «comuniunea personală în armonie cu toate creaturile după modelul Sfintei Treimi».

Păcatul este respingerea iubirii lui Dumnezeu și căutarea îndumnezeirii după criteriile proprii și ale diavolului.

«Cuvîntul s-a făcut trup și a sălășluit între noi plin de har și de adevăr» (Ioan 1, 14) numai din inițiativa Sfintei Treimi într-o supremă iubire.

Prin aceasta Dumnezeu a dat o nouă direcție spre comuniunea fiecărei persoane umane în Dumnezeul treimic cu toate persoanele care sînt chipul lui Dum-

nezeu și cu toate lucrurile, pentru că scopul final este «să se unească toate lucrurile în El» (Efes. 1, 10). Prezența Logosului în istorie și în oameni aduce o nouă putere de purificare a chipului lui Dumnezeu și de restaurare a comuniunii în iubire pentru ridicarea naturii umane spre existența fericită în iubirea lui Dumnezeu treimic. Aceasta este baza teologică după concepția ortodoxă a principiilor demnității, egalității și libertății.

Privită în această lumină, demnitatea reiese din certitudinea că ființa umană este o persoană sacră, creată de Dumnezeu personal.

Certitudinea prezenței Duhului Sfânt în viața Sa întemeiază demnitatea persoanei care trăiește în Hristos. Iar aceasta nu duce la aroganță ci la smerenie, recunoștință și căință datorită conștiinței că tot ceea ce are este un dar al grației Sale.

Libertatea este centrală creștinismului. Pe libertate se bazează toată învățătura creștină despre crearea lumii, cădere și răscumpărare. Dumnezeu cel liber a creat pe oameni liberi, adică responsabili de faptele lor.

Egalitatea ființelor umane în Hristos e bazată pe credința că prin mîntuirea în Hristos, toți au devenit un trup și frați ai lui Hristos. Iubirea creștină cuprinde organic și dinamic realizarea demnității și egalității. Izvorul iubirii creștine este Dumnezeu și se împlinește în întruparea și răstignirea lui Hristos care conduce la o nouă relație cu celelalte ființe, pe care le plasează definitiv în comuniunea de iubire a Sfintei Treimi. Respectarea drepturilor omului își află izvorul în aceasta.

Iubirea creștină nu exclude pe nimeni și de aceea poate influența pozitiv relațiile cu toți oamenii și respectarea drepturilor tuturor.

După această fundamentare doctrinară, autorul expune modul cum au fost privilegiate și respectate drepturile omului în istoria poporului grec, pe care o împarte în patru perioade.

Prima perioadă cuprinde primele trei secole cînd Biserica, fiind prigonită, s-a mărginit să vestească împărăția lui Dumnezeu. În a doua perioadă (sec. IV și jumătatea sec. V) cînd creștinismul a fost adoptat ca religie oficială a statului, marii dascăli ai Bisericii au stăruit asupra valorii libertății și egalității tuturor ființelor umane. Ei vedeau pe Hristos în orice om suferind.

În imperiul bizantin, Biserica n-a devenit niciodată autoritate de stat, iar conducătorii ei nu au avut putere politică. Clerul și monahii au păstrat intactă învățătura evanghelică și s-au arătat deosebit de sensibili la respectul datorat oricărei ființe umane.

Împărații au încercat să asigure unitatea și pacea imperiului impunînd religia creștină pe care o considerau superioară. Arătau toleranță religioasă numai față de religia iudaică. Sfîntul Grigorie de Nazianz și Lactanțiu au protestat și, din fericire, Biserica Ortodoxă n-a oferit nici o încercare de justificare a acestei intolerante religioase. Bizanțul e recunoscut totuși de autor ca aducînd o îmbunătățire a vieții umane. În perioada a treia, de la căderea Bizanțului (1453) pînă în secolul XIX, toți creștinii se aflau sub state necreștine, musulmane, fanatice, care disprețuiau persoanele umane, confiscau proprietatea, încercau islamizarea copiilor și chiar convertirea în masă (Selim I). Clerul a stat de partea poporului și a respectat drepturile omului. «Cruda experiență a persecuțiilor și a agresiunii nu au oprit pe greci să impună această egalitate nu numai pe hîrtie ci și în practică». Lucrul acesta arată că credința poate exercita o adîncă influență asupra conștiințelor.

În continuare, autorul face unele comentarii teologice asupra conceptului de drept uman. Astfel după părerea sa, revoluția franceză, care era instrumentul individualismului radical al burgheziei, nu a dus la eliberarea sperată a individului ci la creșterea în mari proporții a aparatului polițienesc al statului.

Iubirea creștină este împlinirea libertății. În doctrina ortodoxă a Sfintei Treimi, persoana și societatea sînt legate. Cînd s-a idolatrizat cultul drepturilor omului, iubirea inspire dreptul la sacrificarea acestor drepturi. Legile prin care se declară aceste drepturi sînt importante, dar în societatea noastră complicată există prea multe po-

sibilități pentru violarea lor «cu artă și cinism». Legea definește transgresiunea — păcatul, dar nu-l înlătură în realitate. Rădăcina răului stă în egoismul uman. — De aceea e nevoie să purificăm inimă prin credința religioasă și cultura adevărată.

Teoriile bazate pe legea naturală duc prin necesitate logică la acceptarea inegalității în omenire, inegalitatea fiind regulă în domeniul vegetal și animal.

Drepturile nu-s amenințate numai de arbitrarile altora ci și de cele ale noastre când ascultăm de îndrumările lor necontrolate. Apoi, nu trebuie să absolutizăm aceste drepturi. Sloganul creștin: «Oricine-și va pierde viața o va câștiga» (Matei 16, 25), opus diametral absolutismului drepturilor mele, implică o ridicare liberă, uneori existențială, pe o cruce voluntară».

«Puterea și metoda de a promova egalitatea și frățietatea stau în această acceptare liberă a crucii mai curind decît în cruciadă» (p. 464). «În tradiția creștină — spune autorul în continuare, modelul unei persoane cu personalitate desăvîrșită nu-i cetățeanul plin de succes, cu drepturile individuale bine asigurate și respectabilitate nepătată ci sfințitul, martirul, eremitul, personalitatea eliberată de dorința banilor, a posesiunilor, a faimei sau recunoașterii, personalitate ce trăiește în bucuria și plinătatea libertății interne». Ceea ce înseamnă a trăi o viață spirituală în Hristos, dar nu cu ignorarea ființei sale fizice. O astfel de personalitate participă deplin la viața comunității în vreme de încercări, eliberindu-se de egoism. Obiectul este asemănarea cu Dumnezeu prin libertatea în iubire. Această libertate internă are puterea de a se afirma în împrejurările cele mai ostile. În lumina drepturilor umane ale generațiilor viitoare trebuie privită problema presantă a aerului, mării, hranei, poluării, scăderii energiei, etc.

Ultimul drept este să-ți implinești adevărata natură: să devii copil al lui Dumnezeu prin har. «Credința creștină nu va înceta să proclame că orice persoană are dreptul și datoria de a folosi posibilitățile oferite de harul lui Dumnezeu cu scopul de a birui natura păcătoasă, de a birui moartea și de a aborda «théosis» (p. 465).

Această viziune ortodoxă ferește omenirea de extremele pesimismului și optimismului fără minte. «Conștiința de ramificațiile diavolului și păcatului în straturile societății și în centrul existențial al omenirii, încearcă să mențină un realism sobru, avînd privirile atîntite spre eternitate». Creștinul rămîne totdeauna sceptic în fața realizărilor istorice. Se bucură de împlinirile specifice, dar păstrează privirea pentru mai mult, știind că nici o idealizare a drepturilor omului nu poate fi niciodată exhaustivă și definitivă.

Bisericele creștine vor aduce o contribuție însemnată la cauza drepturilor omului dacă vor deveni «centre de inspirație morală și spirituală, pepiniere de personalități integrate și sfințite, ateliere de iubire.

Ele ar trebui să devină locuri în care împărăția lui Dumnezeu este manifestată în lume și în care viața umană e ridicată de la nivelul biologic al existenței la nivelul «comuniunii de persoane» după modelul supremei realități pe care ei o slăvesc: Sfînta Treime» (p. 466).

Tema, de permanentă actualitate, a fost tratată cu deplina competență a profesorului de teologie morală și a episcopului ortodox, ambele întrunite în persoana autorului. Temeiurile dogmatice ale drepturilor omului sînt bine prezentate cu accentul pe Dumnezeuul treimic în comuniune de iubire ca model pentru oameni. Problema drepturilor omului în cursul celor patru perioade ale Bisericii creștine este interesantă și bine documentată.

Ideea libertății lăuntrice a creștinului, care din iubirea față de Dumnezeu și de aproapele, renunță la drepturile sale, acceptînd o cruce voluntară, aparține într-adevăr viziunii ortodoxe, dar la capitolul sfaturilor evanghelice.

Fidelitatea cu care am prezentat ideile autorului vrea să însemneze acordul nostru deplin cu acestea.

Prof. C. PAVEL

Preot Dr. Ștefan Slevocă, *Făclii pentru dreapta credință*, predici, cu Prefața semnată de Prea Sfințitul Episcop Epifanie al Buzăului, Buzău, 1985, 314 p.

O nouă carte de predici, de curind apărută sporește fondul nostru de retorică bisericească. Autorul, cunoscut pentru alte două volume de predici publicate anterior, ca și din alte studii semnate în revistele bisericești — vine cu o autoritate de prestigiu în acest domeniu, îmbogățit în ultimul timp și cu alte câteva cărți de predici de autori apreciați.

Conținutul valoros al acestor cărți de predici, cu învățături și idei creștine, cu îndemnuri, sugestii, sfaturi și concluzii cu orientări și aplicații sociale insistente, ne lasă să credem că autorul, bine edificat în probleme, ar mai avea încă multe de spus.

Cartea de predici «*Făclii pentru dreapta credință*», este onorată de «Prefața» Preasfințitului Episcop Epifanie din inițiativa, din îndrumările și prin sprijinul căruia s-a tipărit această carte în Editura Episcopiei Buzăului. Prin conținutul și extinderea ei, prefața respectivă face o prezentare edificatoare asupra predicilor, pornind de la îndatorirea predicării cuvântului lui Dumnezeu. În continuare, se arată necesitatea și valoarea unor astfel de lucrări legate intim de oficiul preoției creștine și prezintă prin reliefări edificatoare conținutul deosebit al acestui volum de predici, repartizat pe capitole și teme doctrinare, morale, sociale, remarcând totodată forma plăcută de exprimare într-un stil frumos, clar, distinct și firesc.

«Cuvântul înainte» al autorului arată motivele de bază care l-au călăuzit în întocmirea acestor predici care trebuie să corespundă vremurilor pe care astăzi le trăim și problemelor sociale și morale cu preocupări și înfățișări actuale.

Cartea este împărțită în șase capitole cu un număr inegal de predici fiecare, pe probleme care încep cu datoria apărării păcii.

Două predici cu această temă, spun mult despre ceea ce s-ar putea prezenta mereu ca datorie umană și creștină privind apărarea păcii și a vieții — de pe poziția Bisericii, în consensul acțiunilor și realităților contemporane. Menționăm din conținutul lor două fraze: «În ce privește locul nostru în marea mișcare mondială, susținem cu toată puterea credinței noastre și din adâncul inimilor că noi fiii Bisericii strămoșești nu putem fi decât în rindurile celor ce se străduiesc să asigure lumii pacea, s-o înfăptuiască» p. 16. În predica a doua «Creștinii și pacea», autorul cere: «Depinde de fiecare dintre noi să facem să biruască în viața noastră lumina și duhul lui Hristos, Domnul păcii» (p. 24).

Al doilea capitol intitulat: «*În slujba drepte credințe*», cuprinde 13 predici cu părți din învățătura Bisericii noastre, între care: «Crezul», «Sf. Liturghie», — continuând cu teme care intră în discuția abaterilor sectante. După fundamentarea adevărilor de credință, concentrate în Simbolul de credință și după predica cu tema «Ca toți să fie una», urmează predici cu temele: Biserica locaș de închinare, Botezul copiilor, Prea Cinstirea Maicii Domnului, Cinstirea sfinților, Cinstirea Sf. Cruci, Cinstirea Sf. Icoane și unele teme în reluare la aceleași probleme, pentru reținerea argumentelor și pentru puterea de informare necesară credincioșilor noștri.

Temele sînt frumos argumentate, într-o expunere firească, intimă și accesibilă, cu toată bogăția de texte din Sf. Scriptură și cu citate din Sf. Părinți.

Partea a treia cu subcapitolele A., B., C., cuprinde 33 de predici. Este partea cea mai extinsă (p. 91—252) cu teme legate de cele «Zece porunci Dumnezeiești»; «Păcatul și răutatea lui»; «Păcatele capitale». Acestea stau sub genericul «*În apărarea vieții morale*» și «*Treptele desăvîșirii creștine*».

Partea morală care tratează atâtea probleme este nu numai cea mai extinsă, dar și cea mai apropiată de sufletele credincioșilor, pentru că sînt probleme de

viață și trăire imediată cu aspecte și implicații comune tuturor. Între acestea, «Trep-tele desăvîrșirii creștine», cu opt predici, sînt prezentate într-o perspectivă nouă deși temele constituie părți cuprinse în alte multe volume de predici cunoscute. Cu motivare insistență sînt expuse învățăturii, sfaturi și îndemnuri privind necesitatea disciplinării morale.

În stil deosebit sînt tratate teme ca : «Pocăința», «Taina sfintei mărturisiri», «Sf. Împărtășanie».

În predica «Smerita cugetare» p. 237—241, se formulează o concluzie evidentă prin realismul ei moral : «Trebuie să fim smeriți pentru că sîntem păcătoși», p. 238. Predica cu tema «Despre răbdare», apare mai rar între predicile celorlalți autori și expunerea ei în volumul de față cuprinde multă înțelepciune creștină.

Partea a cincea din volum și ultima cuprinde 12 predici sub genericul «Familia creștină», p. 253—309, de o extremă actualitate. Predicile pun în discuție problemele cu realism direct în viața actuală, în societatea lumii de astăzi.

Felul în care sînt tratate, fac dovada unui suflet sensibil, receptiv, preocupat cu maturitate de problemele curente și cu participare meritorie în dorința remedierii unor raie sociale cu urmări dintre cele mai nefaste pentru societatea zilelor noastre.

În multe reviste și ziare care apar la noi sînt cuprinse și redată studii, recomandări și sfaturi, privind viața socială și în mod deosebit familia cu rolul și implicațiile ei, în dorința remedierii unor scăderi și vicii — acțiune susținută de specialiști — juristi, psihologi, medici, sociologi.

Biserica are motive în plus, din autoritate dumnezeiască să contribuie la restabilirea în ordine morală și socială a factorilor care garantează bunul mers al societății. Căsătoria, pregătirea și asigurarea trăinicieii ei, formează de mult în publicațiile laice preocupări susținute.

În predicile din volumul «Făclii pentru dreapta credință», autorul intră direct în teme sociale cu autoritate incontestabilă, cu siguranță în expunere, cu învățături și recomandări de reală valoare religioasă, morală și socială. Autorul insistă asupra rolului pe care îl are familia prin căsătoria legală, binecuvîntată de Biserică, în menținerea ordinii sociale, punînd în discuție ravagiile divorțurilor și evitarea nașterilor de copii.

Era și firesc să dea acestor probleme care formează părți constitutive în morală creștină — atenția deosebită, cu competența pe care i-o asigură maturitatea, pregătirea și experiența de viață preotească.

În predica intitulată «Împotriva divorțului» face o tristă constatare care apasă pe răspunderea mentalității din vremea noastră și spune : «Între alte decăderi și nenorociri avem și această tristă noutate, ca în locul unei singure căsătorii în viața unui om să avem două, trei sau chiar mai multe», p. 264. «Cauza cea dintîi și cea mai gravă este pierderea credinței în Dumnezeu» (p. 264).

În predica «Despre lepădarea de copii (avortul)» autorul pornește de la crima lui Irod, care ucide pruncii pentru a-L ucide și pe Pruncul născut în Betleem — și face următoarea aplicație : «Este o cruzime și mai feroasă decît cea a sîngerosului tiran din Iudeea. Este fărădelegea uciderii copiilor în sinul maicilor lor» (p. 285).

Se scot în evidență, în predicile următoare, obligația părinților în creșterea și educarea copiilor prin propriul lor exemplu de purtare și valoarea dragostei în ceea ce reprezintă scopul principal al căsătoriei.

Considerăm că prin temele puse în discuție, prin informațiile aduse, prin folosirea cu predilecție a textelor din Sf. Scriptură, în apelul la învățatura Sf. Părinți, prin cunoștințele de largă orientare intelectuală, autorul întocmește una dintre cele mai valoroase cărți de predici. Fundamentarea adevărurilor de credință, cu claritate și argumentare prin selecționarea de idei sinteză, într-un stil propriu, concis și auto-

ritar — dar în același timp ușor accesibil și intimitate de simț părintesc — dau volumului respectiv valoare în materie de retorică bisericească actuală.

De altfel, se semnaleză în ultimul timp o încercare de revenire în planul preocupărilor intelectuale, la reabilitarea științei retoricii.

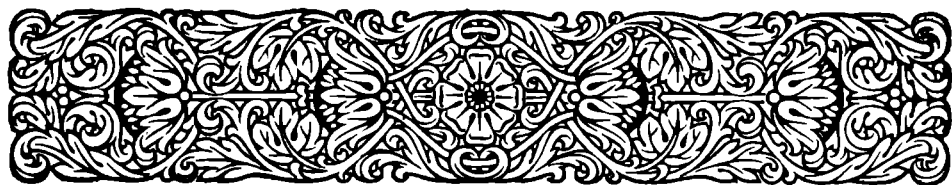
Un autor de lucrări în această direcție consemna următoarele: «În ultimii ani vechea știință a argumentației este tot mai des amintită în articolele de specialitate, iar unele cercetări mai ample consacrate acestui domeniu — trezesc un interes crescând» (Mircea Frînculescu, «Retorica românească», 1980, p. V).

Se vorbește deci astăzi de o «încercare de reabilitare a retoricii și de reevaluare a ei» (Vasile Florescu, «Retorica și neoretorica», București, 1973, p. 8).

Istoria oratoriei creștine, legată strîns și beneficiară mult timp de retorica și preocupările laice în acest domeniu — în știința argumentației și a tehnicii vorbirii — are figuri de prestigiu printre predicatorii mai vechi și mai noi ai Bisericii creștine.

Cartea Părintelui Ștefan Slevoacă și alte cărți de predici apărute în ultimii ani, sînt un succes pentru oratoria bisericească și un izvor și călăuză pentru cucernicii preoți care au îndatorirea să vestească Cuvîntul lui Dumnezeu în condițiile proprii, adaptate exigențelor din lumea și vremea noastră.

Preot NICOLAE CĂNĂNAU

APARIȚII EDITORIALE

APARIȚII EDITORIALE — TRIMESTRUL IV, 1985

I. Teologie

Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească*, Editura (Ed.) Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1985, 548 p.

Pr. Prof. Dr. Dumitru Călugăr, *Catehetica*, ediția a doua, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1984, 207 p.

I. I. Bujor, Fr. Chiriac, *Manual de limbi clasice pentru Seminariile Teologice*, Anul IV, Ediția a III-a, Institutul Biblic..., 1984, *Limba elină*, 238 p., *Limba latină*, 227 p.

Traian Vedinaș, *Coresi*, Colecția «Monografii literare», Ed. Albatros, 1985, 192 p.

II. Istorie și literatură română

Nicolae Iorga, *O viață de om așa cum a fost*, Ediție îngrijită, note, comentarii de Valeriu Râpeanu și Sanda Râpeanu, Studiu introductiv de Valeriu Râpeanu, Ed. Minerva, 1985, 829 p.

Idem, *Istoria lui Ștefan cel Mare*, Ediție îngrijită de Victor Iova, Prefață de Manole Neagoe, Ed. Militară, 1985, 272 p.

Dumitru Ion Dincă, *Nevăzuta față a tezaurului de la Pietroasa*, Ed. Eminescu 1985, 214 p.

Ștefan Popescu, *Sletnic de taină*, Ed. Militară, 1985, 368 p.

Iancu Fischer, *Latina dunăreană. O introducere în istoria limbii române*, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1985, 228 p.

G. Dem. Teodorescu, *Poezii populare românești*, Ediție critică, note și tabel cronologic de George Antofi, Prefață de Ovidiu Papadima, 3 vol., Ed. Minerva, 1985, 366 p.: 360 p.; 335 p.

I. C. Hîntescu, *Proverbele românilor*, Ediție îngrijită de Constantin Negreanu și Ion Bratu, Cuvînt înainte de I. C. Chițimia, Ed. Facla, Timișoara, 1985, 311 p.

Lucian Blaga, *Opere*, vol. 9, *Trilogia culturii*, Ediție îngrijită de Dorli Blaga, Studiu introductiv Al. Tănase, Ed. Minerva, 1985, 478 p.

Lelia Rugescu, *Cu Lucian Blaga*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1985, 212 p. + 2 tabele genealogice.

Nichita Stănescu, *Ordinea cuvintelor*, vol. I—II, Cuvînt înainte de Nichita Stănescu, Prefață, cronologie și ediție îngrijită de Alexandru Condeescu cu acordul scriitorului, Seria «Mari scriitori români», Ed. Cartea Românească, 1985, 431 p. (I); 384 (II).

Idem, *Amintiri din prezent*, Ed. Sport-Turism, 1985, 397 p.

Tudor George, Virgil Ludu, *Olympia*, Ed. Sport-Turism, 1985, 260 p.

Ștefan Bănuțescu, *Iarna bărbașilor*, Nuvele, Ediție definitivă cu o Addenda cuprinzînd *Cîntece de cîmpie*, Ed. Eminescu, 1985, 299 p.

Victor Ion Popa, *Velerim și Veler Doamne. Floarea de oșel*, Ediție îngrijită, tabel cronologic și referințe critice de Ion Neață, Ed. Facla, Timișoara, 1985, 376 p.

Mihai Eminescu, *Opere*, vol. XIII, Publicistică 1882—1883, 1888—1889, Coordona-tor Al. Oprea, Ed. Academiei, 1985, 608 p.

Idem, *Lucealărul*, editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. în nouă limbi (franceză, germană, engleză, rusă, spaniolă, portugheză, armeană, italiană, maghiară), Ed. Cartea Românească, 1984, 300 p.

Caietele Mihai Eminescu, Studii, articole, note, documente, iconografie și bibliografie prezentate de Marin Bucur, vol. VI, Ed. Eminescu, 1985, 207 p.

Mihail Sadoveanu, *Opere*, vol. 2, Ediție critică de Cornel Simionescu, Note și comentarii de Cornel Simionescu și Fănuș Băileșteanu, Ed. Minerva, 1985, 789 p.

Liviu Rebreanu, *Golanii*, Nuvele și schițe, Ed. Minerva, 1985, 462 p.

Idem, *Pădurea spînzuraților*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1985, 253 p.

Marin Sorescu, *Tratat despre inspirație*, Ed. Scrisul românesc, Craiova, 1985, 528 p.

Tudor George, *Turmele soarelui*, Prefață de Mihai Ungheanu, Ed. Minerva, 1985, 275 p.

Ioanid Romanescu, *A doua zi*, Cuvînt înainte de Laurențiu Ulici, Colecția «Cele mai frumoase poezii», nr. 198, Ed. Albatros, 1985, 167 p.

III. Literatură universală

Homer, *Iliada*, ediție critică, traducere de George Murnu, Studiu introductiv, note și glosar de Liviu Franga, Ed. Univers, 1985, 544 p.

Balzac, *Opere*, vol. 4, *Comedia umană*, ediție critică de Angela Ioan, Ed. Univers, 1985, 776 p.

L. N. Tolstoi, *Război și pace*, 4 vol., ediția a V-a. În românește de Ion Frunzetti și N. Parocescu, Ed. Univers, 1985, 413 p. (I); 429 p. (II); 446 p. (III); 398 p. (IV).

Victor Hugo, *Mizerabilii*, 3 vol., Traducere de Lucia Demetrius și Tudor Măinescu, Note de N. N. Condeescu, Cuvînt înainte de Angela Ioan, 541 p. (I); 560 p. (II); 542 p. (III).

Al-Gahiz, *Tratat despre zgîrciți*, traducere din limba arabă, studiu introductiv și note de Grete Tartler, Ed. Univers, 1985, 320 p.

Gottfried Keller, *Heinrich cel verde*, 2 vol., Traducere din limba germană de Iulia Soare și Dragoș Vacariuc, Ed. Univers, 1985, 820 p.

Diderot, *Călugăria. Nepotul lui Rameau, Jacques fatalistul*, romane, traducere și note de Gellu Naum, Ed. Univers, 1985, 552 p.

Hermann Kant, *Aula*, în românește de Nicolae Köhl, Ed. Univers, 1985, 408 p.

Daniel Defoe, *Jurnal din anul ciomei*, Ed. a II-a, Traducere, prefață și note de Antoaneta Ralian, Ed. Univers, 1985, 256 p.

Byron, *Opere, Poezia*, vol. I, Traduceri de Aurel Covaci, Petre Solomon și Virgil Teodorescu, Studiu introductiv de Dan Grigorescu, Note și tabel cronologic de Lia Maria Pop, Ed. Univers, 1985, 507 p.

IV. Spiritualitate — cultură — probleme ale lumii contemporane

Jacques de Launay, *Ultimele zile ale fascismului în Europa*, Cuvînt înainte și note de Florin Constantiniu, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1985, 317 p.

Vasile Iosipescu, *Războaie locale și panoplia zeului Marte* (Confruntări armate postbelice: caracteristici, consecințe, învățăminte), Ed. Militară, 1985, 262 p.

Costin Murgescu, *Japonia în economia mondială* (Carnet de călătorie), Ed. Științifică și Enciclopedică, 1985, 263 p.

Bertrand Goldschmidt, *Complexul atomic*. O istorie politică a energiei nucleare, traducere din limba franceză de Radu Chiculescu și Vergil Goian, Ed. Politică, 1985, 398 p.

Adina Darian, *Mirajul statuei de aur*, Oscar 55, Ed. Meridiane, 1985, 368 p.

Fernand Braudel, *Jocurile schimbului*, 2 vol. Traducere și postfață de Adrian Riza, Editura Meridiane, 1985, 462 p. (I); 447 p. (II).

Leo Frobenius, *Paideuma*. Schiță a unei filosofii a culturii (Aspecte ale culturii și civilizației africane), traducere de Ion Roman, Prefață de Ion Frunzetti, Ed. Meridiane, 1985, 291 p.

Gheorghe V. Brătescu, *Vrăjitoria de-a lungul timpului*, Ed. Politică, 1985, 319 p.
Dr. Tiberiu Vlad, *Confesiunile unui psihiatru*. Ediție îngrijită de L. Filimon și Șt. Stoian, Ed. Litera, 1985, 247 p.

Romulus Vulcănescu, *Mitologia română*, Ed. Academiei R.S.R., 1985, 712 p.

Antoine de Saint-Exupéry, *Gînduri*, Culegere, prezentare și comentarii de Anghel Chițulescu, Colecția «Cogito», Ed. Albatros, 1985, 209 p.

Mihai Drăgănescu, *Ortolizica*. Incercare asupra lumii și omului din perspectiva științei contemporane, Biblioteca de filosofie, Seria «Filosofia românească», Ed. Științifică și Enciclopedică, 1985, 456 p.

Ștefan I. Nenițescu, *Istoria artei ca filosofie a istoriei*, vol. I, *Teoria criticii*. Ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Dumitru Matei, Biblioteca de filosofie, Seria «Filosofia românească», Ed. Științifică și Enciclopedică, 1985, 513 p.

Ion Frunzetti, *Pegas între Meduza și Perseu*, 2 vol., Ed. Meridiane, 1985, 322 p. (I); 258 p. (II).

Alexandru Busuioceanu, *Zamolxis* sau mitul dacic în istoria și legendele spaniole, Ediție îngrijită de Dan Slușanschi, Evocare de Eugenio Battisti, Ed. Meridiane, 1985, 216 p.

Manuel B. Cossio, *El Greco*, 2 vol., traducere de Gheorghe Bala, Ed. Meridiane, 1985, 333 p. (I); 242 p. (II).

M. Alpatov, *Teofan Grecul* (în lb. rusă), «Изобразителное Искусство», Moscova, 1984, 208 p.

Icoanele de la Novgorod, sec. XII—XVII (în lb. rusă), Ed. «Aurora», Leningrad, 1983, 343 p.

Novgorod, Arhitectură și artă în secolele XI—XVIII (în lb. franceză și engleză), Ed. «Aurora», Leningrad, 1984.

APARIȚII EDITORIALE — TRIMESTRUL I, 1986

I. Teologie

Pr. Prof. Dr. Ioan G. Coman, *Patrologie*, vol. II, Tipărită cu binecuvîntarea Prea Fericitului Părinte Iustin, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura (Ed.) Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bușurești, 1985, 570 p.

Arhid. Prof. Dr. Ioan Zăgărean, *Morala creștină*, Manual pentru Seminariile Teologice, Ediția a II-a, Ed. Institutului Biblic., 1985, 348 p.

Preot Dr. Ștefan Slevoacă, *Făclii pentru dreapta credință*, *Predici*, cu o prefață de P. S. Epifanie, episcopul Buzăului, Ed. Episcopiei Buzăului, 1985, 314 p.

Îndrumător pastoral misionar și patriotic, 1985, Tipărit cu binecuvîntarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Iustin, Editura Arhiepiscopiei Bucureștilor, 1985, 146 p.

II. Istorie și literatură română

A. D. Xenopol, *Istoria românilor din Dacia Traiană*, Ediția a IV-a, vol. I, Dacia anteromană, Dacia romană și năvălirile barbare 513 înainte de H. — 1290. Text stabilit, note, comentarii, postfață și indice de V. Mihăilescu-Birliba, Prefață și studiu de Al. Zub, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1985, 517 p.

Nicolae Iorga, *Locul românilor în istoria universală*, Ediție îngrijită de Radu Constantinescu, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1985, 512 p.

Nicolae Iorga, *Istoria poporului românesc*, Ediție îngrijită de Georgeta Penelea, Ed. Științifică și Enciclopedică, 784 p.

Al. Rosetti, *Cîteva precizări asupra literaturii române*, Ediția a doua revăzută și adăugită, Ed. Eminescu, 1985, 200 p.

Florin Constantinescu, *Constantin Mavrocordat*, monografie, col. «Domnitori și voievozi», Ed. Militară, 1985, 196 p.

Gala Galaction, *Nuvele, povestiri*, Prefață și antologie de Ana-Maria Boariu, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1985, 306 p.

Ion Agârbiceanu, *Strigoii*, ediție îngrijită de G. Pienescu, repere istorico-literare de Mihail Dascăl, seria «Patrimoniul», Ed. Minerva, 1985, 720 p.

Șerban Cioculescu, *Argheziana*, Ed. Eminescu, 1985, 180 p.

Mihai Rădulescu, *Stilistica spectacolului*, seria «Arlechin», Ed. Junimea, Iași, 1985, 192 p.

A. I. Zăinescu, *Poeme*, Ed. Cartea Românească, 1985, 132 p.

Vasile Alecsandri, *Opere*, vol. X, Ediție îngrijită de Marta Anineanu, vol. Scriitori români, Ed. Minerva, 1985, 1152 p.

George Bacovia, *Versuri și proză*, Ediția a II-a revăzută și adăugită în col. «Lyceum», Ediție îngrijită, tabel cronologic, note, repere critice și bibliografice de Ion Nistor; prefață de Mircea Anghelescu, Ed. Albatros, 1985, LXIV + 270 p.

Octavian Goga, *Poezii*, ed. bilingvă româno-franceză, traducere de Olga Gălățeanu, prefață de Ion Dodu Bălan, Ed. Minerva, 1985, 260 p.

George Topirceanu, *Pagini de proză*, Antologie și postfață de Mihail Iordache, Ed. Junimea, 1985, 416 p.

Lucia Bologa, *Opere*, vol. III, ediție critică îngrijită de George Gană, Ed. Minerva, 1985, 650 p.

Eugen Todoran, *Lucian Blaga. Mitul dramatic*, Ed. Facla, Timișoara, 1985, 343 p.

Mihail Sadoveanu, *Creanga de aur. Noptile de Sinziene*, Ediție îngrijită de Constantin Mîtru, repere istorico-literare de Andrei Rus, seria «Patrimoniul», Ed. Minerva, 416 p.

Grigore Alexandrescu, *Fabule*, tabel cronologic, prefață, note și bibliografie de Sanda Ralian, col. «Texte comentate—Lyceum», Ed. Albatros, 1986, 196 p.

III. Literatura universală

Shakespeare, *Opere complete*, vol. 4, Ediție îngrijită și comentarii de Leon D. Levițchi, Note de Virgiliu Ștefănescu-Drăgănești, Ed. Univers, 1985, 560 p.

Lanling Xiaoxiao Sheng, *Lotus de aur, vaza și prunișor de primăvară*, vol. I—II, traducere din limba chineză de Mira și Constantin Lupeanu, Ed. Cartea Românească, 1985, 607 p. (I); 622 p. (II).

Alessandro Manzoni, *Logodnicii*, ediția a IV-a, traducere de Alexandru Balaci, col. «Clasicii literaturii universale», Ed. Univers, 680 p.

Kostas Taktis, *Al treilea inel*, roman, col. «Globus», traducere de Lia Brad-Chisacof, Ed. Univers, 1985, 336 p.

Franz Liszt, *Pagini romantice*, traducere de Adriana Ștefănescu Mitu și Radu Gabriel Pârvu, Ed. Muzicală, 1985, 336 p.

Eduard von Keyserling, *Case în amurg*, traducere de Mariana Lăzărescu, Ed. Univers, 1985, 304 p.

Yukio Mishima, *Templu de aur*, traducere de Angela Hondru, col. «Globus», Ed. Univers, 1985.

Luigi Pirandello, *Caietele lui Sceralino Gubbio, operator. Unul nici unul și o sută de mii*, traducere, prezentare și tabel cronologic de Tudor Moise, col. «Romanul secolului XX», Ed. Univers, 1985, 344 p.

Alain Bosquet, *Infernul tandreței*, traducere de Verona Costache, postfață de Ov. S. Crohmălniceanu, Ed. Cartea Românească 1986, 264 p.

Feng Deying, *Crizantema de munte*, traducere, postfață și note de Constantin Lupeanu, Ed. Militară, 1986, 480 p.

Klaus Konjatsky, *La celălalt capăt al zilei*, traducere de Gabriel Gafița, col. «Globus», Ed. Univers, 1986, 296 p.

IV. Spiritualitate — cultură — probleme ale lumii contemporane

Viktor Komarov, *Dincolo de autoritatea științei*. Marea aventură a ideilor noi în știință. Traducere din limba rusă de Constantin I. Stănescu, Editura Politică, 1985, 359 p.

Horia C. Matei, Silviu Neguț, Ion Niculae, Nicolae Steflea, *Statele lumii*, Coordonator științific: Mircea Malița, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1985, 814 p.

Paul Teodoru, *De la roată la țaritura zburătoare*, Ed. Albatros, 1985, 255 p.

Petru Comarnescu, *Kalokagathon*, Antologie de Dan Grigorescu și Florin Toma, Studiu introductiv și note de Dan Grigorescu și o mărturie de Valeriu Râpeanu, Ed. Eminescu, 1985, 663 p.

Fernand Braudel, *Mediterrana și lumea mediteraneană în epoca lui Filip al II-lea*, 6 vol. Traducere de Mircea Gheorghe, Prefață de Alexandru Duțu, Ed. Meridiane, 1985, 415 p. (I); 391 p. (II); 376 p. (III); 336 p. (IV); 392 p. (V); 348 p. (VI).

Pierre Vidal-Naquet, *Vânătorul negru*, traducere de Zoe Petre, col. «Clepsidra», Ed. Eminescu, 1985, 544 p.

*** *Evoluția artei și exigențele receptării*. Studii și eseuri coordonate de Dumitru Matei și Gheorghe Stroia, Ed. Meridiane, 1985, 240 p.

Radu Budeanu, *Pace pentru o planetă*, Ed. Albatros, 1985, 240 p.

Romul Munteanu, *Clasicism și baroc în cultura europeană din secolul al XVII-lea*, Partea a treia, Ed. Univers, 1986, 474 p.

LIVIU STOINA

